

TÜRK İDARE DERGİSİ

ISSN 1300-3216

YIL: 80

ARALIK-2008

SAYI: 461

İÇİNDEKİLER

Tuncay ENGİN	Bir Bütçe Süreci Böyle Geçti
Doç. Dr. Sait AŞĞIN	İçişleri Bakanlığı Stratejik Planı Hazırlık Süreci
Cihangir KOKSAL	İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın 2008 Yılı Çalışmaları
Rıza YILMAZ	Mahalli İdarelerde İç Kontrol Sisteminin Kurulması ve İçişleri Bakanlığı Açısından Önemi
Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ	Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım
Dr. Selim COŞKUN	Kalite Yönetimi Aracı Olarak Vatandaş Sözleşmeleri ve Ülkemiz İçin Öneriler
M. İlker HAKTANKAÇ	

TÜRK İDARE DERGİSİ

**SAHİBİ: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, STRATEJİ GELİŞTİRME
BAŞKANLIĞI
YAYIN KURULU**

BAŞKAN : Adnan YILMAZ Strateji Geliştirme Başkanı
ÜYE : Cihangir KOKSAL Daire Başkan V.
ÜYE : Muallâ ERKUL Sorumlu Müdür
ÜYE : Mustafa UYSAL Teftiş Kurulu Başkan Yrd.
ÜYE : Mehmet YILMAZ Hukuk Müşaviri
ÜYE : Aziz YILDIRIM Daire Başkanı
ÜYE : Mustafa AYIK APK Uzmanı

SORUMLU MÜDÜR: Muallâ ERKUL

BAKANLIK MAKAMININ 03.05.2007 TARİHLİ ONAYI İLE YÜRÜRLÜĞE GİREN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI YAYIN YÖNERGESİ NE VE DERGİNİN SON SAYFALARINDA YER ALAN YAYIN İLKELERİ VE YAZIM KURALLARI TA A UYGUN YAZILAR KABUL EDİLİR • TELİF HAKLARI, 23 OCAK 2007 TARİH VE 26412 SAYILI RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANAN, KAMU KURUM VE KURULUŞLARINCA ÖDENECEK TELİF VE İŞLENME ÜCRETLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK ESASLARINA GÖRE ÖDEN

TÜRK İDARE DERGİSİ

YIL: 80ARALIK 2008

SAYI: 461

İÇİNDEKİLER

Tuncay ENGİN	: Bir Bütçe Süreci Böyle Geçti	1
Doç. Dr. Sait AŞĞIN	: İçişleri Bakanlığı Stratejik Planı Hazırlık Süreci	9
Cihangir KOKSAL	: İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 2008 Yılı Çalışmaları	15
Rıza YILMAZ	: Mahalli İdarelerde İç Kontrol Sisteminin Kurulması ve İçişleri Bakanlığı Açısından Önemi	47
Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ	: Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım	71
Dr. Selim COŞKUN	: Kalite Yönetimi Aracı Olarak Vatandaş Sözleşmeleri ve Ülkemiz İçin Öneriler	97
M. İlker HAKTANKAÇMAZ:	Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı: Kamu Sektörü Sorunlarına Çözüm mü? Geçici Bir Moda mı?	121
Özer KONTOKLU	: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve İngiltere Örneği	

• İDARECİLER,
BANA İÇTEN SEVGİLERİNİ HAYKIRANLAR; YARIM
ASIRDAN BERİ BÜYÜK TÜRK ULUSUNUN TAM
ANLAMIYLA MİLLET OLMASINA ÇALIŞAN, ONUNLA
EN MODERN BİR TÜRK DEVLETİ KURMAK İÇİN
İNSANLIK FEDAKÂRLIKLARININ HİÇBİRİNİ
ESİRGEMEYEN KÜLTÜR, İDARE, İNTİZAM VE
DEVLET ANLAMLARINI EN SON İLMÎ TELÂKKİLERE
GÖRE TEBELLÜR ETTİRMEYE ÇALIŞMIŞ VE
ÇALIŞAN YÜKSEK DEĞERDE ARKADAŞLARIMDIR.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

BİR BÜTÇE SÜRECİ BÖYLE GEÇTİ

Tuncay ENGİN*

A. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇE HAZIRLAMA SÜRECİ

Bütçe hazırlıkları, Bakanlıklarda Strateji Geliştirme Başkanlıkları koordinasyonunda yürütülmektedir.

Bütçenin hazırlanması süreci; üç yılı kapsayan Orta Vadeli Program, Bütçe Çağrısı, Bütçe Hazırlama Rehberi ve yine üç yılı kapsayan Orta Vadeli Mali Plan'ın Resmi Gazete'de yayımlanması ile başlamaktadır.

Merkezi Yönetim Bütçe hazırlığında; Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Plan'da belirlenen temel büyüklükler ile ilke ve esaslar, Kalkınma Planı ve yıllık program öncelikleri ile kurumun stratejik planları çerçevesinde belirlenmiş ödenek tavanları, kamu idarelerinin stratejik planları ile uyumlu çok yıllık bütçeleme anlayışı ve idarenin performans hedefleri dikkate alınmaktadır.

Bu hususlar doğrultusunda hazırlanan ve 2009-2011 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program 28.06.2008 tarih ve 26920 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Dördüncü kez hazırlanan ve

26930 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2009-2011 Orta Vadeli Mali Plan’da; Merkezi Yönetim Bütçesi’nin dayandığı temel makroekonomik göstergeler ve politikalar, Merkezi Yönetim Bütçe büyüklükleri, bütçe açığının finansmanı kurumsal ödenek teklif tavanları ve bütçe hazırlık sürecine ilişkin hususlar yer alır.

Kamu idarelerinin bütçe tekliflerini ve yatırım programını hazırlama sürecini yönlendirmek üzere; Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi Maliye Bakanlığı’nca; Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi ise Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından hazırlanarak Haziran ayı sonuna kadar Resmi Gazete’de yayımlanır.

Bu yıl 2009-2011 dönemini kapsayan Bütçe Çağrısı ve Bütçe Hazırlama Rehberi 08.07.2008 tarihli ve 26930 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Kamu yatırımlarına dayanak teşkil eden 2009-2011 Dönemi Yatırım Programı hazırlıkları ile ilgili 2008/1 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Genelgesi 16.07.2008 tarihli ve 26938 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

B. BAKANLIĞIMIZCA YÜRÜTÜLEN

ile bire bir olarak görüşülmüş, önceliklere göre ödenekler tekrar gözden geçirilmiştir.

Ayrıca; 25.07.2008 tarihinde saat 10:00 da Başkanlığımız Toplantı Salonu'nda bütçe denkleştirme yapılarak İçişleri Bakanlığı Bütçe Teklifi, Orta Vadeli Mali Plan Eki'nde yer alan Yüksek Planlama Kurulu'nun belirlediği ödenek teklif tavanları içinde kalınarak onaya hazır hale getirilmiştir.

25.07.2008 tarihli ve 1635 sayılı yazı ile 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu kapsamında, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gereği için ve Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'ne bilgi için bir yazı yazılarak, 2009 Yılı Bakanlığımız Bütçesine 1.000.000 YTL konan ödeneye ek olarak Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine de ödenek konulmasının gerekli olduğu yazı ile bildirilmiştir.

Bütçenin tasarı aşamasına gelmesine kadar önce, sayın müsteşarımız ve birim amirlerinin katılımı ile Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından Sayın Bakanımıza bilgilendirme sunumu yapılmış ve talimatları alınmıştır.

Toplantı sonrasında Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nde önemle üzerinde durduğumuz 2009 yılı ödenekleri ile ilgili olarak görüşmeler yapılmıştır.

Bu kapsamda müsteşar yardımcısı Vali Dr. Haşan CANPOLAT ve Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ tarafından, Maliye Bakanlığı Müsteşarı Haşan Basri AKTAN ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın yatırımlardan sorumlu müsteşar yardımcısı Halil İbrahim AKÇA ile görüşmeler yapılmış ve Bakanlığımızın öncelikli talepleri anlatılmıştır. Ayrıca Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü Naci AGBAL ve Strateji Geliştirme Başkanı Doç. Dr. Ahmet KESİK ile yapılan görüşmelerde bütçe önceliklerimiz vurgulanmıştır.

Başta Sayın Bakanımız Beşir ATALAY, Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ, Müsteşar yardımcımız Vali Dr. Haşan CANPOLAT, Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ ve her kademede yapılan bu görüşme ve toplantılar 16.10.2008 gününe kadar devam etmiş ve bütçemizin amaç ve hedeflerimize uygun şekillenmesi sağlanmıştır.

Bu çalışmaların sonunda şekillenen bütçe teklifimiz, 29.07.2008 tarihli ve 1692 sayılı yazı ile Bakanlığımız ve bağlı kuruluşları (EGM, JGK, SGK) 2009 2011 Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi konsolide edilerek Maliye Bakanlığı'na gönderilmiştir.

02.09.2008 tarihli 1924 sayılı yazımız ile Birimlerimize, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nde yapılacak görüşme takvimi duyurulmuştur. 08-09 Eylül 2008 tarihinde gerçekleşen görüşmelerde, Başkanlığımız koordinasyonunda Birimlerimizin bütçe teklifleri Maliye Bakanlığı nezdinde savunulmuştur. Yine bu aşamada, Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarının yatırım bütçesi de sektörler itibarıyla Sayın Bakanımız Beşir ATALAY bera

berinde Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ ve Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ olduğu halde Devlet Planlama Teşkilatında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Nazım EKREN nezdinde savunulmuştur.

Sayın Bakanımız Beşir ATALAY'ın talimatları doğrultusunda, 12.09.2008 tarih 1991 sayılı yazımız ile Hükümet Konaklarının yapımı, satın alınması, kiralanması, bakım ve onarım işlemlerinin yürütülmesi için 2009 yılı Hükümet Konakları ödeneklerinin İçişleri Bakanlığı Bütçesine aktarılması talep edilmiştir. Bu aşamada Maliye Bakanı, Maliye Bakanlığı müsteşarı ve Devlet Planlama Teşkilatı müsteşar yardımcısı ile görüşmeler yapılmış ve bu teklifimiz Maliye Bakanlığı tarafından kabul edilmiştir.

Bunun sonucu olarak, 2009 yılında Hükümet Konakları için, Bakanlığımız Valilik ve Kaymakamlıklar Bütçesi'ne küçük onaranlara 1.800.000 TL, kamulaştırmaya 2.000.000 YTL, büyük onaranlara 8.270.000 YTL ve yapım giderlerine 60.000.000 TL olmak üzere toplam 70.270.000 YTL ödenek ayrılmıştır.

20.10.2008 Tarihinde İçişleri Bakanlığı 2009 Yılı Bütçe Tasarısı'nın Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü matbaasında basımı sağlanarak, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'ne ve Merkez Birimlerimize dağıtımı sağlanmıştır.

08.11.2008 tarihinde, Bakanlığımız Encümen Salonu'nda, Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ tarafından, Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ, Müsteşar Yardımcısı Vali Dr. Haşan CANPOLAT, Emniyet Genel Müdürü Vali Oğuz Kağan KOKSAL, Bakanlık Sözcüsü A. Çelil ÖZ ve Bakanlık Genel Sekreteri Yılmaz Aslan'ın katılımıyla bütçenin içeriği konusunda Sayın Bakanımız Beşir ATALAY'a ikinci kez bilgilendirme sunumu yapılmıştır.

10.11.2008 tarihinde İçişleri Bakanlığı ve bağlı kuruluşlar bütçe tasarısı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmüş ve görüşmeler son derece başarılı geçmiştir.

Bütün bu sürecin sonunda İçişleri Bakanlığı Bütçe Tasarısı'nda; 2008 yılında bir önceki yıla göre 13,9 artış sağlamışken, 2009 yılında bütçe rakamımız 1.867.571.000 YTL'ye çıkarak 2008 yılına göre % 38.65 gibi rekor bir artış sağlanmıştır.

C. 2009 YILI BÜTÇE TASARISI İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

1. Hükümet Konaklarının Yapım, Bakım ve Onarımı

Sayın Bakanımızın direktifi ve Bakanlığımızın talebi doğrultusunda Hükümet Konaklarının yapım, bakım ve onarımı, 2009 yılı için Maliye Bakanlığı'ndan Bakanlığımıza devredilmiştir. Bu nedenle Valilik ve Kaymakamlıklar Bütçesinde Sermaye Giderleri Tertibine Hükümet Konakları yapımı için 60.000.000 YTL, büyük onarımlar için 8.270.000 YTL, kamulaştırma için

2.000. 000 YTL olmak üzere toplam 70.270.000 YTL, Ayrıca Hükümet Konaklarının cari yıl içinde gerçekleştirilecek küçük onarımlarda kullanılmak üzere Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri tertibine 1.800.000 TL ödenek eklenmiştir.

Kısaca, Bakanlığımız bütçesine 2009 yılında Hükümet Konakları için toplam olarak 72.070.000 YTL ödenek tahsis edilmiştir.

2. Sınır Aydınlatma Giderleri

5784 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 9. uncu maddesi ile eklenen geçici 17 nci maddesi gereği güvenlik amacı ile yapılan sınır aydınlatma giderleri, Bakanlığımız Bütçesine konulan 135.000.000 YTL ödenekle karşılanacaktır.

3. Tanık Koruma Hizmetleri

5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu'nun 13 üncü maddesi gereği Bakanlığımızda Tanık Koruma Kurulu kurulmuştur. Kurul giderleri Bakanlığımız Bütçesine konulan ödenekten karşılanacaktır.

Ayrıca bu Kanunun 19 uncu maddesi gereği, Bu Kanun uyarınca alınacak koruma tedbirlerinin yerine getirilmesine ilişkin giderleri karşılamak amacı ile 900.000. YTL ödenek konulmuştur. Yıl içinde ihtiyaç halinde Maliye Bakanlığı Yedek Ödenek tertibinden yeterli ödenek temin edilebilecektir.

4. Avukatlık Hizmeti Satın Alınması

2009 yılında Hukuk Müşavirliği ile vali ve kaymakamların ihtiyacı olan hukuki uzmanlık gerektiren konularda ilk kez avukatlık hizmeti satın alınması gerçekleştirilecektir.

Bu amaçla, ilk kez Bakanlık merkez ve taşra teşkilatlarında kullanılmak üzere toplam 225.000 YTL ödenek ayrılmıştır.

5. E-İçişleri Projesi

E-İçişleri Projesi bu güne kadar Vilayetler Hizmet Birliği Bütçesi'nden karşılanan ödeneklerle finanse edilmiştir. Bu Proje için ilk defa 2009 Yılı Bütçesine 9.959.000 YTL ödenek eklenmiştir. Bu yolla, Hükümetimizin de özel önem verdiği e-devlet hedefinin omurgası olacak olan E-İçişleri Projesi'nin gerçekleştirilmesi hızlandırılacaktır.

6. 2009 Yılı Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) İçişleri Bakanları Toplantısı

Ülkemiz, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın 2009 yılı toplantısına ev sahipliği yapacaktır. Bu nedenle Özel Kalem Müdürlüğü Temsil ve Tanıtma ödenekleri 405.000 YTL'ye çıkarılmıştır.

7. Vali ve Kaymakamlık Temsil ve Tanıtma Ödeneği

Bu güne kadar valilik ve kaymakamlıklarımıza Bakanlık bütçesinden yeterli düzeyde temsil ve tanıtma ödeneği gönderilememiştir. Bu eksikliği

gidermek üzere Valilik ve Kaymakamlıklarımızın temsil ve tanıtma ödeneği 2008 yılında 120.000 YTL iken, 2009 yılında 888.000 YTL artırılarak 1.008.000 YTL olarak tasarıya dahil edilmiştir.

Kısaca, geçen yıla oranla yaklaşık sekiz kat artış sağlanmıştır.

8. Bakanlığımız Hizmet Binalarının Bakım Onarımı

İçişleri Bakanlığı merkez binası başta olmak üzere, Bakanlık hizmet binalarımızın Bakanlığımızın tarihi misyonuna uygun olarak ve modern yönetim anlayışının gerektirdiği insan odaklı yaklaşımla onarım ve bakımları gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan girişimler sonucunda 2.000.000 YTL ödenek konulmuştur.

Ayrıca; 03.09.2008 tarihli ve 2081 sayılı yazı ile Polis Yüksek Öğretim Kanunu Geçici 4. maddesinde yer alan 31.12.2008 tarihinin bir yıl uzatılması talep edilmiştir. Tasarı metninde “Kısmen Veya Tamamen Uygulanmayacak Hükümler” kısmında, tarih bir yıl uzatılarak, 31.12.2009 olarak düzeltilmiştir. Bu yolla öğretim üyelerinin ödeneklerinin bir yıl daha uzatılması sağlanmıştır.

Bu süreçte, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu’nda 10 Kasım 2008 günü İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının 2007 yılı Kesin Hesap ve 2009 yılı Bütçe Kanunu Tasarısı görüşmeleri tamamlanmıştır.

Daha sonra 19 Aralık 2008 tarihinde TBMM Genel Kurulu’nda Altıncı Oturumda Bakanlığımız ve Bağlı Kuruluşları olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın 2007 yılı Kesin Hesapları ile 2009 yılı Bütçeleri aynen kabul edilmiştir.

Bakanlığımızın son beş yıllık bütçe ve yatırım rakamları ve artış oranları aşağıdaki iki tabloda gösterilmiştir. Bu tablolardan da görüldüğü üzere, 2009 yılında, 2008 yılına göre önemli ölçüde artış bulunmaktadır.

**İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TOPLAM ÖDENEKLERİNİN YILLARA
GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI**

(Bin YTL)

2004	2005	Artış (%)	2006	Artış (%)	2007	Artış (%)	2008	Artış (%)	2009	Artış (%)
622.956	790.717	26,9	917.872	16	1.181.744	28,7	1.346.945	13,9	1.867.571	38,65

**İÇİŞLERİ BAKANLIĞI YATIRIM ÖDENEKLERİNİN YILLARA
GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI**

2004	2005	Artış (%)	2006	Artış (%)	2007	Artış (%)	2008	Artış (%)	2009	Artış (%)
24.440	53.516	1 18,97	53.145	- 0,69	69.020	29,87	66.079	- 4,26	136.179	106,09

SONUÇ

Pek çok yenilikler içeren ve % 38.65 gibi çok büyük bir artışla TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edilen İçişleri Bakanlığı Bütçe Tasarısı'nın bu hale gelmesinde katkıları olan başta Sayın Bakanımız Beşir ATALAY olmak üzere, Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ, Müsteşar Yardımcımız Vali Dr. Haşan CANPOLAT, Strateji Geliştirme Başkanımız Adnan YILMAZ, Bakanlığımız birim amirleri ve personeli ile Strateji Geliştirme Başkanlığı personeline şükranlarımı arz etmek istiyorum.

2009 yılı bütçesinin Bakanlığımız için hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİK PLANI

HAZIRLIK SÜRECİ

Doç. Dr. Sait AŞGIN*

10.12.2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edilen 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” ile kamu kurum ve kuruluşlarının stratejik plan hazırlaması yasal bir zorunluluk haline gelmiştir. Ayrıca, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından çıkarılan “Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile Bakanlığımızın ilk stratejik planını 2010-2014 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlayacağı ve bu plan metnini de 31.01.2009 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’na göndereceği hüküm altına alınmıştır.

İlgili mevzuat gereği Bakanlığımızın bağlı kuruluşları olan Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın stratejik plan hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır. Bunların dışında Emniyet Genel Müdürlüğü ise “Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte” öngörüldüğü üzere Stratejik Planı’nı 2009-2013 dönemini kapsayacak şekilde hazırlamıştır.

Stratejik Plan hazırlık sürecinde öncelikle konuya ilişkin literatür taraması yapılarak 2006 yılında “**Kamuda Stratejik Plan**” isimli kitapçık hazırlanmış Başkanlığımız tarafından yayınlanarak ilgililerin istifadesine sunulmuştur.

22.06.2006 tarih ve 1536 sayılı Bakanlık Olur’u ile Stratejik Plan çalışmalarının nihai karar organı olan üst yönetici olarak Sayın Müsteşarın başkanlığında Merkez Birim Amirlerinin yer aldığı “**Strateji Geliştirme Kurulu**” teşkil edilmiş ve Stratejik Plan çalışmalarına Bakanlığın bütün personelinin katkı ve katılımlarını temin için bütün merkez birimlerinde çalışma grupları oluşturulmuştur. Böylece en alt kademedен üst yöneticilere görüş ve önerilerin

* İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Stratejik Yönetim ve Planlama Daire Başkanı

sunulması, üst kademe yöneticilerin kararlarının da Bakanlığın bütün kademelerine iletilmesi suretiyle tam katılım sağlanmıştır.

Gerekli örgütlenme tamamlandıktan sonra aynı yıl Kasım ayında Stratejik Plan çalışmalarının yol haritasını ortaya koyan “**Hazırlık Programı**” DPT Müsteşarlığı’na gönderilmiştir.

Hazırlık Programının Devlet Planlama Teşkilatına gönderilmesinden sonra; Durum Analizi kapsamında

- **İç Yapı Analizi**, kuruluşun geçmişi, mevzuatı ve bu mevzuat gereği görevleri, kuruluş personelinin sayısı ve nitelikleri, kuruluşun yararlandığı değişik finansman kaynakları (bütçe, fon, döner sermaye vb.), kuruluşun personel ve ücret politikası ile bu alanlardaki esneklikleri, kuruluş çalışanlarının motivasyon düzeyi ve kuruluşun durumuna dair değerlendirmeleri ve beklentileri, kuruluşun teknolojik alt yapısı ve teknolojiyi kullanma düzeyi, kuruluşun araç ve bina envanteri ve diğer varlıkları, kuruluşun gerçekleştirdiği ve yürütmekte olduğu önemli faaliyetler ve projeleri anlatmaktadır. Bakanlığın mevcut durumuna ve yıllar içindeki gelişimine ilişkin değerlendirmeleri içeren İç Yapı Analizi 249 sayfalık bir rapor halinde ilgililere sunulmuştur.

- **Çevre Analizi** kapsamında ülkedeki ve dünyadaki politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler kuruluşu etkileyen boyutlarıyla izlenir. Geleceğe yönelik öngörüler ortaya konur. Dünyada benzer görevleri yürüten kuruluşların çalışmaları analiz edilir. Kuruluşun faaliyet alanında dünyadaki durum ve gelişmeler, kuruluşun faaliyet alanında ülkemizdeki durum ve gelişmeler, dünyada ve ülkemizdeki temel eğilimler ve sorunlar arasında kuruluşu yakından ilgilendiren kritik konular, bu konuların kuruluş üzerindeki olası etkileri, kuruluşun faaliyet alanıyla ilgili kalkınma planı, sektörel ve bölgesel plan ve programlarda yer alan amaç, ilke ve politikalar, kuruluşun faaliyetlerini yürütürken karşılaştığı temel riskler ve belirsizlikler değerlendirilmektedir. Dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmelerin Bakanlığımıza etkilerine ilişkin değerlendirmeleri içeren Çevre Analizi 186 sayfalık bir rapor olarak üst yönetime sunulmuştur.

- **Paydaş Analizi**’nde ise kuruluşun kimler için var olduğu, kimlere hizmet sunduğu ortaya konur ve söz konusu kitlenin beklentilerinin ne ölçüde karşılandığının tespitine yönelik çalışmalar yürütülür. Bu amaçla anket, çalıştay veya forum gibi yollara başvurulabilir. Kurulu-

şun çalışmaları üzerinde yönlendiriciliği olan ve kuruluşun çalışmalarından doğrudan etkilenen oluşumların beklentileri ortaya konur. Ülkede ve dünyada kuruluşun işbirliğine gittiği ve gidebileceği oluşumlar belirlenir, incelenir. Bu çerçevede Bakanlığın hizmet sunduğu, birlikte çalıştığı, çalışmalarından etkilendiği ve çalışmalarını etkileyen paydaşların Bakanlığa yönelik önceliklerini, bilgi düzeylerini ve beklentilerini ölçmek üzere Paydaş Analizi yapılarak 106 sayfa rapor hazırlanarak yöneticilere sunulmuştur.

- Bakanlığın Güçlü (*strengths*) ve Zayıf (*Weaknesses*) yönleri ile dış koşullarda Bakanlık için ne gibi Fırsatlar (*Opportunities*) ve Tehditler (*Threats*) olduğunu belirlemek amacıyla **GZFT (SWOT) Analizi** yapılarak 21 sayfa rapor hazırlanmıştır.

Bütün bu rapor ve analizlerden Stratejik Planın hazırlık aşamalarında istifade edilmiştir. Ayrıca bu raporlardan Bakanlıkla ilgili çalışmalarda da yararlanılabileceği açıktır.

Bu aşamalardan sonra 12.02.2007 tarihinde dönemin İçişleri Bakanı Sayın Osman GÜNEŞ'in bizzat katılımlarıyla gerçekleştirilen Strateji Geliştirme Kurulu toplantısı ile Bakanlığın varlık sebebini açıklayan, ne yaptığını, nasıl yaptığını ve kimin için yaptığını açıkça ifade eden **Misyonu**; Bakanlığın ideal geleceğini sembolize eden, uzun vadede neleri gerçekleştirmek istediğine işaret eden **Vizyonu** ve Bakanlığın kurumsal ilkeleri ve davranış kuralları ile yönetim biçimini ifade eden **Temel Değerleri** belirlenmiştir.

Bakanlığımızın Misyonu şöyle belirlenmiştir: “Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı; bağlı ve ilgili kuruluşları ile ülke sathına yayılmış teşkilat yapısı aracılığıyla yurdun iç güvenliğinin ve asayişinin, ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün, anayasada yazılı hak ve hürriyetlerin, kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması; sınır, kıyı ve karasularımızın muhafaza ve emniyetinin sağlanması; yurdun iç politikası, mülki idare bölümlerinin kurulması, kaldırılması ve düzenlenmesi ile ilgili çalışmaların yapılması; mahalli idarelerin merkezi idare ile olan alâka ve münasebetlerinin düzenlenmesi, yönlendirilmesi, koordinasyonu ve denetimi; kaçakçılığın men ve takibi, sivil savunma, dernekler, nüfus ve vatandaşlık ile ilgili görev ve hizmetlerini etkin ve insan odaklı bir yönetim anlayışı çerçevesinde ifa eder.”

Bakanlığımızın Vizyonu;

- Kurumsal birikimini çağdaş yönetim anlayışı ile bütünleştirmiş,
- Hizmetlerindeki kalitesi ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına önderlik eden,

- Kamu düzeni ve güvenliği sağlanmış huzurlu bir toplumun teminatı olmaktadır.”

Bakanlığımızın Temel Değerleri ise;

- ✓ Hukuka Uygunluk,
- ✓ Demokrasi,
- ✓ İnsan Haklarına Saygı,
- ✓ Toplumsal Değerlere Saygı,
- ✓ Güvenilirlik,
- ✓ Eşitlik,
- ✓ Çağdaşlık,
- ✓ Aheniklik,
- ✓ Katılımcılık,
- ✓ Hızlı ve Nitelikli Hizmet,
- ✓ Paylaşım,
- ✓ Etkinlik,
- ✓ Verimlilik,
- ✓ Ulaşılabilirlik,
- ✓ İnsan Odaklılık,
- ✓ Sürekli Gelişim,
- ✓ Öncülük,
- ✓ İşbirliğine Açıklık,
- ✓ Uzmanlık,
- ✓ Hesap Verilebilirlik,
- ✓ Çevreye Duyarlılık” olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca Bakanlık Birimleri ile koordineli olarak yapılan taslak çalışmalarından sonra 26.06.2008 tarih ve 2 No’lu Strateji Geliştirme Kurulu kararı ile Stratejik Amaç ve Hedefler belirlenmiştir.

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 10. Maddesi gereğince, hazırlanmakta olan stratejik planların üst politika ve belgelere uyumluluğu zorunludur. Bu çerçevede Bakanlığımızın

Stratejik Plan Hazırlık Çalışmaları yürütülürken bir taraftan da üst politika ve belgelere uyumluluğu da esas alınmıştır. Bu bağlamda Stratejik Planın üst plan belgeleri olan **9. Kalkınma Planı, Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı, 60. Hükümet Eylem Planı, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı** ve diğer dökümanlar ile uyumu gözetilmiştir.

Strateji Geliştirme Başkanlığı olarak Stratejik Plan hazırlık çalışmalarının koordinasyon, teknik yardım ve düzenlemelerine ilişkin iş ve işlemler mevcut kısıtlı uzman kadrolarından azami ölçüde fayda sağlayarak ve Milli Prodüktivite Merkezi'nden danışmanlık hizmeti satın almak suretiyle minimum maliyetle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Devam eden süreçte ise, Stratejik Amaç ve Hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için yerine getirilmesi gerekli Faaliyetlerin ve Projelerin, planın başarısının ölçümü için gerekli Performans Hedef ve Göstergelerinin ve faaliyet ve projeler üzerinden Maliyetlerin ve Tahmini Bütçenin belirlenmesi çalışmaları Birimlerle görüşülerek ve koordineli çalışmalar yürütülerek taslak çalışmaları tamamlamıştır. Söz konusu çalışmalar 25.12.2008 tarihinde Strateji Geliştirme Kurulu'nun onayına sunulmuştur. İçişleri Bakanlığı Stratejik Planı, Kurulun onayından geçmesinin ardından plan metni hazırlanarak 31 Ocak 2009 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatına teslim edilecektir.

Bilindiği üzere, Stratejik Planın uygulama sürecinde başarılı olabilmek için üst yönetimin sorumluluğunda, örgütün bütün kademelerinin katılımı ile stratejilerin uygulamaya konulması gerekir. Bunun için öncelikle örgüt yapısının belirlenen stratejilerin uygulanmasına elverişli hale getirilmesi gerekir.

Uygulama sürecine ilişkin bir diğer önemli husus ise Bakanlık çalışanlarının paylaştığı ve Bakanlığın toplumdaki konumunu belirleyen ortak değerler ve ilkeler benimsenmelidir.

Bu süreçte kaynakların doğru tahsisi de büyük önem arz etmektedir. Performans esaslı bütçeleme tekniği de uygulanarak mali disiplinin, şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması gerekmektedir.

Stratejik planlar, stratejik yönetimin uygulama araçlarından yalnızca bir tanesidir. Onun için asıl olan, kamunun her kademesinde stratejik yönetim anlayışının yerleştirilmesidir. Başkanlığımız Stratejik Plan metninin ortaya konmasından sonra Bakanlığımızda stratejik yönetim anlayışının yerleştirilmesi yönünde çalışmalara başlayacaktır. Bu çalışmaların ön hazırlığı ve ilgililerin bilgi alabileceği bir kaynak olması düşüncesiyle Başkanlığımız tarafından **“Stratejik Yönetim”** kitabı hazırlanarak 25 Aralık 2008 tarihinde yapılan Strateji Geliştirme Kurulu toplantısından itibaren ilgililerin istifadesine sunulmuştur.

İki buçuk yılı aşkın bir süredir süren Stratejik Plan hazırlık çalışmalarında her türlü desteği veren başta Sayın Bakanlarımız Abdulkadir AKSU, Osman GÜNEŞ ve Beşir ATALAY'a; Müsteşarlarımız Sayın Vali Şahabettin HARPUT ve Vali Osman GÜNEŞ'e; birimimizden sorumlu Müsteşar Yardımcısı Vali Dr. Hasan CANPOLAT'a; Strateji Geliştirme Kurulunun değerli üyelerine, bütün birim amirlerine, katılan diğer personele, bizi teşvik ederek çalışmalarımızı koordine eden Strateji Geliştirme Başkanımız Adnan YILMAZ'a ve bize kurumsal destek veren Milli Prodüktivite Merkezi'nin Genel Sekreteri Kerim ÜNAL'a, uzman görüşleriyle danışmanlık desteği aldığımız uzmanlar Aysegül PAMUKÇU ve Ahmet Emre ÇOBAN'a şükranlarımızı sunarız.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI'NIN 2008 YILI FAALİYETLERİ

Cihangir KÖKSAL*

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile kurulmuş olup, bünyesinde bulunan dört Daire Başkanlığı (1-Bütçe ve Performans Dairesi Başkanlığı, 2-Stratejik Yönetim ve Planlama Dairesi Başkanlığı, 3-Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı, 4-İç Kontrol Dairesi Başkanlığı) ile kendisine verilen görevleri en iyi şekilde yerine getirmektedir.

Bunun yanında, yine 5436 sayılı Kanunla kaldırılan APK Kurulu Başkanlığında iki ayrı daire Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan Bakanlığımızın **mevzuat iş ve işlemleri** ile **yayın faaliyetleri** gibi bazı önemli görevler de Üst Yönetici Onayı ile Başkanlığımıza verilmiştir.

Bu kapsamda, Başkanlık olarak 2008 yılı boyunca gerçekleştirilen çalışmalardan bazıları özetle şunlardır:

BÜTÇE İŞLEMLERİ

a. İçişleri Bakanlığı 2009 Yılı Bütçesi'nin Hazırlanması

Bakanlığımız bütçe teklifini Başkanlığımızın koordinesinde, Orta Vadeli Mali Plan ekinde Bakanlığımız için belirlenmiş ödenek tavanı dâhilinde, stratejik plan ile Bütçe Hazırlama Rehberinde yer alan esaslar çerçevesinde, gerekçeli olarak hazırlamış ve Temmuz ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığı'na göndermiştir. Bakanlığımızın yatırım teklifleri, değerlendirilmek üzere aynı süre içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na verilmiştir.

Daha sonra Maliye Bakanlığı ile bütçe görüşmeleri yapılmış teklif bütçesi tasarı halini almıştır. İçişleri Bakanlığı 2009 yılı Bütçe Tasarısı ve 2007 Mali Yılı Kesin Hesabı 10.11.2008 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda

* İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yönetim Bilgi Sistemleri Daire Başkanı

kabul edildikten sonra, 19.12.2008 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmüştür.

27.12.2008 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülen Merkezi Yönetim Bütçesi oylanmış ve kabul edilmiştir. 2009 yılı bütçesi ile

- Hükümet konaklarının yapım ve onarım işleri İçişleri Bakanlığı'na alınmıştır.

- e-İçişleri Projesi için ilk defa Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulmuştur.

- Hukuk Müşavirliği ile Valilik ve Kaymakamlıklara avukat hizmet alımı ödeneği ilk defa konulmuştur.

- Valilik ve Kaymakamlıklar “Temsil ve Tanıtım Giderleri” için ayrılan ödenekler yaklaşık 8 kat arttırılmıştır.

- İçişleri Bakanlığı bütçesi geçen seneye göre % 38,65 oranında arttırılmıştır.

b. Ayrıntılı Harcama Programı

Başkanlığımızca 2008 Mali Yılı için ayrıntılı harcama programı hazırlanarak vize edilmek üzere Maliye Bakanlığı'na gönderilmiştir. Ödenekler vize edilerek 3'er aylık dönemler halinde kullanılmıştır.

c. Ödenek Aktarma, Yedek Ödenek ve Revize İşlemleri

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 21 inci maddesi ve 5724 sayılı 2008 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 10/2 maddesine göre yetkimiz dahilindeki ödenek aktarma işlemleri yapılmıştır.

İlgili kanunlar gereği yetkimizi aşan işlemler Bakanlığımız birimlerinden gelen ödenek aktarma, yedek ödenekten para talebi ve serbest bırakma talepleri değerlendirilerek, Başkanlığımız görüşünü bildiren üst yazı ile birlikte Maliye Bakanlığı'na gönderilmiştir.

Revize işlemlerinde ise, birimlerimizden gelen talepler 2008 yılında da değerlendirilerek Maliye Bakanlığı ile görüşülmüş ve ödeneklerin ihtiyaçlar dâhilinde serbest bırakılması sağlanmıştır.

d. 2008 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu

2008 mali yılının ilk altı aylık uygulama sonuçları ile ikinci altı aya ilişkin beklenti ve hedefler Başkanlığımız koordinasyonunda birimlerimizle irtibata geçilmek suretiyle hazırlanmıştır. Hazırlanan bu rapor kamuoyuna açıklanmış ve Bakanlığımız web sitesinde yayınlanmıştır.

YATIRIM PROGRAMI HAZIRLAMA VE YATIRIM İZLEME FAALİYETLERİ

a. Bakanlık Yatırım Bütçesinin Hazırlanma ve Yasalaşma Süreci

-Bakanlık Birimleri ile yatırım önerilerine ilişkin toplantılar yapılmış ve bu çalışmalar sonucu Bakanlığımız 3 Yıllık Yatırım Programı Önerisi, Başkanlığımızca, Orta Vadeli Program ile Orta Vadeli Mali Planda yer alan ilke ve esaslara göre konsolide edilip hazırlanmış, Bakanlık Makamı'nın onayından geçirilerek, belirtilen zamanda Devlet Planlama Teşkilâtına gönderilmiştir.

-Başkanlığımızca, Bakanlık Bütçe Önerisi hakkında Sayın Bakanımıza brifing verilmiş, alınan direktifler ışığında Öneri üzerinde son çalışmalar yapılmıştır.

-Devlet Planlama Teşkilatı ile Yıllık Yatırım Programı Önerisi üzerinde görüşmeler yürütülmüş ve bu görüşmelerin sonucunda Devlet Planlama Teşkilâtından yatırım vizeleri alınmıştır.

-Yasama Organında gerek Plan ve Bütçe Komisyonu, gerekse Genel Kurul çalışmalarına hazırlık olarak; görüşmelere katılacak personel listesi, oturma düzeni, Bakan konuşması, çıkabilecek muhtemel soruların derlenmesi gibi çalışmalar yapılmıştır.

Ayrıca; Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Bakanımıza yöneltilen ve Sayın Bakanımız tarafından cevaplandırılmayan sorular, daha sonra yazılı olarak cevaplandırılmıştır.

b. Yatırımların İzlenmesi

15 Ekim 2007 tarihli ve 2007/12701 sayılı 2008 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, 2008 Yılı Yatırım Programı kapsamında yürütülen Bakanlığımıza ait yatırım projelerinin uygulanma durumları ve bütçe harcamaları, 3'er aylık dönemler halinde, her bir projenin uygulama yılı başından dönem sonuna kadar aktarma nakdi ve fiziki harcama durumları ile uygulama kademeleri belirlenerek dönem sonlarını takip eden 30 gün içinde DPT'ye gönderilmiştir.

Yılın son dönem raporu ise en geç Mart ayı sonuna kadar DPT'ye iletilecektir.

c. 2008 Yılı Programının İzlenmesi

15 Ekim 2007 tarihli ve 2007/12701 sayılı 2008 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı'nın eki

olan “**2008 Yılı Programı**” 28 Ekim 2007 tarih ve 26684 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program izlenmesi, Mart, Haziran, Eylül ve Aralık sonu olmak üzere üç aylık dönemler itibarıyla, uygulama raporlarının dönem sonunu izleyen 30 gün içinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’na gönderilmesi şeklinde olmaktadır.

Bu kapsamda; 2008 Yılı Programında Bakanlığımızın sorumlu olduğu faaliyetlerin, Birimlere göre tasnifi yapılmıştır. Birimlerden faaliyetlerle ilgili uygulama durumları 3’er aylık dilimler halinde istenmiştir.

Birimlerce gönderilen uygulama durumları konsolide edilerek Sayın Bakanımızın onayından sonra Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’na gönderilmiştir.

60. Hükümet Eylem Planı, Bilgi Toplumu Strateji Eylem Planı ile 2009 Yılı Programının koordinesi ve izlenmesi yapılmaktadır.

Taşınır Mal İşlemleri

Taşınır mal işlemleri servisinde; taşınır konsolide işlemleri yapılacak olup, Taşınır Mal Yönetmeliğinin 7 nci maddesindeki ilgili görevlerimiz dahilinde, Taşınır Mal Yönetmeliğin 35 inci maddesine uygun bir şekilde taşınır kesin hesabı çıkarılacaktır. Ayrıca Taşınır Mal Yönetmeliğinin 38 inci maddesi uyarınca harcama birimi ambar kodları, adresleri, taşınır kayıt kontrol yetkililerinin ad soyad ve unvanlarını gösterir listenin Sayıştay’a gönderilmesi mali yılbaşından önce yerine getirilmiştir.

Taşınır Mal Modülü kullanıcılarının sistemle ilgili aksaklıkları da Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile koordinasyon sağlanarak giderilmektedir.

Taşınmaz Mal İşlemleri

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmeliğin 7 nci maddesinin 2 nci bendi uyarınca Bakanlığımız taşınmaz malları konsolide edilerek Yönetmelik ekinde yer alan Ek 7 formu düzenlenerek Taşınmaz İcmal Cetveli oluşturulacaktır.

Bu doğrultuda, İçişleri Bakanlığı’nın merkez ve taşradaki tüm taşınmazlarının kayıt altına alınması için Merkez Birimlerine, Taşınmazların Kayıt İşlemleri Hakkında Sınırlı Aynı Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formu gönderilerek, doldurulması ve CD ortamında da Başkanlığımıza gönderilmesi istenilmiş olup, işlemler devam etmektedir.

Kesin Hesap İşlemleri

Maliye Bakanlığı Mart-Nisan ayları içerisinde bir önceki yıla ait Kesin Hesabın hazırlanması için bütün kurumlara birer yazı göndermektedir. 2008

yılında Başkanlığımıza 2007 Mali Yılı Kesin Hesabı'nın hazırlanması yazısı 12.03.2008 tarihinde bildirilmiştir.

Maliye Bakanlığı'ndan gelen yazı üzerine, Say2000i Projesi'nde o döneme ait yeni açılan modül üzerinden kesin hesaba ilişkin dökümleri alınmıştır. Kurumun hesapları ile Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün hesaplarının birbirine uygun olup olmadığı incelenmiştir.

Başkanlığımız tarafından Say2000i Sistemi'nden alınan kesin hesap cetvelleri ve Bütçe Giderleri Kesin Hesap Cetveli açıklamasının da yer aldığı bir adet Kesin Hesap Tasarısı hazırlanarak Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir.

Kurum uzmanları, hesapları, açıklamaları, ilgili cetvelleri ve Maliye Bakanlığı'nca istenen ek tablo ve cetvelleri incelemiş, uygun olup olmadığını tespit etmiştir. Uzmanın incelemesi sonucu uygun bulunduktan sonra, 4 ve üzeri yeteri sayıda Kesin Hesap Tasarısı, Kesin Hesap Gider Cetvelinin son sayfası Üst Yönetici ve Bakanla imzalatılarak Muhasebat Genel Müdürlüğü Kesin Hesap Şubesi'ne (Kurumun Uzmanına) teslim edilmiştir.

Muhasebat Genel Müdürlüğü'ne teslim edilen Kesin Hesap Tasarıları Muhasebat Genel Müdürlüğü ve Sayıştay Başkanlığı'nca incelenmiştir. Sayıştay Başkanlığı'nın incelemesi sonucu uygun bulunduktan sonra Bakan ve Üst Yöneticinin imzaladığı bir takım Kesin Hesap Tasarısı yeter sayıda çoğaltılmıştır.

Kurumun Kesin Hesabı,

- Birer adedi Bakan, Müsteşar, Müsteşar Yardımcıları ve harcama birimlerine,

- 5 adedi Sayıştay Başkanlığı'na,

- 5 adedi Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'ne,

- 5 adedi Muhasebat Genel Müdürlüğü'ne,

- 55 adedi ise Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan Bütçe Komisyonu'na gönderilmiştir.

PERFORMANS HEDEF VE GÖSTERGELERİNİN BELİRLENMESİ

Bakanlığımızın Stratejik Planı'nın hazırlıkları kapsamında yürütülen çalışmalar sonucu, faaliyet ve projelerin belirlenmesi aşamasından sonra, performans hedef ve göstergelerinin belirlenmesi çalışmalarına başlanmış olup, ilgili Birim-

lerle yapılan bilgilendirme, değerlendirme ve hazırlık toplantıları neticesinde performans hedef ve göstergelerinin belirlenmesi aşaması tamamlanmıştır.

İlgili Birimlerle yapılan toplantılar ve yazışmalar neticesinde performans hedef ve göstergelerine ait “**Sürüm 5**”, 22.09.2008 tarihi itibarıyla taslak haline getirilmiştir. Performans hedef ve göstergelerine ait “**Sürüm 5**”te Stratejik Plan’ın başarısının ölçümü için 370 adet performans hedef ve göstergesi belirlenmiştir.

Hedefler Bazında Faaliyet ve Projeler Üzerinden Maliyetlerin ve Tahmini Bütçenin Belirlenmesi

Bakanlığımızın ilgili birimleriyle yapılan bilgilendirme, değerlendirme ve hazırlık toplantıları neticesinde, maliyetlerin ve tahmini bütçenin belirlenmesi çalışmaları 01.12.2008 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır.

Hedefler bazında faaliyet ve projeler üzerinden maliyetlerin ve tahmini bütçenin belirlenmesi çalışmaları neticesinde, Bakanlığımız Stratejik Planı (2010-2014) kapsamında ortaya çıkan bütçe rakamlarımız yıllar itibarıyla şu şekilde tahmin edilmektedir:

Plan Dönemi Boyunca Hedefler Bazında Maliyetler (YTL)

2010	2011	2012	2013	2014
2.863.721.423	4.117.210.977	5.040.846.825	1.548.193.333	1.743.248.615

BİRİM FAALİYET RAPORU

Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmeliğin 10 uncu maddesi gereğince Strateji Geliştirme Başkanlığı’na ait birim faaliyet raporu hazırlanmıştır. Söz konusu raporda, Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın fiziki ve teknik donanımına ilişkin istatistiki bilgilerle Birimin, 2007 yılında yapmış olduğu faaliyetler ve harcamalara ilişkin özet bilgi sunularak Mart ayı sonunda harcama yetkilisi onayına sunulmuştur.

İDARE FAALİYET RAPORU

Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesi ile İdare Faaliyet Raporunun, birim faaliyet raporları esas alınarak, idarenin faaliyet sonuçlarını gösterecek şekilde üst yönetici tarafından hazırlanacağı, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler ile sosyal güvenlik kurumlarının ilgili mali yıla ilişkin idare faaliyet raporlarının üst yöneticileri tarafından izleyen mali yılın en geç Nisan ayı sonuna kadar kamuoyuna açıklanacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu Yönetmelik gereğince, Bakanlık birimlerinin hazırlamış olduğu birim faaliyet raporları esas

alınarak İçişleri Bakanlığı İdare Faaliyet Raporu hazırlanmıştır. Aynı Yönetmeliğin 18 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde Bakanlığımıza ait fiziki ve teknik donanımına ilişkin istatistiki bilgiler, Bakanlığımız hizmet birimlerinin görevleri, 2007 yılında gerçekleştirdikleri projeleri, Bakanlığımız Misyon, Vizyon ve Temel Değerleri ile 2007 yılında yapmış olduğu faaliyetler ve harcamalara ilişkin genel verileri içeren rapor, Nisan ayında tamamlanarak üst yöneticinin onayına sunulmuştur. Üst yöneticinin onayına müteakip rapor, kamuoyuyla paylaşılarak birer örneği Sayıştay ve Maliye Bakanlığı'na gönderilmiştir.

STRATEJİK PLAN ÇALIŞMALARI

2006 yılında hazırlanmasına başlanmış olan İçişleri Bakanlığı 2010-2014 yılları Stratejik Planı çalışmaları kapsamında 2008 yılında çok büyük bir aşama kaydedilmiştir.

2008 yılı başında Stratejik Amaç ve Hedeflerin belirlenmesi aşamasına ilişkin çalışmalar birimler ile görüşülerek nihayetlendirilmiş ve 29 Ocak – 12 Şubat 2008 tarihleri arasında 3 oturum halinde yapılan toplantılar ile Strateji Geliştirme Kurulunda karara bağlanmıştır.

Stratejik Amaç ve Hedeflerin kesinleşmesinin ardından Proje ve Faaliyetlerin belirlenmesi aşamasına geçilmiş ve birimlerle görüş alışverişleri ile toplantılar sonucunda İçişleri Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planında yer alacak Proje ve Faaliyetler belirlenerek Temmuz 2008 itibariyle Performans Gösterge ve Hedeflerin Belirlenmesi ve Bütçe ile ilişkilendirme (maliyetlendirme) aşamalarının gerçekleştirilmesi için Bütçe ve Performans Dairesi Başkanlığına devredilmiştir.

Performans gösterge ve hedeflerinin belirlenmesi ve maliyetlendirme çalışmaları devam ederken, takvime bağlı olarak yürüyen süreçte aksama olmaması için, bir taraftan da stratejik plan nihai metninin oluşturulması çalışmaları tamamlanarak taslak metin hazırlanmıştır. Bu çalışmada;

- İç Yapı Analiz Raporu (259 sayfa),
- Çevre Analiz Raporu (188 sayfa),
- Paydaş Analiz Raporu (107 sayfa),
- GZFT Analiz Raporu (21 sayfa) incelenerek özetlenmiş ve Stratejik Plan Taslağı büyük oranda tamamlanmıştır.

Bütçe ve Performans Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan çalışmalarla birlikte 25 Aralık 2008 tarihinde Planın Proje ve Faaliyetler, Performans

Gösterge ve Hedefleri ve Maliyetlendirme aşamalarına ilişkin birimlerle yapılan çalışmalar Strateji Geliştirme Kurulunun görüşlerine sunulmuştur.

2010-2014 Stratejik Planı en geç 31 Ocak 2009 tarihine kadar Devlet Planlama Teşkilatına gönderilecek olup DPT Müsteşarlığı tarafından değerlendirilecek olan Plan Metni, Haziran 2009’da Sayın Bakanımızın onayına sunulacaktır.

STRATEJİK YÖNETİM KİTABI

Bakanlık Stratejik Plan çalışmalarının başlamasını müteakip, “Kamuda Stratejik Planlama” kitabı çıkarılarak planlama sürecinde çalışan Bakanlığımız Birimleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına rehber niteliğinde bir kaynak hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın ikinci ayağı olarak, stratejik yönetim kültürünün geliştirilmesi ve Bakanlık başta olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarında bu kültürün yerleşmesi amacıyla “Stratejik Yönetim” kitabı hazırlanarak Bakanlık yayınları arasında basımı sağlanmıştır. Söz konusu kitapta, günümüz yönetim modelleri içerisinde genel kabul görmüş bir model olan stratejik yönetimin; tanımlanması, günümüz yönetim modelleri içerisindeki yeri, stratejik yönetimin temel kavramlarla ilişkisi, stratejik yönetim ve liderlik ile stratejik yönetim ve planlama konuları irdelenerek Türkiye’nin içerisinde bulunmuş olduğu stratejik yönetim sürecine genel bir çerçeve sunulmuştur. Başta Bakanlığımız ve 81 İl Valiliği olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarına dağıtımının sağlanmasıyla stratejik yönetim konusunda ilgililerin istifadesine sunulacaktır.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİK PLANI’NIN (2010-2014) ÜST POLİTİKA BELGELERİNE UYUMU ÇALIŞMASI

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 10 uncu maddesi gereğince, hazırlanmakta olan stratejik planların üst politika ve belgelere uyumluluğu zorunludur. Bu çerçevede Bakanlığımızın Stratejik Plan Hazırlık Çalışmaları yürütülürken bir taraftan da üst politika ve belgelere uyumluluğu da esas alınmıştır. Bu bağlamda Bakanlığımız Stratejik Amaç ve Hedefleri ile bunlara bağlı üretilen proje ve faaliyetlerinde üst politika ve belgelere uyum çalışmaları yapılarak raporlandırılmıştır. Bu doğrultuda, İçişleri Bakanlığı Stratejik Amaç ve Hedeflerinin 9. Kalkınma Planı, Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı ve 60. Hükümet Eylem Planında ve Ulusal Programda yer alan faaliyetlerle uyumlaştırma çalışması yürütülerek sonuçlar raporlanmıştır.

MEVZUAT İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

a. KANUNLAŞAN TASARILAR

2008 yılı içerisinde Bakanlığımız tarafından hazırlanan kanun tasarılarından (3) adedi kanunlaşarak yürürlüğe girmiştir. Bunlar;

1- Ses ve Gaz Fişeği Atabilen Silahlar Hakkında Kanun: 12.02.2008 tarihli ve 26785 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kanun ile haklarında mevzuat hükümlerinde herhangi bir düzenleme bulunmayan kurusıkı olarak tabir edilen ses ve gaz fişeği atabilen tabancaların, imali, ithali, taşınması ve bulundurulması hususları düzenlenmiştir.

2- Uzman Jandarma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (19 uncu madde): 07.03.2008 tarihli ve 26809 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kanun ile görev başı eğitimi maksadıyla birliklere atanan uzman jandarma statüsündeki personelin, söz konusu staj dönemlerinin garnizon hizmet süresinden sayılması sağlanmıştır.

3- Artvin İli Yusufeli İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun: 25.04.2008 tarihli ve 26856 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kanun ile Çoruh Nehri üzerinde inşa edilecek olan Yusufeli barajının inşaaı nedeniyle, baraj rezervuar alanında kalan Yusufeli ilçe merkezinin yerinin değiştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

b. RESMİ GAZETE’DE YAYIMLANARAK YÜRÜRLÜĞE GİREN YÖNETMELİKLER

2008 yılı içerisinde Bakanlığımız tarafından hazırlanan yönetmeliklerden (24) adedi Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunlar;

1- Emniyet Teşkilatı Personeli Kimlik Kartları İle Polis Kimlik Kokartları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 15. 03.2008 tarihli ve 26817 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Emniyet Teşkilatı personeline ve emeklilerine verilecek kimlik kartlarının düzenlenmesi ile ilgili hususların belirlenmesi amaçlanmıştır.

2- Özel Güvenlik Görevlisi Olarak Çalıştırılacak Kişilerde Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik: 21.03.2008 tarihli ve 26823 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Yönetmeliğin dayanağı olan 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun yürürlükten kalktığından, yasal dayanağı olmayan yönetmeliğin yürürlükten kaldırılması amacıyla hazırlanmıştır.

3- Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Geçici 4 üncü madde): 22.03.2008 tarihli ve 26824 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Dernekler Yönetmeliğinin yürürlüğe girdiği tarihten önce faaliyette bulunmasına izin verilen lokallerin durumlarını bu Yönetmeliğe uydurmaları için öngörülen süre 1 yıl uzatılmıştır.

4- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 22.03.2008 tarihli ve 26824 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından 128 inci maddede değişikliği teklif edilen, Karayollarında yapılacak sabit ve seyyar ağırlık kontrollerinde uygulanacak tartı toleransının %2 den %5 e çıkarılması düzenlenmiştir.

5- 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 21 inci Maddesi Uyarınca Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik: 02.04.2008 tarihli ve 26835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan düzenlemelerin Yönetmeliğe aktarılması amaçlanmıştır.

6- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 16.04.2008 tarihli ve 26849 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından fenni muayenesi yapılmış araçlar hakkında düzenlenen araç muayene pulları için Karayolları Trafik Yönetmeliğinin Motorlu Araç Trafik Belgesi (Ek:4) üzerinde yer verilmesi amacıyla EK:4 değişikliği için hazırlanmıştır.

7- Ses ve Gaz Fişegi Atabilen Silahlar Hakkında Yönetmelik: 02.05.2008 tarihli ve 26864 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile ses ve gaz fişegi atabilen silahların nitelikleri, imali, ithali, ihracı, satışı, edinilmesi, bulundurulması, nakledilmesi ve taşınması hakkındaki usul ve esaslar ile bunlarla ilgili izin, kayıt ve tescil işlemlerini düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

9- Polis Meslek Eğitim Merkezleri Giriş Yönetmeliği: 07.05.2008 tarihli ve 26869 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Polis Meslek Eğitim Merkezlerine alınacak öğrencilerle ilgili usul ve esasları düzenlemektedir.

10- Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği: 17.05.2008 tarihli ve 26879 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Polis Akademisi Başkanlığına bağlı Polis Meslek Yüksekokullarına alınacak öğrencilerle ilgili usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

11- Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 30.05.2008 tarihli ve 26891 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelinin daha sağlıklı şartlarda görev yapabilmesi ve personelin görevine daha iyi motive olabilmesi için ikinci bölgenin A, B ve C alt bölgelerine giren bazı ilçelerdeki hizmet sürelerinin yeniden düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

12- İl Özel İdarelerinde Geçici İşçi Çalıştırılmasının Usul ve Esaslarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik: 04.06.2008 tarihli ve 26896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile 04.04.2007 tarihli ve 5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesine istinaden hazırlanmıştır.

13- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 09.06.2008 tarihli ve 26901 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 46 ncı maddesinde yer alan "Prototip veya yol testi yapılan araçların satışı yapılamaz." hükmünden dolayı özellikle yol testi yapılan kamyon, otobüs ve çekici türündeki araçların her birinin satılmamasından dolayı şirketlerin mağduriyetlerini gidermek, emniyet kemeri ve çocuk bağlama sistemlerinin kullanımını Sanayi ve Ticaret Bakanlığının çıkarmış olduğu yönetmeliklere uygunluğunu sağlamak, trafik kazalarının oluş nedenleri ile AB üyesi ülkelerdeki mevzuat düzenlemeleri doğrultusunda ceza puanları yeniden düzenlemek amaçlanmıştır.

14- İçişleri Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 29.06.2008 tarihli ve 26921 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile 29/5/2002 tarihli ve 24769 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İçişleri Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliğinin ekinde yer alan Ek 1 sayılı Cetvelin "Merkez Teşkilatı" bölümünün "7-Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı" birimi "7- Strateji Geliştirme Başkanlığı” olarak değiştirilmiş ve aynı bolüme "13-İç Denetçi" birimi eklenmiştir.

15- İçişleri Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 29.06.2008 tarihli ve 26921 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile 29/5/2002 tarihli ve 24769 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İçişleri Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğinin ekinde yer alan Ek 1 sayılı Cetvelin "Merkez Teşkilatı"

bölümünün "7-Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı" birimi "7- Strateji Geliştirme Başkanlığı" olarak değiştirilmiş ve aynı bölüme "13- İç Denetçi" birimi eklenmiştir.

16-Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 16.07.2008 tarihli ve 26937 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Bu Yönetmelik hükümlerine göre verilen her türlü izin, belge ve ruhsatlar ile kayıt işlemlerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasına yer verilmesi sağlanmıştır.

17- Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları İle Muayenelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 18.07.2008 tarihli ve 26939 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile sürücü adaylarına verilen tabip raporlarında hekimin kaşe ve imzasının bulunmasının yeterli olması sağlanmaktadır. Bu sayede vatandaşın gereksiz iş ve zaman kaybının önlenmesi amaçlanmaktadır.

18- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 09.09.2008 tarihli ve 26992 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile söz konusu yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2009 olarak değiştirilmiştir.

19- Cemaat Vakıfları Yönetim Kurulu Seçimlerinin Seçim Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik: 17.09.2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile cemaat vakıf yöneticilerinin seçim esas ve usulleri Vakıflar Yönetmeliğinin üçüncü bölümünde düzenlendiğinden, aynı hususlarda düzenlemeler içeren “Cemaat Vakıfları Yönetim Kurulu Seçimlerinin Seçim Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır.

20- Jandarma Genel Komutanlığında Görevli Devlet Memurlarının Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik: 21.10.2008 tarihli ve 27031 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile aynı kadroya müracaat eden adaylarla ilgili düzenleme yapılmıştır.

21- Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemelerin Satış, Hibe, HEK ve Hurda Durum ve İşlemleri ile Hizmet Satışına Dair Yönetmelik: 21.10.2008 tarihli ve 27031 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından satın alınan veya çeşitli yollarla temin edilen taşıt, silah, mühimmat, makine ve

teçhizat ile mal ve malzemenin ihtiyaç fazlası bulunanlar veya standart dışı durumuna düşenler ile HEK durumunda olan veya hurdaya ayrılanların tasfiyesi, değerlendirilmesi ve Kurumun asli görevlerini aksatmamak şartıyla hizmet verilmesine ilişkin uygulama yöntemlerini, bu işlemlerin yapılmasında Genel Müdürlük merkez ve taşra birimlerinin uygulama sınır ve standardı ile uyulacak usul ve esasları belirlemesi sağlanmıştır.

22- Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 02.11.2008 tarihli ve 27042 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğine ekli EK-1 ve EK-2 formları değiştirilmiştir.

23- Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik: 04.11.2008 tarihli ve 27044 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile çarşı ve mahalle bekçilerinin Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği kapsamı dışında tutulması, ayrıca öğrenim, sağlık gibi durumlar özel olarak düzenlendiğinden tekrara yer verilmemesi ve kavram kargaşasının önlenmesi sağlanmıştır.

24- Emniyet Teşkilatı Bomba İmha Tazminatının Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik: 05.11.2008 tarihli ve 27045 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile Emniyet Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatında görevli bomba uzmanlarına ödenecek tazminatın ödenme şekli, kapsamı ve uygulamaya ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir.

RESMİ GAZETE’DE YAYIMLANARAK YÜRÜRLÜĞE GİREN TEBLİĞLER

2008 yılı içerisinde Bakanlığımız tarafından hazırlanan tebliğlerden (1) adedi Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunlar:

Mülki İdare Amirleri Atama, Değerlendirme ve Yer değiştirme Yönetmeliğinin Eki Cetvelde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ: 15.04.2008 tarihli ve 26848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tebliğ ile Bakanlar Kurulunun 86/10782 sayılı Kararı ile kabul edilen ve 16 Temmuz 1986 gün ve 19166 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Mülki İdare Amirleri Atama Değerlendirme ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin 33 üncü maddesi gereğince, İlçelerin sınıflarını düzenleyen

(EK:II) cetveline 5747 sayılı Kanunla kurulan 43 ilçenin sınıfları tespit edilerek eklenmiştir.

BAŞKANLIĞIMIZ TARAFINDAN HALEN DEVAM ETTİRİLEN MEVZUAT ÇALIŞMALARI

18 Ekim 2007 tarihli ve 26674 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 15.10.2007 tarihli ve 2007/12701 sayılı 2008 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu Ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüklerinin yatırımların koordinasyonu görevinde değişimler yapılmış, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yürütülen “İl Koordinasyon ve İzleme Sistemi – İKİS” İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüklerine yeni ve kapsamlı görevler yüklemiştir. Bu kapsamda, “İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlükleri Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği” “İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanlığı Yönetmeliği” ile “İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlükleri Görev ve Çalışma Yönergesi”nin güncellenmesi doğrultusunda Bakanlık Makamının 01.07.2008 tarihli ve 1410 sayılı yazılı emri ile, DPT Müsteşarlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Strateji Geliştirme Başkanlığından iki Daire Başkanı ile Ankara Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürünün katılımıyla bir çalışma grubu oluşturulmuş ve 25 – 28 Ağustos 2008 tarihleri arasında gerekli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde ortaya çıkan Taslaklar 15.10.2008 tarihli ve 2222 sayılı yazı ile Bakanlığımız birimlerinin görüşüne sunulmuş, “İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanlığı Yönetmelik Taslağı” ile “İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlükleri Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmelik Taslağı” 01.12.2008 tarihli ve 2523 sayılı yazımız ile Devlet Personel Başkanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşlerine sunulmuştur.

Ayrıca Başkanlığımızca Mülki Hizmetler Uzmanlığı Kanun Taslağı ile ilgili çalışmalar tamamlanmış olup, bu hususta Başbakanlık Makamından gelecek gelişmeler beklenmektedir.

Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 31. maddesi gereğince Strateji Geliştirme Birimlerinin faaliyet ve çalışmalarını değerlendirmek ve gerekli önlemleri almak amacıyla, her hafta ve ayda bir, daire başkanları ile değerlendirme toplantıları yapılmakta ve toplantıda alınan kararlar tutanağa geçirilerek izlenmektedir.

Strateji Geliştirme Başkanlığı Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığının 2008 yılı yayın işleri kapsamında yaptığı çalışmalar da şunlardır:

1 - Türk İdare Dergisinin Yayınlanması

Bakanlığımızın 1928 yılından beri çıkarmakta olduğu Türk İdare Dergisi, yılda dört sayı yayımlamakta olup, 2008 yılı Mart ayına ait 458 inci sayısı, Haziran ayına ait 459 uncu, Eylül ayına ait 460 ıncı sayısı ve Aralık ayına ait 461 inci sayısının basımları gerçekleştirilmiş, 458 ve 459 uncu sayıların dağıtımı yapılmıştır.

Türk İdare Dergisi 2008 yılında 80 inci yılına ulaşmıştır. 80 yıldır Türk Kamu Yönetimine ve üst düzey idarecilerimize büyük katkı sağlayan dergimizin Mart 2008'e ait 458 inci sayısı derginin yayımının 80 inci yılı nedeniyle özel bir sayı olarak çıkmıştır. Bu sayıda 9 makale ile emekli mülki idare amirlerimizden Necmettin KARADUMAN'ın anısına yer verilmiştir. Ayrıca 17-18 Ocak 2008 tarihinde Bakanlığımızın ev sahipliğinde Başbakanımız Recep Tayyip ERDOĞAN ile İçişleri Bakanı Beşir ATALAY, Milli Eğitim Bakanı Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK, Ulaştırma Bakanı Binali YILDIRIM, Sağlık Bakanı Prof. Dr. Recep AKDAĞ ile Çevre ve Orman Bakanı Prof. Dr. Veysel EROĞLU'nun katılımlarıyla gerçekleştirilen "İl Valileri Toplantısı"na yer verilmiş, Sayın Başbakanımız ile Sayın Bakanlarımızın konuşmaları yayımlanmıştır. Haziran 2008'e ait 459 uncu sayısında 12 makale ile emekli valilerimizden Nur Doğan TOPALOĞLU'nun anısı, Eylül 2008'e ait 460 ıncı sayısında 14 makale ile emekli valilerimizden M. Necati ÇETİNKAYA'nın anısı, Aralık 2008'e ait 461 inci sayısında ise 14 makale ile emekli valilerimizden Bekir ÖZTÜRK'ün anısına yer verilmiştir.

2-Türk İdare Dergisi Web Sayfasının Güncellenmesi

Türk İdare Dergisi web sayfasında yer alan bilgilerin güncellenmesi ve yılda dört kez yayımlanan dergiye ait makalelerin veri girişleri yapılmıştır.

Bilgi güncellemeleri ile veri girişlerinin yapılması ve web sayfasının düzeninin daha iyi duruma getirilmesi için Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığıyla işbirliği içinde çalışılmaktadır. Yapılan çalışmalarla isteyen herkesin Türk İdare Dergisi'nin 361-430 uncu sayılar arasına pdf dosyası olarak, sonraki sayılara ise word belgesi olarak <http://www.tid.icisleri.gov.tr/> adresinden anında ulaşması sağlanmıştır.

3- Diğer Yayınlar

Bakanlık Makamınca veya Başkanlıkça görev verildiği takdirde kitap hazırlanması veya hazırlanmış olarak gelen kitapların basımının sağlanması amacıyla gereken her türlü çalışmalar yapılmaktadır.

En son Aralık ayında "Stratejik Yönetim" isimli kitabın basımı gerçekleştirilmiştir.

4– Bakanlık Yayın Planının Hazırlanması

Bakanlığımız Birimlerince 2008 yılı içinde yayınlanması düşünülen yayınlara ilişkin tüm birimlerden bilgiler toplanmış, bu bilgiler doğrultusunda oluşturulan Yayın Planı, Başkanlığını Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ'ın yaptığı Yayın Kurulunun onayıyla yürürlüğe konulmuştur. Bakanlığımız birimlerince yapılacak yayınların belli bir bütünlük ve plan dahilinde yürütülmesi için hazırlanan 2008 Yılı Yayın Planı tüm birimlerimize dağıtılmıştır.

5– Yayın Kurulu Sekreteryası Hizmetlerinin Yürütülmesi

Yayınlanmak üzere gönderilen eserlerin değerlendirilmesinde esas alınacak ilke ve kriterleri belirlemek, Dairemizce hakkında görüş bildirilen yayınları inceleyip Bakanlığın hizmetleri açısından önem ve niteliğini dikkate alarak değerlendirmek, yayınlanacak kitap ve dergilerin teknik özelliklerini, baskı miktarını ve baskı şartnamesinin esaslarını belirlemek Yayın Kurulunca yapılmaktadır.

6– Çıkarılan Yayınların Dağıtımının Yapılması

Başkanlığımızca basımı gerçekleştirilen yayınların dağıtım planlarının hazırlanarak ilgili yerlere dağıtımları gerçekleştirilmiştir.

2008 yılında basılan Türk İdare Dergisi'nin 458 ve 459 uncu sayılarının Valilik ve Kaymakamlık kitaplık ve dokümantasyon merkezlerine ve ilgili yerlere dağıtımları gerçekleştirilmiştir. 460 ve 461 sayılı dergiler ile “Stratejik Yönetim” adlı kitabın ise birlikte dağıtımı planlanmıştır.

7- Birim Arşiv İşleri

2008 yılında 2 haftalık görevlendirme ile Bakanlık binasında bulunan arşivde, birim arşivinin düzenlenmesi çalışmasında bulunulmuştur.

Birim arşiv sorumlularıyla birlikte arşivde yıl içinde oluşan arşivlerin birim arşivinde her birim için belirlenen yerlere kaldırılması, eski yıllara ait arşivlik malzemeden Kurum Arşivine devredileceklerin hazırlanması, birim arşivinde imha edileceklerin imha edilmesi, Kurum arşivine teslim edileceklerin birim arşiv sorumlularıyla birlikte Kurum arşiv görevlilerinin nezaretinde ayrılan yerlere kaldırılması sağlanmıştır.

8– Strateji Geliştirme Başkanlığı ve Bakanlık Kütüphanesi İçin Yayın Aboneliği ve Yayın Satın Alınması İşlemleri

Talep edilen yayınlar Yayın Kurulunun kararı doğrultusunda satın alınmaktadır. Satın alınan ve abone olunan yayınlar kütüphaneye teslim edilerek personelin hizmetine sunulmuştur.

9– Uzmanlık Tezleri

Strateji Geliştirme Başkanı'nın Başkanlık yaptığı Tez Değerlendirme Kurulu, 2004 yılı ve öncesinde göreve başlayan uzman yardımcılarının tezlerini hazırlayarak Başkanlığımıza sunanların tezlerini değerlendirmiş, 2008 yılından 12 kişinin tez savunması kabul edilerek uzmanlığa atanmaları için Tez Kurulunun kararı Personel Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.

2006 yılında göreve başlayan 15 uzman yardımcısının görev yerleri de dikkate alınarak tez konuları belirlenmiş ve uzman yardımcılarına verilen tez konuları bir üst yazıyla uzman yardımcılarına tebliğ edilmek üzere ilgili valiliklere gönderilmiştir.

10– Genelge Numarası Verilmesi

Bakanlığımızca yayımlanan Makam Onaylı genelgelere Dairemizce Bakanlık Genelge no verilmiş ve genelge havuzu oluşturularak sanal ortamda bu genelgeler tutulmaya başlanmıştır.

Genelge yayımlayan birimlerin yayımlayacakları genelgenin imzalı bir örneği dosyaya, imzasız örneği ise cd ortamında teslim alınarak, genelge havuzuna aktarılması ve genelge numarası verilmesi sağlanmıştır.

2008 yılında Bakanlığımız Birimlerince Makam Onaylı yayımlanan toplam 87 Genelgeye sayı verilmiştir.

11- Genelge Tasnifi Çalışmaları

09.06.2008 tarih ve 1189 sayılı yazı ile yürürlükte bulunan mevzuatın sicillerini tutmak, kodlamak, tek metin haline getirmek, bilgi işlem sistemi içinde takip etmek ve yayımlamak, mevcut mevzuatta basitleştirme ve sadeleştirme yapılmasına imkan hazırlamak, kırtasiyeciliğe yol açan düzenleyici işlemleri yürürlükten kaldırmak ve kullanıcıların kolay erişimini sağlamak için yürürlükteki mevcut genelgelerin tasnifine ihtiyaç duyulmuş ve Genelge tasnifi için bütün birimlerden görüş istenmiştir. Tasnif çalışmalarının sonuçlandırılması için;

1.Yürürlükte olup ta kaldırılması gereken genelgelerin Onay makamları dikkate alınmak suretiyle yürürlüğe konulma prosedürüne uygun olarak işlem yapılarak yürürlükten kaldırılması,

2.Yürürlükte kalması gereken genelgelerin ise aynı konu veya birbirine yakın benzer konuları içeren genelgelerin birleştirilerek bir genelge haline getirilmesi ve diğerlerinin yürürlükten kaldırılması ve birleştirilen genelgelerin numara verilmek üzere Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderilmesi;

Yapılacak çalışmalar neticesinde oluşturulacak genelgelere ilişkin listelerin ve çalışma sonuçlarının ise Bakanlığımız web sayfasında yayımlanmak üzere Strateji Geliştirme Başkanlığı'na ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'na bildirilmesi istenmiştir.

Çalışma kapsamında birimlerimiz tarafından 2008 sonuna kadar toplam 59 Genelge işlevini yitirdiğinden dolayı yürürlükten kaldırılmıştır.

12-ISBN ve ISSN Numarası Verilmesi

Bakanlığımız merkez birimleri ve bağlı kuruluşlarınca hazırlanan yayınlara genel yayın nosu verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nden ISBN (Uluslararası Standart Kitap Numarası) ve ISSN (Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası) numaralarının alınması sağlanarak bu konudaki uluslararası istatistikî çalışmalara kaynak oluşturulmaktadır.

13- Bakanlık Kütüphane Hizmetleri Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarafından Yürütülmektedir

Kütüphaneye gelen yayınların kayıt altına alınması, okuyucuya sunulması, abone olunan yayınların takip edilmesi, mevcut yayınlar ile resmi gazete vb dokümanların cilt ve bakımlarının yaptırılması işleri yürütülmüştür.

Ayrıca 2009 yılında kütüphanede bulunan yayınlar ve kitaplar ayıklama ve sınıflama işlerine tabi tutulacak, bu sayede bilgi kaynaklarının güncellenmesi sağlanacaktır.

14- Bakanlık Kütüphane Bülteni Hazırlanması

Yıl içinde Bakanlık Kütüphanesine kaydedilen yeni yayınlara ilişkin yıllık bülten hazırlanarak personele duyurulması, kütüphane programından faydalanılarak yeni kaydedilen yayınlara ilişkin listenin alınması, bülten halinde hazırlanması ve birimlere personele duyurulması amacıyla gönderilmesi, kütüphane programının çalıştırılması ve veri girişlerinin yapılabilmesi için Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığıyla yıl boyunca işbirliği sağlanmıştır.

Bakanlık kütüphanesine çeşitli yollarla kazandırılan yayınları kapsayan bültenler her yıl derlenerek, merkez birimlerine dağıtılmak suretiyle kütüphaneden yararlanma kolaylaştırılmıştır.

2008 yılında 24 üncü bülten hazırlanarak dağıtımı yapılmıştır.

15- İl Koordinasyon Kurulu Toplantıları

Yılda üç kez yapılan il koordinasyon kurulu toplantı takviminin belirlenmesi ve yapılan toplantılara ilişkin yazışmalar yapılmış, il koordinasyon

kurulları toplantı takvimi hazırlanarak DPT Müsteşarlığına gönderilmiş, mutabakatın sağlandığı il koordinasyon kurulları toplantı takvimi valiliklere ve DPT Müsteşarlığına gönderilmiş, valiliklerce gönderilen toplantı çağrı yazıları ile her toplantının sonucuna ilişkin raporların gözden geçirilerek ilgili yerlere gönderilmesi ve arşivlenmesi sağlanmıştır.

Ayrıca 2009 yılına ait il koordinasyon kurulları toplantı takvimi, DPT ile mutabakat sağlanarak belirlenmiş ve 81 il valiliğine gönderilmiştir. Aynı zamanda Başkanlığımız web sitesinde duyurulmuştur.

1-KAMU HİZMETLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

a. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından, merkezi ve yerel kamu kurumlarınca sunulan hizmetlerce mevzuat kirliliğinin giderilerek basitleştirilmesi, vatandaşların hayatının kolaylaştırılması, yaşam kalitesinin geliştirilmesi, bürokrasinin ve kırtasiyeciliğin azaltılması ile idari basitleştirme çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamında, Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı kuruluşların görev alanına giren konularda iş tanımlarının yapılması, iş süreçlerinin tanımlanması ve ikincil mevzuatın gözden geçirilmesi suretiyle doğrudan doğruya vatandaşlara, özel sektöre ve diğer kamu kurumlarına sunulan hizmetlerin, hizmet alanlara en yakın birimlerce verilmesi, işlemlerin ilk başvuru yapılan yerde tamamlanması, usullerin sadeleştirilmesi ve bürokratik kademelerin azaltılması amacıyla 12.09.2008 tarihli ve 1992 sayılı yazımız eki Müsteşarlık Makamı Onayı ile Bakanlık merkez teşkilatı ve bağlı kuruluşları ile ilgili olarak **Merkez Teşkilatı Çalışma Grubu**, il yönetimi ve yerel yönetimlerle ilgili olarak **İl Yönetimi ve Yerel Yönetim Çalışma Grubu** oluşturulmuştur.

Merkez Teşkilatı Çalışma Grubu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Bürokrasinin Azaltılması Projesi çerçevesinde Başbakanlığın 19.09.2008 tarihli ve 1114 sayılı yazı ekinde gönderilen Kamu Hizmeti Envanteri Formları, 25.09.2008 tarihli ve 2129 sayılı yazımız ile Bakanlığımız Merkez Birimleri ve Bağlı Kuruluşlarına dağıtılmıştır. Yazıda, söz konusu formların eksiksiz doldurularak 15 Ekim 2008 tarihine kadar Strateji Geliştirme Başkanlığı'na geri gönderilmesi istenmiştir. Bakanlığımız Merkez Birimleri ve Bağlı Kuruluşlarından gelen formlarda tespit edilen eksiklikler ise 12.11.2008 tarihli ve 2395 sayılı yazımız ile ilgili birimlere bildirilmiş ve bu eksiklerin 14.11.2008 tarihine kadar tamamlanması istenmiştir.

Kamu hizmetinin daha etkili, ekonomik ve verimli görülebilmesi amacıyla yürütülen “Bürokrasinin Azaltılması ve İdari Basitleştirme Çalışmaları”nın birinci aşaması olan “kamu hizmeti envanteri oluşturulması” safhasının tamamlanması ile bir sonraki aşamada yer alan **“Başvuru sahiplerinden istenecek belgeler”, “Kurum içi ve kurumlar arası yazışmalar” ve “Yetki devri”** konularında yapılacak olan çalışmalar ve bu hususlarda doldurulacak formlarla ilgili olarak 21.11.2008 tarihli ve 2463 sayılı yazımız ile bir takvim belirlenmiş ve söz konusu yazının dağıtımı Emniyet Genel Müdürlüğü, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ve Dernekler Dairesi Başkanlığına yapılmıştır.

İl Yönetimi ve Yerel Yönetim Çalışma Grubu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

15.09.2008 tarihli Bakanlık Genelgesi ile başlatılan “Bürokrasinin Azaltılması ve İdari Basitleştirme Çalışmaları”nın birinci aşaması olan “kamu hizmeti envanteri oluşturulması” safhasında Ankara Valiliği pilot il seçilerek söz konusu envanter doldurtulmuş, hazırlanan bu envanter, diğer bazı illerin hazırladığı envanterler ile birlikte ele alınarak incelenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Ankara, Bolu, Düzce, Tekirdağ, Antalya, Kahramanmaraş, Kayseri, Ordu, Batman ve Uşak illeri, Bakanlık Çalışma Grubunun ikinci aşama için çalışma yapacağı pilot iller olarak belirlenmiştir. **“Başvuru Sahiplerinden İstenecek Belgelerin Azaltılması”, “Kurum İçi ve Kurumlar Arası Yazışmaların Azaltılması Çalışmaları” ve “Yetki devri”** konularında yapılacak olan çalışmalar ve bu hususlarda doldurulacak formlarla ilgili olarak 17.12.2008 tarihli ve 2420 sayılı yazımız ile bir takvim belirlenmiş ve söz konusu yazının dağıtımı, gereği için adı geçen illere ve bilgi için geri kalan 71 ile yapılmıştır.

b. Bürokrasinin azaltılması ve idari işlemleri basitleştirme ile ilgili olarak ise; 05.09.2008 tarihinde Başbakanlıkta yapılan “Müşteriler Toplantısı”nda karar verilen “Bürokrasinin Azaltılması ve İdari Basitleştirme” Çalışma Grubunun temsilcilerinin katılımı ile 10.09.2008 tarihinde Başbakanlıkta yapılan toplantıda, Bakanlığımız tarafından hazırlanan “Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik” ve “Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönerge” değişikliği Taslaklarının hazırlanması talimatı verilmiştir.

“Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı”, 11.09.2008 tarihli ve 1985 sayılı yazımız ile Dernekler Dairesi Başkanlığı’na gönderilmiştir. Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın 10.10.2008 tarihli ve 3339 sayılı yazısı ile Başkanlığımıza gelen Taslak 23.10.2008 tarihli ve 2270 sayılı yazımız ile Hukuk Müşavirliğinin görüşüne sunulmuştur. Taslak hakkında Hukuk Müşavirliği’nin 30.10.2008 tarihli ve 4580 sayılı uygun görüş yazısı ile Yönetmelik Taslağı, yayımı için Başbakanlığa gönderilmek üzere Bakanlık Makamına sunulmuştur.

“Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik Taslağı” 11.09.2008 tarihli ve 1984 sayılı yazımız ile Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

“Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönerge Taslağı” 11.09.2008 tarihli ve 1986 sayılı yazımız ile Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’ne gönderilmiştir. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün 17.09.2008 tarihli ve 36167 sayılı yazısında,

“Nüfus hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul esasların düzenlendiği 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun “Nüfus kayıt örneği verilmesi” başlığı altındaki 43 üncü maddesinde “Kişinin aile kütüğündeki kaydının çıkarılması ve aslına uygunluğunun nüfus müdürlüğünce onanması ile elde edilen nüfus kayıt örneklerinin, aksi ispat edilene kadar geçerli” olduğu belirtilmiş, söz konusu Yönerge Taslağı ile yapılması istenen düzenlemenin 5490 sayılı Kanuna aykırı olması nedeniyle olumlu mütalaa edilemediği belirtilmiştir.

c. Bakanlığımız tarafından hazırlanan ve yürürlükte bulunan mevzuatın (kanunlar ve ikincil mevzuat dahil) bir araya getirilmesi amacıyla Bakanlık Merkez Birimleri ve Bağlı Kuruluşlarına 27.02.2008 tarihli ve 471 sayılı bir yazı gönderilmiştir. Yazıda, Birimlerin ya da Bağlı Kuruluşların görev alanı ile ilgili hazırlanmış ve halen yürürlükte bulunan kanun, tüzük ve yönetmeliklere ait tüm bilgilerin (adı, numarası, amacı, yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı, Makam Onayı ile yürürlükte ise onay tarihi vb.) bir liste haline getirilerek 5 Mart 2008 tarihine kadar Başkanlığımıza gönderilmesi istenmiştir.

Bakanlık Merkez Birimleri ve Bağlı Kuruluşlarından gelen cevaplar birleştirilerek **“Bakanlığımızca Çıkarılan veya Bakanlığımıza Görev Veren ve Yürürlükte Bulunan Mevzuat”** adlı bir dosya oluşturulmuştur. Buna göre; 76 Kanun, 4 Bakanlar Kurulu Kararı, 15 Tüzük, 285 Yönetmelik, 27 Yönerge ve 9 Diğer Mevzuatın olduğu anlaşılmıştır.

2- İÇ-İŞLEV ARAŞTIRMA RAPORU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

İçişleri Bakanlığının, (Bağlı birimler hariç) mevcut teşkilat yapısı, mevzuatla kendisine verilen görevleri yerine getirebilme durumu ile Bakanlığın görev ve sorumluluklarının gereğini daha etkili, verimli ve yeterli düzeyde ifa etmesi için alınması gereken tedbirler konusunda inceleme ve araştırma yapmak üzere ilgili Müsteşar Yardımcısı koordinasyonunda komisyonun görevlendirilmesine ilişkin 19.02.2008 tarihli Bakan Onayı, 20.02.2008 tarihli ve 403 sayılı yazımız ile ilgili kişilere bildirilmiştir.

İç İşlev Komisyonu tarafından oluşturulan “İç İşlev Komisyon Raporu” Araştırma ve Etütler Merkezi’nin 30.07.2008 tarihli ve 1732 sayılı yazısı ile Başkanlığımıza iletilmiştir. 05.08.2008 tarihli ve 1756 sayılı yazımız ile “İç-İşlev Araştırma Raporu”nun Müsteşar Yardımcılıklarına ve Bakanlık Birimlerine her birimin kendi ile ilgili kısmının dağıtımı yapılmıştır. Yazıda; ekinde gönderilen Rapor’un her birim tarafından incelenerek kendisi ile ilgili kısmın bağlı olduğu Müsteşar Yardımcısının koordinesinde değerlendirilmesi ve o birim ile ilgili yapılacak sunuma hazırlıklı gelinmesi istenmiştir.

28.11.2008 tarihli ve 2516 sayılı yazımız ile de, “İç İşlev Araştırma Raporu” ile ilgili Birimlerde yapılan hazırlık çalışmalarında oluşan metnin Sayın Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ’e sunulmak üzere 15.12.2008 tarihine kadar Başkanlığımıza gönderilmesi istenmiştir.

Bakanlığımız Birimleri tarafından üst yönetim ve birim amirlerine sunum yapılmaktadır. İlk sunum İller İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Diğer sunumlar ise Sayın Müsteşarımızın her hafta uygun gördüğü bir günde yapılmaktadır. Bu toplantıların sekreteryası da Başkanlığımız tarafından yürütülmektedir.

3. GENEL İDARE USUL KANUNU TASARISI

İçişleri Bakanlığı’nı ilgilendiren konularda mevzuatın geliştirilmesi ve görüş oluşturulması hizmetleriyle ilgili olarak Strateji Geliştirme Başkanlığı’na katkı ve destek sağlamak üzere Başkanlık bünyesinde, 25.09.2008 tarihli ve 2110 sayılı yazı ve eki Müsteşarlık Makamının 24.09.2008 tarihli Onay ile bir “**Mevzuat Çalışma Grubu**” oluşturulmuştur. Çalışma Grubu üyelerinin görevleri uhdelerinde kalacak olup, mevzuat çalışmaları ile ilgili ihtiyaç hasıl olduğunda Grubun katkı ve desteği alınacaktır. Çalışma sırasında iş takvimi ve süreci, Strateji Geliştirme Başkanlığı’nda ilgili Daire Başkanı ile koordine edilecektir.

Bu kapsamda, ilk olarak Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Başbakanlığa sevk edilen “Genel İdare Usul Kanunu Tasarısı”na ilişkin

değerlendirme yapmak ve Bakanlığımızın görüşleri doğrultusunda düzenlemek üzere söz konusu Çalışma Grubu görevlendirilmiştir. Çalışma Grubu, yaptığı bir dizi toplantı sonucunda Tasarıyı düzenlemiş ve Sayın Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ'in başkanlığında bütün birim amirlerinin görüşüne sunmuştur. Bu toplantıda ortaya çıkan görüşler çerçevesinde Çalışma Grubu tarafından Tasarıya son şekli verilerek Müsteşar Yardımcısı Sayın Dr. Hasan CANPOLAT'a teslim edilmiştir.

4. MALİYE BAKANLIĞI İLE SGB-NET PROTOLÜNÜN İMZALANMASI

5018 sayılı Kanunun 60 ıncı ve 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15 inci maddeleri ile Strateji Geliştirme Başkanlıklarına, faaliyette bulundukları kamu idarelerinde;

- Stratejik planlamaya ve performans esaslı bütçelemeye geçilmesini,
- Hedeflerin ve programların ölçülebilirliğini sağlamak üzere bunların bütçe tertipleri ile entegre edilmesini,
- Bütçe uygulama sonuçlarının hedeflerle arasındaki farklılıkların tespit ve analiz edilmesini,
- Fayda – maliyet analizi yapılmasını,
- Böylece, maliyet etkin bir mali yönetim yapısının oluşturulmasını,
- Risk yönetime uygun bir alt yapı kurulmasını,
- Bakanlık mali işlerinin, bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı kullanarak elektronik ortamda kayıt altına alınmasını,
- Mali bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini, sağlayacak bir yapı kurma görevi vermiştir.

5018 sayılı Kanun ve 5436 sayılı Kanunda verilen görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlığımız ve Başkanlığımızın yönetim bilgi sistemlerini kurmak ve tüm birimlerin taşınırlarının kaydı ve fiili durumlarının merkezden takibini sağlayacak SGB.net sistemi, merkez için karar alma ve denetim, taşra içinse kullanımı yönlendirme amaçlarına hizmet etmektedir. **Kamu kaynaklarının, yeni kamu mali yönetim yaklaşımına uygun olarak etkin, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilebilmesini sağlayan SGB.net sistemi ile ilgili olarak; 24.12.2008 tarihinde Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanı Doç. Dr. Ahmet KESİK ile Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanı**

Adnan YILMAZ arasında Maliye SGB.net Yazılım Kullanım Protokolü imzalanmıştır.

Proje kapsamında öncelikle, SGB tarafından oluşturulan çalışma gruplarıyla birlikte iş analizleri yapılması, iş analizleri temelinde süreç analizlerinin yapılması, Bakanlığın kullandığı sistemlerle uyumlu ve birbirini tamamlayan bir yapının kurulması, Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın ihtiyaç duyduğu uygulama yazılımlarının belirlenmesi ve iş planlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca Strateji Geliştirme Başkanlığı'na ait faaliyetlerin yerine getirilmesi sırasında en son bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ve bunun için gerekli olan donanım altyapısı oluşturulacaktır.

Projenin devamında ise verimlilik artışına ilişkin unsurların yer aldığı ve şekilde görünen yazılım mimarisi kullanılacaktır.

Bu çerçevede geliştirilecek olan temel modüller aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Stratejik Plan (Yetkinliği arttırılacak)
- Performans Esaslı Bütçeleme Yönetimi
- Analitik Bütçe Hazırlık
- Analitik Bütçe Uygulaması
- Harcama Yönetimi ve Süreçleri
- Alacak Takip
- İç/Ön Mali Kontrol
- Taşınır Mal
- Kesin Hesap
- İdari Faaliyet (Geliştirilecek)
- Personel
- Kütüphane

Süreç içerisinde yazılıma eklenmesi uygun görülen modüller Genel hatları ile bakıldığında, sade bir veritabanı uygulamasından öte kurumsal bir çözüm olarak tasarlanan yapıda 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun bütün gereklerini karşılayacak bileşenlere yer verilmektedir. Yukarıda sıralanan modüllerle SGB.net Sistemi aşağıda ifade edilen yenilikler ortaya koyabilecektir. Bunlar sırasıyla;

- Performans Esaslı Bütçeleme

- Hedef Odaklı Maliyetlendirme
- Elektronik Ortamda Yatırım Bütçesi
- Kamuda Adrese Teslim Elektronik Kütüphane Hizmeti
- Bakanlık Taşınabilir Mal Envanteri ve Analizi
- Fazla Mesai Takibi ve Analizi
- Mevzuatla Uyumlu Entegre Sistem olarak özetlenebilir.

Sonuç olarak SGB.net Sistemi;

1. İçişleri Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatlarının mali işlemlerini elektronik ortama taşımak suretiyle ölçülebilir, analiz edilebilir, kontrol edilebilir ve daha iyi yönetilebilir bir yapıyı oluşturmaya katkı sağlayacaktır.

2. Üst yönetici, harcama yetkilileri ve iç kontrol sisteminin ihtiyaç duyacağı; idareye tahsis edilmiş mali olan ve olmayan her türlü kaynak ile faaliyetler sonucunda elde edilen çıktılar veya ulaşılan hedefleri, zaman serileri itibariyle nitel ve/veya nicel bilgiler halinde muhafaza ederek raporlamaktadır. Böylece, analiz yoluyla üst yönetimin etkin karar almasına destek olup alternatif politikalar üretilebilecektir.

3. Kamu kaynaklarının, yeni kamu mali yönetim yaklaşımına uygun olarak etkin, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilebilmesi için, İçişleri Bakanlığı için kaynak envanteri temelinde etkin kaynak yönetimi altyapısı oluşturacaktır.

4. Başkanlıkça üretilen aylık ekonomik göstergeler ve yıllık ekonomik raporları elektronik ortamda üretmesi suretiyle kamunun düzenli bilgilenmesi sağlanacaktır.

5. İş süreçlerinin hantallığı önlenerek, zaman tasarrufu sağlanacaktır.

6. Harcama süreçleri standartlaştırılarak, mali kayıpların engellemesine yardımcı olacaktır.

7. Başta ofis ve posta giderleri olmak üzere cari harcamalarda tasarruf sağlayacaktır.

8. İşlemlerin elektronik ortamda takip edilmesine imkan vererek hataların azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

9. Mali işlemlerin elektronik ortamda iç ve dış denetime tabi tutulmasına imkan tanıyacaktır.

10. İçişleri Bakanlığı mali işlemlerinin anlık takibini sağlamasının yanı sıra veri ve bilginin paylaşımı yoluyla şeffaflık ve hesap verilebilirliği tesis edecektir.

11. Farklı birimlerde yapılan aynı tür harcamaların karşılaştırılması suretiyle kaynak kullanımının daha kolay kontrol edilmesine ve fayda maliyet analizi yapılmasına imkan tanıyacaktır.

12. İş süreçlerinde meydana gelen iyileştirmeler neticesinde çalışan memnuniyeti arttırılacaktır.

13. İçişleri Bakanlığı tüm mali işlemlerinin tek kapıdan, merkez ve taşra ayrımı yapılmaksızın, entegre bir şekilde sunulmasını sağlayacaktır.

Nihai sonuç; bu yeni sistem Bakanlığımızın planlama ve ileriye dönük çalışmalar yapabilmesini kolaylaştıracaktır.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASINA YÖNELİK İŞ VE İŞLEMLER

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 60 ıncı maddesi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esasların 8 inci maddesi, Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesi ile Bakanlığımızda Strateji Geliştirme Başkanlığı, iç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmakla görevli birim olarak belirlenmiştir.

Bakanlığımızda İç Kontrol Sisteminin kurulması çalışmalarına başlamadan önce ilk olarak kendi içimize yönelmek ve kendi eğitimlerimizi tamamlamak ve iç kontrol konusunda yeterli seviyeye gelmek ilk hedefimiz olmuştur. Bu kapsamda;

- 29 Mayıs 2008 tarihinde Maliye Bakanlığınca düzenlenen İç Kontrol Yol Haritası konulu eğitime Strateji Geliştirme Başkanımız ve 3 Mali Hizmetler Uzmanı katılmıştır.
- Müsteşarlık Makamının 08.07.2008 tarih 1504 sayılı Olurları ile İçişleri Bakanlığı Ön Mali Kontrol İşlemleri Yönergesi yürürlüğe konulmuştur.
- Sayın Müsteşarımızın 09.06.2008 tarih ve 1192 sayılı yazıları ile Bakanlığımız Merkez Harcama Birimlerinden birer kişinin yer aldığı İç Kontrol Çalışma Grubu oluşturulmuştur.
- Başkanlığımızca 22.07.2008 tarihinde Maliye Bakanlığı BÜMKO İç Kontrol Merkezi Uyumlaştırma Daire Başkanı ve ekibinin katılımı ile İç Kont-

rol Çalışma Grubuna yönelik “İç Kontrol Sistemi ve Standartları” konulu eğitim yapılmıştır.

- Başkanlığımızca 12.08.2008 tarihinde İç Kontrol Çalışma Grubu ile Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığından Mali Hizmetler Uzmanlarının katılımıyla İç Kontrol Çalışma Toplantısı düzenlenmiş, ayrıca Başkanlığımızca hazırlanan İç Kontrol Başvuru Rehberi katılımcılara dağıtılmıştır.
- Teftiş Kurulu Başkanlığından Bakanlığımız İç Kontrol sistemini kurmaya yönelik çalışmalara katkı sağlayabilecek ve İç Kontrol Çalışma Grubuna eğitim verebilecek bir Mülkiye Müfettişinin görevlendirilmesi talep edilmiş ve Mülkiye Başmüfettişi Rıza YILMAZ görevlendirilmiştir.
 - Müsteşarlık Makamından, Bakanlığımızda oluşturulan İç Kontrol Çalışma Grubunun çalışmalarında bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak üzere İç Denetçiler görevlendirilmesi talep edilmiş, Müsteşarlık Makamınca iki İç Denetçi görevlendirilmiştir.
- Dört Mali Hizmetler Uzmanımız 18-29 Ağustos/03-14 Kasım 2008 tarihlerinde Maliye Bakanlığınca MAYEM’de düzenlenen 2 haftalık eğitim kapsamında İç Kontrol eğitimi almıştır.
- İç Kontrol Dairesi Başkanlığımızca diğer birimlere örnek olması için Görev Tanımları ve İş Akış Şemaları hazırlanmıştır.
- İç Kontrol Sisteminin kurulması ile ilgili yapılan çalışmaları yerinde görmek ve görüş alışverişinde bulunmak üzere; bazı Bakanlıkların Strateji Geliştirme Başkanlıkları ve İç Denetim Birim Başkanlıkları ve bazı Genel Müdürlüklerin Strateji Geliştirme Daire Başkanlıkları ile görüşmeler yapılmıştır.
- Çalışma Grubu üyeleri arasında değişiklik olması nedeni ile yeni katılan üyeler ve eski üyelere 23 Ekim 2008 tarihinde yapılan toplantıda iç kontrol sistemi ve kamu iç kontrol standartları konusunda bilgilendirilmiştir.
- Çalışma Grubu üyeleri ile 19 Kasım 2008 tarihinde yapılan toplantıda İç Kontrol Eylem Planı Taslağı üzerinde görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- 21-25 Kasım 2008 tarihleri arasında Güncel Mevzuat Derneği tarafından Antalya’da düzenlenen “**Uygulamalı Kamu İç Kontrol Semineri**” nin I. Oturumuna Mülkiye Başmüfettişi Rıza YILMAZ ile iki Mali Hizmetler Uzmanı katılmıştır.
- Başbakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından 18 Aralık 2008 tarihinde yapılan İç Kontrol Eylem Planı konulu toplantıya Strateji Geliştirme

Başkanı Adnan YILMAZ ve İç Kontrol Daire Başkan Vekili Nurtaç ARSLAN katılmıştır.

- 19-23 Aralık 2008 tarihleri arasında Güncel Mevzuat Derneği tarafından Antalya’da düzenlenen “**Uygulamalı Kamu İç Kontrol Semineri**”nin II. Oturumuna bir Mali Hizmetler Uzmanı katılmıştır.

- Başbakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından 26 Aralık 2008 tarihinde yapılan İç Kontrol Eylem Planı konulu toplantıya Mülkiye Başmüfettişi Rıza YILMAZ, İç Kontrol Daire Başkan Vekili ve iki Mali Hizmetler Uzmanı katılmıştır.

- Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği gereğince hazırlanan Bakanlığımızın İç Kontrol Sisteminin Oluşturulmasına Yönelik Eylem Planı Sayın Müsteşarımız (Üst Yönetici) tarafından 29.12.2008 tarih ve 2745 sayı ile onaylanmış olup, 2009 yılında uygulamaya başlanılacaktır.

Ön Mali Kontrole Tabi İş ve İşlemler

a. Taahhüt Evrakları ve Sözleşme Tasarıları

2008 yılı kontrole tabi taahhüt evrakı ve sözleşme tasarıları kapsamında (4) adet işlem dosyası incelenmiş olup, uygun görüş bildirilmiştir.

b. Ödenek Gönderme Belgeleri ve Tenkis İşlemleri

2008 yılında toplam (507) adet Ödenek Gönderme İcmali kontrol edilmiş ve uygun görülmüştür.

2008 yılında toplam (24) adet tenkis belgesi kontrol edilmiş ve uygun görülmüştür.

c. Seyahat Kartı Listeleri

2008 yılında (53) adet seyahat kartı vizesi için Başkanlığımıza talep yapılmış, (50) adet seyahat kartı vizesi yapılmış, ayrıca (3) adet seyahat kartı vize talebi uygun görülmediğinden vize işlemi yapılmamıştır.

ç. Yan Ödeme Cetvelleri

2008 yılında; İçişleri Bakanlığı Yan Ödeme Zam ve Tazminat Cetvelleri vize işlemleri 21/04/2008 tarihinde yapılmıştır.

d. İdarece Yapılacak Düzenlemeler Kapsamında Ön Mali Kontrole Tabi Mali Karar ve İşlemler

31.12.2005 tarih, 26040 sayılı(3. mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmeliğinin 16 ila 26 ncı maddelerinde belirtilen ve zorunlu olarak ön mali

kontrole tabi iş ve işlemlere ilave olarak, 27 nci maddede belirtilen “ İdarece yapılacak düzenlemeler” kapsamında;

1. 2008 yılı için 14.12.2007 Tarih ve 26/989 sayılı Makam Onayı uyarınca süreç akış şemasında belirtilen mali işlemlerin ön mali kontrol faaliyeti yürütülmekteydi. Başkanlığımızca 06.06.2008 tarihine kadar (1715) adet Ödeme Emri Belgesi ve Muhasebe İşlem Fişi ön mali kontrole tabi tutulmuş ve Saymanlığa gönderilmiştir.

2. 06.06.2008 tarih ve 1193 sayılı Müsteşarlık Makamının Oluru ile yeniden düzenleme yapılmış olup 06.06.2008 tarihinden sonra Başkanlığımızca (367) adet Harcama Talimatı ve Onay Belgesi ile Ödeme Emri Belgesi ön mali kontrole tabi tutulmuş ve ilgili Harcama Birimlerine gönderilmiştir.

e. Kamu Zararları

“Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde, 2007 yılından (6) adet dosya devretmiş olup, 2008 yılında (91) adet kamu zararı dosyası açılmış olup, toplam dosya sayısı (97) adettir. Bunlardan (71) adedi sonuçlandırılmıştır, (26) adet dosyanın işlemleri devam etmektedir.

f. Soru Önergeleri

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Görev Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge ile Başkanlığımıza verilen Bakanlıkla ilgili soru önergeleri ve bilgi taleplerine ilişkin görevler kapsamında (14) adet soru önergesi cevaplandırılmıştır.

g. Eğitim

22.01.2008 tarih ve 70 sayılı Makam Onayı ile Başkanlığımızca Harcama Birimlerine 18-22 Şubat 2008 tarihleri arasında 15 saatlik;

-5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

-Taşınır Mal Yönetmeliği ve Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik

-Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliği ve Tebliği

-Ön Ödeme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ve Tebliği konularından oluşan Mali mevzuat eğitimi verilmiş ve sonucunda katılımcılara eğitim konularını içeren CD ve sertifikaları dağıtılmıştır.

6. EN İYİ UYGULAMALAR SETİ

04.08.2008 tarihli ve 1711 sayılı yazı ile Valilikler, Kaymakamlıklar ve Belediyeler tarafından, eğitim, sağlık, tarım, spor, sosyal-kültürel vb. alanlarda gerçekleştirilen örnek projeler değerlendirmeye tabi tutularak, bunlar arasından seçilecek çalışmalardan "**En İyi Uygulamalar Seti**" oluşturulması ve bu uygulamaların diğer mülki idare amirlerimiz ve belediye başkanlarımız tarafından bütün il ve ilçelerimize de yaygınlaştırılmasını temin etmek amacıyla Bakanlığımızın web sitesine konulması planlanmıştır.

Bu amaçla, valilik, kaymakamlık ve belediyelerce, bütçe imkânları ve/veya diğer kaynaklar kullanılarak, Devlet-vatandaş işbirliği ile gerçekleştirilen, vatandaşın hayatını kolaylaştıran, sosyal refahının yükseltilmesine katkıda bulunan ve örnek olacağı düşünülen projeler değerlendirilmeye alınmıştır.

Başkanlığımıza gönderilen örnek uygulamalar bir komisyon tarafından değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu konudaki çalışmalar devam etmektedir. Çalışmalar sonuçlandığında, örnek projeler Bakanlık web sitemizde yayınlanacaktır.

7. ENERJİ VERİMLİLİĞİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

15.02.2008 tarihli ve 26788 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Genelgesi uyarınca hazırlanan Enerji Verimliliği Kanunu 18.04.2008 tarihli ve 5627 sayılı 02.05.2007 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun 4 üncü maddesine göre teşkil edilen Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulu’nda Bakanlığımız adına Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ yer almıştır.

15.02.2008 tarihli ve 2008/2 nolu Başbakanlık Genelgesi ile 2008 yılı Enerji Verimliliği yılı olarak ilan edilmiş ve EİE’nin 18 Mart 2008 tarihli yazısı ile Başbakanlık Genelgesinin kurumlara dağıtımını gerçekleştirilmiştir. Söz konusu Genelge Birimimizce 06.05.2008 tarihinde Bakanlık merkez birimleri, bağlı kuruluşları ve 81 İl Valiliğine iletilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Enerji Bakanının da katıldığı 24.07.2008 tarihli toplantıda, taşrada valilerin sahip çıktığı ve koordinasyonu ile bizzat ilgilendiği projelerin daha etkili olduğu yönünde oluşan izlenim nedeniyle, Bakanlığımızca (Strateji Geliştirme Başkanlığı’nca) hazırlanan 2008/55 sayılı Genelge 15.08.2008 tarihinde valiliklere geniş dağıtımlı olarak gönderilmiştir. Bu genelgede “Valiliklerde bir vali yardımcısının Enerji Verimliliği Koordinatörü olarak görevlendirilmesi, kamuya ve yerel yönetimlere ait binalarda tedbirlerin bir takvime bağlanması, her binada Bina Enerji Verimliliği Sorumlusunun

belirlenmesi, İlin tamamını kapsayacak şekilde bir eylem planının hazırlanması, alınan tedbirlerin bizzat valiler tarafından izlenmesi ile bu plan kapsamında elde edilen sonuçların 6 aylık periyotlar halinde Bakanlığımıza (Strateji Geliştirme Başkanlığı'na) gönderilmesi talep edilmiştir.”

13.08.2008 tarihli 2008/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca, kurumların kendi sorumluluk alanlarında bulunan mevcut akkor flamanlı lambaları 1 ay içerisinde tasarruflu ampullerle değiştirmeleri istenmiş, konunun sorumlusu olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 18.08.2008 tarihli yazı ile bu konuda Bakanlığımızda yapılan çalışmaları sormuştur. Bakanlığımızdaki durumu belirlemek amacıyla Bakanlık birimlerinden talep edilen bilgiler, yazı ekindeki forma işlenerek 29.09.2008 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına gönderilmiştir.

15.08.2008 tarihli Bakanlık Genelgesinde talep edilen ilk izleme raporları 2009 yılı Mart ayında toplanarak ilgili Bakanlığa gönderilecektir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 15-16 Ocak 2009 tarihinde İstanbul'da düzenlenecek olan 1. Ulusal Enerji Verimliliği Forumu'nda sunulmak üzere, bugüne kadar Bakanlığımızca enerji verimliliği hususunda merkez ve taşrada yapılan çalışmalara ait kapsamlı bir sunum hazırlanmıştır.

Strateji Geliştirme Başkanlığı olarak yaptığımız bütün çalışmalarda her zaman desteklerini esirgemeyen başta Sayın Bakanımız Beşir ATALAY olmak üzere, Müsteşarımız Vali Osman GÜNEŞ'e, Müsteşar Yardımcımız Vali Dr. Hasan CANPOLAT'a, Bakanlığımız Birim Amirlerine, Strateji Geliştirme Başkanımız Adnan YILMAZ'a, Bakanlığımız Daire Başkanlarına ve bütün personelimize teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı sunarız.

MAHALLİ İDARELERDE İÇ KONTROL SİSTEMİNİN KURULMASI VE İÇİŞLERİ BAKANLIĞI AÇISINDAN ÖNEMİ

Rıza YILMAZ¹

GİRİŞ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunuyla birlikte, Türkiye’de yeni bir mali yönetim ve kontrol sistemi hayata geçirilmiştir. Merkezi bütçe kanununun kapsamı genişletilmiş; yeni bir orta vadeli harcama planı oluşturulmuş; stratejik planlama, performans esaslı bütçeleme ve performans denetimi sistemleri getirilmiş; iç ve dış denetim mekanizmaları kurulmuş; Maliye Bakanlığı’nın ön mali kontrol yetkisi de dahil olmak üzere bir dizi yetkisi harcamacı bakanlık ve diğer idareler bünyesindeki strateji birimlerine devredilmiştir. İç kontrol ile ilgili olarak; 5018 sayılı Kanunun 55’inci maddesini değiştiren 5436 sayılı “Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun” ile de İç Kontrolün daha önceki, sadece mali bir işlem olma tanımı değiştirilerek “**mali ve diğer kontroller bütünü**” şeklini alarak önceki tanımından daha geniş bir alanı kapsaması hüküm altına alınmış, “**Kaynak kullanımını etkileyen her şey,**” 5018 sayılı Kanuna göre kontrole tabii kılınmıştır.

5018 sayılı Kanun sadece bir mali kontrol kanunu olmayıp, bu kanun aynı zamanda mali kontrol kanunu olduğu kadar yöneticilerin uymak ve uygulatmak zorunda oldukları **temel bir yönetim kanunudur**. Yönetimin mali olmayan hemen hemen hiçbir faaliyeti yoktur. Örnek vermek gerekirse; idarede görevli bir memurun görev yerini değiştirmek ilk bakışta sadece bir idari işlem gibi algılanabilecek olsa bile netice itibarı ile muhakkak bir takım mali işlemleri doğurur. Yapılan tayinle memurun maaşında artış veya azalış olabilir, görev yolluğuna hak kazanabilir, bu nedenle idari ve mali işlemler kesin bir şekilde birbirlerinden ayrılamazlar. Bu iki ayrı tanım aslında birbirlerini tamamlayan

¹ Mülkiye Başmüfettişi (A.B. Uzmanı)

bütüncül işlemlerdir. Bu da gösteriyor ki hiçbir yöneticinin harcamadan yönetmesi mümkün değildir. 5018 sayılı Kanun metnine dikkat edilirse üst yönetici tanımı çok yerde geçmektedir. Bu nedenle bu kanunu bir üst yöneticiler kanunu olarak ta tanımlayabiliriz. 5018 sayılı Kanunla hesap verme sorumluluğu alt kademelerden (sayman, tahakkuk memuru, ita amiri) alınarak doğrudan Üst Yöneticiye (Yönetim sorumluluğu) verilmiştir. Asıl sorumlu üst yöneticidir.

Kanunla 01 Ocak 2006'da tam olarak uygulamaya konan yeni kamu iç mali kontrol sistemi, yönetsel hesap verebilirlik ilkesini temel almaktadır. 5018 sayılı Kanunda, iç kontrol sisteminin amacı; Kamu gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesini, kamu idarelerinin kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesini, her türlü mali karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesini, karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesini, varlıkların kötüye kullanılması ve israfını önlemek ve kayıplara karşı korunmasını sağlamaktır. İç kontrole ilişkin olarak Maliye Bakanlığı iç kontrol standartlarını bir tebliğle belirlemiştir. Belediyelerde, İl Özel İdarelerinde ve Mahalli İdare Birliklerindeki Strateji Geliştirme Daire Başkanlıkları veya aynı fonksiyonları yürüten Mali Hizmetler Birimleri, her türlü mali ve mali olmayan işlemlerinde bu standartlara uymak ve standartların gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür. 5018 sayılı Kanuna tabi tüm kamu kurumları, Maliye Bakanlığınca belirlenen uyulması mutlaka gerekli olan (18) temel asgari iç kontrol standartlarına (79 adet genel şartı ihtiva eden) bağlı kalmak koşuluyla, ilave olarak da kendi idarelerine özgü olan her türlü dahili yöntem, süreç ve işlemleri de geliştirme hakkına sahiptir.

Kamu kaynaklarının tanımlanmış standartlara uygun olarak etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlayacak yasal ve yönetsel sistem ve süreçler olarak tanımlanan kamu mali yönetiminin 5018 sayılı Kanunda öngörülen amaçlara ulaşabilmesi kamu idarelerinde iç kontrol sistemlerinin varlığına ve etkin olarak kurulması, işletilmesi ve geliştirilmesine bağlıdır. Kamu idarelerinin mali yönetim ve kontrol sistemleri; harcama birimleri, muhasebe ve mali hizmetler ile ön mali kontrol ve iç denetim fonksiyonlarından birimlerinden hizmetlerinden oluşan bir yapı olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle yeni mali yönetim ve kontrol sisteminin ana bileşeninin iç kontrol sistemi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü yeni sistem esas olarak mali saydamlık, hesap verme sorumluluğu gibi bazı temel yaklaşımlar ile idarelerin yönetim sorumluluğu çerçevesinde oluşturacakları iç kontrol sistemine dayanmaktadır.

Yazıda 5018 sayılı Kanunla yasal çerçevesi çizilen mali yönetim ve kontrol sisteminin bir unsuru olan iç kontrol sistemine, iç kontrol faaliyet ve süreçlerine

ilişkin usul ve esaslar incelenecektir. Bu amaçla, öncelikle iç kontrole ilişkin tanımlara ve genel esaslara değinilecektir. İç kontrolün, tanımı, mahiyeti, unsurları, niteliği gibi hususlar genel olarak incelendikten sonra 5018 sayılı Kanunla öngörülen iç kontrol sisteminin tasarlanması, uygulanması ve geliştirilmesine ilişkin usul ve esaslar belirtilecektir. İç Kontrol alanında İçişleri Bakanlığı'nın mahalli idareler üzerindeki etkisi anlatılacak bu yolla iç kontrol faaliyet ve süreçlerinin tasarlanmasında, uygulanmasında ve geliştirilmesinde mahalli idarelerce göz önünde bulundurulması gerekli ilke, kural ve yöntemler konusunda İl Özel İdareleri, Belediye ve 5018 sayılı Kanuna tabii olan Mahalli İdare Birliklerinde (Mahalli İdareler) Uygulayıcılar bilgilendirilmiş olacaktır.

İÇ KONTROLÜN TANIMI VE AMACI

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun değişik 55 inci maddesi, iç kontrolü; *“...idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, mali bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan mali ve diğer kontroller bütünü...”* şeklinde tanımlayarak; mali yönetim ve iç kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemlerin Maliye Bakanlığı'na, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemlerin ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenip geliştirileceği ve uyumlaştırılacağını, ayrıca Maliye Bakanlığı ve İç Denetim Koordinasyon Kurulunun da sistemlerin koordinasyonunu sağlayarak kamu idarelerine rehberlik hizmeti vereceğini düzenlemiştir.

Kanunun 56 ncı maddesi iç kontrolün amacını;

1- *Kamu idarelerinin kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesini (Mevzuata uygunluk),*

2- *Kamu gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesini (Performans esası),*

3- *Her türlü mali karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesini,*

4- *Karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesini,*

5- *Varlıkların kötüye kullanılması ve israfını önlemek ve kayıplara karşı korunmasını”* sağlamak olarak belirlemiş bulunmaktadır.

İç kontrol; İdarenin varmak istediği hedefe doğru gidip gitmediğine ve bu hususta yapılan faaliyetlerde “Kontrolü” ne ölçüde elde tuttuğu ile ilgilidir. Bu

nedenle bir amaç değil, idareyi hedeflerine ulaştırmak amacıyla kullanılan bir yönetim aracıdır, **kısaca yönetim kontrolü, yönetimin kendi kendisini sürekli olarak kontrol etmesi demektir.** İç Kontrol işlemlerin bitimi neticesi en sonda yapılan sonuç odaklı bir kontrol değil, işlemlerin devam ettiği her an ve devamlı olarak yapılan süreç odaklı bir kontroldür.

Evrakların kontrolü ve ön kontrolü kesinlikle değildir. İç kontrol sadece belirli evrakların, kişilerin veya olayların kontrol edilmesi demek değildir. İç kontrol, varılmak istenen hedefe doğru gidip gitmediğimiz ve bu amaçla yapılan faaliyetlerde ne kadar **“kontrol”** sahibi olduğumuzla ilgilidir. Sadece form, belge ve el kitabı şeklindeki çalışmalar değil, teşkilatı, personeli ve yönetim tarzını da içeren, süreklilik arz eden ve sistematik bir nitelik taşıyan uygulamalar bütünüdür.

İç kontrol **statik bir sistem değildir.** İç kontrol bir kere kurulan ve kurulduktan sonra hep ilk kurulduğu şekliyle uygulanan statik bir sistem değil yaşayan bir süreçtir. Sürekli gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi gerekir.

İç kontrol **kişilere bağımlıdır.** İdaredeki görevli kişilerin yapısına göre başarılı veya başarısız olunabilir. İç kontrol süreçler içerisinde yerleşiktir ve süreçlerde rol alan görevlilerce uygulanır. Bir yönetim aracı olarak risk esastır. İç kontrol **%100 kesin** bir güvence değil de **makul bir güvence** sağlar.

İç kontrol; **Yalnızca mali kontrolü kapsamaz,** mali kontrol ile birlikte mahalli idareler tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile birlikte **diğer kontrolleri de kapsar;** İdarelerin mali olsun olmasın tüm faaliyet ve işlemlerini içerir. İç kontrol ön mali kontrolü de içine alacak şekilde geniş kapsamlı faaliyet ve süreçlerin tamamını kapsar; İç kontrol süreçlere ilave olarak yapılan işler şeklinde değil de, aksine süreçlerin bir parçasıdır.

İç kontrol sadece kontrol faaliyetlerini değil, işle ilgili işin en başındaki **karar alınmasından işin sonuçlandırılmasına kadar geçen süreçte izlenen tüm prosedürleri kapsar.** İdarelerin amaçlarını gerçekleştirmek üzere birimlerinde çalışan **her bir personelin iç kontrol sisteminde** rol almasını gerektirir.

İç kontrol hakkındaki yanlış bilinenler ve doğruları,

Yanlış 1: İç kontrol, yazılı politika ve prosedürler ile başlar.

Doğru 1: İç kontrol, gerçek bir iç kontrol ortamı ile başlar. Kurumun kontrol konusunda yeterli duyarlılıkta olması gerekir.

Yanlış 2: Yönetim, iç kontrolü sadece İç Denetçiler tarafından yapılması gereken bir iş olarak kabul eder.

Doğru 2: Yönetim, iç kontrol sisteminin bizzat sahibidir. Başta harcamacı birimler, mali hizmetler ve iç denetçilerin katılımı ve sahiplenmesi ile başarılı olunur.

Yanlış 3: İç kontrol sadece mali bir konudur. Diğer işlemleri kapsamaz.

Doğru 3: İç kontrol, iş süreçlerinin her aşamasının içerisine yerleşiktir. Diğer kontrolleri de kapsar.

Yanlış 4: İç kontrol genelde negatiftir. Yapılmaması gerekenleri söyler.

Doğru 4: İç kontrol, doğruların ilk anda ve her zaman yapılmasını söyler.

Yanlış 5: İç kontroller zaman kaybidir. Asıl faaliyetlerden zaman çalar.

Doğru 5: İç kontroller, iş süreçlerinin “üzerine” değil de işin yürütüldüğü anda o işin “içerisine” yerleştirilir.

Yanlış 6: İç kontrol yeterince kuvvetli ise idarede yolsuzluk, suistimal ve dolandırıcılık olmayacağından ve mali tabloların doğru olduğundan %100 emin olabiliriz.

Doğru 6: İç Kontrol Sistemi idarenin hedeflerinin elde edilebilmesi için makul, ancak %100 kesin olmayan bir güvence sağlar.

İç Kontrolde Takibi Gereken Temel Mevzuat ve Düzenlemeler

- * 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,
- * Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği,
- * İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar,
- * Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- * Kamu İdarelerinde Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkındaki Yönetmelik,
- * İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliktir,
- * Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ,
- * 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu,
- * 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu,
- * 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun,
- * e-bütçe,
- * Say2000i,
- * Mevzuat Hazırlama Usul ve Esaslarının iyi bir şekilde bilinmesi gereklidir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 55 inci maddesi gereğince, Maliye Bakanlığı tarafından **“Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği”** hazırlanarak, 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Mahalli idarelerimizde etkili bir iç kontrol sisteminin kurulması süreci 5018 sayılı Kanun, bu Kanuna dayanılarak çıkarılan ikincil ve üçüncül düzey mevzuat uyarınca; üst yönetici olarak Vali, Belediye Başkanları ve Birlik Başkanlarının desteği ve sorumluluğu altında, Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğinde yer alan standartlar esas alınarak mahalli idarelerin Strateji Daire Başkanlıkları veya (Mali Hizmetler Birimleri) tarafından yürütülmelidir.

Maliye Bakanlığı’nca yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğinde yer alan (18) standardın bir proje kapsamında ve proje disiplini içerisinde yürütülmesi hususunda Üst Yöneticilerin gerekli destekleri sağlanmalıdır. Söz konusu Tebliğ uyarınca; mahalli idarelerin kendi iç kontrol sistemlerini kurmak, kamu iç kontrol standartlarına uyumunu sağlamak üzere; yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi, bu çalışmalar için bir eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarının da en geç 31.12.2008 tarihine kadar tamamlanması gerekmekte olup; Söz konusu çalışmaların etkili bir şekilde ve zamanında yürütülmesini sağlamak üzere, idarelerin üst yöneticileri tarafından gerekli önlemler alınacaktır.” hükmü yer almaktadır. Ayrıca üst yöneticilere, iç kontrol sisteminin kurulması ve gözetilmesi, iç kontrol sisteminin bir gereği olarak yazılı prosedür ve talimatların oluşturulması gibi her türlü düzenlemelerin yapılması, harcama yetkililerine ise görev ve yetki alanları çerçevesinde, idari ve mali karar ve işlemlere ilişkin olarak iç kontrolün işleyişini sağlama sorumluluğu verilmiş bulunmaktadır.

5018 Sayılı Kanuna Göre İç Kontrol Sisteminde Mahalli İdarelerde Rol Alan Aktörler ve Sorumlulukları

İç Kontrol Sistemi Üst Yöneticinin sahipliğinde ve gözetiminde, Strateji Geliştirme Başkanlığının (Mali Hizmetler Birimleri) koordinatörlüğünde, harcama birimlerinin uygulamasıyla ve iç denetim biriminin danışmanlık desteğiyle oluşturulur. Kurulacak iç kontrol sisteminde süreçlere yerleşik kontroller sadece gerektiği kadar olmalı, fazlası işlerin aşırı maliyetine veya aksamasına neden olabileceği gibi yetersiz kontroller de usulsüzlüklerin ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Gerekli kontrol mekanizmasının tesis edilmediği idareler; yolsuzluk iddialarına maruz kalmak, kurum hakkında kamuoyunda ve vatandaşlar nezdinde olumsuz imaj ve idareye karşı açılan adli ve idari davalarla uğraşmak zorunda kalılabilecektir. İç Kontrol Sisteminde belediyelerde rol alan aktörler sırası ile

- 1- Üst Yönetici (Vali, Belediye Başkanı, Birlik Başkanı),
 - 2- Harcama Birimleri,
 - 3- Mali Hizmetler Birimi (Strateji Daire Başkanlıkları) ve
 - 4- İç Denetim Birimi
- olarak belirlenmiştir.

Üst Yöneticiler

5018 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde, il özel idarelerinde vali, belediyelerde belediye başkanlarının üst yönetici olduğu açıklanmıştır. Buna karşılık aynı konu, 5393 sayılı Belediye Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belediye başkanı, belediye teşkilatının en üst amiri olarak ifade edilmiştir. Üst yönetici olarak belediye başkanları, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, mali yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden belediye meclislerine karşı sorumlu tutulmuşlardır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile belediye başkanları, belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmakla görevlidirler. Vali ve Mahalli İdare Birliklerinin en üst yöneticileri de kendi kanunlarında yazılı şekliyle aynen 5393 sayılı Kanunda olduğu gibi belediye başkanlarına benzer görev ve sorumluluklara sahiptirler.

Üst Yönetici Olarak Vali, Belediye Başkanları ve Birlik Başkanlarının Sorumluluğu

Üst Yöneticiler, kendi idarelerinde Mali Yönetim ve İç Kontrol Sisteminin;

- Kurulması,
- İşleyişi,
- Gözetilmesi,
- İzlenmesi konusunda Belediye ve İl Genel Meclislerine karşı sorumludurlar. Üst yöneticiler, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, mali

hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirirler (5018 sayılı Kanun Md.11, 55, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar Md.8) şeklinde görevli ve yetkili kılınmışlardır. 5018 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin son fıkrasında, vali ve belediye başkanlarının bu sorumluluklarını harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu hükme göre üst yönetici durumunda olanlar mali işlerin gidişatından ancak harcama yetkililerinin ve diğer görevlilerin bilgilendirmelerinden ve sunacakları raporlardan bilgi sahibi olmaktadır. O nedenle üst yönetici durumunda olan vali ve belediye başkanları yönetsel sorumluk yanında mali yönden de sorumlu tutulmuşlardır. Ancak, genel kural bu olmakla birlikte uygulamada küçük ilçe, ilk kademe ve belde belediyeleri başta olmak üzere pek çok kamu kuruluşunun 5018 sayılı Kanunda öngörülen harcama sürecinin gerektirdiği teşkilat ve personel yapısına sahip olmadığı görülmüş ve 5436 sayılı Kanunla 5018 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin 2 nci fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Getirilen düzenleme ile teşkilat yapısı ve personel durumu gibi nedenlerle harcama yetkililerinin belirlenmesinde güçlük bulunan idareler ile bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan idarelerde harcama yetkisi, üst yönetici veya üst yöneticinin belirleyeceği kişiler tarafından; mahallî idarelerde İçişleri Bakanlığı'nın, diğer idarelerde ise Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü üzerine yürütülebileceği hüküm altına alınmıştır. Kanunun bu hükmüne dayanılarak harcama yetkilileri hakkında İçişleri Bakanlığı'nca 24/02/2006 tarihli ve 45181 sayılı Genelge yayımlanmıştır. Netice itibarı ile ister harcama yetkilisi olsun isterse harcama yetkilisi olmasın vali ve belediye başkanları; a-Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmaktan, b-Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmaktan, c-Vakıf, dernek, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllere yapılacak yardım miktarının belirlenmesine ve dağıtımına karar verilmesinden, dolayı doğrudan kendileri sorumlu olacaklardır. Çünkü bu tür ödemeler doğrudan bunların verdiği emir ve talimat doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

Mahalli İdarelerde Harcama Birimlerinin (Yetkilisinin) Sorumluluğu

- 5393 sayılı Belediye Kanununun 63 üncü maddesi; Belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.

- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 46 ncı maddesi İl özel idaresi bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir. İlçelerde bu yetki kaymakam tarafından kullanılır.

- 5355 sayılı Mahalli İdareler Birlikleri Kanununun 14 üncü maddesine göre harcama yetkilisi birlik başkanıdır. Denilmiştir.

Mahalli İdareler Harcama Birimleri görev ve yetki alanları çerçevesinde;

- İdari ve mali karar ve işlemlere ilişkin olarak iç kontrol standartlarının belirlenmesi ve iç kontrolün işleyişinden,
- Mesleki değerlere ve dürüst yönetim anlayışına sahip olunmasından,
- Mali yetki ve sorumlulukların bilgili ve yeterli yöneticilerle personele verilmesinden,
- Belirlenmiş standartlara uyulmasının sağlanmasından,
- Mevzuata aykırı faaliyetlerin önlenmesinden sorumludurlar. Ayrıca her yıl, iş ve işlemlerinin amaçlara, iyi mali yönetim ilkelerine, kontrol düzenlemelerine ve mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirildiğini içeren iç kontrol güvence beyanını düzenler ve birim faaliyet raporlarına eklerler (İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar Md.8).

Mahalli İdarelerde Strateji Daire Başkanlıkları (Mali Hizmetler Birimlerinin) Sorumluluğu

Mahalli İdarelerde İç Kontrol;

- Sisteminin kurulması,
- Standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak,
- İç Kontrol ve ilgili diğer mevzuatın uygulanması konusunda üst yöneticiye ve harcama yetkililerine gerekli bilgileri sağlamak ve danışmanlık yapmak,
- Ön mali kontrol hizmetlerini yürütmek (5018 sayılı Kanun Md.60, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar Md. 8, Mali Hizmetler Uzmanları Görev ve Çalışma Yön. Md.3, Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Md.5).

Mahalli İdarelerde İç Denetim Birimlerinin Sorumluluğu

- İç Kontrol Sistemini denetlemek,
- İç Kontrol Sisteminin yeterliliği, etkinliği ve işleyişi ile ilgili olarak yönetime, Bilgi sağlamak, değerlendirme yapmak, önerilerde bulunmak,
- Üst yönetici İç Denetçilerden, iç kontrol ilkelerine ve iç kontrol sisteminin oluşturulmasına yönelik görüş alabilirler (5018 sayılı Kanun Md.64, İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Md.7,11,15) şeklinde belirlenmiştir.

Diğer yandan, İç Kontrol Sistemin niteliği aynı zamanda iç denetimi de yakından ilgilendirmektedir. 5018 sayılı Kanun ve “İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümleri dikkate alındığında, İç

Kontrol Sisteminin kurulmasının esas itibarıyla vali ve belediye başkanının (Üst Yöneticinin) sorumluluğunda ve bu sorumluluğun Mali Hizmetler Birimi aracılığı ile yerine getirileceği (5018/11; 60-m), iç denetçilerin iç kontrolün kurulmasında bizzat doğrudan doğruya rol almaması gerektiği, buna karşın iç denetçilerin iç kontrol sisteminin denetlenmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesi yönünden önerilerde bulunmasından ve bu amaçla konu hakkında çalışmalar yapılmasından sorumlu oldukları görülmektedir (5018/64-e). Bu haliyle İç Denetçilerin iç kontrolün oluşturulmasına doğrudan doğruya dahilini ve direk katkılarını engelleyen hükümler mevzuatta bulunmakla birlikte, İç Denetçiler, aldıkları meslek içi eğitimler gereği bu gün itibarı ile 5018 sayılı Kanun ve uygulamasından en iyi anlayan ve bilen görevlilerinde iç denetçiler olduğu göz önünden çıkarılmamalıdır. Yukarı da açıklananlarla birlikte sonuç olarak iç denetçilerin mahalli İdarelerin tüm iş ve işlemlerine yönelik süreç akış şemalarının hazırlanmasında, personelin görev yetki ve sorumluluklarını belirleyen görev tanımlarının yapılmasında, en önemlisi de risk analizleri ve sıralaması ile bunları gidermeye yönelik çözüm analizleri (kontrol faaliyetleri) nin belirlenmesinde kendi belediyelerine mevzuatın elverdiği oranda katkıda bulunmak ve destek olmak zorunlulukları vardır. Diğer bir anlatımla iç denetçilerin varlık sebebi iç kontrol sisteminin bizzatı kendisidir. Bu nedenle iç denetçilerde kendi idarelerinde iç kontrol sisteminin kurulmasına yasal zemine göre (danışmanlık olarak) mutlaka katkı vermek durumundadırlar. Aksi takdirde kendi varlıklarını inkâr etmiş olacaklardır.

Burada kafalarda bir soru işareti oluşabilir.

İç Denetim Birimleri bulunmayan ve Nüfusu 50.000 den az İl Özel İdaresi, Belediyelerin ve Mahalli İdare Birliklerinin kendi idarelerinde İç Kontrol Sistemini kurup kurmayacakları hususudur?

5018 sayılı kanun büyük küçük ayırım yapmadan tüm belediyelere, il özel idarelerine ve mahalli idare birliklerine teşmil olan bir kanundur. Kanunun iç kontrole ilişkin 55 inci maddesi tüm belediyeler için ayırım yapılmadan geçerli olan maddesi olup bu tür sorularda yanılmanın iç kontrolü iç denetimle karıştırmaktan ortaya çıktığı aşikârdır. **İç Denetimde, Bakanlar Kurulunca yayımlanan Kamu İdareleri İtibarıyla İç Denetçi Sayıları** gösterir liste 5 Ekim 2006 Perşembe günlü 26310 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Buna göre Bakanlar Kurulu 2006/10911 sayılı karar ile Türkiye’deki (129) Büyükşehir, İl ve İlçe Belediyesine, 20 İl Özel İdaresine ve 8 Büyükşehir Belediyesine bağlı toplam (157) idarece kullanılmak üzere toplam (588) adet iç denetçi kadrosu tahsis edilmiştir. Buna göre Bakanlar Kurulunca nüfus büyüklük ve diğer bazı kriterler esas alınarak bazı belediyelere

ve il özel idarelerine iç denetçi atamama muafiyeti tanınmış iken iç kontrolde ise hiçbir idareye böylesine bir muafiyet tanınmamıştır. Hangi idarelerin iç kontrol standartlarına uyacağı hangilerinin uymayacağı yönünde bu güne kadar herhangi bir yasal düzenleme yapılmış değildir. Bu da demektir ki büyük, küçük iç denetçi kadroları olan olmayan tüm belediyelerin, il özel idarelerinin ve 5018 sayılı Kanuna tabi olan mahalli idare birliklerinin tümünün Maliye Bakanlığı'nca yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğinde yer alan zorunlu nitelikteki (18) iç kontrol standartını kendi idarelerinde içselleştirerek bunlara uyum sağlama ve iç kontrol sistemlerini kurma zorunluluğu getirilmiştir. Bu çalışmalar için ayrıca mahalli idarelerin 2008 yılı sonuna kadar bir eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarının yürütülmesi ve bu eylem planı çalışmaların da en geç 31.12.2008 tarihine kadar tamamlanması gerekmektedir.

5018 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (m) fıkrasına göre, Belediyelerin Mali Hizmetler Birimleri, idarenin iç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak ve ön mali kontrol faaliyetini yürütmekten sorumludurlar. İç kontrol sisteminin kurulması, işletilmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin zamanında alınması konularında belediye başkanlarının **liderliğinde tüm belediye yöneticileri ve diğer çalışanlar iç kontrol sistemine katkıda bulunmak zorundadırlar.**

Bu kapsamda 2008 yılı sonuna kadar tüm mahalli idarelerin iç kontrol çalışmaları eylem planlarını hazırlamış olması ve 2009 yılı başından itibaren de iç kontrol standartlarını fiilen oluşturmaya başlaması gerekmektedir. Bu nedenle, mahalli idarelerde iyi ve etkili bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasını sağlamak ve yürütülecek çalışmalara esas teşkil etmek üzere birimlerin öncelikle organizasyon şemalarını detaylı olarak oluşturmaları ve her bir kademadaki kişinin görevlerinin ayrıntılı olarak belirlenmesi suretiyle, idarenin yerine getirdiği tüm iş ve işlemlere yönelik süreç akış şemalarını hazırlamaları ve personelin görev, yetki ve sorumluluklarını açık bir şekilde belirleyerek, her bir görevlinin görev tanımlarını yapmaları, ortaya çıkan riskleri değerlendirmeleri ve en nihayet bu riskleri giderecek kontrol faaliyetleri ve etkinliklerini belirlemeleri gerekmektedir.

MAHALLİ İDARELER ÜZERİNDE İÇİŞLERİ BAKANLIĞININ ROLÜ VE İÇ KONTROL SİSTEMİ

Türkiye Cumhuriyetinin idari yapılanmasında karma bir sistem öngörülmüştür. Genel yönetim temel olarak merkezi yönetim ve yerinden yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır. Merkezi yönetim merkez teşkilatı ve taşra teşkilatı

olarak, yerinden yönetimler ise yerel yerinden yönetim (**Mahalli İdareler: il özel idareleri, belediyeler ve köyler**) ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Bu genel idari yapıda İçişleri Bakanlığı merkezi yönetimin merkez ve taşta teşkilatında iç güvenlik birimleri, nüfus ve vatandaşlık hizmetleri ve sivil savunma hizmetlerini üstlenirken buna ilave olarak merkezi yönetimin taşra teşkilatının (Diğer Bakanlıkların İl ve ilçe yöneticilerinin) amirleri olan vali ve kaymakamların ve bunların taşrada idari örgütlerinin bağlı oldukları Bakanlık durumundadır. Bunlara ilave olarak yerel yönetimlerde (belediyeler, il özel idareleri ve mahalli idare birlikleri) Anayasadan yetkisini alan vesayet denetimi kapsamında İçişleri Bakanlığı kontrolündedir.

Yerel yönetimler, hem yeni bütçe sisteminde hem de eski bütçe sisteminde genel bütçe dışında yer almalarına rağmen yerel vergi, ücret, kira vb. gelirlerinin dışında genel bütçe vergi gelirleri ve genel bütçeli birimlerin ödemeleri ile desteklenmekte ve genel bütçe ile ilişkilendirilmektedirler. Bu birimlerden biri olan ve il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi İl Özel İdareleri yeni düzenlemelerle biraz farklılaştırılrsa da halen valilerin kontrolünde olup, Belediyelerle işbölümü içerisinde yerel yönetimi tamamlamaktadırlar. Bunlar ayrıca genel bütçe birimlerinden buralara direkt ödenek aktarımlarıyla da, yönetimin yerelleşmesinde ve ödeneklerin etkili kullanımında önemli rol oynamaktadırlar.

Genel yönetimde de İçişleri Bakanlığı (Vali ve Kaymakamlar) taşrada birçok bakanlığı aynı anda temsil ettiğinden dolayı Türk İdari Sisteminde çok önemli bir konumdadır. Bu nedenle Türkiye çapında yapılmak istenen değişikliklerde ve yenilenen mevzuatlarda da bu koordinasyon görevinin hukuki, idari ve mali olarak sürdürmeye en uygun bakanlık İçişleri Bakanlığı'dır.

Yerel yönetim birimlerinden olup genel bütçe dışında kalan İl Özel İdareleri ve bunların teşkilatında yer alan fakat kendi müstakil bütçeleri bulunmayan İlçe Özel İdarelerinde de vali ve kaymakamlar gerek bütçelerin hazırlanmasında gerekse uygulanmasında yani harcama süreçlerinde hem eski sistemde hem de yeni yapılan düzenlemelerde etkilidirler. Yine yeni düzenlemelerde İçişleri Bakanlığı, belediye ve il özel idaresi bütçelerinin hazırlık aşamalarında ve 5018 sayılı Kanunun idari faaliyet raporları kısmında belirtildiği üzere tüm yerel yönetimlerin faaliyet raporlarının düzenlenmesinde tek sorumluluk sahibidir. Ayrıca yeni bütçe sisteminde Mahalli İdare Birliklerinin üst yöneticileri olarak vali ve kaymakamlar bütçe süreçlerinde etkilidirler. Özetle İçişleri Bakanlığı merkezi ve taşra örgütlenmesi gereği, iç güvenlik birimleri, nüfus ve

vatandaşlık hizmetleri, Dernekler ve sivil savunma hizmetlerinin hem de merkezi idarenin hem tüm taşra teşkilatının amiri ve yerel yönetim birimlerinin kontrolünü üstlenmiş olan vali ve kaymakamlar gerek merkezi ve gerekse mahalli idareler üzerindeki vesayet denetimi ile bunların idari örgütlerini bünyesinde toplayarak gerek genel bütçe, gerekse mahalli idareler bütçeleri sürecinde önemli bir konumda bulunmaktadır.

Mahalli İdarelerle ilgili olarak; 3152 sayılı İç İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun/2.Md göre İçişleri Bakanlığı'nın görevleri

a) ...

g) Ülkenin idari bölümlere ayrılması, il ve ilçelerin genel idarelerini, mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek,

j) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

5018 sayılı Kanunun 10 uncu maddesine göre;

Mahalli idarelerin stratejik planları ile bütçelerinin kalkınma planlarına, yıllık programlara uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından İçişleri Bakanı sorumludur.

5018 sayılı Kanunun 28 inci maddesine göre;

Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Hedef Planında yer alan projeler için 2.7.1992 tarihli ve 3833 sayılı Kanun çerçevesinde gelecek yıllara yaygın yüklenmelere girişmeye, ilgisine göre Milli Savunma Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesine göre;

İçişleri Bakanlığı, mahallî idare faaliyet raporları üzerine değerlendirme raporu hazırlar, Sayıştaya gönderir ve kamuoyuna açıklar. Bu Raporun bir örneği de Maliye Bakanlığı'na gönderilir.

İçişleri Bakanlığı, belediye, il özel idaresi ve mahalli idare birliklerinin bütçelerinin hazırlık aşamalarında ve 5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesinde belirtildiği gibi idari faaliyet raporları kısmında belirtildiği üzere tüm yerel yönetimlerin faaliyet raporlarının düzenlemesinde sorumluluk sahibidir. Ayrıca yeni bütçe sisteminde mahalli birliklerin üst yöneticileri olarak vali ve kaymakamlar bütçe süreçlerinde etkilidirler. Özetle İçişleri Bakanlığı merkezi ve taşra örgütlenmesi gereği, iç güvenlik birimleri, nüfus ve vatandaşlık hizmetleri ve sivil savunma hizmetlerinin hem de merkezi idarenin hem tüm taşra teşkilatının

amiri ve de yerel yönetim birimlerinin vesayet kontrolünü üstlenmiş olarak vali ve kaymakamlar gerek merkezi ve gerekse mahallî idareler üzerindeki yetkiler ile bütçe uygulama süreçlerinde önemli bir konumdadırlar. Genel yönetimde İçişleri Bakanlığı taşrada omurga niteliğinde temel bir bakanlık olduğundan yapılmak istenen hukuki ve mevzuat değişikliklerinde ve yenilenen idari ve mali kontrol prosedürlerinde koordinasyon ve örnek olma görevini hukuki, idari ve mali olarak taşrada sürdürmeye en uygun Bakanlıktır.

Faaliyet Raporları

Raporun Adı	Hazırlayan	Sunulan	Süresi
Birim Faaliyet Raporu	Harcama Yetkilisi	Üst Yönetici	Şubat
İdare Faaliyet Raporu	Üst Yönetici	Sayıştay Maliye Bakanlığı İçişleri Bakanlığı (Mahallî İdareler İçin) Kamuoyu	Nisan
Mahallî İdareler Değerlendirme Raporu	İçişleri Bakanlığı	Sayıştay Maliye Bakanlığı Kamuoyu	Mayıs
Genel Faaliyet Raporu	Maliye Bakanlığı	Sayıştay Kamuoyu	Haziran
Sayıştay Değerlendirmesi	Sayıştay	TBMM	Ağustos

5018 sayılı Kanunun 66 ncı maddesine göre;

Maliye Bakanlığına bağlı İç Denetim Koordinasyon Kurulu, yedi üyeden oluşur. Üyelerden;..., Biri İçişleri Bakanının,olması şartı aranır. Üyeler, bu sürenin sonunda yeniden atanabilirler.

5018 sayılı Kanunun 77 nci maddesine göre;

Malî yönetim ve kontrol sisteminin tümüyle zaafa uğradığı, belirgin yolsuzluk veya kamu zararına yönelik emarelerin ortaya çıktığı durumlarda; il özel idareleri için ilgili valinin, belediyeler için ilgili belediye başkanının, talep etmesi, veya doğrudan Başbakanın onayı üzerine, İçişleri Bakanı, yetkili denetim elemanlarına, ilgili mahallî idarelerin tüm malî yönetim ve kontrol sistemlerini, malî karar ve işlemlerini mevzuata uygunluk yönünden teftiş ettirir. Bu teftişler sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği İç Denetim Koordinasyon Kuruluna, bir örneği de gerekli işlemlerin yapılması için ilgili vali veya belediye başkanına gönderilir.

Mahalli idarelerle ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'nın misyonu;

T.C. İçişleri Bakanlığı; mahalli idarelerin merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerinin düzenlenmesi, yönlendirilmesi, koordinasyonu ve denetimi;ifa eder.

Mahalli İdarelerle ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'nın vizyonu;

- Kurumsal birikimini çağdaş yönetim anlayışı ile bütünleştirmiş,
- Hizmetlerindeki kalitesi ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına önderlik eden, şeklinde tanımlanmıştır.

5018 sayılı Kanunla ilgili olarak; **Genel Bütçe uygulamasında** 81 Valilik, 892 Kaymakamlık, **Mahalli İdareler Bütçesi uygulamasında ise;** 81 İl Özel İdaresi, 1250 Mahalli İdare Birliği, 3225 Belediye (Nüfusu 2 binin altına düşen 862 belde belediyesi ile 283 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve 43 yeni ilçe kurulmasını öngören 5747 sayılı Yasa ile birçok belediyenin tüzel kişiliği 2009 Mart ayında yapılacak mahalli idareler seçimleri ile ortadan kalkacağı öngörülmüştür.) 5018 sayılı Kanuna tabidir.

İçişleri Bakanlığı da yukarıda sayılan kadarki mahalli idare üzerinde vesayet denetimine sahiptir. Yukarıdaki anlatımlardan çıkan sonuç; vesayet denetimi gereği 5018 sayılı Kanunun başta İçişleri Bakanlığı merkezinde çok doğru olarak anlaşılması ve de uygulanması gerektiğidir. Çünkü İçişleri Bakanlığı toplam 4556 mahalli idarenin rehberlik için başvuracağı ilk yerdir. Tüm il özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birlikleri İç Kontrol Sisteminin oluşturulmasında başta İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı uygulamayı kendisine rehber edinecektir. Bu yönüyle İçişleri Bakanlığı'nın iç kontrole ilişkin merkez uygulamasındaki başarısı mahalli idareler için de örnek alınacak bir uygulama konumundadır.

İÇ KONTROL SİSTEMİNİN KURULMASI İLE İLGİLİ OLARAK İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NDA BUGÜNE KADAR YAPILAN ÇALIŞMALAR;

- 29 Mayıs 2008 tarihinde Maliye Bakanlığı'nca düzenlenen İç Kontrol Yol Haritası konulu eğitime Strateji Geliştirme Başkanı ve Mali Hizmetler Uzmanları katılmıştır.
- Müsteşarlık Makamının 08.07.2008 tarih ve 1504 sayılı Olurları ile İçişleri Bakanlığı Ön Mali Kontrol İşlemleri Yönergesi yürürlüğe konulmuştur.
- Müsteşarlık Makamının 09.06.2008 tarih ve 1192 sayılı yazıları ile Bakanlık Merkez Birimlerinden birer kişinin yer aldığı İç Kontrol Çalışma Grubu oluşturulmuştur.
- Maliye Bakanlığı Merkezi Uyumlaştırma Daire Başkanı ve İç Kontrol Daire Başkanı ile İç Kontrol Sistemi hakkında görüşmeler yapılmıştır.

- S.G. Başkanlığı’nca 22.07.2008 tarihinde Maliye Bakanlığı BÜMKO İç Kontrol Merkezi Uyumlaştırma Daire Başkanı Mehmet BÜLBÜL ve ekibinin katılımı ile İç Kontrol Çalışma Grubuna yönelik “İç Kontrol Sistemi ve Standartları” konulu eğitim verilmiştir.

- S.G.Başkanlığı’nca 12.08.2008 tarihinde İç Kontrol Çalışma Grubu ile Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı’ndan Mali Hizmetler Uzmanlarının katılımıyla İç Kontrol Çalışma Toplantısı düzenlenmiş, ayrıca Başkanlıkça hazırlanan İç Kontrol Başvuru Rehberi katılımcılara dağıtılmıştır.

- Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığından Bakanlık İç Kontrol Sistemini kurmaya yönelik çalışmalara katkı sağlayabilecek ve İç Kontrol Çalışma Grubuna eğitim verebilecek bir Mülkiye Müfettişinin görevlendirilmesi talep edilmiş ve Mülkiye Başmüfettişi Rıza YILMAZ görevlendirilmiştir.

- Bakanlıkta oluşturulan İç Kontrol Çalışma Grubunun çalışmalarında bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak üzere Bakanlık İç Denetçilerinden A.Ünal MERCİMEK ve Hamza CANTEMİR görevlendirilmiştir.

- İç Kontrol Sistemi ile ilgili olarak; Ankara da çok sayıda Bakanlık ve diğer bazı İdareler ziyaret edilerek İç denetim Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı ve İç Kontrol Daire Başkanlıkları ile ayrı ayrı görüşmeler yapılmış, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmuştur.

- 18-29 Ağustos 2008 tarihinde Maliye Bakanlığı’nca MAYEM’de düzenlenen 2 haftalık eğitim kapsamında Mali Hizmetler Uzmanları iç kontrol eğitimi almıştır.

- İç Kontrol Dairesi Başkanlığı’nca, Bakanlığın diğer birimlerine örnek olması için İş Tanımları ve Süreç Akış Şemaları hazırlanmıştır.

- 21-25 Kasım 2008 tarihleri arasında, G.M. Derneğince Antalya da düzenlenen “Uygulamalı Kamu İç Kontrol” konulu seminere katılmıştır.

- Son olarak da 18 Aralık 2008 tarihinde, Başbakanlıkta Başbakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığının koordinatörlüğündeki, İç Kontrol Eylem Planının Hazırlanmasına ve İç Kontrolde Geline Nöktaya İlişkin olarak yapılan değerlendirme toplantısına İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanı Adnan YILMAZ’ın başkanlığında katılmış, toplantıda iç kontrole ilişkin anlayış müzakere edilmiş, İK tebliğı uyarınca hazırlanması gereken eylem planının mahiyeti tartışılmış, ortak soru ve sorunlar belirlenmiş, idareler arası anlayış ve yaklaşım birliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Netice itibarı ile İçişleri Bakanlığı’nda; 5018 sayılı Kanun ve Maliye Bakanlığı’nca yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları uyarınca iç kontrol

sisteminin kurulması ve bu hususta yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi ve bir iç kontrol eylem planı oluşturma çalışmaları süratle devam etmekte olup bu çalışmalar başarı ile sonuçlandırılacaktır.

İÇ KONTROL SİSTEMİNİN BİLEŞENLERİ VE İÇ KONTROL STANDARTLARI

Türkiye’de kamu mali yönetim ve kontrol sistemini düzenleyen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ikincil mevzuat, COSO modelini esas alan bir iç kontrol sisteminin kurulmasını öngörmektedir. Maliye Bakanlığınca çıkarılan tebliğde (5) bileşen altında toplam (18) standart ve her bir standart için bunların altına yerleştirilen toplam 79 genel şart olarak belirlenmiş bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla;

1-Kontrol Ortamı Standartları

Standart: 1. Etik değerler ve dürüstlük

Standart: 2. Misyon, organizasyon yapısı ve görevler

Standart: 3. Personelin yeterliliği ve performansı

Standart: 4. Yetki devri

2- Risk Değerlendirme Standartları

Standart: 5. Planlama ve programlama

Standart: 6. Risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi

3- Kontrol Faaliyetleri Standartları

Standart: 7. Kontrol stratejileri ve yöntemleri

Standart: 8. Prosedürlerin belirlenmesi ve belgelendirilmesi

Standart: 9. Görevler ayrılığı

Standart: 10. Hiyerarşik kontroller

Standart: 11. Faaliyetlerin sürekliliği

Standart: 12. Bilgi sistemleri kontrolleri

4- Bilgi ve İletişim Standartları

Standart: 13. Bilgi ve iletişim

Standart: 14. Raporlama

Standart: 15. Kayıt ve dosyalama sistemi

Standart: 16. Hata, usulsüzlük ve yolsuzlukların bildirilmesi

5- İzleme Standartları

Standart: 17. İç kontrolün değerlendirilmesi

Standart: 18. İç denetim şeklindedir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanunu ve bu Kanun uyarınca çıkarılan ikincil ve üçüncül düzey mevzuat hükümleri dikkate alındığında mahalli idarelerde vali, belediye başkanı ve mahalli idareler üst yöneticilerinin; **kendi idarelerinde iç kontrol sistemini kurma ve gözetim altında bulundurma görevlerinin en önemli görevleri olduğu, Maliye Bakanlığı'nca belirlenen uyulması mutlaka gerekli olan (18) temel (olmazsa olmaz asgari zorunlu) iç kontrol standartlarına ve bunların altındaki (79) adet genel şartı ihtiva eden alt standartlara bağlı kalmak koşuluyla kendi idarelerinde İç Kontrol sistemini mutlaka kurmak zorunda oldukları,**

Mahalli İdarelerde iç kontrol sistemini, ilgili olan her birimin bizzat kendisinin oluşturması gerektiği, iç kontrol sisteminin merkezi idarenin ortaya çıkardığı tek bir örnek uygulama şeklindeki standartlar bütünü olmadığı, her Mahalli İdarenin Maliye Bakanlığı'nın Tebliği ile yayınladığı (18 temel kuralı esas alarak) İdarelerinin kendine özgü iç kontrol sistemini oluşturması gerektiği anlaşılmıştır.

Kanunun getirdiği yeniliklerin en önemlisi özellikle iç kontrol sisteminin tasarımı ve uygulanması konusundaki inisiyatif ve sorumluluğun **her bir kamu idaresine verilmesidir.** Kanunla, birçok konuda olduğu gibi kontrol uygulamaları bakımından da merkezi ve katı yapı yerine daha esnek ve ademi merkezîyetçi bir sistem benimsenmiştir. İç kontrol sisteminin tasarım ve geliştirilmesi konusunda Merkezi Uyumlaştırma Biriminin (Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü) de önemli rolü bulunmakla beraber, bu konuda asıl görev ve sorumluluk her bir kamu idaresinindir.

Harcama Yetkililerinin, görev ve yetki alanları çerçevesinde, idari mali karar ve işlemlere ilişkin olarak iç kontrolün isleyişinden, Mali Hizmetler Birimleri (Strateji Geliştirme Daire Başkanlıklarının) iç kontrol sisteminin kurulması ve standartların uygulanması çalışmalarını ile ön mali kontrol hizmetlerinden, İç Denetim Birimi Başkanlığının da iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi ve denetiminden, sorumlu oldukları anlaşılmıştır.

İl Özel İdaresi, Belediye ve Mahalli İdare Birliklerindeki mali hizmetler birimleri (Strateji Geliştirme Daire Başkanlıkları) kesinlikle tek başlarına iç kontrol sisteminin sahibi ve tek sorumlusu değildirler. Bu birimler iç kontrol

sisteminin idarelerinde genel olarak kurulmasından ve geliştirilmesinden sorumlu olup, asıl görev harcamacı birimlere ait olup, harcamacı birimlerin asıl görevleri bu iç kontrol standartları kendi birimlerine uygun hale getirerek kuruma uygun biçimde içselleştirilmesini sağlamak, mali hizmetler biriminin görevlerinin ise harcamacı birimlerden gelen bu iç kontrol faaliyetlerini idare içinde bütünleştirerek konsolide etmek, iç kontrolün idarede sürekliliğini ve güncelliğini sağlamaktır. Bu nedenle tüm harcamacı birimler iç kontrol sistemini bizzat kendileri sahiplenmelidir. Ayrıca mahalli idarelerin biz İç Kontrol Sistemini kurduk işimiz artık bitti şeklinde bir düşünceye kapılmamaları gereklidir. Çünkü kamudaki inovasyon göz önünde bulundurularak sürekli gelişim, değişim ve ilerleme ile İç Kontrolün etkinliği, güncelliği ve devamlılığı sağlanmalıdır. İç Kontrol sistemleri durağan değildir. Başarılı olmak için sistemin sürekli yenileme ve gelişmeleri her an takip etme zorunluluğu vardır.

1- Etkin bir iç kontrol sisteminin kurulması idarelerin bizzat kendi yönetim sorumluluğunda olup, Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğinde yer alan (18) standardın bir proje kapsamında ve proje disiplini içerisinde yürütülmesi ve İç Kontrol Sisteminin Mahalli İdarelerde kurulması ve başarılı olması amaçlanmış ise; bunun idarelerde mutlak surette bir proje bazında ele alınması ve projeye idare bütçesinden kaynak ayrılarak, tüm iş ve işlemlerde aktif rol almak üzere Mali Hizmetler Birimi (Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı) bir proje ekibi oluşturulması, projenin yürütülmesi için proje ekibi ile doğrudan irtibatlı harcamacı birim proje temsilcilerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Etkin bir iç kontrol için;

a-) Stratejik planın uygulanmasına yönelik faaliyetler tanımlanmış olmalıdır.

b-) Faaliyetlere, iş ve işlemlere ait iş akış şemaları hazırlanmalıdır.

c-) Süreçler, süreç sahipleri ve sorumluları tanımlanmalı, Süreçler hazırlanırken harcamacı birimlerin, kendi işlem süreçlerini değer zincirleme modeli ile belirlemelerini sağlamak için baş rehber olarak kullanacakları, 2005/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ekindeki “Birlikte Çalışılabilirlik Rehberi**” kullanmahdırlar.**

d-) Süreç Akış Şemaları çıkarılmalıdır. Süreçlerin tanımlanması ve bu süreçlere ilişkin risklerin belirlenmesi iç kontrol sisteminin temelini oluşturmaktadır. Ancak etkin, önleyici, tespit edici ve düzeltici kontrol faaliyetleri sayesinde riskler kontrol altında tutulabilecek, kurumun hedefler doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmesi sağlanabilecektir.

e-) Süreç Analizleri yapılmalıdır. Süreç analizi nedir? Süreçlerde var olan

unsurların tanımlanması, tanımlanan unsurlarda, performans göstergelerinin belirlenip, zaman, işgücü ve kalite ölçümlerinin yapılarak mevcut durumun tespit edilmesi ve izlenmesi süreç analizidir. Neden süreç analizi gerekir? Süreçlerin tam ve hatasız olmalarını, faydalı sonuçlar üretebilmelerini sağlamak için süreç analizi gerekmektedir. Süreçlerin dizaynında analiz, yalnızca hataları bulmak için değil, kurumun amaçlarına ulaşmasında etkisiz ve gereksiz faaliyetlerin belirlenmesi için de kullanılır.

f-) Süreçler Ölçülmeli ve Değerlendirilmeli, Süreçler sürekli gözden geçirilmelidir. Kamu idareleri tarafından görev alanları çerçevesinde belirlenebilecek olan ayrıntılı standartlar 5018 sayılı Kanuna, ilgili diğer mevzuata ve Kamu İç Kontrol Standartlarına uygun ve ilgili kamu idaresine özgü süreçlere ilişkin olmak zorundadır.

g-) Personelin görev, yetki ve sorumlulukları ile kontrol prosedürleri belirlenmelidir.

h-) Tanımlanan bu süreçlere ilişkin riskler belirlenmelidir. Kurumun amaç, hedef ve politikalarının yerine getirilmesinde karşılaşılabilecek risklere ilişkin risk yönetimi planlanmalıdır.

ı-) Etkileşimli bir bilgi yönetim sistemi kurulmalı ve bir iletişim ağı ile kontrol listeleri ve kontrol öz değerlendirme formları oluşturulmalıdır.

2- Harcamacı birimlerin çalışma gruplarını temsil ederek Mali Hizmetler Biriminde yapılacak olan iç kontrol toplantılarına katılan harcamacı birim personelin sürekli aynı kişilerden olması gerekliliği titizlikle takip edilerek gerektiğinde bu birimler uyarılmalıdır.

3- Mahalli İdarelerde idare iş süreç akımlarının doğru bir biçimde tespit edilmesi ve yazılı hale getirilebilmesi için kurumda çok iyi çalışmalar yapılması, bu işin idarelerin kendi imkanları ile başarılamayacağı anlaşılırsa (ki bu durum küçük belediyeler için gerekli gibi gözükmektedir.) bu alanda faaliyet gösteren profesyonel firmalardan hizmet alımı ile yararlanılması ve bu işte en uygun bilgisayar yazılım programının kullanılması gerekmektedir. (İç Kontrol için maliyet ve fayda analizi yapılarak işin maliyetinin ve getireceği getirinin mutlak surette göz önünde tutulması yani atılan taşın ürkütülen kurbağaya değmesi gerekmektedir.).

4 İdarelerde uyulması mutlaka gerekli olan (18) temel asgari iç kontrol standartlarına (79 adet genel şartı ihtiva eden) bağlı kalmak koşuluyla, harcamacı birimler için mevcut durum analizi sorgu kağıtlarının (anket) hazırlanarak ilgili harcamacı birimlere dağıtımının yapılması ve bu kağıtların harcamacı

birimlerden dönüşümünün takip edilmesi ile sorun olanların karşılıklarına çözüm stratejilerin yazılarak belirlenmelidir.

5- İç Kontrol sisteminin idare çapında kurulması ve hayata geçirilmesinde en önemli unsurun eğitim olduğu anlaşılmakla, birlikte İç Denetim Birimi, iç kontrol eğitimi hususu ile ilgili eğitim programlarını bir an evvel hazırlamaları hususunda uyarılmalıdır.

6- Mevzuat gereği, İç Kontrol Eylem Planlarının Maliye Bakanlığına gönderilme zorunluluğu olmadığı, her bir idarenin bu olmazsa olmaz (18) asgari zorunlu standart'ın yanında, idarelerce gerek görülmesi halinde isteğe bağlı olarak yalnızca kendilerine has özel Ayrıntılı İç Kontrol Standartları belirlerse bunu 10 gün içinde Maliye Bakanlığı'na göndermesi gerektiği, Maliye Bakanlığı'nın tüm idareler için standart bir tek örnek iç kontrol kılavuzu hazırlamayacağı, "İç Kontrol ile ilgili en iyi uygulama örneklerini" kendilerine gönderilenlerin içerisinde seçerek Bakanlığın "bumko" (Merkezi Uyumlaştırma Birimi) sitesinde tüm kullanıcılara örnek olması amacı ile yayınlanacağı anlaşılmıştır.

7- **Mahalli İdarelerde İç Kontrol Sistemi Kurulmazsa ne olur? a-)**Bir kurumda iç kontrol sistemi sağlıklı ve etkin bir şekilde kurulmazsa, en başta kurum hakkında vatandaşlar nezdinde olumlu bir imaj tesisi mümkün olmaz. Bunun yanında kurumda yolsuzluk ve usulsüzlük oluşması ihtimali de fazla olacaktır. Örneğin bir birimde bir sürecin baştan sona bir kişi tarafından yürütülmesi, o süreç bakımından yüksek riskli bir alan doğurmaktadır. Oysaki iç kontrol standartları gereğince görevler ayrılığı prensibi doğrultusunda bir süreç tümüyle bir kişiye bırakılmamakta, süreç farklı kişilerce tamamlanmakta ve süreçte kontrol noktaları tesis edilerek bu şekilde yolsuzluk ve suiistimallerin önüne geçilmek üzere tedbirler alınabilmektedir. **b-)** İç kontrol sistemi kurulmaz ya da gereği gibi işletilemezse iç denetim de bu alanda standartlara uygun etkin denetimler yapamayacak ve dolayısıyla üst yöneticiye makul güvence sunamayacağından üst yöneticide güvence beyanını sağlıklı bir şekilde veremeyecektir. Bir Mahalli İdarede İç Kontrol sistemi kurulmamışsa üst yönetici olan vali, belediye başkanı veya birlik başkanından **"üst yönetici iç kontrol güvence beyanı"** belgesini imzalaması istenemeyecek ve buna zorlanamayacaktır. **c-)** Belediye, il özel idareleri ve mahalli idare birliklerinde iç kontrol sistemini kurmanın en temel avantajı bu kurumların dış denetimini yapacak olan Sayıştay Denetimi esnasında ortaya çıkacaktır. Anayasanın 160 ıncı maddesine 29.10.2005 tarih ve 5428 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile eklenen ek üçüncü fıkrasındaki; "Mahalli İdarelerin hesap iş ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır." Hükümü gereğince Mahalli İda-

relerin hesap iş ve işlemlerinin denetimi Sayıştay tarafından yapılmaktadır. Bu denetim esnasında Sayıştay; iç kontrol sistemi yeterli olan ve etkin bir biçimde iç kontrol sistemini çalıştıran, kontrol zaaf ve risklerinin az olduğu Mahalli İdarelerde **Sayıştay yaptığı Denetim Kapsamını** kendiliğinden daha dar ve kısıtlı tutacak, eski denetim sistemi ve işlem bazlı denetimden kaçınacak, her bir harcama evrakının tek tek incelenmesi ve denetlenmesi yerine, daha genel bir denetim sistemi olan “sistem bazlı ve risk odaklı” denetimleri yapmakla yetinecektir. Ayrıca Mahalli İdarelerin kendi iç denetçilerinin hazırladığı denetim raporlarına da kendi değerlendirmesinde daha da fazla önem verecektir. Kısaca Sayıştay bu tür Mahalli İdareleri kendi denetimlerinde çok daha az zorlayacaktır. Çünkü bir idarede iç kontrol sisteminin bizzat varlığı dahi Sayıştay’ a kendiliğinden %90 oranında bir makul güvence verecek ve bu Mahalli İdarelerde işlerin genelde iyi gittiği farz edilecektir. Netice itibarı ile Türkiye’deki tüm Mahalli İdarelerin kendi iç kontrol sistemleri kurulmadan (bunların her bir mahallî idare faaliyet raporları üzerine yansıtılarak, İçişleri Bakanlığı’na gönderilmesi gerekir) tüm Mahalli İdarelerin Faaliyet Raporlarının İçişleri Bakanlığı’nda birlikte incelenip konsolide bir rapor olan İçişleri Bakanlığı “Mahalli İdareler Değerlendirme Raporu” yazılması mümkün olmayacaktır. Aynı şekilde Sayıştay’ın yapacağı “Dış Denetimle” mahalli idarelerin iç kontrol sistemlerini denetlemeden “Sayıştay Değerlendirmesi Raporu” yazması ve bunu TBMM’ye sunması da mümkün gözükmemektedir.

Mahalli İdarelerde (İl Özel İdareler, Belediyeler ve 5018 sayılı Kanuna tabi olan Mahalli İdare Birlikleri) iç kontrol sistemi kurulabilmesi için, birinci öncelik personeline hizmet içi eğitime önem vermesidir. Mahalli İdarelerde iç kontrol sisteminin kurulabilmesi için öncelikle orta ve üst düzey yöneticiler ve diğer tüm personelin bu sistemi benimsemesi, anlaması ve inanması büyük önem taşımaktadır. Ülkemizdeki sayısı şu an itibarı ile toplam 4556 olan Mahalli İdarelerde iç kontrol sistemi ve standartlarının başarılı bir şekilde kurularak uygulamaya başlanması en büyük amaçlarımızdan biri olmalıdır. İç kontrol sistemi; kamu idarelerinin hedeflerine ulaşılması amacıyla kullanılan bir araç olup, kurumun faaliyetlerine etkililik, etkinlik ve verimlilik sağlayarak yolsuzluk ve usulsüzlükleri azaltmada önemli olacaktır. Ayrıca Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğine göre “İdareler iç kontrol sistemini yılda en az bir kez değerlendirmelidir. “hükmü gereği, Mahalli İdarelerde kurulan iç kontrol sistemleri; dönem içindeki sistem performans kalitesini değerlendirmek amacıyla, mutlaka izlenmelidir.

KAYNAKÇA

Ahmet Uğur CEBECİ, “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ve Eylem Planının Hazırlanması”, **Güncel Mevzuat Dergisi**, Sayı: 32, Ağustos 2008.

Ekrem CANDAN, “Kamuda İç Kontrol Algılamaları ve Uygulamadaki Sorunlar Hakkında Bir Değerlendirme (I)”, **Mali Hukuk Dergisi**, Sayı: 136, Temmuz-Ağustos 2008.

Avrupa Toplulukları Komisyonu – **Komisyonu Tebliğ Edilmek Üzere, İç Kontrol Standartları ve İç Kontrol Çerçevesine İlişkin Gözden Geçirme**, 16 Ekim 2007, Brüksel SEC (2007) 1341

ÖZEREN, Baran; **İç Denetim, Standartları ve Mesleğin Yeni Açılımları**, T.C. Sayıştay Başkanlığı, Ağustos 2000, Ankara.

Maliye Bakanlığı, **İç Denetim Temel Eğitim Programı Sunumları**, Şubat 2008, Ankara, Mart, Alanya.

T.C. Sayıştay Başkanlığı, **INTOSAI İç Kontrol Standartları Klavuzu**, 1994, Ankara.

T.C. Sayıştay Başkanlığı, **Federal Hükümette İç Kontrol Standartları**, Çeviren: Baran ÖZEREN, Ekim 2002, Ankara.

Türkiye İç Denetim Enstitüsü-**The Institute of Internal Auditors**; Uluslararası İç Denetim Standartları Mesleki Uygulama Çerçevesi, İstanbul.

www.bumko.gov.tr

www.sgb.gov.tr

www.muhasibat.gov.tr

www.sayistay.gov.tr

www.icisleri.gov.tr

www.meb.gov.tr

www.tarim.gov.tr

www.bayindirlik.gov.tr

www.coso.org

www.intosai.org

www.aicpa.org

www.gao.gov

www.theiia.org

YEREL YÖNETİMLERDE SİYASAL KATILIM

Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ*

GİRİŞ

Yerel yönetimler; merkezi teşkilattan ayrı olarak düşünülen ve kendi sınırları içinde yurttaşların mahalli müşterek ihtiyaçlarını yerel düzeyde belirlemek ve karşılamak için oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Bu ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan; demokratikleşme ilkesinin gerçekleştirilmesinde, halkın merkezi yönetimde rol üstlenmesinde ve siyasal katılımın sağlanmasında yerel yönetimler bir köprü rolü üstlenmektedir. Fakat bu sistemin merkezi yönetimce belirlenen bürokratik bir yapıdan uzaklaştırılarak yerelleşmesi sağlanmalıdır. Yerel halkın kararlarını kendi vermesi ve kendi kendini yönetmesi bağlamında demokratik katılım, bir yandan kaynakların kullanımında etkinliğin artırılmasını sağlarken, diğer yandan merkezin bürokratik maliyetini ve yükünü hafifletme imkânını sağlamaktadır. Yerel halkın seçim ve kararlara katılımıyla insanlarda demokrasi bilinci uyandırılmakta ve giderek ortak bir bilinç oluşturulmaktadır. Bu bilincin ortaya çıkması, yerel halkın kendi tercihlerini oluşturması ve kendini ilgilendiren konular için yönetimde söz sahibi olması anlamında büyük önem taşımaktadır.

Siyasal katılımın temellerinin ortaya atıldığı dönemlerde, oy kullanma hakkının toplumun sadece bir kesimine tanındığını, halkın siyasal katılımdan anladığı hususun sadece vergi vermek ve oy kullanmaktan ibaret olduğunu, ayrıca kadınların siyasi hayatta etkin olamadıklarını göz önünde bulundurursak günümüzdeki bu yapı aradaki farkı ortaya koymaktadır. Günümüzde bu fark oy kullanma hakkının toplumun her kesimine tanınmasıyla yerel yönetimlerle birlikte lobi faaliyetleri yürüterek çalışan sivil toplum kuruluşları; kent konseyleri, halk oylamaları ve meclis toplantılarına katılımları şeklinde açıkça görülmektedir. Bu alandaki faaliyetlerin, uluslararası gündem içerisinde yakın-

* Kırıkkale Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi

dan takip edilip, uygulama alanında güncel yasal düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir.

Siyasal katılım yöntem ve düzeyleri, uygulamaya konduğu sistemlerin sosyo-ekonomik ve siyasal durumuna göre farklılık arz etmektedir. Katılımın anlamı halkın sadece mahalli idare kurumlarını seçimle oluşturması değil; yerleşmenin sağlanarak yönetimde aktif ve doğrudan söz sahibi olmasıdır. Fakat bu katılım ülkelerin gelişmişlik ve az gelişmişlik durumlarıyla paralel bir yol izlemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik açıdan etkinliği bulunan başat güçlerin, yönetim ve siyaset alanında da etkin olduğunu göz önünde bulundurursak, bu ayrımın yapılmasında ülkelerin ekonomik kalkınma ve demokratikleşme faktörlerinin ele alınması gerekmektedir. Yerel yönetim ve siyasal katılımda demokrasiyi ilke edinen gelişmiş ülkelerde, halkın imza kampanyaları oluşturarak yerel meclislere teklif götürebilmesi, yerel idarenin kalkınmasına yönelik hazırlanan plan, program ve toplantıların halka açık yapılması ve hatta anayasada mahalli idarelerin ayrı bir bölüm olarak ele alınması yerel hayatta halkın iradesine ne ölçüde başvurulduğuna ve gelişmişlik düzeyine önemle vurgu yapmaktadır.

Demokrasi ve siyasal katılımın temellerini oluşturan referandum, halk vetosu, kent meclisleri, halk girişimi gibi kavramların çoğunun her zaman için meşru olduğu anlaşılmamalıdır. Özellikle halk, bazı baskı gruplarının etkisi altında, toplum psikolojisi ile hareket ederek kendi aleyhine bazı kararlara da onay verebilmektedir. Ayrıca bu tür yönetimlerin bürokratik masrafları arttırdığı ve kaynak israfına yol açtığı bazı sakıncaları da bulunmaktadır. Halkın siyasi iktidarı bizzat elinde tutması ve kullanması, her ne kadar *ideal yapı* olarak tanımlansa da, uygulamada bunun mümkün olmadığı görülmektedir. İdeal yönetimde bahsedilen özellikler uygulamaya yansıtıldığı oranda siyasal katılım gerçekleştirilmiş demektir.

1. YEREL YÖNETİM VE SİYASAL KATILIM KAVRAMLARI

1.1. Yerel Yönetim Kavramı ve Önemi

Yerel yönetim, adem-i merkeziyet olarak bilinen ve merkezden uzaktaki birimlere, merkez kuruluşlarınca tanınan yetkiler doğrultusunda işlevlerini yerine getirmesi anlamına gelen bir kavramdır. Ayrıca yönetim organları, yasal olarak belirlenmiş tüzel kişiliğe sahiptir. Merkez örgütünün dışında olmasının yanı sıra yönetim kadrosunu halkın seçmesi ve ortak ihtiyaçları karşılamak için çalışması bu birimlerin kamusal yönünü ortaya koymaktadır. Yerel yönetim geleneğinin tarihi ‘komün’ geleneğinin tarihi kadar eskidir. Belli bir mekân üzerine yaşamını sürdüren bir topluluğun, birlikte yaşamasından kaynaklanan

sorunları çözmek ve toplu gereksinimleri karşılamak amacıyla oluşturulmuş birliklere örgüt veya ‘komün’ adı verilmektedir. Keleş komünü, yerel bir topluluğun kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesini sağlayan siyasal birimler olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 2000: 20).

13. y.y. sonlarına doğru, devlet içinde hukuki bir nitelik kazanan yerel yönetimlerin ortaya çıkışı, ilk kez merkezi otoritenin yetkilerinden bir kısmının bazı yerel otoritelere devredilmesi, bazı topluluklara bu haklardan yararlanması sonucu olmuştur (Yatkın ve Düşükcan, 2000:4). Demokrasinin yerel yönetimler üzerinde istisnasız uygulanması demokratik yerel yönetimler anlayışını beraberinde getirmiştir. Bu anlayış, yerel yönetimlerin, yerel halkın sosyo-ekonomik ve diğer alanlarda ihtiyaç duyduğu hizmetleri yerine getirmek üzere ortaya konmuştur. Yerel topluluğa en yakın birimler olarak görülen yerel yönetimler, hizmetlerini yerel topluluğun yararları doğrultusunda hiçbir ayırım gözetmeden yerine getirmektedirler. Yerel halkın, yerel yönetimlerin işleyişinden haberdar olmalarını sağlayan ve her an hesap verme bilincine sahip olmalarını gerektiren açıklık, şeffaflık, insan hakları ve demokrasiyi temel alan çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkeleri, yerel yönetimlerde bulunması gereken özelliklerdir. Yerel yönetimlerin doğuşu ve tarihsel gelişiminde halkın kendini yönetme bağlamında söz sahibi olabilmesi, ancak aşağıdan yukarıya doğru bir halk hareketinin varlığını ortaya koyan sistemin sağlıklı bir biçimde devam etmesi bağlamında demokratik bir yerel yönetimin sağlanmasıyla mümkündür. Demokrasi kültürü ve değerleri, yerel yönetimlerin var oluş gerekçesini ortaya koymaktadır. Bu gerekçeyle demokrasinin yanı sıra, merkeziyetçiliğin aşırılığından kaçınılarak bir anlamda merkezin yetkilerinde sınırlamalara gidilmesi ve hizmetlerin gündemdeki gelişmelerle paralel bir şekilde yerine getirilmesi sağlanmaktadır.

Demokrasinin tarihsel gelişimine baktığımızda, aslında, bu şartların bir ihtiyaçtan doğduğu görülmektedir. “Hükümdarlar veya krallar kendilerine bağlı yerleşim yerlerinin sayısı arttıkça ve denetlemek zorunda olduğu alan genişledikçe yetkisini (otoritesini) her yerde geçerli kılacak yerel yardımlara ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyacı yerel beyler karşılamış, hükümdar veya kral adına onlar iktidarı kullanmış ve hükümdarların yetkisini onlar uygulamışlardır”(Yatkın ve Düşükcan, 2002: 4). Bu şekilde ortaya çıkan ihtiyaçlarının yerel yönetimlerce karşılanması, demokrasi kültürünün zeminini oluşturmuş ve merkezi yönetime nazaran etkinlik ve verimliliği en uygun düzeye çıkarmıştır. Yerel yönetimler, siyasal katılımın ve modernleşme yolunda ortaya çıkan ilkelerin hayata geçirildiği alanlar olmuştur. Yerel halkın, ihtiyaçlarını kendilerinin belirlemesine öncelik verilmesi ve bu yöndeki düzenlemelerle ortak katılımın sağlanması

yerel yönetimlere demokrasinin okulu olma özelliğini vermektedir. Bir bakıma demokrasinin okulu olarak nitelendirilen yerel yönetimlerde halk, yönetme hayatı için bir ön hazırlık mahiyetinde siyasi eğitim almaktadır.

Yerel birimler, halk ve merkezi yönetim arasında bir köprü rolü üstlenmekte, gerekli iletişimi sağlamaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimler, halkın temsilcisi olacak kişileri, demokrasi kültürüne uygun olarak yetiştirmekte ve yerel kültür ve bilgilerden yararlanmalarını mümkün kılmaktadır. Bu durum, yöre halkının kendisi ile ilgili konularda söz sahibi olmasının yanında, yerel yönetim kadrosunu yönlendirme imkânı ile birlikte siyasi hayattaki yönetim hatalarını en aza indirmekte ve başarısızlıkların önüne geçilmesini sağlamaktadır (Özer, 2000: 140).

Bu anlamda sivil toplum olma özelliğini taşıyan yerel yönetimler, siyasal erkin tek elde toplanmasını önlemiş ve bu yetkiyi halk tabanına yaymaya çalışmıştır. Gerek demokrasinin gerçekleşmesi, gerekse hizmetlerde etkinliğin ve verimliliğin sağlanması açısından yerel yönetimler, merkezi yönetim anlayışıyla bazı hizmetlerin yerine getirilmemesi sonucu, yerelleşmeyi oluşturmuş ve böylece yerel fayda en üst seviyede tutulmuştur.

1.2. Siyasal Katılım Kavramı

Siyasal katılım kavramı, toplumu ve idarenin işleyişini etkileyecek kararların işleyişine halkın aktif olarak dahil edilmesi olarak tanımlanabilir. “Katılımın amacı, demokrasiye katkı sağlamanın yanında, halkı yönetim konusunda doğrudan ilgilendiren konularda alınan kararları emir niteliğinden uzaklaştırmak ve bu kararları yöre halkına maletmektir” (Yatkin, 2000: 4).

Yerel yönetimin halkla iç içe olması demokrasiye ve katılıma anlam yüklemektedir. Siyasal katılım, yerel halkın ihtiyaçlarının ve sorunlarının sağlıklı bir biçimde tespiti ve bu sorunların giderilmesinde etkin yolu ortaya koymaktadır. Yerel yönetimlerde halkın bizzat özne olarak bulunması, katılımı istekli olmalarını sağlamakla birlikte elde edilen hizmetlerin kalitesini artırmaktadır.

Yerel katılım alanında farklı uygulamalar bulunmaktadır. “Yerel kamuoyu yoklamaları, halk oylamaları, yerel kamusal araştırmalar, kamusal toplantılar, yerel yönetim ve danışma organlarına katılma, yerel sivil toplum örgütlerine katılım, kent planlamasına katılım, çevre sorunlarıyla ilgili olarak yargıya başvurma ve kent kurultaylarına katılım gibi yöntemler her ülkenin koşullarına göre başvurduğu katılım araçlarıdır” (Adıgüzel, 2003: 49).

Başlangıçta ihtiyaçtan doğan yerel yönetimler, zamanla bir hak kavramı etrafında şekillenmiş ve birey açısından bir siyasal faaliyet alanı haline gel-

miştir. “Yönetmel açıdan etkin hale getirilmiş bir yerel yönetimin kurumsallaşması, kentsel haklara yönelik olarak işlevsel kılınabilen demokratik yönetim anlayışında bireye en yakın düzeye gelinmiş olunacaktır”(Alkan ve Öner, 2000: 20).

Yerel yönetimlere halkın katılımı az veya çok çeşitlendirilmektedir. Siyasal katılımın olması gerektiğini savunanlar halkın kendi ihtiyaçlarını karşılamakta aktif ve etkili olması sonucunda ortaya çıkan durum demokratikleşme ile ifade edilmektedir. Katılımın azlığını savunanlar ise, halkın bilgi ve tecrübe düzeyinin zayıflığından söz etmekte ve bu doğrultuda doğru karar alınamayacağına inanmaktadırlar. Yerel katılımın hedef gösterilmesi için bazı şartlar da aranmaktadır. Halkın katılıma gönüllü olması, halk ile yönetim arasında iletişimin geliştirilmesi ve bunun gerçekleşmesi için halka gerekli bilgi ve tutumun sağlanması bu şartlardan bir kaçını oluşturmaktadır. Siyasal katılımın kurumsallaşması ve yasal olarak bunun temellendirilmesi sonucu, bireyin katılımda özgüvenini kazanarak aktif olmasının önu açılmaktadır. Etkin, bağımsız ve siyasal katılımın sağladığı yerel yönetimlerin, yönetilenlerde katılım girişimciliğinin sağlaması yanında, kamuoyu araçları vasıtasıyla denetlenmesi de bir sorumluluk bilinci oluşturmaktadır. Sonuç itibarıyla kişiler gerek bireysel gerek toplu olarak yaptığı çalışmaları; yürürlükteki dışa kapalı, esnek olmayan ve yönetime halkı dahil etmeyen bir idari sistemi yadsıyarak, karar almada halkı ön planda tutan, halkın katılımını benimsemiş ve denetime açık bir sistemi oluşturmaya çalışmaktadırlar. Yerel yönetimler, bireylerin siyasal hayatta aktifliğini sağlamak amacıyla bazı sorumluluklara sahip olmakla birlikte, denetime açık birimlerdir. “Çünkü halkı bilgilendiren konularda halkın memnuniyeti temel alınmalı, halka kapalı ve tepeden inme, hikmetinden sual edilmeyen devlet hizmetleri”(Saran, 1996: 23) yerine halka dönük bir sistem benimsenmelidir. Yönetim hakkında yeterli bilgi ve tecrübe sahibi olmayan halk, zaten idari sisteme karşı pasif bir tutum sergilemektedir. Bu tür engeller kadar bireyi siyasal katılımda motive edecek örgütsel kuruluşlar ve bu kuruluşların halkın isteklerine kayıtsızlığı da katılıma engel görülmektedir. Halka en yakın düzeyde ve yine halk tarafından seçilerek oluşturulan birimler, yönetimde demokrasinin beşiği olma niteliğine vurgu yapmaktadır. “Özellikle de bir siyasal toplulukta temsilcilere; temel toplumsal yapıyı, kaynak dağılımını, siyasal olanakları ve kamu siyasalarını belirleyecek kararları alma ve uygulama olanağı sağlanıyorsa, bu tür bir temsil kalıbının demokratik yerel yönetimlerle ve yerel demokrasiyle ne ölçüde bağdaştığı yanıtlanması gereken en önemli sorulardan birisi olarak ortaya çıkmaktadır” (Bora, 1996: 9). Bunlara örnek olarak; bireyin kişisel çıkarı, ortak çıkar sağlamada dayanışma ihtiyacı ve vatandaşlık görevini yerine getirme durumu verilebilir. Özellikle katılım, vatandaşlık görevini

yerine getirme nedenine dayandırıldığında, topluma hizmet sorumluluğu olarak anlaşıldığı için büyük önem arz etmektedir. Katılımın nedenlerinin yanı sıra katılıma katkıda bulunan bir kavramda yönetişimdir. “Yönetişim; siyasal sistemde, sistem içinde bulunan etkenlerin hiç birini karar alma mekanizmasının dışında bırakmadan ve merkez dışındaki kişi ve kurumlarla, yerel yönetimlerin bürokratik yapısında aktif olmasını sağlama olarak tanımlanmaktadır” (Çukurçayır, 2005: 217). Bu anlamda yönetişimin, özellikle yerel düzeydeki sorunların verimli bir biçimde çözülmesi ve yerel halkın katılımcılıkta düzeyinin belirlenmesiyle ilgili karmaşık sorunların giderilebilmesi açısından önemli olduğu görülmektedir. Bu yolla halkta, demokratiklik, açıklık ve çoğulculuk ilkesine sahip ve denetime açık bir hizmet beklentisi oluşmaktadır. Bu denetim, sadece seçim dönemlerinde halkın beklentileri göz önünde bulundurularak ve bu yolla sağlanan bir siyasal denetim olmayıp, süreklilik arz eden bir denetim mekanizmasıdır.

Yönetişimin açıklık, duyarlılık, etkinlik, hesap verme sorumluluğuna sahip olması, demokratiklik ve hukukilik gibi özellikleri bireyin siyasal katılımında pasif bir durumdan kurtararak eylemci bir yapıya kavuşturulmasına; kanunla hareket alanı sınırlandırılmış bir kimlikten özgür ve haklarının farkında olan bir birey niteliğine kavuşmasına imkân sağlamaktadır. Yani yönetişim; “ulusal, bölgesel, yerel ve global ölçekte çoklu yönetim, birlikte yönetim anlayışını ifade etmektedir. Her iki ilke de halkı yönetimde aktif ve etkin hale getirme çabasının bir ürünü olarak görünmektedir”(Öner, 2001: 60).

Halkın yönetime siyasal katılımının gerçekleştirilmesi; kararları etkileme şeklinde olup, yöneten yönetilen arasındaki mesafenin korunmasının önlenmesi ve kararlarda doğrudan doğruya etkili olmaları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çünkü kararlar üzerinde etkili olan halk, siyasal politikaları benimsemiş ve yönetimin uygulamalarında başarıyı artıran bir etken oluşturacaktır. Ayrıca hizmet sunduğu toplumsal çevrelerin güvenini sağlamış, halkın tepkilerine duyarlı, hedef kitleyle iletişim halinde bir ilişkiye dayalı yönetim, katılımı sağlamış bir yönetim olacaktır.

1.3. Siyasal Katılımın Özellikleri

Açıklık

Halk ve yönetim arasında ortaya çıkan sorunlardan birisi, halkın idari işlemler hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve bu bilgiyi teminde zorluk yaşamasıdır. “Yönetimsel açıklık, pratikte, vatandaşların kendilerini ilgilendiren belge ve bilgilere ulaşma hakkını içeren nesnel bir hukuki durumu ifade et-

mektedir. Başka deyişle, genel hukuki düzenlemelerle, belgelerin herkes tarafından görülebilmesinin sağlanmasıdır”(Alkan ve Öner, 2001: 22).

Günümüzde demokrasi bilincinin gelişmesi, iletişim ve teknoloji araçlarının tahmin edilemeyecek kadar ilerlemesi, yerel hizmetlerin halkın gözetimi ve denetiminde gerçekleşmesini zorunlu hale getirmektedir. Halkın karar alma sürecinde etkinliği; program hazırlığına katılımı, bilgilendirilmesi zorunlu olan alan içinde değerlendirilebilir. Bu konuda yapılan eleştirilerden biri de, “sosyo-politik alanda güçsüz olan bireylerin; yönetim mekanizmasını karmaşık ve belirsiz olmakla nitelendirip, idarenin kendi işlerini gizlilik sınırları içinde yerine getirme bahanesini öne sürerek yönetime dahil olmamasıdır”(Alkan ve Öner, 2001: 23). Yönetimin çıkarları ileri sürülerek, gizlilik durumuna halk tepki vermemekte ve bu nedenle de bilgi argümanlarına ulaşım imkânsız kılınmaktadır. Oysaki açıklık ilkesinin uygulanmasında amaç yönetim alanında alınan kararların; halk tarafından, halk yararına olmadığı şeklinde farklı yorumlanarak yanlış anlaşılmalara imkân vermemektir. Bu yönde bir keyfiliğin önlenmesi bağlamında yasal düzenlemelere gidilmesi de zorunlu görülmektedir.

Saydamlık

İdari sistemin işleyişinde gizlilik; yönetilenlerin ilgisizliklerine neden olmakta ve halkın yönetimde sorumluluk duygularını köreltmektedir. Kararlara katılma, açıklık ve şeffaflık gibi ilkelerin çiğnenmesi; halkın saf dışı bırakılarak, idarenin sistemin işleyişine hakim olmaması ve yerel düzeyde katılımın yok sayılması anlamına gelmektedir. Katılım, halka yönetimde ortaya çıkan gelişmelerden haberdar olma olanağı sağlamaktadır. Bilgi ve belge isteme çerçevesinde geliştirilen yasal düzenlemelerle, “gerçek ve tüzel kişilere, belediye ve il özel idaresi karar organlarının karar ve toplantı zabıtlarının kendilerini ilgilendiren kısımlarını isteme hakkı getirilmektedir”(İçişleri Bakanlığı, 1998: 173). Halkın, yönetim faaliyetleri, uyguladığı programlar ve kapsamı hakkında iletişim ve medya aracılığıyla halkı ilgilendiren diğer sosyo-ekonomik eylemler kadar bilgilendirilmemesi de, yerel hizmetlerin resmiliği ve gizliliği neden gösterilmektedir. Fakat saydamlık konusunda daha önemli bir nitelik vardır ki bunun; basında, halkın yöneten – yönetilen ilişkisinde yönetenin karşısında edilgen bir konumda olduğu söylenebilir.

“Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü’nce Kamu Yönetimi Araştırma Projesi(KAYA) adı altında yürütülen çalışmalar çerçevesinde oluşturulan –Yerel Yönetimler Araştırma Grubu’nun hazırladığı “Yerel Yönetim Araştırma Raporu”nda yerel yönetimlerin temel sorunları belirtilirken özellikle, *yönetel saydamlıkta yetersizlik* konusu üzerinde durulmuş; bu kapsamda 1970’lerden

sonra yerel yönetimlerin gündemine girmiş bulunan yönetsel saydamlık bakımından, yerel yönetimlerin, hemşehrilerin buralarda olup bitenlerden düzenli bir biçimde bilgi edinmelerine ve kendi seslerini bu kuruluşlara duyurmalarına fırsat sağlayacak niteliklere sahip olmadıklarına değinilmiş; plan, program ve uygulama kararları üzerinde hemşehrilerin bilgi edinme hakkına sahip olmaları gerektiği önemle vurgulanmıştır”(Saran, 1996:18–19).

Yönetimin; çalışması ve başarı seviyesi hakkında, bireylerin bilgi sahibi olmalarının sağlanması, hizmetin götürüldüğü kişiler için belirli bir görüşün oluşması sağlanmakta ve yönetim için tabanda geniş bir katılım oluşturulmaktadır.

Çoğulculuk

Yerel yönetimlerde demokrasinin oluşturulmasında, denetime açık bir yönetim ve halkın siyasal katılımının sağlanması kadar, çoğulculuk ilkesi de önemli bir yer tutmaktadır. Merkezi yönetimin kurumsal yapısı dışında kalan alanda, yerel halkın katılımda aktif olması ve demokrasinin gerekliliği için, siyasal katılımı ve çoğulculuğu zorunlu kılmaktadır. Çünkü çoğulculuk ilkesi ile demokrasi bir karar alma mekanizması meydana getirmekte, toplumun sadece bir kesimini değil tamamı yönetimde söz sahibi olmaktadır. “Toplumun sadece belli bir kesiminin yönetime katılması, baskı gruplarının etkisinde kalarak yanlış ve eksik karar alma; bir hataya sebebiyet verebilmekte, toplumun tamamının bu sürece dahil edilmesi bu olumsuzlukları gidermektedir(Çukurçayır, 2005: 223).

Halkın katılımda bulunması, kırsal kesimde yaşayan halkın yönetimin işlemesine ilgisiz kalmamasını sağlamak ve pasif kalmasını önlemektedir. Halkın düzenli faaliyetlerle yönetime, gözetim ve denetim yoluyla katılması, yönetimi etkileyerek kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde kolaylık sağlamaktadır. Halkın bütününe ilgilendiren konularda; bir bütün olarak kamu hizmetlerinin ortaya konmasında, en iyi plan ve programların gerçekleştirilmesinde halk içinde sosyal eşitliğin sağlanmasında, kolektif ihtiyaçlara ortak bir yaklaşımın meydana getirilmesinde ve halkın toplu bir uzlaşma ortamında bir araya getirilmesinde çoğulculuk ilkesi önem arz etmektedir. Yerel yönetim birimlerinin sadece halk seçimleri sonucunda oluşması, demokratiklik ilkesi için eksik bir nitelik oluşturmaktadır. Biçimsel koşulların bir adım ötesine gidilerek, gerçek bir halk katılımını da sağlamak gerekir. Bu ise toplumdaki tüm katmanlara katılım yollarını açmakla olur. Demokrasi kavramının başlıca öğeleri olan; yurttaş katılımı, çoğulculuk ilkesi ve önderlerin hem danışmaya önem vermeleri hem de seçmene karşı hesap verme sorumluluğu duymaları, yerel ölçekte de geçerli değerlerdir”(Yıldız, 1996:5).

1.4. Siyasal Katılım Türleri

1.4.1. Genel Siyasal Katılım

Referandum

Siyasal katılım yöntemlerinden biri olan referandum, J. J. Rousseau'nun halk egemenliği teorisini temel almakta ve katılımda iradenin değil iktidarın el değiştirdiği fikrini savunmaktadır. Temsili demokrasi ile seçimden seçime ortaya konan kolektif iradede, halkın pasifliğiyle ortaya çıkan eksiklik, referandumla giderilmektedir. Halkın referandumla siyasal iktidarı kullanması, bir anlamda katılımcı demokrasinin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Seçim dönemlerinde uygulanan propagandalarla uzun dönemde sağlıklı düşünemeyen seçmen kesimi, referandumla menfaat gruplarının etkisinde kalmadan karar verebilmektedir. Aynı zamanda referandum, meclisin gücünü meclis iradesinden aldığını öne sürerek rahat karar almasını engellemesi bakımından da denetim görevi üstlenmektedir. Referandum siyasi iktidar ile yönetilenler arasında köprü rolü üstlenmekte ve aradaki bütün engelleri ortadan kaldırmaktadır. Temsili demokrasinin eksikliklerini gidererek katılıma büyük bir katkı sağlayan “referandum, yurttaşlara, meclisler, yetkili kurullar ve benzeri karar verme makamlarının aldığı kararları, koydukları kuralları ve getirdikleri düzenlemeleri ya da bazı durumlarda önerilen belirli program ve politikaları kabul veya reddetme olanağı sağlar”(Yıldırım, 1993:).

Referandumla katılımın sağlandığı halk, bazı yanlışları görememekte ve bunun sonucunda aleyhine karar alınmasına sebebiyet verebilmektedir. Yurttaşın katılım konusunda yeterli bir bilince ve bilgi birikimine sahip olmadığı durumlarda, bazı kesimlerin etkisinde kalabilmekte ve halkın sağlıklı karar verebilmesi engellenebilmektedir. Ayrıca referandumla halkta bir sorumluluk bilinci oluşturulmakla birlikte, zaman kaybının vermiş olduğu bir bezginlik de ortaya çıkmaktadır. Bu durumda katılım, bir vatandaşlık görevi halinden sıyrılıp yerine getirilmesi zorunlu ağır bir yük haline gelmektedir. “Halkın bu arada iktidarda söz sahibi olması, iktidarın güvensizliği ihtimalini ortaya çıkarmakta ve otoritenin sarsılmasına neden olabilmektedir. Her ne kadar olumsuz özellikleri göze çarpsa da referandum, halkı seçimlere teşvik etmekte ve bir aracıya ihtiyaç duymadan direk olarak kendilerini ifade edebilme imkânı sağlamakta ve siyasal katılımda özendirici bir etki yapmaktadır”(Kurt, 2001: 21–22).

Seçimler

“Yerel yönetimlerin varlık nedenini oluşturan “halkın halk tarafından yönetimi” demokrasi anlayışı çerçevesinde iki ayrı anlam içermektedir. İlkinde

halk, kendi adına gerçekleştirilen hizmetler adına alınan kararlar için ayrı ayrı oy vermektedir. Bu arada halk kendini doğrudan yönetmektedir. İkinci durumda ise toplum kendi adına karar verecek kişileri seçmektedir. Halkın kendini dolaysız olarak yönetmesi ancak az nüfuslu yerlerde geçerli olmakla birlikte, günümüzde nüfus çokluğunun demokrasiye engel teşkil etmemesi açısından ikinci model hayata geçirilmiştir. Doğrudan demokrasinin uygulanmasındaki zorluklar temsil kavramını ortaya çıkarmaktadır”(Kurt, 2001: 22). Temsili demokrasinin varlığı ve bireylerin demokrasiyi katılımcılıkta aramaları, bireyleri artık farklı sahalara itmektedir. Halkın katılımının sağlanması ve yönetimin yerel düzeye indirgenmesine en büyük olanağı veren faaliyetlerden biri de seçimlerdir. Ancak bu katılımın sürekli olmaması, halkın sadece seçim dönemlerinde katılımının olması, geri kalan zamanlarda yönetimi izlemesi demokratik katılımın gereklerini yerine getirilmesine engel olmaktadır. Bireyin sadece seçim dönemlerindeki seçmen sıfatından uzaklaştırılması ve katılımı artık aktif bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Halkın kendini ilgilendiren kararları alan temsilcileri etkilemesindeki düzey ve zaman, halkın inisiyatifine bırakılması gerekmektedir. “Demokratik sistemlerde her ne kadar seçmenler düşüncelerini dört ya da beş yılda yapılan seçimlerde ortaya koymaktaysalar da, iki seçim arası sürede hayatla beraber seçmenlerin düşünceleri de değişmektedir. Her yıl seçim olanağı olmadığı gibi, her olay karşısında vatandaşın tepkilerini belirlemek de olanaksızdır”(Göksu, 2003:59). Baskı gruplarının etkisi altında halk, temsilcileri yanlış kararlar doğrultusunda etkileyebilmektedirler. Temsilcileri etkileyebilecek olan halkın, doğru karar alması için bilgisi olması gerekmektedir. Bu açıdan seçimlere yurttaşın eğitim dönemleri olarak da bakılabilmektedir.

Halk denetimi

Aktif ve etkin bir yönetim sisteminden bahsetmek için, halkın ihtiyaç ve gereksinimlerini ortak hedef olarak belirleyecek demokratik bir temsil mekanizmasının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Halkın yönetimde “yerel temsil” aktörü olarak yer alması, siyasal katılımın önemli bir aşaması olup, halkı katılıma özendirmek açısından önem arz etmektedir. Katılım sadece temsilcilerin seçimi için oy vermekten ibaret olmadığı bilinen bir gerçektir ki, seçilen yöneticilerin görev süresince yönetilenlerce denetlenmesi demokrasinin gerekleri arasındadır. “Yerel halkın, yönetime en etkili şekilde dahil olması, ancak yerel düzeydeki yönetimlerde mümkün olduğunca göz önünde bulundurulursa, halkın yönetim mekanizmaları üzerinde sürekli etkili olması ve halka *halk denetimi* bilincinin benimsetilmesi mümkün olabilecektir. Halk denetimi için, yurttaşların baskı grupları şeklinde örgütlenmeleri ve örgüt bilincine sahip olmaları gerekmektedir”(Sağır, 2003: 33). Denetimin bireysel olması, etkinliği

ve verimliliğine engel teşkil etmekte ve merkezin ciddiye almadığı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgüt şeklinde yapılan bir denetim halkı arkasına almakta, denetim sebebinin haklılığını ortaya koymakta ve yöneticiler üzerinde bir ağırlık hissettirmektedir. Halk denetiminin amacına ulaşması, ancak hür ve demokratik bir ortamda gerçekleşmesiyle mümkün olmaktadır. Günümüzde halk denetiminin tam olarak sağlanamayışının nedeni, her ne kadar halkın bilgi eksikliği olarak açıklansa da, asıl nedeninin bireylerce yönetim politikalarını tam olarak takip edilmeyip, yönetime katılımdan kaynaklanan eksiklikler olarak açıklanmaktadır. Merkezin uygulama ve politikalarından bihaber olan halk, seçimden seçime siyasal katılma hakkını kullanmakta, akabinde oylarına sahip çıkmamakta ve yanlış bir izleme politikası portresi ortaya koymaktadır. Halka söz hakkı tanıyan bir yönetim ve yönetime sahip çıkan bir halk sağlanmadan, siyasal katılımdan bahsetmek mümkün değildir.”Halk denetimi siyasal katılımın demokratik yöntemlerinden birini oluşturmaktadır. Bu yüzden gerekli yasal düzenlemelerle güncelleştirilmeli ve hatta halkın, görevini yerine getirmeyen yerel temsilcileri görev süresi dolmadan dahi görevine son verme hakkına sahip olması, gerekli görülen aşamalardan birisini oluşturmaktadır”(Saran, 1996: 27).

Halk vetosu

Merkezin, tepeden inme bir karar alma sürecine engel olarak, bu sürece halkıda dahil etmesi yönünden önemli faaliyetlerden biri de halk vetosudur. Bu yöntemle halka, karar organlarının hazırlayıp kabul ettiği kanun ve kararları belli bir süre zarfında itiraz etme hakkı tanınmaktadır. Bu süre kararın kabul edilişi ile yürürlüğe girişi arasındaki zamanı kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde veto edilen karar için referanduma gidilmesi istenmektedir. Halkın inisiyatifi doğrultusunda gidilen referandum sonucunda, çoğunluğun onayı ya da ret kararının yaptırımı olmakta ve kararların doğruluğu sonucuna etki etmektedir. Fakat bu sonucun elde edilmesi için itiraz süresine ve belli sayıda yurttaş başvurusunun oluşturulmasına dikkat edilmesi gerekmekte aksi durumda veto hakkı ortadan kalkmakta ve karar kesinlik kazanmaktadır. “Halk vetosunun uygulamada referandumla benzer yanları olmakla birlikte farklılıkları da bulunmaktadır. Referandumda kararlar tasarı halinde hazırlanmakta ve kesinlik kazanmak için halk kararına ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat halk vetosunda karar kesinlik kazanmakla birlikte, tanınan süre hakkı dahilinde itiraz cevabı beklenmektedir”(Özer, 2000: 133).

1.4.2. Yerel Siyasal Katılım

Halk girişimi

Yurttaş girişimleri 1968 kuşağıyla yaygınlaşmaya başlamış ve günümüze değin bütün dünyaya demokratik ve katılımcı halk hareketi olduğunu anlat-

miştir. Bu hareket Avrupa’da temsili demokrasi krizinin aşılmasını beraberinde getirmiş ve yurttaşın devletin karşısında kendini anlatması açısından önemli işlevler yerine getirme imkânı sağlamıştır (Çukurçayır, 2005: 222). Fakat bu faaliyet belirli sürelerle bağlı olmayan, halkın bünyesinde oluşan, doğal tepki ve faaliyetlerine zemin oluşturan; yönetsel kararlara karşı olumsuz iradeyi belirten ve düzeltmeye çalışan politik kararlar olarak adlandırılmaktadır. Bu tanım doğrultusunda halk girişimi ile “hemşerilerin örgütlü ya da örgütsüz olarak yerel düzeydeki karar veya programları konu alan taleplerini, hoşnutsuzluklarını veya görüşlerini belirtmek için bu tür girişimlerin özendirilmesi üzerinde durulmasının, bu planlar doğrultusunda çalışmaların gerekliliği ve önemi vurgulanmaktadır” (TÜSİAD, 1995: 64).

“Halk girişimi herhangi bir süreye ve şartlara bağlı olmamakla birlikte, girişim dahilinde bazı aşamalar dikkate alınır;

- Öncelikle bir sorun belirlenir ve kamuoyunun gündemine taşınır.
- Yerel meclislere, partilere ve yönetime mektuplar yazılır.
- Seçimle örgütsel bir yapı oluşturulur; kamuoyu çalışması yapılıp konunun uzmanlarıyla işbirliğine gidilir.
- Olabilecek her türlü uzlaşma yolu aranır ve çözüme gidilecek alternatifler üzerinde tartışılır (Çukurçayır, 2005: 222).

Halk girişimi usulü, yönetilenler adına tanınan haklardan en etkili ve demokratik olanı olarak görülmektedir. Gerek yürürlükteki plan ve programlar dahilinde olsun gerekse geliştirilmeye çalışılan bütün faaliyetler dahilinde olsun belirlenen ortak amaç, yerel halkın yararının ön planda tutulması ve bu yönde yerine getirilen hizmetlerde yerel ihtiyaçların gereksinimlerine cevap verecek ölçüye kavuşturulması şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Halk toplantıları

Halk toplantıları; karar organlarına en uzak olan bireylerin mesafelerini minimum düzeye indirmesi ve oradaki etkileşimin en kolay şekilde sağlanması bakımından önemli bir katılma yöntemidir. Yerel birimler halka gerekli bilgiyi aktarmakta, halkı bilinçlendirmekte ve bunun sonucunda halkın gereksinimlerini doğru kaynaklardan ve tam olarak öğrenip, uygulandığı sistemin bu şekilde yönlendirilmesini sağlamaktadır. Birimler bu toplantıları haftalık, aylık ve hatta yıllık olarak da düzenleme yetkisine sahiptirler. “Toplantıların sık aralıklarla düzenlenmesi katılımın etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır. Fakat bu yöntemin zaman kaybı oluşturacağı yönündeki eleştiriler de söz konusudur”(Şemi, 1996: 18).

Bu demokratik halk hareketinin, yerel halkı katılım konusunda eğittiği ve bilgi sahibi yaptığı da ortada bulunan bir gerçekliktir.

“Türkiye’de halk konseyi, kent kurultayı, kent halk meclisi, kent dayanışma meclisi halk toplantıları gerçekleştirilmektedir” (Çukurçayır, 2005: 225). Örneğin, “kent meclisi ve kent toplantısı bir kent ya da yerel topluluğun oy verme hakkına sahip tüm yurttaşlarının katılımı ile oluşan genellikle yılda bir toplanan, genel hukuki düzenlemelerin görüşülüp karara bağlandığı genel karar organıdır”(Yıldırım, 1993).

Bu uygulamalarda halk, yönetimde aktif bir rol oynamakta ve demokratik katılım da doğrudan uygulanmaktadır. Halk katılımının toplantı faaliyetleriyle demokratik ve meşru bir zemine oturtulması için, mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla yerel yönetimlerin başat rol üstlendiği halk konseyleri kurulması ve bu konseylerin karar alma mekanizmalarında aktifliğinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca “temsil konusunda dile getirilen eleştirilerin başında; yerel yönetim meclislerinin yerel seçkinlerden oluştuğu, temsil ettikleri kişilerden büyük ölçüde farklılaştığı, yerel yönetim meclislerinin çoğu kez halk isteminin gevşek bir yansımasını oluşturmaktan çok, yerel oligarşileri ve siyasal klikleri temsil edebileceği, geleneksel bir toplumsal yapının varlığı durumunda kişisel bağlılığa dayalı tercihlerin egemen olabileceği gibi değerlendirmeler yer almaktadır”(Şemi, 1996: 8).

Bireysel başvuru (Halkla ilişkiler)

Yerel yönetimlere siyasal katılımın sağlanmasında canlı tutulmaya çalışılan halkla ilişkiler, yalnızca halka bilgi aktarma üzerine yapılan bir çalışma değil, halkla yönetim arasındaki iletişim temelli bir etkileşim sağlaması yönünde bir faaliyettir.

“Yerel yönetimlerin halkla ilişkiler uygulamasına önem vermesi, bu yönetimlerin sınırları içinde yaşayan insanlarda da bir ‘kentlilik bilinci’ oluşturacaktır. Bilindiği gibi, demokratik sistemin tüm işleyiş mekanizmaları, nihai çözümlemede bireye ve bireyin üstünlüğüne dayanmaktadır”(Çoşkun, 1999: 108). Yönetimin yerel düzeye indirgenmesi, bireyi temel olan eşitlikçi ve kurumsallaşmış bir sistemin oluşturulması ve geliştirilmesi açısından bireysel başvuru imkânının sağlanmasını gerektirmektedir. Günümüzde ilerlemesinin önüne geçilemeyen teknolojinin, iletişim alanında birçok yenilik imkânı yarattığı ve bu artan önemde yerel katılıma katkı sağladığı görülmektedir. Bireysel başvuru bu anlamda; yerel birimlerin gerçekleştirdiği hizmetlere ve bu hizmetler için uyguladığı yöntemlere yönelik halkın şikâyetlerini yönlendirme imkânı sağladığı bir yöntemdir. Bilinen en eski şikâyet ve hak arama yöntemi

olan dilekçe, anayasal bir hak olarak bilinmektedir. “İnternetin yaygınlık kazanması ile bireyin başvurusuna cevabın kısa tutulması ve bu uygulamayla ilgili yasal düzenlemelere gidilmesi bireysel başvurunun yaygınlık kazanmasını sağlayacaktır. Yerel birimlere başvuruların bireysel bazda yapılması, yönetilenlerden gelen hoşnutsuzlukları doğrudan yönetime ulaştırılması ve gözden kaçırılan olayların yeniden gündeme alınması gibi yararları bulunmaktadır” (Çukurçayır, 2005: 227).

Hizmetler yerine getirilirken hitap ettiği kesimin beklentileri ve tatmin düzeyi, karar aşamasında bireylerin görüşünün alınmasını gerekli kılmaktadır. Halka sunulan hizmetin hedef kitlenin beklentilerine göre düzenlenmesi ve onay alınmasıyla anket de önemli katılım yöntemlerinden biri olarak sayılmaktadır. Yerel yönetimlerce yürütülen faaliyetlerin meşruluğunun sağlanması ve halktan alınan tepki ve görüşlere göre düzenlemeler getirilmesi anketin amaçlarını oluşturmaktadır. Kanun, tüzük, yönetmelik gibi yasal düzenlemelerle yürütülen idari sistemin, halka ne kadar uygunluk gösterdiği ve bu yönde görülen eksiklikler de anket yöntemiyle çözüme kavuşturulmaktadır.

2. AVRUPA’DA YEREL YÖNETİMLER VE SİYASAL KATILMA

2.1. Gelişmiş Ülke Örneği

İsveç

Halkın katılımının sağlanmasında ve kamu hizmetlerinin yerel düzeyde gerçekleştirilmesinde belediye ve meclislerin rolü büyüktür. Bu bağlamda İsveç’te halk katılımı ve il meclisleri önemli bir yer tutmaktadır. İsveç’te Yerel yönetim faaliyetleri yasal düzenlemeler çerçevesinde gelişmektedir ve bu alanda açıklık, çoğulculuk ve demokratiklik ilkeleri göz önünde tutulmaktadır. Anayasada yerel birimlerin merkeze olan bağlılığı mümkün oldukça serbest bırakılmış olup, buna örnek olarak belediyelerin bağımsız vergilendirme gücüne sahip olmasıdır. Ayrıca belediye örgüt sisteminin oluşturulmasında ve yerel halkın belirlediği ihtiyaçlarının önem sırasına göre karşılanmasında serbestlik tanınmıştır. Belediye meclislerinin bir kısmının kadın üyelerden oluşması katılımda çoğulculuğun prensip alındığını göstermektedir. Yerel birimlerin meşruluğunun kaynağı halk olarak düşünülürse halkın faaliyetlerden haberdar olması gerekmektedir. Bu faaliyetlere gösterdiği olumlu veya olumsuz tepki halkın siyasal rolünün sadece seçim dönemlerinde seçmenlikten ibaret olmadığını ispatı niteliğindedir. İsveç adına en güzel örneği; belediyelerin bağımsız vergilendirme yetkisine merkez tarafından konan vergi yükseltme engeline karşın, halkın gönüllü faaliyetlerini durdurma onayı vermektedir(Kurt, 2001: 27).

“İsveç’te belediye faaliyetleri 1766’dan beri basın özgürlüğü kararnamesinde belirtildiği gibi, açıklık ilkesine göre yönetilmektedir. Bu kararnameye bağlı olarak her İsveç vatandaşı, eksiksiz bilgilendirilmenin sağlanması ve fikir alış-verişinin gelişebilmesi için özgürce kamuya ait dokümanlara ulaşabilme hakkına sahiptir” (Gyford, 1998: 45). Yerel birimler bilgi dokümanlarını halkın incelemesine açık tutmakta ve yerel hizmetler hakkında halkı aydınlatma amaçlı özel danışma merkezi, kent büroları bulunmaktadır. “Kent büroları il meclisleri ve belediyelerce idare edilmesi yönüyle her ne kadar yerlilik taşısa da bu yetkiyi merkez ile ortak kullanmaktadır. Bu hizmetlerin kentlilere, hizmetleri kendi istekleri doğrultusunda cevaplandırılması yanında küçük çapta sorunları çözerek merkezin yükünü hafifletme açısından da yarar sağladığı görülmektedir”(İçişleri Bakanlığı, 1998: 55).

İsveç, yerel yönetim uygulamalarında halkın tepkilerine duyarlı bir hizmet anlayışı çerçevesinde açık iletişim kampanyaları düzenlemektedir. Bu kampanyalar; anket şeklinde kamuoyu yoklamalarıyla halkın katılımının gönüllülük durumunu ortaya çıkarmakta, halkın tercihlerinin ve tercih özgürlüğünün önünü açmaktadır(Gyford, 1998: 52).

Halk toplantıları aralıklarının uzun olması ve az sayıda yapılmasına karşın merkez tarafından verilen istenmeyen kararlara karşı tepkilerin gecikmediği görülmektedir.

Belediyelerce kullanılan sistem sayesinde, halk kendini yönetimin bir parçası saymış ve güvenini politikacılardan yana değil yerel yönetimlerden yana kullanmıştır. Meclis toplantılarında gündemle ilgili konular söz konusu olduğunda halkın büyük oranda katılımının sağlandığı görülmektedir. Seçim dönemlerinin dışında seçmenlerin karar mekanizmalarına katılımı; dilekçe, halk toplantılarına katılım, kararların öncesinde kurumun danışma birimleriyle iletişim şeklinde gerçekleşmektedir (Kurt, 2001: 25).

İsveçlilerin kamuoyu yoklamalarının ve bu yolla oluşturulan şikâyet mekanizmalarıyla, hizmetlerden ve kaliteden memnun oldukları görülmektedir. Fakat bu olumlu tepkinin yanı sıra şikâyetlerin artması da çelişkili bir yapı ortaya koymaktadır. “İsveç’te kamu gücünün kaynağını halktan aldığı; yönetimin hür kamuoyu ve genel seçim hakkı ile oluştuğu”(Kurt, 2001: 27) göz önünde bulundurulursa bu şikâyetlerin nedeninin olumsuz bir tepki değil, demokrasi temeline oturtulmuş bir yönetim sistemi çerçevesinde tercihlerin rasyonel yapılması; açık ve şeffaf bir yönetimle halkın bilgi seviyesinin artması olduğu görülebilir.

Fransa

Fransa’da yerel yönetim yapısı bölgesel yerel idareler, il yerel yönetimleri ve komünler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Burada yerel yönetim birimleri, yasayla düzenlenen ve yönetim organlarını kendilerinin seçerek oluşturduğu özerk nitelikteki kuruluşlardır. 1970’lere kadar benimsenen merkeziyetçi yapı 1970’lerden sonra terk edilmiş ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Fransa’da yerel yönetimlerin seçilerek oluşturulan birimlerine daha fazla yetki tanınması, bu birimlerin aldığı kararlar için ön denetim uygulamasının kaldırılması, yerel birimlerinin çalışmalarının yasalara uygunluk denetiminin sonradan* yapılması, yerel yönetimlerin merkeziyetçilikten uzaklaştırılması adına yapılan bazı çalışmaları oluşturmaktadır. Bu merkeziyetçi yapı göz önünde bulundurulduğunda halkın karar alma mekanizmalarına doğrudan katılımı mümkün görünmemektedir. Bu süreçte, halk, seçerek oluşturduğu birimlere, dolaylı yollar vasıtasıyla yönetime katılmaktadır.

“Fransa’da temsil sisteminin önemli bir özelliği de görevlerin birleşebilmesi uygulamasıdır. Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetimini zayıflatabileceği gibi, merkezle yerel yönetim arasında eşgüdüm sağlama açısından işlevsel olabileceği de ileri sürülen bu uygulamanın en yaygın örneği, milletvekilliği ve belediye meclisi üyeliğinin aynı kişide birleşebilmesidir” (Ünlü, 1993:30). Bu şekilde üst kademe bir görevin, halka yakın bir görevle birleşmesi, merkezi yönetimin yerel halkla daha yakın olmasını sağlamaktadır.

Fransa’da yerel yönetimler, demokrasi ilkesinin gerçekleştirilmesi adına halk temelli çalışmakta ve aşağıdan yukarıya bir yapılanma özelliği taşımaktadır. Bu yönde yerel yönetimler vatandaşların istek ve görüşlerini daha yakından anlayabilmek için oluşturduğu danışma niteliğindeki kurulları, kanunen toplama gücünü elinde bulundurmakta ve herhangi bir durumda referanduma gidebilmektedir. Bu kuruluşlar üzerinde denetim yetkisi ancak yargının elindedir.

“6 Şubat 1992 tarihli bir yasa, yurttaşlara, yerel yönetimlere geniş ölçüde katılma hakkı tanımaktadır. Katılım, gönüllü kuruluşların temsilcileriyle seçilmiş kimseleri bir araya getiren ‘danışma kurulları’ yoluyla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca ‘halkoylaması’ yoluyla belediye etkinlikleriyle ilgili her karar hakkında vatandaşlara danışma yolu da açılmıştır” (Akçakaya, 2003:173). Hiyerarşik ve merkezi özellikte yerel yönetimlere sahip olan Fransa; yerel yönetim

* a posteriori: Kararlar yürürlüğe girdikten sonra yapılan kontrol. 2 Mart 1982 tarihli yasayla kaldırılmıştır.

yapısını esnek ve halk temelli bir yapıya kavuşturmayı ana hedef olarak belirlemiştir.

2.2. Gelişmekte Olan Ülke Örneği

Portekiz

Portekiz anayasasında yönetim sistemi ve karar alma süreçlerinde yerel birimler temel alınarak yerelleşme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu konuda uygulamalar mahalli idarelerle ilgili konularda ve önem arz eden kararlarda, halka danışma hakkının 1990'da kabul edilen bir kanunla kullanıldığını ortaya koymaktadır. Danışma referandumunun gerçekleşmesi için Anayasa Mahkemesine bir istekte bulunulması ve Anayasa Mahkemesi'nin incelemesinden geçirilerek anayasaya uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bu konuda uygulanan mahalli referandumlar, yerel birimlerle ilgili kurumların seçimi için kullanılan yasalara göre yapılır (Gyford, 1998: 85).

Vatandaşların katılım sürecinde karar almaları, yerel birimleri halkın istekleri doğrultusunda çalışmalarına yönlendirmektedir. Yerel katılım, halkın ve halkın oluşturduğu yerel kuruluşların halkı ilgilendiren konularda karar mekanizmasını etkileyerek kendi çıkarlarını koruma garantisi vermektedir. Yasal düzenlemeler, sadece yerel yönetim birimlerine seçme imkânı değil; adalet, açıklık ve bilgiye kolay ulaşım prensipleriyle siyasal yönetime doğrudan ve aktif olarak dahil olma imkânı vermektedir.

Yerel yönetimlere halkın katılımı için birçok yöntem benimsenmiştir. Yerel yönetim karar organlarının düzenlediği toplantılar halkın katılımına açık yapılmaktadır. Fakat bu konuda yürütme alanının, halkın yönelttiği sorunlara cevap verme konusunda bir eksiklik belirtilmekte ve bu konuda çalışmalar yürütülmektedir. Karar organlarıyla olan bu iletişimde bir sorun yaşanmamakta hatta belirli çoğunlukta seçmenlerin karar organlarını çalışma planı dışında olağanüstü toplantıya çağırma imkânı bulunmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 1998: 110).

Halkın toplantı çalışmalarından haberdar olması amacıyla tutanaklar ve mevzuatta belirlenen konular dışında, halka kayıtlara ulaşma imkânı tanınmaktadır. Kararların yürürlüğe konmalarından önce halkın haberdar olacağı şekilde ilan edilmesi ve bültende yayınlanması zorunlu kılınmıştır.

Yerel teşkilat oluşturabilen vatandaşların; köyler düzeyinde halktan gelen dilekçeleri düzenleme, toplantılara dahil olma ve kendi alanlarıyla ilgili görevleri yerine getirme yetkileri bulunmaktadır. Ayrıca köy meclisi seçimlerinde vatandaşlara aday olma hakkı tanınmıştır. Bir meclise sahip olamayacak şekilde

küçüklükte olan köylerde, bu topluluk seçmenlerin tamamının oluşturduğu bir dernek halinde siyasal yönetime katılmaktadır. Portekiz vatandaşlarının bireysel olarak veya topluluk halinde dilekçe verme ve protestolarla memnuniyetsizliklerini şikâyet etme hakkı bulunmaktadır (Kurt, 2001: 19).

Demokratik ve çağdaş bir devlette alınacak kararlarda, seçmenlerin oluşturduğu temsilcilerle yönetime katılım zorunlu bir hal oluşturduğundan, siyasal kararlarda halk yerel yönetim düzeyinde daha fazla doğrudan etki sahibi olmaktadır.

Kırgızistan

1991 yılında bağımsızlık kazanan Kırgızistan, kamu yönetiminde birçok idari reformlar gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Politik sürece halkın katılımının sınırlı olması, yerel yönetimlerin sadece dekoratif özelliğe sahip olması, yerel yönetimlere idari kademelerde yer tanınmaması Kırgızistan'ın başlıca eksikliklerini oluşturmaktadır.

Kırgızistan, bağımsız bir yapıya kavuşmasının ardından ilk anayasasında merkezi ve yerel yönetimler arasında bir ayrıma yer vermiştir. Ayrıca 2002 yılında kabul edilen 'Yerel yönetimler ve yerel kamu idareleri' yasası yerel yönetimler için halkın, vatandaş toplantıları ve kongreleri yoluyla olduğu kadar, yerel meclisler eliyle de kendi isteklerini yerine getirmeleri, demokrasi, açıklık, hesap verme ve karar alma sürecinde kolektif ve özgür tartışma (Sakinç, 2005:205) gibi konulara yer vermektedir.

Kırgızistan'da katı bir başkanlık sistemi yürütülmektedir. Merkezde devlet başkanı ve yanında üç yönetim kademesi bulunmaktadır. Bunlar, bölgede merkezi yönetimi temsil eden **oblast**, yine merkezi yönetimin uygulamaya koyduğu ekonomik ve sosyal önlemleri yerine getiren **rayon** ve kırsal yönetimin en üst organı olan köy yönetimidir. Merkezin bölge ve iller üzerinde sıkı bir denetimi bulunmaktadır. İl meclisleri, şehirlerde karar alma organıdır ve yürütme organı olan belediye başkanı doğrudan halk tarafından seçilmektedir. 'Oblast, rayon ve köy yönetimleri arasındaki ilişkiler hiyerarşiktir. Yöneticilerin atamayla gelmesi bürokratik merkeziyetçiliğin varlığını göstermektedir. Bu nedenle yerel yöneticilerin halka karşı sorumlulukları zayıftır (Sakinç, 2005: 207).

Kırgızistan'daki merkezi yerel yönetimlerinin yetkilerinin tanımlanmasındaki eksiklik yetki karmaşasını ortaya çıkarmaktadır. Yerel yönetimlerin hiyerarşiye dayanmasıyla ortaya çıkan halka karşı duyarsızlık giderilmeye çalışılan bir sorundur. Yönetim mekanizmasında açıklık ilkesinin benimsenmesi

gerekmekte ve bu şekilde halkın devlet hakkındaki olumsuz görüşleri ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.

Kırgızistan’da bireylerin siyasi kararlara aktif katılımı, devlet yönetiminde açıklık ve halkın yöneticiler üzerinde denetim hakkının bulunması demokratik ve vatandaş temelli bir yerinden yönetimin vazgeçilmez unsurlarını oluşturmaktadır.

3. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER VE SİYASAL KATILMA

3.1. Mevcut Durum

Yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi tabandan yukarıya doğru bir yol izlemekte ve demokratik geleneğe bağlı olarak halkın iradesinin yönetime yansması şeklinde imkân bulmaktadır. İnsanlarda yönetim hakkında bilgilenip siyasal kültürün artması ve ihtiyaçlara yerel düzeyde cevap aranması yerel yönetim sisteminde mümkün olabilmektedir. Yerel yönetimler Avrupa’da feodalizmin terk edilişyle ortaya çıkmış ve insanlarda özgürlükçü, demokratik ve çoğulcu bir yönetim istemiyle güç ve yaygınlık kazanmıştır. “Fakat ülkemizde yerel yönetimler adına olması gereken bu yol izlenememektedir. Çünkü ülkemizde yerel yönetimler; ortaya çıktığı tarihte demokratik yönetimlerin sahip olduğu özellikleri taşımamakta aksine merkeze bağımlı ve aldığı emirler doğrultusunda hizmet gerçekleştiren birimler olarak tanımlanmaktadır” (Özer, 2000: 141).

Yönetim mekanizması içinde yerel yönetimlerin hukuki nitelik kazanması, bir yandan yerel birimlere bazı haklar tanıma ve merkezin bürokratik ağırlığından kurtulması anlamında karşılıklı yarar sağlama yoluyla gerçekleşmiştir.

Ülkelerin kendi imkânları çerçevesinde uygulamaya koyduğu idari sistemleri birbirinden farklı olsa da, hemen hemen hepsi, aynı gereksinimler çerçevesinde ortak bir yaşam oluşturan yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuştur. Her demokratik ülke, sosyal ve mali konularda imkân verdiği ölçüde ideal yönetime sahip olma adına çalışmaktadır. Sivil örgütlerin görevi halkın nabzını her zaman yönetime birinci kaynaktan iletmektir. Ülkemizde halkın katılım imkânı bulduğu yerel yönetimlere sivil örgütler olarak bakılamamaktadır. Çünkü bu birimler halka dayanmamakta; merkezin tepeden inme bir model yapısını taşımaktadır. Bu bağlamda birinci siyasal aktörü temsil eden vatandaşların, hak ve hürriyetlerinden sınırsızca faydalanabilmesi için, yerel yönetim birimlerinde sivil örgütlerin oluşmasına imkân verilmektedir. Bu konuda birçok kesim; “sivil toplumun yasa ile oluşturulamayacağı, Türkiye’nin özgül biçimlenmesinde bu yöntemin kullanıldığı fakat bu şekilde bir sivil

toplum değil ancak bir bürokratik toplum oluşturulacağı ve sivil toplumun Türkiye’de ancak kısmen hayat bulduğu”(Metec, 1996:2) yönünde görüş bildirilmektedir.

Fakat bu sorunun tamamen merkezi uygulamalardan kaynaklandığını söylemek yanlış bir çözüm yöntemidir. Mutlaka yerel yönetimlerin demokratikleşmesi sürecinde merkezi yönetimin plan ve programlarının büyük etkisi bulunmaktadır. Fakat burada asıl sorun yerel yönetimlerimizin “Batı Avrupa Topluluklarında feodal bir yapıyı terk ederek kapitalizme geçiş aşaması dönemiyle özgürlükçü ve çoğulcu bir yapıya kavuşması”(Yatkin ve Kaya, 2003:7) sürecini yaşamamaları ve Avrupa’dan kendi süzgecinden geçirilmeden alınmasıdır. İlk zamanlarda halkın hak ve özgürlükler konusundaki bilgisizliği ve tepeden inme bir demokrasiye karşı karşıya kalışı birçok sorunu beraberinde getirmiş ve bunun sorumluluğu bürokrasiye yüklenmiştir. Fakat son zamanlarda bireyler ve siyasal yönetim de konumundan haberdar olmakta ve haklarının önemini kavramaktadır. Ülkemizde de bu bilinç yerleşmekte ve halk siyasal katılım sağlayarak demokratik bir yönetimin güvencesini ortaya koymaktadır.

Sivil toplum örgütlerindeki artış; demokratik olarak siyasal toplum katılımının sağlanmasına ve halkın yerel katılım mekanizmalarına dahil olmasına imkân sağlamıştır. Sivil hareketlerin gelişmesi ve siyasal katılımın sağlanması, idari programların ve sorunların sahiplenilmesi sonucu ilgili birimlerle birlikte çözüm bulunması imkânı tanınmaktadır. Yukarıdan aşağıya doğru bir yapılanmanın önüne geçen, aynı zamanda halka paralel bir konum oluşturan sivil hareket ve katılımların halkın beklentilerine ne ölçüde cevap verdiği önemlidir. Öyle ki ülkemizde Gaziantep, Bingöl ve Kahramanmaraş illerinde vakıf, sendika, oda ve dernekler üzerinde yapılan bir araştırma sonucunda cevaplar; “Sivil toplum kuruluşlarının 68’i (%29,7) yerel seçimlerde oy kullanmayı, 56’sı (%24,5) resmi talep olmadan da sorunlara ilişkin faaliyetlerde bulunmayı; 37’i (%16,2) genel seçimlerde oy kullanmayı ve 21’i (%9,2) istenmeyen karar ve uygulamalara karşı kamuoyu oluşturmaya *katılım* olarak adlandırmaktadır” (Şerif, 2001:62).

1960 askeri müdahalesine kadar yerel yönetimler merkezi idarenin taşra örgütü olarak görülmektedir. Düzenlenen 1982 anayasası ile yerel birimlerin kaynak bakımından yetersizliği göze çarpmış ve görevleriyle orantılı olarak kaynak sağlanması yolu tercih edilmiştir. Fakat bu döneme kadar yerel yönetimlerin gerekli plana sahip olmadan yaptığı uygulama beraberinde birçok hatayı getirmiştir. 1960’lardan sonra benimsenen belediyeçilik anlayışı, 1980 askeri müdahalesine kadar devam etmiş ve halk müdahalenin getirdiği sınır-

lamalardan nasibini almıştır. Tüm yerel birimlerin politikadan arındırılması ve merkezi otoritenin tercihi konusunda yerel meclislerin dağıtılması halkın yerel birimlere olan güvenini sarsmış ve katılımdan uzak tutulmuştur. Askeri darbelerin, yönetimde etkili olduğu ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de darbeler, demokrasi ve katılımın kesintiye uğramasına ve halkın yerel yönetimlerden soğumasına neden olmuştur.

3.2. Çözüm Önerileri

Avrupa’da yerel yönetimlerin feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde tabandan gelen bir halk hareketiyle oluşması ve ülkemizde böyle bir süreç yaşanmaması, bu demokratik kurumların yapımızda yeri olmadığı şeklinde değerlendirilmektedir.

Yerel yönetimlere ithal gözüyle bakılması katılıma en büyük engel teşkil etmekte ve merkezi bürokratik yapının etkinliğiyle demokrasinin gerçekleştirilmesinde sorun oluşturmaktadır. Yerel birimlerde bu göz önünde bulundurulmalı ve bu konuda eleştiriler bir kenara bırakılarak kurumlara toplumun her kesiminin sahip çıkması gerekmektedir.

Ülkemizde yerel yönetimlerin halkın oluşturduğu birimlerinde, liyakat ilkesinin uygulamaya konması gerekmektedir. Siyasal katılımın hayata gerçekten geçirilmesi için, halk meclislerinde daha çok yetenekli ve bilgili insanların bulunması gerekmektedir. Çünkü “Kentte toplumun bütün birikimini yerel yönetimlere yansıtmak ve yasal olarak yerel yönetimlere fiilen katılmayan birçok eğitilmiş, bilgili, yetenekli ve seviyeli kamu görevlileri de yönetime katkı yapabilecektir. Kamu görevlileri seçilebildikleri takdirde hem meclis üyeliğini hem de kamu görevini bir arada yürütebilecektir. Bu yönde kamu görevlilerinin meclis üyesi olmalarını sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmelidir”(Yatkin ve Düşükcan, 2002:8).

Halkın siyasal katılımının en üst düzeyde gerçekleştirilmesi, siyasal kültürle biçimlendirilmesi, yönetimde aktif olarak söz sahibi olması ancak yerel yönetimler için mümkün olabilmektedir. Çünkü halk, yerel meclislerde görev yapmayı vatandaşlık görevinden çok, daha üst kademedeki meclislere seçilmek için bir basamak olarak görmektedir. Türkiye’de insanların yerel hizmetlere katılmaktansa merkezi hükümet kararlarında etkili olma ve katılma konusunda daha istekli oldukları görülmektedir.

Katılımın gerçek anlamda yerine getirilmesi için yerel yönetimlerin nüfusunun küçük olması gerekmektedir. Yönetimde demokratik anlayışı, ancak, merkez yetkilerinin yerel halka en yakın düzeyde kullanılmasıyla gerçekleş-

tırilebilir. Halkın yönetime katılımı mahalle düzeyinden başlanılarak, ilçe meclislerinden daha üst kademelere doğru devam etmelidir. Bu ilçe meclisleri, mahallelerin sayısı esas alınarak oluşturulmalıdır. “Ülkemizde, aynı yerleşim birimlerinde belediye ile il özel yönetimi ayrılığına son verilmelidir. Birleşik yerel yönetim modeli, hem katılım yönünden yarar sağlayabilir, hem de ikili yapının doğurduğu savurganlığa son verebilir. Bu modelde, en geniş yetkilerin, seçimle iş başına gelen başkana ve meclise verilmesi esas olmalıdır. Birleşik kent yönetimi sisteminde, güçlü başkan zayıf meclis modeli terk edilmeli, meclisin temsili niteliği güçlendirilmelidir”(Yıldız, 1996:14–15).

SONUÇ

Bütün ülkelerin dünya genelinde önemli bir konum elde etmek için hedeflediği ekonomik ve mali kalkınma programlarının temelinde, demokratik ve özgürlükçü bir toplum yapısı yer almaktadır. Demokratik bir düzenin oluşturulmasının yolu da birey temelli bir yönetimden geçmektedir. Yerel yönetimlerin varlık sebebinin ve meşruluğunun kaynağının halk olduğu düşünülürse; referandum, halk toplantıları, gönüllü halk girişimleri gibi oluşumlar önem kazanmaktadır.

Fakat çoğunluğun iradesinin her alanda meşru olduğu görüşü elbette üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu konuda halkın bilinçlendirilmesi, halkın bir demokrasi eğitiminden geçirilmesi gerekmektedir. Bu yolda karşılaşılan sorunlar gerekçe gösterilip merkeze karşı çevrenin gücünün küçümsenmesi elbette yanlış bir yoldur. Bütün güç ve otoritenin merkezde toplanması, çevrenin zayıflamasına hatta kopmasına yol açarken, çevrenin güç kazanması, aksine merkeze daha çok yetki ve güç devretmektedir.

Halkın siyasal hayatta aktif bir rol alması, ancak, tabandan yukarıya doğru bir örgüt sistemi kurmakla mümkün görünmektedir. Bu sistemin olmazsa olmazı elbette halkın oluşturduğu sivil örgütlerdir. Sivil örgütlerin oluşması için özendirme politikaları oluşturulmalı ve bu örgütlere yönetimde kurumsal bir hayat kazandırılmalıdır.

Ülkemizde yerel yönetimler, Avrupa’dan ithal kurumlar olarak benimsendiği ve herhangi bir kültür süzgecinden geçirilmeden kabul edildiği yönünde yapılan eleştiriler, yerel yönetimlerin gelişmesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır. Her şeyden önce yerel halka yakın bir konumda bulunmaları, halkın tercih ve isteklerini doğrudan yansıtmaları ve halkı örgütleme konusunda güçlü araçlara sahip olmaları yönünden, yerel yönetimler kaynağı ne olursa olsun önemli bir konuma sahip bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin bu özelliklerinin göz önünde bulundurulması ve bu konuda yapılan eleştirilere de, demok-

ratik yönden gelişmeleri için katkı sağlayıcı bir araç olarak bakılması gerekmektedir.

Halk için demokrasi okulu olarak görülen yerel yönetimler, merkezin tanıdığı özgürlük sınırları içerisinde görevini yerine getirmektedirler. Hâlbuki yerel yönetimler, merkezin tanıdığı bu yetkileri en özgürlükçü ve yaratıcı sınırlar çerçevesinde kullandığı müddetçe demokrasi gerçekleşmiş demektir. Bu açıdan bakıldığında siyasal katılım, yasal düzenlemelerde görüldüğü gibi sadece seçim dönemlerinde oy kullanmak veya yeni yasalarla belirlenen referandum süreçlerine katılım anlamına gelmemektedir. Halkın iradesine ters düşen merkezi kararlara itiraz etme ve görev süresi dolmadan herhangi bir yerel birimin görevine son verme gibi katılım yollarının önünün açılması gerekmektedir.

Bütün bu süreçler göz önünde bulundurulursa, yerel yönetimlerin gelişmesinde bir ivme kazanması, ancak tepeden inme kural ve formalitelerden uzaklaşarak bu faaliyetlerin yerelleşmesinin sağlanmasıyla mümkün görünmektedir. Bu yönde alınan kararlar ve hazırlanan programlar kâğıt üzerinde kalmamalı ve bir an önce uygulamaya konulmalıdır. Halkın merkezi yönetimle iletişiminde bir köprü rolü üstlenen yerel yönetimlerin gelişmesinin sağlanması yolunda; katılım odaklı bir demokrasiye geçilmesi, yerel birimlere etkin ve güçlü bir özellik kazandırılması, katılıma yeni araçlar eklenmesi ve bu programların halk odaklı gerçekleştirilmesi suretiyle mümkündür.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Şenol, “*Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetimler Sürecinde İşlevleri Açısından “Yerel Gündem 21 ve Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği”*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:12, Sayı: 1, Ocak 2003.

AKÇAKAYA, Murat, “*Fransa’da yerel yönetimler ve halkın karar alma sürecine katılımı*” **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, Bahar 2002.

ALKAN, Hakan ve Öner, Şerif, “*İnsan Haklarının Toplumsal Kazanımı Sürecinde Yerel Yönetimler: Uluslar arası Normlar ve Aracı Haklar Yönünden Bir İnceleme*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 3, Temmuz 2001.

BORA, Şemi, “*Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti’nde Yerel Yönetimler*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 6, Kasım 1999.

ÇUKURÇAYIR, M. Akif, “*Siyasal Katılım Olanakları Açısından Yerel Siyaset:Yönetişim ve Yerel Alanda Yararlanabilecek Diğer Yönetimler, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar -1*”, (Editörler: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Nobel Yayınları, Ankara, 2005).

ÇOŞKUN, A. Vahap, “Yerel Yönetimler ve Demokrasi”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 71, Sayı: 422, Mart 1999.

ERTAN, Birol, “Yerel Katılım Kavramı”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1, Ocak 2002.

ERTEKİN, Yücel, “Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler Sorunu”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 5, Eylül 1995.

GÖKSU, Turgut ve Bilgiç, Veysel, “Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmalarına Etkileri”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 36, Sayı: 2, Haziran 2003.

GÖRÜN, Mustafa, “Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerine Bir Araştırma”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, 2006.

GYFORD, John, “İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı: İngiltere”, Ankara 1998.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, “Belediyelerin Büyüklüğü, Etkinliği ve Halkın Katılımı”, Ankara 1995.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, “75. Yılıımızda Mahalli İdarelerimiz”, Ankara 1998.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, “Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı: İsveç”, Ankara 1998.

KELEŞ, Ruşen, “Yerinden Yönetim ve Siyaset”, Cem yayınevi, İstanbul, 1992.

KURT, Nihat, “Yarı-Doğrudan Demokrasi Kurumlarının Yerel Yönetimler Düzeyinde Uygulanması”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 5, Mayıs 2001.

MİSER, Rıfat, “Yerel Yönetimler ve Halk Eğitimi Etkileşimi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 6, Kasım 1993.

ÖNER, Şerif, “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 10, Nisan 2001.

ÖZER, M. Akif, “Yerel Demokrasi ve Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Kavramlarının Tahlili Üzerine”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 72, Sayı: 426, Mart 2000.

SAĞIR, Meral, “Küreselleşme Süreci ve Siyasal Katılımda Yeni Arayışlar: Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 4, Ekim 2003.

SARAN, Mehmet Ulvi, “Belediye Hizmetlerinde Halkı Bilgilendirme ve Halk Denetiminin Sağlanması”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 4, Temmuz 1996.

SAKINÇ, Süreyya, “Kırgızistan’da Demokratik Yerinden Yönetim Reform Uygulamaları ve Sorunlar”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt: 2 Sayı: 2, 2005.

SİVEREKLİ, Esra, “Yerelleşme ve Yerel Demokrasi”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 73, Sayı: 431, Haziran 2001.

TEKELİ, İlhan, “Siyasal Toplum ile Sivil Toplum Arasında Yerini Belirlemede Olan Yerel Yönetimler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 2, Nisan 2003.

TÜSİAD, “**Yerel Yönetimler, Sorunları, Çözümler**”, Yayın No: Tüsiad – T/95– 9/184, Eylül 1995.

ÜNLÜ, Halil, “**Yönetimler Arası İlişkiler**”, (Başbakanlık TKİB yayını, İstanbul 1903) YATKIN, Ahmet, “Türkiye’de Demokratikleşme ve Yerel Yönetimler”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 6, Haziran 2002.

YATKIN, Ahmet, “**Demokratikleşmede Çözüm: Yerel Yönetimler**”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 7, Temmuz 2003.

YATKIN Ahmet, “**Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler**”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt: 6, Sayı: 3, Mart 2001.

YILDIRIM, Selahattin, “**Yerel Yönetimler ve Demokrasi**”, TOKİ Yayınları, Ankara,1993.

YILDIZ, Mete, “**Yerel Yönetimler ve Demokrasi**”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 4, Temmuz 1996.

KALİTE YÖNETİMİ ARACI OLARAK VATANDAŞ SÖZLEŞMELERİ VE ÜLKEMİZ İÇİN ÖNERİLER

Dr. Selim COŞKUN*

1. GİRİŞ

1970'lerin sonlarından başlayarak, başta gelişmiş Batı ülkeleri olmak üzere pek çok ülkede kamu yönetiminin yapısını ve işleyişini yeniden şekillendiren kapsamlı kamu reformları gerçekleştirilmiştir (Kickert, 1995). Kalite yönetimi kamu reformlarının kilit unsuru olmuştur (Kirkpatrick ve Martinez Lucio, 1995). Bu kapsamda, vatandaşların güvenini yeniden kazanmak, vatandaş istek ve beklentilerine daha duyarlı kamu hizmeti sunmak amacıyla yönelik olarak pek çok ülke bir kalite standardı ve aracı olan Vatandaş Sözleşmeleri programları geliştirmiş ve uygulamaya koymuştur.

Bu çalışma kapsamında öncelikle kamu reformları ve kalite yönetimi ilişkisi ele alınacaktır. Daha sonra farklı yönetim geleneklerine sahip ülkelerde Vatandaş Sözleşmeleri uygulamaları irdelenecektir. Nihai olarak ülkemizde Vatandaş Sözleşmelerinin uygulanabilirliği ve potansiyel sorun alanları tartışılacaktır.

2. REFORMLAR, KALİTE YÖNETİMİ VE VATANDAŞ SÖZLEŞMELERİ

1980 ve 1990'lar boyunca kamu yönetimi reformları hükümetlerin hep gündeminde olmuştur. Aradan 30 yıla yakın zaman geçmesine karşın reformlar hala güncelliğini korumaktadır. Pek çok ülke verimliliği artırmak, bütçe açığını azaltmak, hizmet kalitesini iyileştirmek, programlar üzerinde kontrolü ve hesap verebilirliği artırmak, performans yönetimini iyileştirmek için kamu reformları gerçekleştirdiler. Özel sektör teknikleri kullanılan reformların genel olarak kamu sektörünün verimliliğini ve etkinliğini artırdığı söylenebilir. Diğer taraftan, söz konusu reformların geleneksel kamu yönetimi değerlerini, standartlarını ve halkın kamu yönetimine olan güvenini erozyona uğrattığı ifade edilmektedir (OECD, 2000a). Bu çerçevede, hükümetler daha şeffaf ve açık yönetim vaadi ile vatandaşın güvenini tekrar kazanmaya çalıştılar. Bu doğrultuda yönetimler vatandaşlarla daha fazla diyalog kurup kamu hizmetlerini daha müşteri yönelimli

* Başbakanlık, Danışman

hale getirdiler. Çalışanların ve kamu hizmetlerinden doğrudan yararlanan vatandaşların yönetime katılımını artırıcı mekanizmalar geliştirdiler (OECD, 2000b).

Literatürde, kamu reformlarının pek çok nedenden dolayı bir zorunluluk haline geldiğinden bahsedilmektedir. Nedenler arasında kamu hizmetlerinin kalitesine ilişkin vatandaşların olumsuz algısı ve bunun bir sonucu olarak vatandaşların devlete olan güveninin azaldığı iddiası önemli bir yer tutmaktadır. Reform yanlıları, klasik kamu yönetimi anlayışının vatandaşların karşı karşıya kaldığı problemleri çözmede yetersiz kaldığını iddia etmektedir (Huges, 1992). Bu görüşe göre kamu bürokrasisi artan bir şekilde büyümüş, kaliteli mal ve hizmet üretemez hale gelmiştir (Mascarantes, 1993). Git gide artan vatandaş istek ve beklentileri ile kamu kurumlarının bu istek ve beklentilere cevap verme kapasitesi arasındaki açık gittikçe büyümüştür. Kamu kurumları vaatlerini yerine getirmekten uzak, aşırı derecede bürokratik ve yetersiz olarak görülmeye başlanmıştır (OECD, 1999). Bunların neticesinde vatandaşların kamu kurumlarına olan güven düzeyi azalmış, bu durum politikacıları kamu yönetimini yeniden yapılandırmaya zorlamıştır.

Kamu reformları farklı sosyal, politik ve ekonomik şartlarda uygulanmaya konulmuş olmasına karşın farklılıklar içerdiği kadar benzer özellikler de taşımaktadır. Genel olarak reformlar iki düzeyde gerçekleşmiştir. Makro düzeyde devletin rolü ve fonksiyonları yeniden tanımlanmış; devlet mal ve hizmet üretiminde daha az rol alıp, stratejik alanlara yoğunlaşmıştır. Ticari amaç taşıyan devlet kurumları özelleştirilmiş veya özel sektör anlayışıyla yeniden yapılandırılmıştır. Vatandaş istek ve beklentilerine daha duyarlı hizmet vermeye yönelik olarak pek çok hizmet yerelleştirilmiştir. Buna paralel olarak, mikro düzeyde de kamu kurumlarının yönetimi yeniden yapılandırılmıştır. Kamu reformları az veya çok “Yeni Kamu İşletmeciliği” ve “Yeni Yöneticilik” anlayışı doğrultusunda gerçekleşmiştir. Her iki kavramın da kaynağı, tanımı ve unsurları üzerinde tartışmalar mevcuttur (Terry, 1998; Üstüner, 2000). Çok kısa olarak açıklamak gerekirse, Yeni Yöneticilik anlayışı kamuda veya özel sektörde profesyonel yöneticilerin yönetime hakkına vurgu yapmakta; bu bağlamda yöneticilere yeterli kaynak ve özerkliğin verilmesi gereğini savunmaktadır. Yeni Kamu İşletmeciliği ise temel olarak kamu yönetiminde özel

sektör yönetim anlayışının benimsenmesini ve müşteri odaklı bir yönetim kültürü oluşturulmasını vurgulamaktadır (Rhodes, 1997).

Reformlar kuramsal düzeyde tek bir entelktüel temele dayanmayıp, pek çok düşünce ve yaklaşımın bir sentezini sunmaktadır. Bunlar arasında kamu seçimi, rasyonel seçim, toplam kalite yönetimi, yönetim süreçlerinin yeniden yapılandırılması ve en iyi uygulamaların adapte edilmesi gibi görüş ve yaklaşımlar bulunmaktadır (Komensky, 1996; Kelly, 1998). Bu çerçevede, kalite yönetimi kamu yönetimi reformlarındaki kilit unsurlardan birisidir (Kirkpatrick ve Martinez Lucio, 1995). Genel olarak, kalite yönetimi reformlarla iki şekilde doğrudan ilişkilidir. Birinci olarak, reformlar başlangıçta kamu parasına daha fazla önem vermiş, kamu hizmetlerinin verimlilik ve etkinliğini artırmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda standart oluşturma, performansı denetleme ve yönetimi güçlendirme gibi kavramlar öne çıkmıştır. Reformlar, daha sonraları kamu hizmetlerinde vatandaşların daha fazla söz sahibi olması gereği üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun bir neticesi olarak kalite yönetiminin müşteri odaklı olma ögesi öne çıkmıştır (Walsh, 1995).

Kalite yönetimin kamu hizmetlerinde kullanımının 1990'larda bütün dünyada bir artış gösterdiğini söylemek yanlış olmaz. ABD'de Reagan ve Bush döneminde kalite yönetimi ulusal bir yönetim modeli olarak en geniş anlamıyla benimsendi ve federal kurumlar için zorunlu hale geldi. Daha sonra Clinton döneminde kamu reformları "Yönetimin Yeniden İcadı" başlığı altında popüler hale geldi. Diğer taraftan Yönetimin Yeniden İcadını kalite yönetiminin yerini alan bir alternatif olarak düşünmemek gerekir. Reformlar kalite yönetimin pek çok unsurunu içermektedir. ABD'de reformların kapsamlı kalite yönetimi uygulamasını takip ettiğine şahit olmaktayız. İngiltere'de tam tersi bir durum söz konusu olmuştur. Başlangıçta bütçe açığının kapatılması ve özelleştirme gibi konular kamu yönetimi reformlarının önceliğini oluşturmuştur. 1990'lardan itibaren reformlarda kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve vatandaşların yönetimde söz sahibi olması temaları öne çıkmıştır. 1992'de uygulanmaya konulan Vatandaş Sözleşmelerini bu kapsamda ele almak gerekir. Diğer taraftan Vatandaş Sözleşmeleri geniş anlamıyla kalite yönetimi olmaktan ziyade bir kalite standardıdır. Geniş anlamıyla kalite yönetimi uygulamasına 1996 yılında "Kamu Sektörü En İyi Uygulamalar Projesi" ile geçilmiştir. Bu kapsamda Avrupa Kalite Mükemmellik Modeli kalite yönetimi modeli olarak kabul edilmiştir (Stear ve Thijs, 2008: 33).

İngiltere'de olduğu gibi, AB ülkelerinin büyük çoğunluğu da kamu hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak diğer bazı modern yönetim teknik

ve yaklaşımları ile birlikte (yönetmelik prosedürlerin yalınlaştırılması, e-devlet, en iyi uygulamalar, stratejik yönetim vb.) bazı kalite yönetimi model ve teknikleri uygulamaktadır. Uygulamaların amacı kamu hizmeti standartlarının ve sunumunun iyileştirilmesidir. Nihai hedef daha verimli çalışan, müşteri odaklı, şeffaf ve vatandaşların kolayca erişebileceği kamu yönetimi oluşturmaktır. Tüm bu girişimleri kapsamlı kamu reformlarının ve modernleşme çabalarının bir parçası olarak ele almak gerekir. Pek çok Avrupa ülkesi merkezi, bölgesel ve yerel düzeyde kalite uygulamalarından sorumlu birimler kurdular. Sonuç olarak, kalite yönetim ve teknikleri AB ülkelerinde yaygın kullanım alanı bulmuştur. Ortaklaşa kullanılan modellerden birisi Avrupa Kalite Mükemmellik Modelidir. Bu model özellikle İngiltere ve İspanya’da yaygın olarak kullanılmaktadır. Belçika ve İtalya gibi bazı ülkeler Ortak Değerlendirme Çerçevesini benimsemişlerdir. Pek çok ülke ISO gibi uluslararası kalite standartlarını uygulamaktadır. İsveç ve Hollanda gibi bazı ülkeler ise kendi kalite modellerini geliştirmiştir (Steas ve Thijs, 2008: 33).

Kamu yönetiminde kalite yönetimi uygulamalarının temel amaçlarından birisi kamu yönetimini vatandaş istek ve beklentilerine daha duyarlı hale getirmektir (Löffler, 1999). Bu çerçevede, Vatandaş Sözleşmeleri uygulamaları da bir taraftan artan hesap verebilirlik, şeffaflık ve verimlilik kaygıları, diğer taraftan topluma daha iyi ve kaliteli hizmet verme çabaları sonucu ortaya çıkmıştır (Pearce ve Mawson, 2003). Bu anlamda Vatandaş Sözleşmeleri esas itibarıyla müşteri memnuniyeti içeren bir çeşit kalite güvence sistemi olarak kabul edilebilir. Vatandaş Sözleşmeleri kamu çalışanlarının vatandaşların isteklerine daha duyarlı olmasını, hükümete ve topluma karşı hesap verebilir hale gelmesini amaçlamaktadır (McGuire, 2001).

Vatandaş Sözleşmesi programları hizmet standartlarının belirlenmesi, danışmanlık, vatandaş bilgi verme, şikayet ve düzeltme mekanizmaları ve kalite ödülleri gibi unsurlar içermektedir (Terros, 2003: 4). Vatandaş Sözleşmeleri programlarında vatandaşlara kamu otoritelerinden alacağı hizmetlerin kalite ve niteliği hakkında önceden bilgi verilmektedir. Vatandaş Sözleşmesi ile devlet kamu hizmetlerinin sunumunda bilgilerin şeffaf olacağını, hataların düzeltileceğini ve kamu hizmetlerinin sürekli iyileştirileceğini kamuoyuna ilan etmektedir. Vatandaş Sözleşmeleri çoğunlukla kurumun en üst düzey yöneticisi tarafından imzalanan yazılı bir belgeden oluşmaktadır. Belgede hangi hizmetlerin nasıl ve ne zaman sunulacağı ve hizmetten kimin sorumlu olacağı yer almaktadır. Vatandaş Sözleşmeleri kamu hizmetlerinin kalitesinin iyileştirilmesinde kullanılan bir araçtır. Vatandaş Sözleşmeleri kamu kurumlarının performans ve kalite

sorunlarının vatandaşların beklentisi ile kamu kurumlarının yapı ve süreçleri arasındaki farktan kaynaklandığını varsaymaktadır. Vatandaş Sözleşmeleri bu farkı kapatmayı hedeflemektedir.

Pek çok Avrupa ülkesi farklı isimler altında Vatandaş Sözleşmesi uygulamaktadır. Vatandaş Sözleşmesi uygulaması başlatan başlıca Avrupa ülkeleri en başta İngiltere olmak üzere Belçika, Fransa, İtalya, Portekiz, Hollanda, İsveç'tir. Arjantin, Avustralya, Kanada, ABD, Güney Afrika, Hong Kong, Malezya, Hindistan, Jamaika, Kosta Rica, Filipinler gibi dünyanın farklı bölgelerindeki ülkelerde Vatandaş Sözleşmesi programları mevcuttur (Drewry, 2005; Ghuman, 2002; Madell, 2005; Clark, 2000; Van de Walle vd., 2005). Diğer taraftan Vatandaş Sözleşmeleri uygulayan ülkelerde yalnızca sözleşmelerin içeriği değil aynı zamanda uygulama nedenleri de farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde kamu kurumlarının performansın artırılması, bazı ülkelerde varolan performansın meşrulaştırılması, bazı ülkelerde ise yardım veren kurumların baskısı öne çıkmaktadır (Drewry, 2005: 324).

3. VATANDAŞ SÖZLEŞMESİ UYGULAMALARI

3.1. İngiltere

İngiltere'deki kapsamlı kamu reformlarının pek çok ülkedeki reformlar için örnek oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz. Devletin rolünü yeniden tanımlayan, kamu yönetimini yeniden yapılandıran kamu reformları, sonuç ve vatandaş odaklı bir kamu yönetimi oluşturmayı hedeflemiştir (Goldsmith, 1997). Yeni Sağ hükümetler döneminde reformlar büyük ölçüde Yeni Kamu İşletmecisi ve Yeni İşletmecilik bağlamında gerçekleşmiştir. Reformlar mali yönetimin iyileştirilmesi, kamu hizmetlerinin örgüt yapısının ve yönetiminin yeniden yapılandırılması, özel sektörde olduğu gibi yöneticilere daha fazla yetki vererek performansa dayalı bir yönetim oluşturulması, hizmet alanla hizmet sağlayıcıların ayrıştırılması gibi unsurlar içermektedir (Butler, 1994; Walsh, 1995).

İngiltere'deki Vatandaş Sözleşmelerini 1970'lerin sonlarında başlayan kapsamlı kamu yönetimi reformunun bir devamı olarak kabul etmek gerekir. Vatandaş Sözleşmeleri merkezi hükümet tarafından resmi reform aracı olarak kabul edilmeden önce ağırlıklı olarak yerel yönetimlerde uygulandı (McGuire, 2001; 497). 1991 yılında John Major hükümeti en yüksek kalitede kamu hizmetleri almanın vatandaşların hakkı olduğunu ifade eden bir rapor yayınladı. Söz konusu rapora göre Vatandaş Sözleşmeleri altı ana ilke üzerine kurulmuştur. Bu ilkeler hizmet standartları oluşturma, bilgi ve açıklık, seçme ve danışma, saygı ve yardım severlik, her şeyi doğru olarak yapma ve paraya değer

vermeyi içermektedir. Uygulamadaki temel düşünce kamu hizmetleri için kalite standartları oluşturmak, bu standartları temel alarak kurumların performanslarını değerlendirmek ve kamu hizmetlerinden yararlananların baskısıyla hizmet kalitesinin artırılmasını sağlamaktır. Bu anlamda, kalite standardı Vatandaş Sözleşmelerinin özünü oluşturmaktadır. Kalite standartları hem nitel (demir yolu taşımacılığında bekleme zamanı gibi) hem de nicel (hastaların özel hayatına saygı gibi) standartlar ortaya koymaktadır (Lo Schiova, 2000; 681). Vatandaş Sözleşmeleri hizmet standartlarını garanti eden bir müşteri sözleşmesi olarak kabul edilebilir. Vatandaşlar, hizmetlerin vaat edilen standartta olmaması durumunda şikayet etme hakkına sahiptirler (McGuire, 2001; 497). Diğer taraftan, vaat edilen standartların altında hizmet verildiğinde elektrik, su ve demir yolu hizmetleri gibi birkaç istisna dışında parasal tazminat mevcut değildir.

İngiltere'deki Vatandaş Sözleşmeleri on yıllık kapsamlı bir program olarak uygulanmaya konulmuştur. İyi uygulamaları teşvik etmek amacıyla geliştirilen ödül sistemi (Charter Mark) 1992 yılından bu yana başarılı kamu kurumlarına verilmektedir. ABD, Belçika, Fransa, İtalya ve İspanya gibi diğer OECD ülkelerinde uygulamaya konulan benzer ödüller bu ödül sistemini model olarak almışlardır (Osborne ve Plastrick, 1997). Söz konusu ödülü kazanmak için kamu kurumları yukarıdaki altı ilke yanında vatandaşların memnuniyet düzeyinde ve hizmetlerin kalitesinde ölçülebilir iyileşme olduğunu göstermek durumundadır. Ödül üç yıllık bir dönem için verilmektedir (McGuire, 2001; 497).

İngiltere'de Vatandaş Sözleşmeleri uygulamaları yönetim tarafından en üst düzeyde desteklenmektedir. Başbakanlığa bağlı Kamu Hizmetleri Ofisi bünyesinde Vatandaş Sözleşmelerini izlemek amacıyla yeni bir birim oluşturulmuştur. Söz konusu birimin görevi en iyi uygulamaları yaygınlaştırmak, ilerlemeleri rapor etmek, denetlemek ve ödülleri yönetmektir (Keeble, 1996). Kalite uygulamalarını desteklemek amacıyla bir eğitim programı (Investors in People) oluşturulmuştur. Söz konusu program kamu çalışanlarını eğitmeyi ve geliştirmeyi; böylece, kamu kurumlarının performansını yükseltmeyi hedeflemektedir. Eğitimde ağırlıklı olarak ele alınan konulardan birisi kamu hizmetlerinde müşteri istek ve beklentilerine duyarlılıktır. Eğitimlerin ana teması kalite yönetimine uygun bir örgüt kültürü oluşturmaktır (Walsh, 1996: 97-98).

Belli başlı vatandaş sözleşmeleri Ulusal Denetleme Bürosunun (Sayıştay) denetimine tabidir (Bowerman, 1995; Torres, 2003). Sayıştay performans göstergelerinin geliştirilmesinden de sorumlu olup performans göstergelerine

dayanarak belli başlı hizmet alanları için lig tabloları yayınlamaktadır (Lo Schiavo, 2000).

1997 yılında Blair Hükümeti iş başına geldiğinde Vatandaş Sözleşmeleri her alanda yaygın olarak uygulanmaktaydı. Hasta Sözleşmesi, Ebeveyn Sözleşmesi, Mahkeme Sözleşmesi, Vergi Mükellefi Sözleşmesi gibi ana hizmet alanlarında ulusal Vatandaş Sözleşmeleri mevcuttu. On binden fazla sözleşme yerel düzeyde (hastane, okul, yerel yönetimler, yerel iş merkezleri vb.) hizmetten yararlananlara danışılarak hazırlanmıştı. Yeni Sol hükümet Vatandaş Sözleşmelerini bir modadan ziyade kalite yönetimini kamuda uygulayan ve geliştiren cesur bir program olarak değerlendirdi (Lo Schiavo, 2001: 682). Bu anlamda, daha sonraki Yeni Sol hükümet dönemlerinde de Vatandaş Sözleşmeleri uygulamaları büyük ölçüde devam etmekle birlikte sözleşmelerin vurgusu değişmiştir. Rekabet, paraya değer verme gibi neo liberal kavramların yerini katılım, hesap verebilirlik, temsil ve toplumun tüm kesimlerine karşı duyarlılık gibi kavramlar almıştır (Bevir ve O'Brien, 2001: 541). Vatandaş Sözleşmeleri uygulaması hükümetin reform programı olan "Daha İyi Yönetim Programı"nın bir unsuru olarak "Önce Hizmet" uygulamasına dönüşmüştür. Yeni hükümet programı tüm paydaşlarla daha fazla işbirliğini, sonuçları yansıtan standartlar oluşturmayı, ilkeleri güncellemeyi ve ödülleri güçlendirmeyi hedeflemektedir. Yeni uygulamanın belli başlı unsurları aşağıdaki gibidir;

- hizmetlerden yararlananlar ve ilk derece kamu görevlilerinin sözleşmelerin hazırlanması sürecine aktif katılım ve katkısını sağlamak,
- kaliteye güçlü bir şekilde odaklanmak,
- sözleşmeleri kurumların yapılarından ziyade kullanıcıların bakış açısına dayanarak hazırlamak,
- sözleşme standartlarını ve kurumların performanslarını etkin bir şekilde denetlemek,
- sonuçları kamuoyuna duyurarak sözleşmeleri devamlı olarak güncellemek (Torres, 2003: 7; Drewry, 2005: 325).

Yeni sözleşme altı ilke yerine dokuz ilkeden oluşmaktadır. Bu ilkeler; hizmet standartları oluşturmak, açıklık ve tam bilgi sağlamak, danışma ve katılımı sağlamak, hizmetlere erişimi sağlamak ve seçme hakkını teşvik etmek, herkese eşit davranmak, işler yanlış gittiğinde doğrusunu yapmak, kaynakları etkin kullanmak, yenilikçi olmak ve geliştirmek, tedarikçilerle iş birliğine gitmek olarak özetlenebilir (McGuire, 2001: 517). Yeni programdaki önemli bir yenilik rasgele seçilen 5000 kişiden oluşan Halk Paneli uygulamasıdır. MORI

ve Birmingham Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü tarafından yönetilen panelde kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kamu yönetimi reformlarının etkinliği hususunda vatandaşların görüşleri alınmaktadır. Diğer bir yenilik dış performans denetimine ilişkindir. Dış denetim için yeni bir Kabine Komitesi oluşturulmuştur. Bu kapsamda, tüm merkezi ve yerel kurumların harcama raporları müşterilerin de görüşleri alınarak düzenli olarak ilan edilmektedir (McGuire, 2001: 498- 499). Sayıştay, Kamu Hizmeti Komitesi ve Ulusal Tüketici Araştırma Raporlarına göre Vatandaş Sözleşmeleri kamu kurumlarının kültüründe değişiklik yaparak kamu hizmetlerinin iyileşmesine önemli katkıda bulunmuştur (Mc Guire, 2001: 498).

3.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

Kalite yönetimi ABD’de yerel, eyalet ve federal düzeyde yaygın olarak uygulanmaktadır (Berman ve West, 1995; Cohen ve Brand, 1993; Hunt, 1993). 1988 yılında Başkan Reagan’ın Kararnamesi ile tüm federal kurumlar için kalite yönetimi zorunlu hale gelmiştir (Milakovich, 1992; 591). Araştırmalar kalite yönetiminin eyalet ve yerel düzeyde de yaygın olarak uygulandığını göstermektedir (Kravchuk ve Lieghthon, 1993). ABD’nin en üst düzey kalite ödül programı olan Baldrige Ödülünün web sayfasındaki son bilgiler halihazırda 37 eyalette kalite ödüllü programının mevcut olduğunu göstermektedir (Baldrige Performance Excellence, 2008).

İngiltere’deki uygulamanın tersine, ABD’de kapsamlı kamu reformları kalite yönetimi uygulamalarını takip etmiştir. 1993 yılında Clinton Gore yönetiminin Ulusal Performans Raporunu (UPR) yayınlaması ile reformlar bir tür sosyal hareket haline gelmiştir (Lenkowsky ve Peryy, 2000: 298). Reformların temelini oluşturan UPR ile toplam kalite yönetimi ortak unsurlar içermektedir (United States General Accounting Office, 1999: 6-9; Thomson, 2000: 519). Yeni Kamu İşletmeciliği yaklaşımında olduğu gibi Ulusal Performans Raporu (UPR) da; özelleştirme, kamu seçimi teorisi, iş süreçlerinin yeniden yapılandırılması, toplam kalite yönetimi ve kurumsal ekonomi gibi birden fazla entelektüel temele dayanmaktadır (Brudney vd., 1999: 20). Reformların en önemli amaçlarından birisi kamu hizmetlerinin vatandaş hizmet ve beklentileri doğrultusunda tasarlanması ve böylece kamu hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesidir. Bu çerçevede UPR, tüm federal kurumlara İngiltere’deki Vatandaş Sözleşmeleri benzeri müşteri hizmet standartları oluşturmaları tavsiye etmektedir (Lin ve Ogunyemi, 1998: 4). Diğer ülkedeki reformlarda olduğu gibi kamu yönetimi süreçlerine çalışanların ve vatandaşların katılımının sağlanması, bu şekilde katılımcı ve vatandaş odaklı bir kamu yönetimi kültürü oluşturulması reformun temel amacıdır (Thomson, 2000: 510- 511).

ABD’deki Vatandaş Sözleşmeleri uygulamaları Ulusal Performans Raporunun bir unsurudur (Bovaird ve Halachmi, 2001). Bu çerçevede, Başkan Clinton tüm federal kurumlardan “Müşterileri İlk Sıraya Koyma” programı altında müşteri hizmetleri planı hazırlamasını talep etmiştir. İngiltere kökenli Vatandaş Sözleşmelerinin ABD’deki reformlar ve müşteri hizmetleri programı üzerindeki etkisi açık olup, müşteri hizmetleri programı İngiltere’deki Vatandaş Sözleşmeleriyle pek çok temel öğeyi paylaşmaktadır (Torres, 2003: 7, Torres, 2006; McGuire, 2001: 499).

Ulusal Performans Raporu (UPR) doğrultusunda 1994 yılında tüm federal kurumlar müşteri hizmet standartları hazırladılar. Kurumlar müşterilerini tespit edip, gerekli araştırmaları yaptıktan sonra hizmetten yararlanan vatandaşların memnuniyet düzeyine ilişkin raporları Başkana sundular. Söz konusu araştırma raporları federal kurumların performansları için temel teşkil etmektedir (Torres, 2003: 7). 1995 yılında yayınlanan “Müşteri Hizmetlerinin İyileştirilmesi” konulu Başkanlık direktifi ile müşteri hizmetleri stratejik planla ilişkilendirilmiştir (McGuire, 2001, 499, Gore, 1997). Bu anlamda ABD’de Vatandaş Sözleşmeleri kurumların stratejik planlarının bir parçasıdır.

İngiltere’deki ödül şemasının bir benzeri olan Hammer Ödülü ile kalite uygulamaları teşvik edilmektedir. Diğer taraftan İngiltere’deki ödül şemasından farklı olarak ABD’deki ödül şeması sadece müşteri hizmetlerine değil genel olarak UPR uygulamalarına yöneliktir. Kettl’e göre “Müşteriyi İlk Sıraya Koymak” programıyla kurumların öncelikleri kurumların iç süreçlerden kurum hedeflerine ve hizmetlerden yararlananların istek ve beklentilerine doğru kaymıştır. Böylece kurumlar kendi öncelikleri yerine vatandaşların önceliklerine odaklanmaktadır (Kettl, 1997).

İngiltere’deki resmi panelin aksine, ABD’de Başkanlık Kararnamesi kapsamındaki tüm kurumlar doğrudan hizmetten yararlanan vatandaşlara danışmakta ve şikâyet mekanizmaları oluşturmaktadır. ABD’de, 1998 yılından önce sistematik dış denetim bulunmamaktaydı. Halihazırda, dış denetim kıyaslama Amerika Müşteri Memnuniyet Endeksi (AMME) ile gerçekleştirilmektedir. 1994 yılında Michigan İşletme Okulu tarafından özel sektörde müşteri memnuniyetini değerlendirmek için geliştirilen AMME, 29 Federal Kurumun 30 müşteri birimine uygulanmakta olup bu kurumların skorları özel sektörle karşılaştırılmaktadır. Yapılan araştırmalar müşteri memnuniyeti açısından kamu ve özel sektör kurumlarının benzer skorlara sahip olduğunu göstermektedir (McGuire, 2001: 500- 501; Torres, 2006).

3.3. İtalya

İtalya’da 1990’larda gerçekleştirilen kamu reformları tüm kamu yönetimi sistemini yeniden yapılandırmıştır. Kamu yönetiminin kurumsal yapısı, misyonu, yönetim modelleri, vatandaş ve iş çevreleri ile ilişki şekli, kamu yöneticisi ve çalışanların davranış biçimleri gibi pek çok alan reformlar çerçevesinde yeniden ele alınmıştır. Diğer pek çok ülkede olduğu gibi reformlar başlıca dört alanı düzenlemektedir. Birinci alan devletin makro yapısı ile ilgilidir. Ademi merkezileşme bağlamında yerel yönetimlere daha fazla yetki verilmiş, devlet asıl yapması gereken işlere yoğunlaşmış, bu çerçevede kamu işletmeleri özelleştirilmiş veya şirketleştirilmiştir. İkinci reform alanı kamu yönetiminin “yönetimi” ile ilgilidir. Bazı özel sektör teknikleri kamuya uyarlanmış, kamu yöneticilerine daha fazla yetki ve sorumluluk verilmiş, yeni planlama, kontrol ve performans sisteminin uygulanmasına geçilmiştir. Üçüncü olarak bürokrasiyi azaltmak ve düzenlemeleri yalınlaştırmak bağlamında karar alma süreçleri ve düzenlemeler gözden geçirilmiştir. Dördüncü reform alanı kamu hizmetlerinin kalitesini ve vatandaşlara duyarlılığının artırılmasına yöneliktir. Bu bağlamda, 1993 yılında İngiltere’deki Vatandaş Sözleşmelerinin bir benzeri olan Hizmet Sözleşmeleri (Carta dei Servizi) uygulanmaya konulmuş, kamu kurumlarının kalite yönetimine yönelik girişimlerini teşvik etmek ve yaygınlaştırmak amacıyla bir ödül şeması oluşturulmuştur (Bassanini, 2000).

İtalya’da Hizmet/Vatandaş Sözleşmeleri uygulama fıkri Kamu Hizmetleri Bakanının 1993 yılında İngiltere’ye yaptığı bir çalışma ziyareti sonucu ortaya çıkmıştır. Kamu Hizmetleri Bakanlığı’nca uygulanmaya konulan Hizmet Sözleşmelerinin kavramsal çerçevesi kamu kurumlarının uymakla yükümlü olduğu beş ilkeden oluşmaktadır; tüm kullanıcılara eşit hak, kamu hizmeti sunucularının adaletli olması, hizmetlerin sunumunda düzen ve devamlılık, mümkün olması durumunda kullanıcıların hizmetleri seçme hakkı, katılım, etkinlik ve verimlilik. Sözleşmeler önce sağlık sonra eğitim sektöründe uygulanmıştır.

Kamu Yönetimi Bakanlığına bağlı bir birim hizmet standartlarını kontrol etme, önerme ve düzenleme yetkisine sahiptir. Bu birim aynı zamanda standartların uygunluğunu ve şikayet prosedürlerini kontrol edebilmektedir (Mussari, 1998). Öte yandan, İtalya uygulamasında İngiltere’den farklı olarak ulusal düzeyde bir standart oluşturulmamıştır. Her kamu kurumundan kendi standardını oluşturması, yayınlaması ve yıllık olarak takip etmesi talep edilmiştir. Bu nedenle kamu kurumları kendi kalite faktörlerini ve hizmet standartlarını belirleme hakkına sahiptir. Bu anlamda İtalya’daki uygulamada, ABD ve İspanya örneğinde olduğu gibi, aşağıdan yukarı yöntem kullanmıştır denilebilir.

Başlangıçta her kamu kurumuna kendi hizmet standardını oluşturması için üç ay zaman verilmiştir. Bununla birlikte, pek çok kamu kurumu bu süre içinde hizmet standartlarını oluşturamamışlardır. Bir yıl içinde bile hizmet standartlarını oluşturan kurumların oranı yalnızca yüzde 40'ı bulabilmiştir. Bu durum tipik kamu hukuku kültürüne sahip olan ülkelerdeki uygulamanın önemini göz ardı etme durumu olarak değerlendirilmektedir (Lo Schiavo, 2000: 683). Sözleşmelerin uygulanma düzeyi sektörler göre değişmektedir. Sağlık sektöründe yaygın olarak uygulanırken eğitimde uygulanması çok yetersizdir. Bazı araştırmalara göre Hizmet Sözleşmelerinden vatandaşların farkındalık oranı da düşük düzeydedir (Lo Schiavo, 2000; Torres, 2006).

İtalya ve İngiltere uygulaması Vatandaş Sözleşmesi örneğinde aynı politikanın farklı kültürel ve kurumsal ortamlarda farklı süreçler ve sonuçlar oluşturduğuna iyi bir örnek teşkil etmektedir (Lo Schiavo, 2000: 688). İki sözleşme gündem oluşturma, karar alma, uygulama, değerlendirme ve denetim açısından farklılıklar içermektedir.

İngiltere’de Vatandaş Sözleşmesi Başbakan tarafından bizzat gündeme getirilmiştir. Temel amaç kamu hizmetlerinin kalitesini iyileştirmek ve hedef tahtası haline getirilmiş ve yıpratılmış olan kamu bürokrasisine ve vatandaşlara yeni bir güven aşılaktır (Lo Schiavo, 2000: 689). Hükümet bu anlamda daha açık ve danışmaya dayalı bir yönetim anlayışı ile önceki bazı uygulamaları tersine çevirmeye çalışmıştır (Lund, 2008: 55). Diğer taraftan İtalya’da Hizmet Sözleşmeleri politikacıların iddialı bir programı olmaktan ziyade zor ekonomik ve politik koşullarda görev yapan teknokrat hükümetin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Hükümet başlangıçta yeni bir düzenleyici kurum oluşturarak kamu hizmetlerini yeniden yapılandırmayı planlamış fakat başarılı olamamıştır. Program, kamu hizmetlerinin kalitesinin iyileştirilmesinden ziyade mevcut kanunlarda ortaya konulan resmi hizmet garantilerinin genişletilmesi olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla, Hizmet Sözleşmesi bir kamu politikası uygulamasından çok bir kanun, mevzuat meselesi olarak ele alınmıştır (Lo Schiavo, 2000: 689).

İngiltere’deki Vatandaş Sözleşmesi yalnızca güçlü bir politik desteğe sahip olmakla kalmayıp aynı zamanda bilinçli ve muhkem bir politik tercih olarak ortaya konulmuştur. Başbakan girişimi 10 yıllık bir değişim programı olarak sunmuş ve tüm yıllık ilerleme raporlarında buna vurgu yapılmıştır. Vatandaş Sözleşmesi programı yukarıdan aşağıya bir yöntem olarak uygulanmaya konulsa da yukarıda bahsedildiği gibi ödül şemaları ve eğitim programları ile aşağıdan yukarı yöntemlerle desteklenmiştir. İtalya’daki uygulama ise bilinçli,

rasyonel bir kamu politikası olmaktan uzaktır. Örneğin her kuruma kalite standartlarını oluşturmaları için niçin üç aylık bir süre verildiğinin mantıklı bir açıklaması bulunmamaktadır. İkinci bir sorun ise kalite yönetiminin göz ardı edilip programa yalnızca bir kanun meselesi olarak bakılmasıdır. Bu çerçevede güçlü ve zayıflıklara ilişkin bir analiz yapılmamıştır. Diğer bir sorun Akdeniz ülkelerinde sıkça rastlanan siyasi istikrarsızlıktır. İtalya’da, Hizmet Sözleşmelerinin uygulanmaya başlanmasından sonraki 5 yıl içinde 5 hükümet değişikliği olmuştur (Lo Schiavo, 2000: 690).

İngiltere’deki Vatandaş Sözleşmelerini eleştirenler bile programın başarılı bir şekilde uygulandığını ifade etmektedir. Hükümet özellikle bilgi ve yetkinlik açısından gerekli yatırımları yapmıştır. Başbakanlık bünyesinde (Kabine Ofisinde) yeni bir birim oluşturulmakla kalınmayıp aynı zamanda diğer ilgili tüm kamu kurumları sürece dahil edilmiştir. Vatandaş Sözleşmeleri Birimi ulusal düzeydeki hizmet standartlarını oluşturmada diğer birimlerle işbirliğine gitmiş ve girişimi destekleyen programlar geliştirmiştir. Bu programlar arasında en fazla bilinenleri sözleşme ödül şemaları, eğitim programları ve kalite ağ bağlantıları (quality networks). Tüm bu programlar en iyi uygulamaları tespit etmeyi, bunlardan öğrenmeyi ve en iyi uygulamaları yaygınlaştırmayı amaç edinmiştir (Lo Schiavo, 2000: 690). İtalya’da uygulama yetkisi, İngiltere’deki gibi yetkin bir birime değil, geçici görevli üç kişiden oluşan bir komiteye verilmiştir. Başbakanlık genelgesine göre üç kişiden oluşan bu komite tüm Hizmet Sözleşmelerini gözden geçirecek, kalite standartlarının, şikayet mekanizmalarının ve geri ödemelerin yeterliliğini değerlendirecek, kalite standartlarının yerine getirilip getirilmediğine karar verecektir. İtalyan kamu hizmetleri kalite ödülü de hiçbir zaman resmi olarak Hizmet Sözleşmeleri ile ilişkilendirilmemiştir. Hizmet Sözleşmelerine ayrılan siyasi ve kurumsal kaynak çok kısıtlıdır. Bir görüşe göre kurumsal ve politik kaynakların azlığı nedeniyle bu uygulama baştan terk edilmiş bir politikadır (Lo Schiavo, 2000: 691).

İngiltere’de pek çok bağımsız veya yarı bağımsız kurum ve kuruluş Vatandaş Sözleşmelerinin sonuçlarının değerlendirilmesinde görev almaktadır. Genel olarak değerlendirmeler kötü performansı cezalandırmak için değil fakat bir öğrenme ve hatalardan ders alma şansı olarak kullanılmaktadır. Vatandaş Sözleşmesi Birimi düzenli olarak ilerleme raporları yayınlamakta, nihai sonuçları değerlendirmekte ve yeni hedefler ortaya koymaktadır. Diğer taraftan İtalya’da değerlendirmeler sistematik olmaktan uzak olup, düzensizdir ve sadece bazı sektörler için yaygındır. Buna rağmen Hizmet Sözleşmeleri pek çok kurum için değerlendirme ve öğrenme şansı oluşturmaktadır (Lo Schiavo, 2000: 692- 693).

Kamu hukukunun gelişmiş olduğu pek çok ülkede olduğu gibi İtalya’da kalite standardı kavramı sıkça yasal hakla karıştırılmaktadır. Sonuç olarak, İtalya’daki Hizmet Sözleşmeleri uygulaması kelime olarak İngiltere örneğine benzemesine rağmen pek çok açıdan farklılıklar göstermektedir (Lo Schiavo, 2000: 679- 680). İki ülke arasındaki kurumsal ve kültürel farklılıklar aynı kavramın farklı şekilde tanımlanması, uygulanması, denetlenmesi ve değerlendirilmesine yol açmaktadır.

İtalya’da Hizmet Sözleşmesi uygulamalarının vatandaşlara ulaşmada başarılı olduğu pek söylenemez. Diğer taraftan yerel düzeyde başarılı uygulamalarının var olduğu gerçeği de yadsınamaz. Hizmet Sözleşmeleri pek çok kurum için inkar edilemez öğrenme süreci başlatmıştır (Lo Schiavo, 2000: 692).

3.4. İspanya

Geleneksel olarak İspanya’da vatandaşlar kamu hizmetlerinin pasif alıcısı olarak kabul edilmektedir. Son dönemlerde bu imajı değiştirmek ve kamu hizmetlerini iyileştirmek için bir dizi kamu yönetimi reformu yapılmıştır. “Kamu Yönetiminin Modernleştirilmesi” projesi çerçevesinde gerçekleştirilen kamu yönetimi reformları vatandaşa yakın olma, hizmet sunumunun iyileştirilmesi, Vatandaş Sözleşmesi programı ve e-devlet gibi unsurlardan oluşmaktadır (Torres, 2003: 15–16).

İspanyol merkezi yönetiminde Vatandaş Sözleşmeleri “Önce Vatandaş” adı altında 1999 yılında yayınlanan bir Kraliyet Kararnamesi ile uygulanmaya konulmuştur. Kraliyet Kararnamesi, Önce Vatandaş uygulaması ile birlikte Avrupa Kalite Mükemmellik Modelinin kamu sektörüne uyarlanmasını öngörmüş, Vatandaş Sözleşmelerinin en iyi uygulamalarını kalite ödülleriyle ilişkilendirmiştir. Uygulamada Vatandaş Sözleşmeleri genel olarak ISO standartları, Avrupa Kalite Mükemmellik Modeli gibi kalite model ve teknikleri ile birlikte ele alınmaktadır (Torres, 2006: 161). Söz konusu kararname vatandaşları ve kamu hizmetlerinden yararlananları yetkilendiren ve sürekli iyileştirme felsefesini kamu kurumlarında uygulamaya koymayı amaçlayan bir girişim olarak kabul edilebilir (Torres, 2003: 15-16).

İspanya’da Vatandaş Sözleşmeleri uygulamaları geleneksel bürokratik kültürden vatandaşların ihtiyaçlarına cevap veren, kamu hizmetlerine erişimi kolaylaştıran, şeffaf ve vatandaşlara açık bir kamu yönetimi oluşturmaya geçiş olarak değerlendirilmektedir. İspanyol Vatandaş Sözleşmelerinin belli başlı özellikleri olarak; sunulan hizmetlerin hangi standartta olması gerektiğinin ortaya konulması, hizmetlerin vaat edilen düzeyde sunulmasından kimin sorumlu olduğunun belirlenmesi ve vatandaşlara şikayet mekanizmaları hakkın-

da rehberlik edilmesi olarak sıralanabilir. İspanya idare hukukuna dayalı kamu yönetimine sahip olmasına karşın Vatandaş Sözleşmeleri idari düzenlemelerle vatandaşlara garanti edilen bir kullanıcı hakkı değildir. Daha çok ulaşılması gereken kalite ve yönetim hedefidir (Torres, 2003: 23).

Merkezi, bölgesel ve yerel düzeyde gönüllülük esasına dayanan Vatandaş Sözleşmeleri üç bölümden oluşmaktadır; yasal bilgiler, kalite taahhütleri ve şikayet mekanizmalarını da içeren diğer bilgiler. Yerel ve bölgesel yönetimler genel olarak hizmet sözleşmesi için rehberler oluşturmaktadır. Kalite taahhütleri kalite birimlerinin desteği ile üst düzey bürokratlar, siyasi yöneticiler ve çalışanlardan oluşan çalışma grupları tarafından hazırlanmaktadır. Vatandaşların şikayetleri ve görüşleri genel olarak ilk kademe kamu görevlileri tarafından web sayfaları, kullanıcı memnuniyet anketleri ve kullanıcı panelleri yoluyla alınmaktadır. Şikayet mekanizmalarının sonuçları genel olarak siyasi yetkililere veya hükümetin değerlendirme birimine erişmekte ve raporlar halinde kamuoyuna açıklanmaktadır. Sözleşmelerin şikayet mekanizmalarını iyileştirdikleri, şikayetlere cevap verme sürelerini azalttıkları söylenmektedir (Torres, 2006: 161).

Şikayet ve tazminat durumunda Vatandaş Sözleşmeleri kamu çalışanları için bir cezalandırma içermemekte, başarı durumunda da çalışanlara fazladan bir ödemeyi öngörmemektedir. Vatandaş Sözleşmeleri parasal bir ödüllendirme içermemesine karşın kamu çalışanları üzerinde olumlu bir psikolojik etki yapmaktadır. Bu açıdan İspanya yaklaşımı Anglo- Amerikan uygulamalarına benzemektedir (Torres, 2003). Diğer taraftan Anglo – Amerikan uygulamasında dış denetim birimleri kamu kurumlarının Vatandaş Sözleşmelerine ilişkin performanslarını düzenli olarak denetlemekte, Vatandaş Sözleşmesi Birimleri de düzenli olarak ilerleme raporları hazırlamakta, sonuç ve hedefleri gözden geçirmektedirler. İspanya’da ise Vatandaş Sözleşmeleri için dış denetim mekanizması mevcut olmayıp bunun yerine kalite yönetimi uygulamalarıyla ilişkilendirilmektedir (Torres, 2003, 23- 24). Vatandaş Sözleşmelerindeki taahhütlere ne derece uyulduğu kalite birimlerine sunulan düzenli raporlarla izlenmektedir. Kalite birimleri eksikleri analiz etmekte, noksanlıklara yönelik düzeltici tavsiyelerde bulunmaktadır. Rapor sonuçları web sayfalarında ve hizmet raporlarında yayınlanmaktadır (Torres, 2006: 162).

İspanya’da Vatandaş Sözleşmelerinin kamu hizmetlerinde yerel ve bölgeel düzeyde yaygın olarak uygulandığı ifade edilmektedir (Torres, 2006). Bazı araştırma bulgularına göre politikacılar, kamu görevlileri ve kullanıcılar Vatandaş Sözleşmelerine ilişkin pozitif algıya sahiptir (Torres, 2003: 22). Vatandaş Sözleşmelerinin hizmet sunumundaki eksiklerin tespit edilmesine katkısı olduğu söylenebilir. Vatandaş Sözleşmelerinin uygulama öncesi ve sonrası yapılan araştırmalar bazı alanlarda ilerlemeler olduğunu göstermektedir. Vatandaş-

ların hizmete erişimine, kurumların şeffaflığına ve kurum içi işbirliğine ilişkin algılarında iyileşmeler olmuştur. Benzer olarak, Vatandaş Sözleşmelerinin uygulanmasından sonra kurumların imajında da iyileşmeler gözlemlenmiştir (Torres, 2006: 162).

5. TARTIŞMA: ÜLKEMİZDE VATANDAŞ SÖZLEŞMESİ UYGULAMASININ ÖNÜNDEKİ SORUNLAR VE ÖNERİLER

Yukarıda değinildiği gibi Vatandaş Sözleşmeleri uygulamalarını kamu yönetimi reformu ve kalite yönetimi uygulamalarının bir parçası olarak ele almak gerekmektedir. Kamu reformlarında ve kalite yönetim uygulamalarında olduğu gibi Vatandaş Sözleşmeleri programları da ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Her ülke devlet yapısı, devlet vatandaş ilişkisi, siyasi, ekonomik ve kültürel yapısına göre genel olarak reformları özel olarak Vatandaş Sözleşmelerini yorumladılar ve uyguladılar. Bu bölümde ülkemizdeki kamu reformları, kalite yönetimi uygulamaları ve Vatandaş Sözleşmelerinin önündeki potansiyel engeller kısaca ele alınacak, Vatandaş Sözleşmeleri uygulamasına yönelik önerilere yer verilecektir.

Ülkemizde, Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte yeniden yapılanma doğrultusunda Osmanlıdan devralınan pek çok kamu yönetimi örgütünün yapısı değiştirilmiş ve yeni kurumlar oluşturulmuştur. II. Dünya savaşından sonra hükümetlerin görevlendirmesiyle yerli ve yabancı uzmanlar tarafından kamu yönetiminin daha etkin ve rasyonel işlemesine ilişkin raporlar hazırlanmıştır. 1960 sonrası planlı ekonomiye geçişle beraber, reform çalışmaları daha sistematik hale gelmiştir. Bu dönemde, başta MEHTAP ve KAYA olmak üzere kamu yönetimi reformu ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmış, raporlar hazırlanmıştır. Çoğu ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de 1980 sonrası liberal ekonomiye geçişle beraber devletin yapısı ve kamu yönetiminin işleyişinde özel sektörü esas alan reformlar gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, kalite yönetimi kamu sektöründe uygulama alanı bulmuştur. Yerel yönetimler, Türk Silahlı Kuvvetleri, Polis Teşkilatı, üniversiteler, bazı bakanlık birimleri bir tür kalite yönetimi uygulaması başlatmıştır (Akşit, 1999; Akalın, 1999; Adıgüzel, 1999; Zel, 1999; Saran ve Göçerler, 1998). Söz konusu uygulamalar kimi Batı ülkelerinin aksine sistematik olmayıp yalnızca kurumsal düzeyde kalmıştır. Bu nedenle uygulamaların mevcut durumu ve uygulamalardan alınabilecek dersler hususunda elimizde kapsamlı bilgi bulunmamaktadır.

Yapılan çeşitli araştırmalar ülkemizde vatandaşların devlet kurumlarına olan güvenlerinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Farklı şekilde dile getirmekle beraber, söz konusu araştırmalar vatandaşların Silahlı Kuvvetler dışındaki kurumlara fazla güvenmediklerini göstermektedir (Ateş, 2004: 366). Diğer taraftan son yıllarda yapılan Eurobarometre (2004) ve TESEV (2004) araştırmaları vatandaşın devlete olan güveninde görece iyileşmeler olduğunu göstermektedir (Ateş, 2004: 370). Bununla birlikte kamuoyunda özellikle bazı kamu hizmetlerinde yolsuzluk ve rüşvetin mevcut olduğuna ilişkin yaygın bir kanaat mevcuttur.

Vatandaş Sözleşmelerinin ülkemizdeki uygulamasına ilişkin önerilere değinmeden önce uygulamaların önündeki potansiyel engellere kısaca değinmek yerinde olacaktır. Vatandaş Sözleşmelerinin önündeki potansiyel sorunlarından birisi devlet yapısı ve siyaset bürokrasi ilişkisidir. Modern Türkiye Cumhuriyeti Osmanlıdan seçkin ve patrimonial bir bürokrasi miras almıştır. Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk bürokrasiyi rasyonelaraçsal bir yapıya dönüştürmeye çalışmış, bununla birlikte bürokrasi yalnızca yarı rasyonel araçsal hale gelmiş ve patrimonial özelliğini büyük ölçüde muhafaza etmiştir. Çok partili dönemde iktidarlar kadrolaşma yoluna giderek bürokrasiyi siyasallaştırma çabasına girdiler. Buna karşılık bürokratlar kendilerini devletin sahibi olarak görme ve seçkin tutumlarını devam ettirme eğiliminde oldular (Heper and Sancar, 1998). Ülkemizde bir taraftan vatandaşlar ve kamu görevlileri, diğer taraftan seçilmişler ve atanmışlar arasındaki güven sorununun günümüzde de devam ettiği söylenebilir.

Ülkemizde devlet - vatandaş ilişkisi vatandaş odaklı bir kamu yönetimi oluşturmanın önünde potansiyel bir engel oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerin aksine ülkemizde vatandaşlar ve kamu çalışanları kamu hizmetlerini bir hak olarak değil bir “iyilik” olarak görme eğilimindedir (Karatepe, 1999: 191). Vatandaşlar kamu hizmetlerine ilişkin şikayette bulunma konusunda genel olarak isteksiz olup, şikayette bulunmaktan korkmakta veya şikayet ederlerse işlerinin tamamlanmayacağından endişe etmektedirler (Bingöl, 1999: 82). Diğer bir sorun kamu görevlilerinin tutumlarıyla ilgilidir. Kamu görevlileri çoklukla kendilerini devletin sahibi olarak gördüklerinden vatandaşlara değil devlete karşı sorumluluk hissetmektedirler (Saran ve Göçerler, 1998: 270). Nitekim bazı araştırmalar kamu görevlileri ile vatandaşlar arasındaki ilişkinin problemliliğini ortaya koymaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi çalışanlarını kapsayan bir araştırma sonucuna göre çalışanların yüzde 27’si hizmetlerin sunumunda hiç vatandaş katılımı olmadığını yüzde 52’si de çok az katılım

olduğunu ifade etmişlerdir (Önder, 1999: 334). Bir bakanlığın merkez biriminde yapılan araştırma da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Çalışanların büyük çoğunluğu (yüzde 85) hizmetler yerine getirilirken vatandaşların görüşlerinin alınmadığını söylemişlerdir. Buna karşın orta ve üst düzey yöneticiler hizmetlerin vatandaşların beklentileri doğrultusunda yapıldığına inanmaktadır (Balcı, 1999: 127–128).

Malatya’da yapılan bir araştırma da kamu kurumlarının vatandaşlarla olan ilişkilerinin problemli olduğunu göstermektedir. Hastanede gerçekleştirilen araştırmaya göre hastaların yüzde 80 gibi büyük çoğunluğu hizmetlerden memnun kalmadıklarını beyan etmişlerdir (Karatepe, 1999: 202). Araştırma vatandaşların işlerini tamamlamak için yoğunlukla politikacılar olmak üzere aracı kullanmadıklarını ortaya koymaktadır. Kamu çalışanı vatandaş ilişkisinde başlıca iki problem öne çıkmaktadır. Vatandaşlarla ilgili problem vatandaşların genel olarak eğitim düzeyinin düşük olması, prosedür ve şikayet mekanizmaları hakkında bilgiye sahip olmamalarıdır. Eğitim düzeyi yükseldikçe şikayet mekanizmalarını kullanma eğilimi artmaktadır. Kamu görevlileri ile ilgili olan problem ise kendilerini eğitim ve statü olarak vatandaşlardan üstün görmeleridir (Karatepe, 1999: 202- 203).

Türkiye’de kamu hizmetleri için standart oluşturarak, hizmetlerin şeffaf ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi konusu kamu yönetimi reformu bağlamında resmi belge ve raporlarda bir süredir yer almaktadır. Örneğin, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında devlet- vatandaş ilişkilerinde idari usul ve işlemlerin sadeleştirilmesi ve işlemlerle ilgili rehber hazırlanması gerekliliği vurgulanmaktadır (Coşkun ve Balcı, 2005: 24). Sekizinci Planda, kamuda kaliteli mal ve hizmet sunumu anlayışının benimsenmesi ve buna ilişkin yöntemlerin yaygın olarak kullanılması kamu yönetimini yeniden yapılandırmanın temel amaçlardan birisi olarak gösterilmektedir (Coşkun ve Nohutçu, 2005: 25). Dönemin Cumhurbaşkanı tarafından meclise iade edilen “Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun” da benzer ifadeler içermektedir. Kamu hizmetlerine ilişkin usul ve standartlarının belirlenmesi, hizmetten yararlananların bunları önceden bilmesi söz konusu kanunun temel ilkeleri arasında yer almaktadır (Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun, madde 5, www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html).

2008 yılı hükümet programında yerel yönetimler için ülke düzeyinde hizmet standartlarının belirleneceği ve merkezi yönetim tarafından standartlara uygunluk denetimi yapılacağı ifade edilmektedir. Bu işin sorumlusu olarak İçişleri Bakanlığı, ilgili kurumlar, yerel yönetimler ve meslek odaları gösteril-

mektedir. Benzer olarak kamu idarelerinde performans kültürü oluşturulması çerçevesinde ölçme, izleme ve değerlendirme süreçlerinin geliştirilmesi hükümet programının öncelikleri arasındadır. Bu işten sorumlu olan kurumlar kamu idarelerinin strateji geliştirme birimleri, Sayıştay, DPT ve Maliye Bakanlığıdır (DPT, 2008: 257- 258).

Ülkemizde Vatandaş Sözleşmesi uygulamasına yönelik en önemli gelişme 24/12/2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun kabul edilerek yürürlüğe girmesidir. Bu kanun ülkemizde Vatandaş Sözleşmesi uygulamaları için temel oluşturabilir. Söz konusu kanunda öngörüldüğü üzere, stratejik planlamaya ilişkin hükümler 01/01/2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, tüm kamu kurumları stratejik plan hazırlamak durumundadır. Kanunda, kamu idarelerine katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlama görevi verilmektedir. Bu doğrultuda kurumlar geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturacak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptayacak, önceden belirlenmiş göstergeler doğrultusunda ölçme, izleme ve değerlendirme yapacaklardır (DPT, 2006). 24 Aralık 2005 tarihinde yayımlanan 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile tüm kamu idarelerinde strateji geliştirme birimleri oluşturulmuştur. 18 Şubat 2006 tarihinde yayımlanan “Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” kurumların stratejik birimlerini stratejik planlama çalışmalarının koordinasyonu ile görevlendirilmiştir (DPT, 2006: 7).

“Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 26 Mayıs 2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmeliğe göre stratejik planların hazırlık ve değerlendirme aşamasından sorumlu kuruluş Devlet Planlama Teşkilatıdır. Her kurumun stratejik planının ilgili Bakan veya en üst düzey yöneticinin onayından sonra performans programı ve bütçe hazırlıklarında esas alınmak üzere Maliye Bakanlığına ve Devlet Planlama Teşkilatına (DPT) gönderilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, stratejik planların birer nüshası Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Sayıştay’a gönderilecektir. Mahallî idarelerin stratejik planları ise İçişleri Bakanlığına ve DPT’ye gönderilecektir (Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Madde 15). 5018 sayılı Kanunun 68 inci maddesine göre kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli olarak kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi, faaliyet sonuçlarının ölçülmesi ve performans bakımından değerlendirilmesi dış denetimin bir unsuru olarak Sayıştay’ın görevidir (Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Madde 38). Bu

çerçevede, Meclis gündemine gelmeyi bekleyen 832 sayılı Sayıştay Kanun Teklifi denetimi 5018 sayılı Kanuna uyumlu hale getirmeyi ve uluslararası standartlara göre yapılandırmayı amaçlamaktadır.

5018 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuatın Vatandaş Sözleşmesi için gerekli temel yapıyı hazırladığı söylenebilir. ABD ve özellikle İspanya örneğinde olduğu gibi ülkemizde de Vatandaş Sözleşmeleri kamu kurumlarının stratejik planları ve kalite yönetimi uygulamaları ile ilişkilendirilebilir. Kurumların strateji başkanlıkları hizmet standartlarını ve şikayetler için iç değerlendirme mekanizmasını geliştirebilir. Bu çerçevede, kurumların strateji başkanlıkları altında kalite ve hizmet standartları birimleri oluşturulması faydalı olacaktır. Böylece, kamu kurumlarında dağınık olarak uygulanan kalite yönetimi uygulamaları da sistemli hale gelebilecektir. Dış denetleme mekanizması yerel yönetimler için İçişleri Bakanlığı ve Sayıştay, merkez kurumları için ilgili bakanlık, DPT ve Sayıştay olabilir. Esasında stratejik planlar için kurulan sistem Vatandaş Sözleşmeleri için de kullanılabilir. En iyi uygulamalar için bazı ülkelerde olduğu gibi sembolik bir ödül programı geliştirilebilir.

Kanunları uygulamak ve hayata geçirmek kanun yapmaktan çok daha zordur. Bu her ülke için geçerlidir. Bu tez Ülkemiz gibi mevzuata dayalı kamu yönetimine sahip bir ülke için daha da geçerli olup, uzun zaman ve kültürel değişim gerektirir. Bu nedenle, İngiltere örneğinde olduğu gibi Vatandaş Sözleşmesi uygulamaları bir kanun meselesi olarak değil uzun süreli bir program olarak tasarlanabilir. Bu program çerçevesinde başta üst düzey yönetim olmak üzere tüm kamu çalışanlarına vatandaş istek ve beklentilerine duyarlılık eğitimi verilebilir. Uygulama için İngiltere’de olduğu gibi yukarıdan aşağı veya ABD ve İspanya örneğinde olduğu gibi aşağıdan yukarı yöntem tercih edilebilir. Ancak, her halükarda önceliğin kamuoyunun yolsuzlukların yaygın olduğuna inandığı kamu hizmetlerine verilmesi faydalı olacaktır. Bu yolla güçlü kamuoyu desteğinin sağlanması mümkün olabilecektir.

6. SONUÇ

Vatandaş Sözleşmeleri vatandaşların güvenini kazanmak ve vatandaş istek ve beklentilerine daha duyarlı kamu hizmeti sunmak amacıyla pek çok ülkede uygulama alanı bulmuştur. Bir kalite standardı ve güvencesi olan Vatandaş Sözleşmeleri kapsamlı kamu reformlarının ve kamuda kalite yönetimi uygulamalarının bir aracıdır. Tıpkı kamu reformları ve kalite yönetimi uygulamalarında olduğu gibi her ülke Vatandaş Sözleşmelerini kamu yönetimi yapılarına uyarlamıştır. Bu anlamda tek tip en iyi uygulamadan bahsedilemez. Diğer taraftan farklı ülkelerdeki görece başarılı ve başarısız uygulamalar ülkemiz için

ipuçları vermektedir. Öncelikle Vatandaş Sözleşmeleri kanun yapma meselesinden ziyade uzun vadeli bir program olarak ele alınmalıdır. Bu anlamda hizmet standartları bir hak olmaktan daha çok kamu hizmetlerini sürekli iyileştirmenin bir aracıdır. Güçlü bir yönetsel ve eğitimsel bir alt yapı ve siyasi destek başarılı bir uygulamanın ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır.

Pek çok ülkede Vatandaş Sözleşmeleri kalite yönetimi uygulamalarının ve kamu kurumlarının stratejik planlarının tamamlayıcı bir unsurudur. Ülkemizde de, 24/12/2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili mevzuat gereği kamu kurumları stratejik plan hazırlamak durumundadır. Bu bağlamda, stratejik planlar Vatandaş Sözleşmeleri için temel oluşturabilir. Ne yazık ki ülkemizde kamu kurumlarının kalite yönetimi uygulamaları daha çok kurumsal düzeyde olup sistematik olmaktan uzaktır. Vatandaş Sözleşmeleri vasıtasıyla kamu kurumlarındaki kalite yönetimi uygulamaları daha sistematik hale gelebilecektir. Hizmet standartlarının oluşturulması ve sürekli iyileştirilmesi, şikayet ve denetim mekanizmaları Vatandaş Sözleşmelerinin temel öğelerini oluşturmaktadır. Özellikle yolsuzlukların yaygın olduğuna inanılan bazı kamu hizmetlerinde hizmet standartlarının oluşturulması, bunların vatandaşlara ilan edilmesi ve sürekli denetlenmesi kamu hizmetlerinde şeffaflığa ve hesap verebilirliğe katkı sağlayacak, kamu kurumlarına olan güveni artıracaktır. Diğer taraftan devlet ve vatandaş ilişkilerinden kaynaklanan problemler kısa sürede çözülemez. Bu kültürel bir dönüşüm ve değişim gerektirir. Vatandaş Sözleşmeleri işte bu dönüşüme katkıda bulunabilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Muhittin (1999), “Savunma Hizmetlerinde Kalitenin Önemi ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları”, **Kamu Yönetiminde Kalite 1. Ulusal Kongresi**, Cilt II, TODAİE, Ankara, s. 23- 27.

Akalın, Ertuğrul (1999), “Yerel Yönetimlerde Kalite ve Değirmendere Belediyesi Uygulamaları”, **Kamu Yönetiminde Kalite 1. Ulusal Kongresi**, Cilt I, TODAİE, Ankara, s. 371- 378.

Akşit, Cihangir (1999), Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alay Komutanlığında Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları”, **Kamu Yönetiminde Kalite 1. Ulusal Kongresi**, Cilt II, TODAİE, Ankara , s. 9-22.

Ateş, Hazma (2004), “Kamu Yönetiminde Güven Problemi ve Halkın Devlete Güveni”, Acar, Muhittin ve Özgür, Hüseyin (Ed.), **Çağdaş Kamu Yönetimi II**, Nobel, Ankara, s. 355- 389.

Balcı, Asım (1999), “Toplam Kalite Yönetiminde Türk Kamu Yönetimi Perspektifi: Bir Kamu Örgütü Örnek Olayı”, **Kamu Yönetiminde Kalite 2. Ulusal Kongresi**, 21- 22 Ekim, Ankara, TODAİE, , s. 121- 130.

Baldrige Performance Excellence (2008), *Alliance for Performance Excellence* <http://www.baldrigepe.org/alliance/> (28. 03. 2008).

Bassanini, Franco (2000), "Overview of Administrative Reform and Implementation in Italy: Organization, Personnel, Procedures and Delivery of Public Services", **International Journal of Public Administration**, Vol. 23, No: 1&2, s. 229- 252.

Berman, Evan M. ve West, Jonathan P. (1995), "Municipal Commitment to Total Quality Management: A Survey of Recent Progress", **Public Administration Review**, Vol. 55, No:1, s. 57- 66.

Bevir, Mark ve O'Brien David (2001), "New Labour and the Public Sector in Britain", **Public Administration Review**, Vol. 61, No: 5, s. 535- 547.

Bingöl, Dursun (1999), "Toplam Kalite Yönetiminin Kamu Sektöründe Uygulamanın Kuramsal ve Pratik Güçlükleri", **Kamu Yönetiminde Kalite 1. Ulusal Kongresi**, Cilt I, TODAİE, Ankara, s. 77- 86.

Bovaird, Tony ve Halachmi, Arie (2001), "Learning from International Approaches to Best Value", **Policy & Politics**, Vol. 29, No: 4, s. 451-463.

Bowerman, Mary (1995), "Auditing Performance Indicators: the Role of the Audit Commission in the Citizen's Charter initiative", **Financial Accountability & Management**, Vol. 11, No 2.

Lund, Brian (2008), "Major, Blair and the Third Way in Social Policy", **Social Policy & Administration**, Vol. 42, No: 1, s. 43-58.

Brudney, Jeffry L.- Heber, Ted F., Deil S. Wright (1999), "Reinventing Government in the American States: Measuring and Explaining Administrative Reform." **Public Administration Review**, Vol. 59, No: 1, s. 19-30.

Butler, Rabin (1994), "Reinventing British Government: A Symposium", **Public Administration**, Vol. 72, No: 2, s. 263- 270.

Bynoe, Ian (1996), **Beyond the Citizen's Charter. New Directions for Social Rights**, Institute for Public Policy Research, London.

Clark, David (2000), "Citizens, Charters and Public Service Reform in France and Britain", **Government and Opposition**, Vol. 35, No: 2, s. 152-169.

Cohen, Steven ve Brand, Ronald (1993), **Total Quality Management in Government: A Practical Guide to Real World**, Jossey- Boss, San Fransisco.

Coşkun, Bayram ve Nohutçu, Ahmet (2005), "Türkiye'de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: Kuramsal- Tarihsel Perspektif, Genel Değerlendirme ve Saptamalar", Nohutçu, Ahmet, Balcı, Asım (Ed.), **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması- I**, Beta; Ankara, s. 1-30.

DPT (2006), **Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu**, 2. Sürüm. (www.sp.gov.tr/documents/sp-kilavuz/sp). (12.02. 2008).

DPT (2008), "2008 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlemesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı", www.ekutup.dpt.gov.tr/program/2008_programi.pdf (27.03.2008).

Drewry, Gavin. (2005), "Citizen's Charters, Service Quality Chameleons", **Public Management Review**, Vol. 7, No: 3, s. 321- 340.

Ghuman, B. S. (2002), "Citizens' Charter: A New Approach towards Accountable Administration in India", **Paper presented at the Second Specialized International Conference of the International Institute of Administrative Sciences**, New Delhi, India, November.

Goldsmith, Micheal J. (1997), "Farewell to British State", , Lane, Jan Erik (Ed.), **Public Sector Reform, Rationale, Trends and Problems**, Sage, London, s. 147-167.

Gore, Al (1997), **Putting Customers First '97**, Government Printing Office, Washington, DC.

Heper, Metin ve Sancar, Selçuk (1998), "Is Legal- Rational Bureaucracy a Prerequisite for a Rational Productive Bureaucracy?", **Administration and Society**, Vol. 30, No: 2, s. 143- 165.

Huges, Owen (1992), "Public Management or Public Administration?", **Australian Journal of Public Administration**. 51 (3), s. 286- 293.

Hunt, Daniel V. (1993), **Quality Management for Government: A Guide to Federal, State, and Local Implementation**, ASQS Quality Press, Wisconsin.

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (T.C. **Resmî Gazete**. 26 Mayıs 2006 tarih ve 26179 Sayı).

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (T.C. **Resmî Gazete** 24.12.2003 tarih ve 25326 Sayı)

Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden. Yapılandırılması Hakkında Kanun, [www.tbmm.gov.tr/ kanunlar/k5227.html](http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html) (10.07.2007).

Karatepe, Selma (1999), Türkiye'de Yönetim Yurttaş İlişkisi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar", **Kamu Yönetiminde Kalite 1. Ulusal Kongresi**, Cilt I, TODAİE, Ankara, , s. 191- 207.

Keeble, P. (1996) 'The Concept and Operation of the Citizen's Charter", **Management Services**, Vol. 40, No: 5, s.10-18.

Kelly, Rita M. (1998), "An Inclusive Democratic Polity, and the Public Management", **Public Administration Review**, Vol. 58, No: 3, s. 201- 208.

Kettl, Donald F. (1997), "The Global Revolution in Public Management: Driving Themes, Missing Links", **Journal of Policy Analysis and Management**, Vol. 16, No: 3, s. 446-462.

Kickert, Walter J.M. (1995), "Public Management in the United States and Europe", Kickert, Walter J.M. (Ed.), **Public Management and Administrative Reform in Western Europe**, Routledge, London and New York;, s. 16- 40.

Kirkpatrick, Ian and Miguel Martinez Lucio (1995), "The Politics of Quality in the Public Sector," Kirkpatrick, Ian and Miguel Martinez Lucio (Ed.) **Politics of Quality in the Public Sector**, Routledge, London and New York, s. 1-15.

Komensky, John M. (1996), "Role of 'Reinventing Government' in Federal Government", **Public Administration Review**, Vol. 56, No: 3, s. 247- 255.

Kravchuk, Robert S. ve Leighton, Robert (1993) "Implementing Quality Management in the United States", **Public Administration Review**, Vol. 56, No: 3, s. 247-255.

Lenkowsky, Leslie ve Perry, James L. (2000), "Reinventing Government: The Case of National Service." **Public Administration Review**, Vol. 60, No: 4, s. 298- 307.

Lin, Binshan ve Ogonyemi, Francine (1998), "Implications of Total Quality in Federal Services: the USA Experience." **International Journal of Public Sector Management**, Vol: 8 No: 4, s. 4- 11.

Lo Schiavo, Luca (2000), "Quality Standards in The Public Sector: Differences between Italy and the UK in the Citizen's Charter Initiative", **Public Administration**, Vol. 78, No: 3, s. 679-698.

Löffler, Elle (1999), "The Value of Public Management Evaluations from an International Perspective: Best Practice Cases Reconsidered", **International Public Management Network Siena Workshop**, 28-30 July.

Madell, Tom (2005), "From the Citizen's Charter to Public Service Guarantees: The Swedish Model", **European Public Law**, Vol. 11, No:2, s. 259- 280.

Mascarentes, Reginald C. (1993), "Building an Enterprise Culture in the Public Sector: Reform of the Public Sector in Australia, Britain and New Zealand", **Public Administration Review**, Vol. 53, No: 4, s. 319- 327.

McGuire, Linda (2001), "Service Charters—Global Convergence or National Divergence? A Comparison of Initiatives in Australia, the United Kingdom and the United States", **Public Management Review**, Vol. 3, No: 4, s. 493-524.

Milakovich, Micheal E (1992), "Total Quality Management for Public Service Productivity Improvement." Halzer, Mark (Ed.), **Public Productivity Handbook**, Marcel Dakke, New York s. 577- 603.

Mussari, Riccardo (1998), "The Citizen's Charter: Opportunity for NPM Implementation in Italian health Service", **International Public Management Network Conference Salem**, Oregon, June 28-30.

OECD (1999), **Synthesis of Reform Experience in Nine OECD Countries, Government Roles and Functions, and Public Management**, OECD, Paris.

OECD (2000a), **Trust in Government Ethics Measures in OECD Countries**, OECD, Paris.

OECD (2000b), **Government of the Future**, OECD, Paris.

Osborne, David ve Plastrik, Peter (1997), **Banishing Bureaucracy: the Five Strategies for Reinventing Government**, Addison-Wesley, Massachusetts.

Önder, Murat (1999), "Kamu Örgütlerinde TKY: Ankara Büyükşehir Belediyesinde Ampirik Bir Çalışma", **Kamu Yönetiminde Kalite 2. Ulusal Kongresi**, Cilt II, TODAİE, Ankara, , s. 327- 348.

Pearce, Graham ve Mawson, John (2003), "Delivering Devolved Approaches to Local Governance", **Policy & Politics**, Vol. 31, No: 1, s. 51-67.

Rhodes, R.A.W. (1997), "Reinventing Whitehall 1979- 1995," Kickert, Walter J.M (Ed.) **Public Management and Administrative Reform in Europe**, Edward Elgard Publishing, Cheltenham, s. 4- 58.

Saran, Ulvi M. ve Göçerler , Ahmet (1998), "Kamu Hizmetlerinde İçişleri Bakanlığı'nda Toplam Kalite Yönetimi", **Türk İdare Dergisi**, Vol. 421, s. 225-285.

Steas, Patrick ve Thijs, Nick (2005), "Quality Management on the European Agenda, European Institute of Public Administration Report", http://www.eipa.nl/CAF/Articles/scop05_1_6.pdf (01.14.2008).

Terry, Larry D. (1998), "Administrative Leadership, Neo-Managerialism and the Public Management Movement", **Public Administration Review**, Vol. 58, No. 3, s. 184-200.

Thomson, James R. (2000), "Reinventing as Reform: Assessing the National Performance Review", **Public Administration Review**, Vol. 50 No: 6, s. 508- 519.

Torres, Lourdes (2003), "Service Charters: Reshaping the Government-Citizen Relationship: The Case of Spain ", **Conference of the European Group of Public Administration (ESPA), September 3-6**, Lisbon, Portugal.

Torres, Lourdes (2006), "Service Charters in Spain: Transparency and Citizen Empowerment or Government Marketing", **Public Money and Management**, Vol. 26, No: 3, s. 159- 164.

United States General Accounting Office (1999), **Management Reform: Using the Results Act and Quality Management to Improve Federal Performance**, Statement of J. Christopher Mihm, Washington D.C., July.

Üstüner, Yılmaz (2000), "Kamu Yönetimi Kuramı ve İşletmeciliği Okulu", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 33, No: 3, s. 15-31.

Van de Walle, Steven.- Thijs, Nick.- Bouckaert, Geert (2005), " A Tale of Two Charters: Political Crisis, Political Realignment and Administrative Reform in Belgium", **Public Management Review**, Vol. 7, No: 3, s. 367- 390.

Walsh, Kieron (1995), "Quality Through Markets, the New Public Service Management." Wilkinson, Adrian ve Willmott, Hugh (Ed.), **Making Quality Critical**, Routledge, London and New York, , s. 82- 104.

Zel, Uğur (1999), "Kara Harp Okulunda Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları", **Kamu Yönetiminde Kalite 1. Ulusal Kongresi**, Cilt I, TODAİE, Ankara , s. 3-8.

**YENİ KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMI:
KAMU SEKTÖRÜ SORUNLARINA
ÇÖZÜM MÜ, GEÇİCİ BİR MODA MI?**

M. İlker HAKTANKAÇMAZ*

Kamu sektörünün özel sektörden tümüyle farklı olduğu, kamunun, kamu hukuku çerçevesinde kalarak ve istihdam ettiği çok sayıda çalışan vasıtasıyla faaliyette bulunacağı, harcamaların kamu sektörüne özgü harcama ve bütçeleme sistemi içerisinde yapılacağı varsayımlarına dayanan ve Alman sosyolog Max Weber'in bürokrasi kuramının özünde yer aldığı Geleneksel Kamu Yönetimi Yaklaşımı (GKY) 20. yüzyıl boyunca kamusal işlevlerin yerine getirilmesinin yegane yolu olarak görülmüş ancak sonuç; her alanda aşırı büyüyen ve yayılan buna karşılık talepleri karşılayamayan bir kamu sektörü olmuştur.

GKY esaslarına göre örgütlenmiş kamu yönetimlerinin pek çok ülkede örgütlü bir devletten beklenebilecek temel gereksinimleri dahi karşılamakta yetersiz kalması (Laking, 2000:217) yeni arayışlara yol açmış, 1980'li yılların başlarında İngiltere'de Thatcher'la başlayan uygulamalar yeni bir dönemin başlangıcı olmuş ve bu uygulamalar daha sonra pek çok ülkeye yayılmıştır.

Çoğunlukla Yeni Kamu Yönetimi (YKY) adıyla anılan bu uygulamalar “piyasa temelli kamu yönetimi (market-based public administration)”, “işletmecilik (managerialism)”, “girişimci kamu yönetimi (entrepreneurial government)”, “bürokrasi sonrası yönetim (post-bureaucratic)” adlarıyla da anılmıştır (Lynn, 1998:109). Esasen YKY adı da oldukça tartışmalı bir kavramdır ve daha çok, kamuda özel sektör yönetim tekniklerinin kullanılabilmesini mümkün kılacak reformların yapılmasını anlatmanın ‘kestirme bir ifade’si olarak kullanılmaktadır (Dunleavy ve Hood, 1994:9).

İsmi dahi tartışmalı olan bu Yaklaşım kapsamındaki uygulamalar dünyanın dört bir yanında çok farklı tepkilere yol açmış; bazıları onu, ülkelerin sosyal,

* Eldivan Kaymakamı

kültürel ve siyasal yapılarından bağımsız olarak uygulanabilecek evrensel nitelikte yeni bir yönetim modeli olarak görürken bazıları da yaklaşımın içerdiği yönetsel reformlara şüpheyle yaklaşmış ve YKY'yi gelip geçici bir moda olarak nitelemişlerdir.

Bu çalışmada farklı görüşlerden yararlanılarak ve dünyadaki YKY uygulamalarının sonuçları analiz edilerek YKY'nin geçici bir moda mı yoksa kamu sektörünün sorunlarına bir çözüm mü olduğu sorusuna cevap aranacaktır.

1. YKY NEDİR?

YKY, her ne kadar 1980'li yılların başında İngiltere'de Thatcher'la başlamış ve bu nedenle de bu konudaki araştırmalar çoğunlukla İngiltere deneyimine yoğunlaşmışsa da, İngiltere'ye özgü değildir (Hood, 1991:3). YKY'nin başlıca denemeleri Yeni Zelanda ve Avustralya'da gerçekleştirilmiş, ABD'de YKY adı hiçbir şekilde kullanılmamış olmakla birlikte Yaklaşımın yöntem ve ilkeleri 'Devletin Yeniden Keşfi (Reinventing Government)' adı altında uygulamaya konulmuş ve bu ülkelerdeki uygulamalardan elde edilen başarılı sonuçlar YKY'yi pek çok ülkenin gündeminin ön sıralarına taşıyarak dünyanın dört bir yanına yayılmasını sağlamıştır (Lane, 2000:304, Gruening, 2001:2).

Temel olarak kamu yönetiminde işlerin nasıl görüleceği ya da bu işlerin nasıl organize edilip vatandaşlara sunulacağına ilişkin bir dizi ilke sunan YKY, politika belirleme sürecini yönetimden ayırır ve siyasal süreçle değil siyasal organlarca amaçlar belirlendikten sonra ne yapılacağına yoğunlaşır (Lane, 2000:304-5).

YKY'nin, temelde iki iddiası vardır. Birincisi; bürokrasi, kamu sektörünü yönetmenin en etkin yolu değildir. İkincisi; sözleşmecilik ya da kamusal işleri sözleşme ile özel sektöre gördüren kamu yönetimi (contractualism), bürokrasinin yerini almalıdır. Çünkü YKY kamu ve özel sektör yönetimlerinin birbirinden farklı olduğu düşüncesini reddeder ve örneğin kamuya ait işletmelerle özel sektöre ait işletmeler arasında hiçbir ayırım yapılamayacağını savunur (Lane, 305). Bu bakımdan YKY'nin ana fikri; kamu hizmetlerinin sunumunda özel hukuk çerçevesinde düzenlenmiş sözleşmeler aracılığıyla kamusal işlerin özel sektöre gördürülmesidir (Lane, 2000:317). Diğer bir deyişle YKY, devlet toplum ilişkisinde temel bir değişikliği, bürokrasinin doğrudan hizmet sağlamak yerine bunda dolaylı bir rol üstlenmesini sağlamayı amaçlar (Bilgiç, 2003:25).

Harcamaların azaltılması, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, kamu bütçesinin küçültülmesi ve bütçeleme sisteminin değiştirilmesi, kamuda özel

sektör mantığının egemen kılınması ve rekabeti arttırıcı düzenlemelerin yapılması ya da personel yönetim sisteminde esneklik sağlanması gibi başlıca konular çeşitli ülkelerde YKY kapsamında yürütülen reformların ortak konularıdır. YKY'nin getirdiği en temel değişim konusu ise gerek kurumların gerekse bireylerin sonuçları başarmasının istenmesi ve bu sonuçlardan sorumlu tutulmalarıdır (Hughes, 1994:22,66).

Bu çerçevede YKY çok farklı durumlarda, örgütlerde, alanlarda, yönetim kademelerinde ve ülkelerde aynı ilkeler paketini “yönetim hastalıklarının” giderilmesi için önerir. Danimarka'dan Yeni Zelanda'ya, eğitimden sağlığa, merkezi yönetimden yerel yönetimlere, zengin Kuzey'den yoksul Güney'e YKY kapsamında hep benzer çözümler önerilmiştir (Hood, 1991:8).

YKY'nin ortaya çıkışının II. Dünya Savaşı sonrası gelişmiş ülkelerdeki özel sosyal şartlara bir tepki niteliğinde ve; devletin büyümesini yavaşlatma, kamu kurumlarının doğrudan hizmet sunması fikrinden kopuş, kamusal faaliyetlerde bilgi teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması ve kamusal kararların alınması sürecine daha fazla önem verilmesi biçiminde özetlenebilecek dört önemli yönetsel eğilimin sonucu olduğunu belirttikten sonra bunları ayrıntılarıyla açıklama çabasına giren Hood (1991, 3-7)'a karşı Hughes (1994:66-7), Hood'un, her nedense çok daha basit açıklamaları ihmal ettiğini ve YKY'nin, basitçe, geleneksel modelin 'daha fazla işlememesi ve işlemediği konusunda yaygın bir kanaatin' oluşması sonucunda gözden düşmesi nedeniyle ortaya çıktığını dile getirir. Hughes'a göre ilk önce siyasal iktidarlar bu durumun farkına varmış ve daha sonra geleneksel modelin temel varsayımlarına meydan okumaya başlamışlardır.

Hughes'un da belirttiği gibi önceki yönetim teorilerinin ortaya çıkışından farklı olarak YKY, öncelikle uygulamada kendisini göstermiş, daha sonra akademisyenlerce sistematize edilmiştir. Bu akademisyenlerden ilki ve belki de en önemlisi olan Hood, 1991 yılında, dünyadaki uygulamaları analiz ederek YKY'nin genel çerçevesini çizdiği ve bir sisteme oturttuğu, bu nedenle de yayımlandıktan sonra tüm dünyada geniş yankı uyandırmış olan² “Her Daim Geçerli Bir Kamu Yönetimi mi? (A Public Management For All Seasons?)” adlı makalesinde YKY'nin dayandığı ilkeleri şu şekilde sıralar (1991:4-5):

² Sadece Google Scholar'da yapılan 09.06.2007 tarihli arama kayıtlarına göre, Hood'un bu makalesine, İngilizce'den Almanca'ya, Japonca'dan İspanyolca'ya çeşitli dillerde yayınlanmış 1075 akademik çalışmada, ki bu rakam Google Scholar'da yer alan makalelere yapılan atıf sayıları ile kıyaslandığında bile rekor bir sayıyı ifade etmektedir, atıfta bulunulmuştur. (<http://scholar.google.com/scholar?hl=en&lr=&q=hood.09.06.2007>)

- Kamuda profesyonel yönetim: Kamusal faaliyetlerde sorumlulukların açıkça belirlenmesi ya da kamuda yöneticilerin yönetmesine izin verilmesi olarak özetlenebilir.

- Performansın ölçülmesi: Kamuda kurallara uygun iş yapılması anlayışının terk edilerek sonuçların önemli olduğu anlayışına geçilmesi, hedeflerin ve başarı ölçütlerinin açıkça ortaya konulduktan sonra performansın ölçülmesini ifade eder.

- Çıktılara daha fazla önem verilmesi: Yönetimde süreçten çok sonucun önemli olduğunu ifade eder.

- Büyük örgütlerin optimum büyüklükte daha küçük örgütlere bölünmesi: Hantal yapılı bürokratik örgütlerin ürüne dayalı olarak parçalanması ile daha yönetebilir, daha verimli, daha hızlı kararlar alınabilen, koordinasyonun daha kolay sağlanabildiği birimler yaratılmasını ifade eder.

- Kamuda rekabete dönüşüm: Daha az maliyet ve daha iyi standartlarda ürün için kamunun kendi içinde ve özel sektörle yarış içinde olması gerektiğini ifade eder.

- Özel sektör yönetim tekniklerinin kullanımı: Kamuda, tek tip hizmet etiği anlayışının terk edilmesini, eleman istihdamında ve ödüllendirmede esnekliğin sağlanmasını kısaca özel sektörde geçerliği kanıtlanmış yönetim tekniklerinin kamuda da uygulanmasını ifade eder.

- Kaynak kullanımında disiplin ve tutumluluk: Daha azla daha fazla üretmek için girdi miktarının kontrolü, maliyetlerin kısılması, işgücü disiplininin yükseltmesini ifade eder.

2. YKY, GEÇİCİ BİR MODA MI YOKSA KÜRESEL BİR PARADİGMA MI?

Abrahamson (1991:587) makalesinde “yönetmel moda”nın “teknik açıdan verimsiz yeniliklerin, sürekli bir biçimde örgütler arasında yayılarak, teknik açıdan verimli yeniliklerin reddedilmesine neden olması süreci” biçiminde tanımlandığını aktarmaktadır. Tanımda, yönetmel moda kavramına olumsuz bir anlam yüklediği görülmektedir. O’na göre; yönetim danışmanlık şirketleri, düşünce kuruluşları, kamu yönetimi duayenleri, iş çevreleri, medya, eğitim kurumları gibi moda akımların yaratılmasında rolü olan aktörler aynı zamanda bu yayılmayı da besleyen en önemli unsurlardır (Abrahamson, 1996:255).

YKY kapsamındaki uygulamaların tüm dünyada yaygınlaşmaya başlaması, toplumların farklı kesimlerinde farklı tepkilere yol açmış, bazıları tamamıyla YKY’yi desteklerken bazıları da GKY anlayışına sıkı sıkıya sarılmışlardır (Lane, 2000:304).

Hood (1991:3), YKY ilkelerinin dünyanın dört bir yanında artan sayıda ülkedeki yükselişini ‘kamu yönetimi alanındaki en çarpıcı uluslararası gelişme’ olarak niteler. Dunleavy ve Hood (1994:10) YKY’yi ‘tarihin uluslararası yürüyüşü’ olarak tanımlarken Barzelay (2000:209) onun ‘tarihsel bir gerçeklik’ olduğunu söyler. Bazılarıysa bir adım daha ileri gider ve Wilson’un ikilemi, Taylor’un Bilimsel Yönetimi ve Weber’in hiyerarşik kontrolü üzerine kurulmuş olan GKY Paradigması’nın artık bir ölü olduğunu savunurlar (Common, 1998a:60).

YKY savunucularına göre bu yeni yaklaşım çağdaş kamu yönetimi alanında ortaya çıkan ‘yeni bir paradigma’dır. Bunlar YKY’nin dünya çapında bir olgu ve ülkelerin sosyal, kültürel ve siyasal yapılarına bağlı olmaksızın evrensel olarak uygulanabilir bir anlayış olduğunu, bir ülkeden diğerine hızla ve karşı konulamaz bir güçle bir tür küresel dalga biçiminde yayıldığını söyler (Sözen ve Shaw, 2002:475), YKY’nin GKY’nin başarısızlıklarını ve hatta moral çöküntüsünü gidermenin yegane yolu olduğuna inanırlar (Hood, 1991:4).

Buna karşın şüphecilere göreyse YKY geçici bir modanın sonucudur (Hood, 1991:6) ve daha yeni modeller çıktığında ortadan kaybolacaktır (Sözen ve Shaw, 2002:476). Şüphecilerin bir kısmı onu yüzyılın birikimiyle oluşmuş kamu yönetimi etiğini ve kültürünü tahrip etmekle suçlarken (Hood, 1991:4) bir kısmı da YKY’nin, GKY geleneklerinden keskin bir kopuştan çok onun zengin tarihinin bütünüleyici bir parçası olduğunu iddia eder (Page, 2005:723). Örneğin Famham ve Horton (1992:45) YKY’nin, belli bir yönetim teorisini veya programını ifade etmediğini ve bu nedenle herkesçe kabul görmüş bir tanımı olmadığını söylerken Ferlie ve diğerleri (1996:10) YKY’yi, herkesin istediği gibi boyayabileceği boş bir tuvale benzettir ve onun ne olduğu, ileride ne olacağı veya olması gerektiği konusunda büyük bir tartışmanın olduğunu ifade ederler. Pollitt (1995:133)’se YKY’yi ülkelerin kamu sektörlerini geliştirmek için reformları içinden seçebilecekleri bir ‘alışveriş sepeti (shopping basket)’ne benzettir. Ferris ve Graddy (1998:237) teknik açıdan bir değerlendirme yapar ve özel sektör için geliştirilmiş modellerin kamu sektöründe uygulanmasında her iki sektör arasındaki karar alma süreçleri, amaçların karmaşıklığı ve sorumlu olunan konular bakımından yapısal farklılıklar nedeniyle sınırlılıklar bulunduğunu söyler. Common (1998a: 72) YKY’nin hızla yayılması konusunda daha farklı bir noktaya dikkati çekerek onun, koşulları uygun olmayan ülkelerde dahi neden uygulamaya konulduğunu anlamak için IMF, Dünya Bankası, OECD gibi uluslararası örgütlerin etkisinin de dikkate alınması gerektiğini belirtir. Rose (1991:19) da uluslararası örgütlerin YKY’nin yayılmasında önemli rolleri olduğundan kuşku duymayanlardandır. Onlara göre küresel elit,

YKY'nin yayılması sürecinde bilgi akışını etkin bir biçimde kontrolünde tutmuş hatta yönlendirmiş ve YKY, bir tür nedenleri ve sonuçları üzerinde genel bir uzlaş sağlanmış 'yönetel bilgi birikimi' olarak sunulmuştur (Common, 1998b:447). Peters (1997:71) de aynı noktaya işaret ederek YKY ilkelerinin kamu sektörünü yeniden yapılandırırken uyulacak altın standartlar haline geldiğini ve dünyanın en gelişmişinden en yoksuluna kadar tüm ülkelerinde aynı ilkeler paketinden daha etkin, daha etkili ve daha az pahalı kamu yönetimi yaratmasının beklendiğini, bunun esasında uluslararası örgütlerde hakim 'bir model hepsine uyar (one-size-fits-all)' yaklaşımının bir sonucu olduğunu söyler. Şüphecilere göre koşulları YKY ilkelerinin uygulanmasına hiç de elverişli olmayan üçüncü dünya ülkelerinde bile kamu sektörünün, özellikle küresel güçlerin ve uluslararası örgütlerin de etkisiyle etkinlik, rekabet, kar gibi piyasa temelli değerlere doğru evrilme sürecine girmiş olması (Haque, 1996:191) YKY'nin de, özelleştirme gibi, kendine özel 'uluslararası politika kültürü'nü yarattığının göstergesidir (Common, 1998b:447).

Şüphecilere, YKY'yi, zorlamayla yayılan gelip geçici bir moda olarak nitelendirmelerine karşı Dunleavy ve Hood (1994:9-10), YKY çerçevesindeki yenilikleri esasen 1960'lı yıllarda gelişen fakat o dönemde uygulamaya konulamamış fikirlerin günümüzdeki gecikmiş bir yansıması olarak görmek gerektiğini, kamu yönetimi alanındaki geçmiş değişimi deneyimlerinin de göstermiş olduğu üzere bazen fikirlerin ilk doğdukları dönemden çok zaman sonra yeni bir köktenci akım halini aldığını, aynı durumun 1911'de Max Weber meşhur ideal tip bürokrasi modelini ortaya attığında da yaşandığını ve fikirlerinin hemen herkesçe paylaşılmadığını ancak 80 yıl geçtikten sonra Weberyen bürokrasi modelinin kamu örgütüyle eşanlamda kullanılabilir hale geldiğini ifade ederler. Dunleavy ve Hood, bu açıklamalarının doğruluğunun bir başka delili olarak da, YKY'nin, kamu yönetiminin bir alanından diğer bir alanına hızla yayıldığını ancak bu yayılmayla paralel olarak YKY'ye karşı direnmenin, artmak yerine azalmasını, özellikle sol kesimden özelleştirmeye, yerelleşmeye ve performans göstergelerine olan itirazların reformlar hayata geçirildikçe dinmesini göstermişlerdir. YKY'nin geçici bir moda olduğu iddialarına karşı bir görüş de Sözen ve Shaw (2002:476) tarafından dile getirilmiştir; onlar da, dünyada YKY'yi benimseyen ülkelere bakıldığında, YKY'nin bu ülkelerde halen etkisini ve varlığını sürdürmeyi başardığının görülmekte olduğunu belirtmişlerdir.

Buna karşılık Osborne ve Gaebler'in (1993), 'tek bir YKY modeline doğru kaçınılmaz bir küresel gidiş olduğu' iddiası da ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Dunleavy ve Hood (1994:13) iddiayı reddederek gelecekte bu alanda tek bir modelden ziyade farklı YKY modellerin olacağını düşünmenin daha gerçekçi

olacağını ifade etmişler, Ferlie ve diğerleri (1996) de iddiayı fazlasıyla basitleştirilmiş ve öngörüye dayandırılmış bir tutum olarak nitelmişlerdir, çünkü onlara göre YKY, yerel etkilere fazlasıyla açıktır ve farklı ülkelerde yerel tarihe, kültüre, ülkedeki ve ilgili kamu örgütündeki siyasal ve yönetsel liderliğe bağlı olarak değişen, farklı YKY türleri ortaya çıkmıştır. Geri (2001:445) de aynı noktaya dikkati çeker ve genelde YKY, bir dizi ortak ilkeyi içerse de, Brezilya'dan Fransa, Kore, Portekiz, İsveç ve Britanya'ya kadar pek çok ülkede uygulamaya konulan YKY reformlarının bu ülkelerdeki başta merkezi yönetimin temel örgütsel yapısını değiştirme derecesi olmak üzere kapsam ve özellik bakımından büyük farklılıklar gösterdiğini belirtir. Mathiasen'e (1999:92) göre de YKY kapsamındaki kamu yönetimi reformlarında tek bir en iyi model yoktur, reformlar yapılırken yerel koşulların dikkate alınması gereklidir ve bundan dolayı da YKY'nin etkinliği ve uygulanabilirliği ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Bu duruma 1995 yılında Yeni Zelanda'daki YKY reformlarının değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan bir raporda da değinilmiş; reformların Yeni Zelanda'da kamu hizmetlerinin etkinliği ve kalitesini büyük ölçüde arttırdığı belirtilmiş ancak yine aynı raporda Yeni Zelanda'da başarılı olan uygulamaların gelişmekte olan ülkelere de başarılı sonuçlar verip vermeyeceğini söylemenin zor olduğu, kültürel ve siyasal çevre koşullarının çok farklı olması durumunda uygulamaların başarılı olma şansının sınırlı olduğu ifade edilmiştir (Laking, 2000:218). Yine, Dünya Bankası'na 1997 yılında hazırlanan Dünya Kalkınma Raporu'nda; '...Yeni Zelanda için yararlı olan reformların gelişmekte olan çoğu ülkede işlemeyebileceği' belirtilmiştir (Laking, 2000:219). YKY'nin tüm dünyada geçerli tek bir modeli olup olmadığıyla ilgili en keskin tavır Yeni Zelanda'daki YKY reformlarının mimarlarından Ailen Schick (1998) tarafından sergilenmiştir. 'Neden Çoğu Gelişmekte Olan Ülke Yeni Zelanda Reformlarını Denememelidir (Why Most Developing Countries Should Not Try New Zealand Reforms)' adlı makalesinde Schick; uluslararası örgütlerin Yeni Zelanda'daki reformları pek çok uluslararası toplantıda örnek gösterdiklerini ve Yeni Zelanda'da reformların uygulanmasına iştirak etmiş olanların sonuç odaklı kamu yönetiminin meziyetlerini ve uygunluğunu anlatmak için tüm dünyayı dolaştıklarını buna karşın kendisinin, Yeni Zelanda deneyiminin, kamu sektörlerindeki sorunların üstesinden gelmek isteyen gelişmekte olan ülkeler için pratik bir rehber olacağı görüşünü kabul etmediğini, YKY reformlarının başarıyla uygulanabilmesi için bazı ön koşulların varlığının hayati önemi haiz olduğunu ve bunların uzun yıllar içindeki yanlış yönetim nedeniyle oluşmuş sorunları gidermeye çalışan ülkeler tarafından dikkate alınması gerektiğini çok açık bir biçimde ifade etmiştir.

Zaten uluslararası karşılaştırmalardan elde edilen bulguların YKY reformlarında hız, yapı ve kapsam bakımlarından ülkeler arasında çok büyük farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuş olması da göstermektedir ki, Sözen ve Shaw'un ifadesiyle, YKY'nin en azından içinde bulunduğumuz yer ve zaman içinde ülkelerin özel şartlarına bağlı olmaksızın evrensel olarak uygulanabilir bir yönetim modeli olduğunu söylemek güçtür (Sözen ve Shaw, 2002:476).

3. YKY KAMU SEKTÖRÜNÜN SORUNLARINA ÇÖZÜM MÜDÜR?

Manning (2001) YKY'nin başarısının değerlendirilmesine yönelik üç somut ölçüt belirlemiştir.

O'na göre YKY'nin başarısının değerlendirilmesinde kullanılacak birinci ölçüt, YKY'nin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, kamu yönetiminde hakim düşünce haline gelip gelmediği diğer bir deyişle YKY'nin, GKY ile olan savaşını kazanıp kazanmadığıdır (Manning, 2001:297).

Hope (2001:122) da YKY'nin bu bakımdan başarısının değerlendirilmesinde kullanılacak benzer bir ölçüt önerir ve YKY'nin, kamu yönetiminin sorunlarını çözeceğini özellikle vurguladığı için, başarı ya da başarısızlığının büyük ölçüde reformlarının ne ölçüde bir ülkenin yönetim sisteminin parçası haline geldiğine bakılarak değerlendirilmesi gerektiğini söyler.

Gow ve Dufour (2000:579)'ın görüşleri de aynı yöndedir ve onlar da, YKY'yi sadece bir dizi basit yönetsel teknik olarak görmedikleri ve onun yönetsel değerlere ve yönetsel bir kültüre işaret ettiğine inandıkları için, YKY'nin ancak kamu yönetimi kültüründe ve etkinliklerinde bir dönüşüm gerçekleştirebilmişse, diğer bir deyişle bürokratik yönetimin yerini girişimci yönetimin almasını sağlamışsa başarılı sayılabileceğini belirtirler.

Bu ölçüt bakımından YKY'nin başarısı hakkındaki değerlendirme; her ne kadar YKY kendini çok açık bir şekilde kamusal işlevlerin görülmesi için en uygun model ya da Hood (1991)'un ifadesiyle 'her daim geçerli bir kamu yönetimi modeli⁴ olarak sunmuşsa da, hiç şüphe yok ki YKY, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hiçbirinde yegane kamu yönetimi paradigması haline gelememiştir. YKY'yi benimseyen ülkelerdeki kamu yönetimleri incelendiğinde, hiyerarşiye dayalı bürokratik yapıların tamamıyla ortadan kalkmadığı ya da sözleşmecî kamu yönetimi modelinin tamamen egemen olmadığı görülmektedir. Bazı alanlarda çok çarpıcı YKY reformlarının gerçekleştirilmiş olduğu pek çok ülkede bile hala çoğu yönetsel etkinliğin, geleneksel model esaslarına göre işleyen bürokratik örgütler tarafından görülmesine devam edilmektedir.

Özetle, bu ölçüte göre YKY'nin başarısı değerlendirildiğinde YKY GKY'ne karşı savaşı henüz kazanamamış ancak hiç şüphesiz onda önemli etkiler yapmıştır (Manning, 2001:300).

Manning'in YKY'nin başarısının değerlendirilmesi için getirdiği ikinci ölçüt, YKY'nin uygulamaya konulduğu ülkelerde sonuç verip vermediği bir başka deyişle, kamu örgütlerinin işlemsel etkinliğini ve taleplere duyarlılığını arttıracığına ilişkin vaatlerini gerçekleştirip gerçekleştiremediğidir.

Bu ölçüt bakımından YKY'nin başarısı hakkındaki değerlendirme; reformların maliyetinin, işlem maliyetlerindeki azalma dolayısıyla sağlanacak etkinlik kazanmalarını aştığıdır. Örneğin bazı ülkelerde kamusal işlerin yürütülmesinde hizmet sağlayıcısı olma işlevi ile hizmeti doğrudan sunma işlevinin birbirinden ayrılması (the separation of purchasers from providers) hesap verilebilirliği azaltırken eşitsizliğin artmasına neden olmuştur. Özerkleştirme (autonomisation)'den elde edilen başarılar da sınırlıdır. Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki ülkelerde Tarımsal Araştırma Enstitülerinin özerkleştirilmesinden elde edilen başarıların değerlendirilmesine ilişkin olarak yürütülen çalışmalar bu uygulamayla hedeflenen amaçların başarılmasında ciddi sorunların bulunduğunu, özellikle Afrika'daki özerkleştirme uygulamalarının yönetimde etkinliği arttırmaktan çok, kurumları kapanmaktan kurtannanm bir yolu olarak kullanılmakta olduğunu ortaya koymuştur (Manning, 2001:301).

Benzer bir sonuç OECD ülkelerindeki YKY reformlarından sorumlu Bakanlar toplantısında da ortaya çıkmış, toplantıda; pek çok ülkede, YKY reformlarının gerçekleştirilmesinin önünde önemli engellerin bulunduğu, kamu sektörünün görelî olarak sınırlı buna karşılık kamusal kontrol mekanizmasının çok güçlü olduğu Japonya'da bile, her ne kadar reformlar hükümet gündeminin üst sıralarını işgal etse de, reformlara karşı hala güçlü bir direncin bulunduğu ve reformların ilerleme hızının çok yavaş olduğu, eski Sovyet rejimini demokrasiye dönüştürme gayretinde olan Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Polonya'da YKY'nin amaçlarının yakın bir gelecekte gerçekleştirilmesinin pek mümkün görünmediği ifade edilmiştir (Mathiasen, 1999:107).

Yine Gill (2000:62) de makalesinde Yeni Zelanda'daki YKY reformlarından elde edilen başarıları saydıktan sonra halen mevcut sorunları ve YKY reformlarının neden olduğu yeni açmazları sıralamış, ardından da, Yeni Zelanda'da vatandaşın kamu hizmetlerinin kalitesine ilişkin beklentisiyle aldığı hizmetlerin kalitesi arasındaki farkın da hala sürdüğünü eklemiştir.

Özetle, bu ölçüte göre YKY'nin başarısı hakkındaki değerlendirme; başarının bazı alanlardaki başarısızlıklarla karışık bir başarı olduğudur (Manning, 2001:301).

Manning'in YKY'nin başarısının değerlendirilmesi için önerdiği üçüncü ölçüt, YKY'nin yeterince sonuç verip vermediği ya da mirasının ne olduğudur.

Ona göre; gelişmekte olan ülkelerde YKY uygulamaları sınırlıdır ve çok az şeyi başarmıştır (Manning, 2001:306). Lane (2000:309) de benzer bir görüşü dile getirir ve sözleşmecî kamu yönetimi modelinin üçüncü dünya ülkelerinde patronajı ve kayırmacılığı arttırdığını ifade eder. Hope (2001:133) da Afrika'daki YKY reformlarının genelde başarılı olmakla birlikte ciddi başarısızlıklarının da bulunduğunu belirterek öncekilerle aynı doğrultuda bir görüş dile getirmiştir (Hope, 2001:133).

Bu ölçüt bakımından YKY'nin başarısı hakkındaki değerlendirme; YKY'nin kamu yönetimi alanındaki tartışmaları büyük ölçüde değiştirdiği ve bu alanda kullanılabilecek seçenekleri çeşitlendirdiği, bu bakımdan YKY'nin başarısının; heyecan verici ancak denenmemiş açılımlar getirmek olduğu biçimindedir (Manning, 2001:306).

SONUÇ

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan birincisi şudur ki; YKY 'yönetsel moda'ya özgü özellikleri taşımamaktadır. Çünkü, öncelikle, yeni bir paradigma olarak ister kabul edilsin ister edilmesin, YKY, temel ilkeleri ve kamu sektörüne yaklaşımı açısından GKY'den keskin bir ayrışmayı ifade etmektedir. İkincisi, YKY, bugüne kadar, hem de dünyanın dört bir yanında, artan bir popülarite ile kalıcı olmayı başarmıştır. YKY'nin yayılmasında uluslararası örgütler, yönetim danışmanlık şirketleri, düşünce kuruluşları gibi uluslararası aktörlerin önemli payı olduğu, özellikle uluslararası fon kuruluşlarının, kredi kullanmanın ön koşulu olarak ülkeleri YKY reformlarını uygulamaya koymaya zorlayarak YKY'nin yayılmasında etkin rol üstlendikleri su götürmez bir gerçektir. Ancak YKY'nin tüm dünyada hızla yayılmasını GKY'nin artık işlemediği gerçeğini bir yana bırakarak sadece uluslararası aktörlerin zorlamasına bağlamak fazlaca basite indirgenmiş bir yaklaşım olacaktır. Üçüncüsü ise YKY reformlarının kamusal faaliyetlerde önemli etkinlik artışı sağlamış olması onun teknik olarak verimli bir teori olduğunun göstergesidir.

Diğer bir sonuç ise; YKY, bugüne değin gelişmiş ülkelerde bile, şüphesiz tüm vaat ettiklerini gerçekleştirememiştir ve iddia ettiği gibi kamu sektöründeki tüm problemleri çözememiştir. Esasında, ülkelerin değişen koşullarına göre biçimlenen YKY uygulamaları kamu sektöründeki sorunların çözümü için kulanıma hazır tek bir geçerli modelin olmadığına da kanıttır. Her ne kadar bazı alanlarda başarı elde edilememiş ise de, gelişmekte olan ülkelerde dahi kamu sektöründeki pek çok sorun YKY reformlarıyla çözülmüş olması umut vericidir.

Öte yandan Lane'in (2000:304) de ifade ettiği gibi bürokrasi teorisini ve Weber'i aşan bir teorinin ortaya çıkması bile başlı başına önemli bir gelişmedir.

Geleneksel modelin beklentilere daha fazla cevap veremediği apaçık ortada iken YKY'den başka da GKY'ye meydan okuyan ve yeni açılımlar sunan başkaca bir teori de henüz yoktur. Bu bakımdan YKY'nin GKY'ye meydan okumuş olmasının bile önemli sayılması ve YKY'ye, en azından kamu sektöründeki mevcut sorunları çözüp çözemeyeceğini görmek için zaman tanınması, onu geçici bir moda olarak nitelemekte acele edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Buna karşılık YKY'nin, ülkelerin özel şartlarına bağlı olmaksızın kamu sektöründeki her alanda ve her soruna evrensel olarak uygulanabilir bir teori olduğu iddiasının da gerçekçi olmadığı çalışmada şüpheye yer bırakmayacak bir biçimde gösterilmiş olduğuna inanıyoruz.

Sonuç olarak, YKY hali hazırda küresel olarak uygulanabilir bir paradigma olmayabilir ancak, gelip geçici moda bir akım olmadığı da aşıkardır. Her ne kadar uygulandığı ülkelerde kamu sektöründeki pek çok sorunu çözmede başarılı olmuşsa da, dünyanın her hangi bir ülkesindeki kamu sektörünün her türlü sorununu çözmede de aynı derecede başarılı olup olamayacağı hakkında hüküm vermek için daha fazla zaman geçmesi ve daha fazla uygulama sonuçlarının görülmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

Abrahamson, Eric (1991), "Managerial Fads and Fashions: The Diffusion and Rejection of Innovations", *Academy of Management Review*, 16(3):586-612.

Abrahamson, Eric (1996) "Management Fashion", *The Academy of Management Review*, 21(1):254-85.

Barzelay, Michael (2000) "How to Argue About The New Public Management", *International Public Management Journal*, 2:183-216.

Bilgiç, Veysel (2003) "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı", Asım BALCI ve diğerleri (Ed.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Seçkin Yayınevi, Ankara:25-38.

Common, Richard (1998a) "The New Public Management and Policy Transfer: the Role of International Organizations", Martin Minogue, Charles Polidano ve David Hulme (Ed.), *Beyond The New Public Management-Changing Ideas and Practices in Governance*, Edward Elgar Publishing Ltd., Cheltenham:59-75.

Common, Richard K. (1998b) "Convergence and Transfer: A Review of the Globalisation of New Public Management", *International Journal of Public Sector Management*, 11(6):440-50.

Dunleavy, Patric ve Hood, Christopher. (1994), "From Old Public Administration to New Public Management", *Public Money and Management*, 14(3):9-16.

Famham, David ve Horton, Sylvia (1992) "Managing Private and Public Organizations" David Famham ve Sylvia Horton (Ed.), *Managing The New Public Services*, 2nd Edition, Macmillan Press Ltd., London:25-46.

Ferlie, Evan- Ashbumer, Lynn- Fitzgerald, Louise- Pettigrew, Andrew (1996), *The New Public Management in Action*, Oxford University Press, Oxford.

Ferris, James M. ve Graddy, Elizabeth A. (1998) "A Contractual Framework for New Public Management Theory", *International Public Management Journal*, 1(2):225-40.

Geri, Laurence R. (2001) "New Public Management and The Reform of International Organizations", *International Review of Administrative Sciences*, 67:445-60.

Gill, Derek (2000) "New Zealand Experience With Public Management Reform-Or Why The Grass Is Always Greener On The Other Side Of The Fence", *International Public Management Journal*, 3:55-66.

Gow, James Ian ve Dufour, Caroline (2000) "Is the New Public Management a Paradigm? Does It Matter?", *International Review of Administrative Sciences*, 66:573-97.

Gruening, Geraod. (2001) "Origin and Theoretical Basis of New Public Management", *International Public Management Journal*, 4:1-25.

Haque, M. Shamsul. (1996b) "Public Service Under Challenge in the Age of Privatization", *Governance*, 9(2): 186-216.

Hood, Christopher. (1991) "A Public Management For All Seasons?", *Public Administration*, 69:3-19.

Hope, Kempe Ronald (2001), "The New Public Management: Context and Practice in Africa", *International Public Management Journal*, 4:119-34.

Hughes, Owen E. (1994) *Public Management and Administration- An Introduction*, Macmillan, London.

Laking, Rob (2000) "Don't Try This at Home? A New Zealand Approach to Public Management Reform in Mongolia", *International Public Management Journal*, 2: 217-35.

Lane, Jan Eric. (2000) *The Public Sector*, Sage, London.

Lynn, Laurence E.(1998), "A Critical Analysis Of The New Public Management", *International Public Management Journal*, 1:107-23.

Manning, Nick (2001) "The Legacy of The New Public Management in Developing Countries", *International Review of Administrative Sciences*, 67: 297-312.

Mathiasen David G. (1999) "The New Public Management and Its Critics", *International Public Management Journal*, 2(1): 90-111.

Osborne, David ve Gaebler, Ted (1993) *Reinventing Government: How The Entrepreneurial Spirit Is Transforming The Public Sector*, Addison-Wesley, Reading.

Page, Stephen. (2005) "What's New about the New Public Management? Administrative Change In The Human Services", *Public Administration Review*, 65(6):713-27.

Peters, B. Guy (1997) "Policy Transfer Between Governments: The Case of Administrative Reforms", *West European Politics*, 20(4):71-88.

Pollitt, Christopher (1995) "Justification by Works or by Faith: Evaluating the New Public Management", *Evaluation*, 1(2): 133-54.

Rose, Richard (1991) "What is Lesson Drawing?", *Journal of Public Policy*, 11(1):3-30.

Schick, Ailen. (1998) 'Why Most Developing Countries Should Not Try New Zealand Reforms', *The World Bank Research Observer*, 13(1): 123-31.

Sözen, Süleyman ve Shaw, Ian. (2002) "The International Applicability of "New" Public Management: Lessons From Turkey", *The International Journal Of Public Sector Management*, 15(6):475-86.

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI VE İNGİLTERE ÖRNEĞİ

Özer KONTOĞLU*

Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde **bölge**; “sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası, *mintaka*” anlamına gelmektedir. Bölge kavramı genellikle coğrafi anlamda kullanılmış; coğrafi sınırlamalar getirilmesinde, iklimlerin belirlenmesinde, tabiat şartları ile nüfus, sosyal ve ekonomik şartların tanımlanmasında çerçeve bir yüzey alanı olarak kullanılagelmiştir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde bölge kavramı daha çok bilim adamlarınca kullanılmıştır. Bölgeler arası kalkınma farklarını azaltma ve ekonomik gelişmeyi sağlama amaçlı bölgesel kurumlar oluşturma çabaları ve yöntemleri ülkeden ülkeye farklılıklar göstermekte ve ayrıca da çoğu kurumun faaliyeti de kendine özgü karakteristikler göstermektedir (Berber ve Çelepçi, 2005).

Bölgelerin ekonomik kalkınma ve canlandırılması anlamında bölgeler bazında Batı'daki ilk girişimler Amerika Birleşik Devletleri'nde görülür. Amerika Birleşik Devletleri'nin geleneksel yönetim biçimi olan federe devletler şehir ya da kasabaların sınırlarını aşan problemlerle başa çıkmak için oluşturulan gelişme programlarının etkili yönetimi için bölgesel kuruluşlar oluşturmaya çalışmışlardır. Bu çabalar ancak 20. yüzyılda bölgesel karakteristik ve problemlerin tanımlanması temelinde planlama ve kalkınma ajansları oluşturabilme sonucunu doğurabilmiştir. Ancak geleneksel ABD yönetim sistemi içinde bulunmayan, kamu gücünü paylaşan yeni bir yapı olan bölgesel kalkınma ajanslarının idari sistem içindeki durumu daha çok deneme yanılma süreciyle belirginlik kazanmaktadır. ABD'de son 50-60 yıl içinde çok sayıda bölgesel ajans oluşturulmakla birlikte bunlardan ancak çok az bir kısmı belli sürelerden fazla devam edebilmiştir. İlk olarak 1824'te Alabama Federal Hükümeti'nin çok

* Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkan Vekili (İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri)

da başarılı olmayan bölgesel kalkınma çalışmaları olmuştur. Bu konuda dikkate değer en önemli çaba Franklin Roosevelt'in 1930 Büyük Durgunluğuna çare olarak düşündüğü Tennessee Vadisi Otoritesi (The Tennessee Valley Authority) kurulması çalışmalarıdır. 1933 yılında kurulan ve halen varlığı devam eden bu bölgesel kuruluş aynı nehir yatağını paylaşan büyük bir bölgeyi su kaynağı bazında entegre ederek kalkındırmayı amaçlamıştır. (Gray ve Johnson, 2005: 1-5) Bölgesel Kalkınma Ajansları Avrupa ülkelerinde 1950'lerden itibaren ortaya çıkmış, Doğu Avrupa ülkelerinde de Avrupa Birliği sürecinin bir sonucu olarak 1990'lı yıllarda kurulmuşlardır (Koçberber, 2006: 37-38). Özellikle Avrupa'da 1980 ve 1990'lı yıllarda bölgesel gelişme ve bölgesel planlama anlayışı önemli değişikliklere uğramış, bölgesel kalkınma ajansları yaygınlaşmış, AB yapısal fonlarının da etkisiyle farklı nitelik, yapı ve yasal dayanağa sahip 200 civarında kalkınma ajansı kurulmuştur. Kalkınma ajansları Avrupa çapında oldukça organize örgütlenmiş, 25 değişik ülkeden 150 üyesi bulunan Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliğini (EURADA) kurmuşlardır.

Türkiye'de bölgesel kalkınma ile ilgili terimlere 1960'lı yıllarda uygulanmasına başlanan kalkınma planlarında rastlıyoruz. 1990'lı yıllara kadar bölgesel denilebilecek kurumsal bir yapı oluşturulmamış, planlama çalışmaları merkezi kurumlarca yapılmış, uygulama yerel olarak adlandıramayacağımız merkezi idarenin taşra birimlerince yerine getirilmiştir. Bu kapsamda aralarında Doğu Marmara Planlama Projesi, Antalya Projesi, Çukurova Bölgesi Projesi, Güneydoğu Anadolu Projesi, Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi, Doğu Anadolu Projesi Ana Planı ve Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı gibi değişik bölgesel gelişme planları hazırlanmıştır. Bu yıllarda bölgesel kalkınma çabalarına ilave olarak Avrupa Birliği katılma sürecine katkısı olur anlayışı ile GAP – Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri, Ege Bölgesi Kalkınma Ajansı, Mersin Kalkınma Ajansı, Doğu Anadolu Projesi Ekonomik Kalkınma Ajansı Önerisi çalışmaları yapılmıştır (Berber ve Çelepci, 2005). Ancak, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde de belirtildiği gibi

“... çoğu zaman kalkınmada öncelikli yöreleri hedef alan destek uygulamaları, organize sanayi bölgeleri politikası, yatırımlarda devlet yardımları ve kırsal kalkınma projeleri ile birlikte yürürlüğe konulan bölge planları, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasında ve hedeflenen gelişme düzeyini ve ortamını oluşturmada beklenen etkiyi doğuramamıştır. Anılan bölgesel kalkınma projelerinden GAP dışında kalanlar kapsamlı bir uygulama şansı bula

mamıştır. Baştan bir enerji ve sulama projesi olarak başlatılan ve daha sonra entegre bir bölgesel kalkınma projesine dönüştürülen ve büyük ölçekli sektörel kamu yatırımları ile desteklenen Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) hariç olmak üzere hazırlanan bölge planlarının hemen hemen tamamı beklenen başarıya ulaşamamıştır.”

Türkiye, 24 Temmuz 2003 tarih ve 25178 mükerrer sayılı Resmi Gazete ile yayınlanan Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının ‘Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu’ adını taşıyan 21 numaralı yan başlığı ile bölgesel kalkınma oluşumları ile ilgili bütün ülkeyi kapsayan kurumsal oluşumu sağlayacak önemli taahhütlerde bulunmuştur: Söz konusu bölümde bölgesel farklılıkları azaltmak amacıyla

“Kısa vadede; Ulusal Kalkınma Planı ve İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 2’lerde (NUTS 2) (Ek-1) bölgesel kalkınma planları hazırlanması suretiyle, bölgesel farklılıkları azaltmayı amaçlayan bir ulusal ekonomik ve sosyal uyum politikasının geliştirilmesi, bu başlık altındaki mevzuatın uygulanmasını kolaylaştıracak yasal çerçevenin kabul edilmesi, bölgelere yönelik kamu yatırımlarına ilişkin öncelik kriterlerini ortaya koyan çok yıllık bütçeleme usullerinin oluşturulması, bölgesel kalkınmayı yürütecek idari yapıların güçlendirilmesi; orta vadede ise, bölgesel kalkınma planlarını uygulamak üzere İBBS Düzey 2’lerde bölge birimlerinin oluşturulması beklenmektedir.”

denilmektedir. Ülke gündeminde tartışmalara konu olan, bazılarınca Türkiye’nin bölünmesine (federalizme) yol açabilecek tehlikeli bir siyasi hareket olarak görülen Bölgesel Kalkınma Ajansları, 8 Şubat 2006 tarih ve 26074 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5449 sayılı ‘Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’ ile yasal dayanağa kavuşturulmuştur (<http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208.htm>). Türkiye Ulusal Program ile oluşturmayı taahhüt ettiği ve 5449 sayılı Kanun ile yasal zeminini oluşturduğu 26 Bölgesel Kalkınma Ajansından ancak iki tanesini 6 Temmuz 2006 tarih ve 26220 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2006/10550 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 2006 yılındakurabilmiştir(<http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/07/20060706.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/07/20060706.htm>). Ekim 2008 sonu itibariyle daha taahhüt edilip kurulamayan 24 Kalkınma Ajansı vardır.

İNGİLTERE'DE BKA'LAR

İngiltere'de Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında plan bölgeleri, 1964 yılında da Bölgesel Planlama Kurulları oluşturulmuştur (Karasu, 2005; 198). İngiltere'de “*Avrupa Birliğinin benimsediği*” (Berber ve Çelepci, 2005) ortak anlayış kapsamında ve özellikle AB yapısal fonlarının etkisiyle (Karasu, 2005; 198) Bölgesel Kalkınma Ajansları ile ilgili kanuni düzenlemeler oldukça yakın bir zamanda başlamıştır. İngiltere'de hükümet dışı kamu kuruluşu sayılan Bölgesel Kalkınma Ajansları (Regional Development Agencies (RDAs)) temelde ekonomik gelişmeyi sağlamak amacıyla NUTS 1 istatistikî bölgeleri esas alınarak kurulmuştur. Benzeri çalışmalar Galler'de Galler Kalkınma Ajansı (Welsh Development Agency), Kuzey İrlanda'da Girişim, Ticaret ve Yatırım Bakanlığı (Department for Enterprise, Trade and Investment), İskoçya'da da İskoçya Girişim (Scottish Enterprise) tarafından yapılmaktadır (<http://www.answers.com/topic/regional-development-agency>). 1998 Bölgesel Kalkınma Ajansları Kanunu (Regional Development Agencies Act 1998) ile 8 adet Bölgesel Kalkınma Ajansı (BKA) oluşturulmuş, 1 Nisan 1999 tarihinde 8 İngiliz bölgesi resmi olarak faaliyetine başlamıştır. Londra'da bulunan dokuzuncu BKA, Londra Kalkınma Ajansı (London Development Agency (LDA)) adıyla Temmuz 2000'de kurulmuştur (<http://www.communities.gov.uk/citiesandregions/regional/regionalassemblies/regionaldevelopmentagencies/>).

İngiliz Bölge Kalkınma Ajansları

1. London Development Agency
2. South East England Development Agency
3. South West Development Agency
4. Advantage West Midlands
5. North West Development Agency
6. One North East
7. Yorkshire Forward
8. East Midlands Development Agency
9. East of England Development Agency

İNGİLTERE'DE BKA'LARIN YAPISI

BKA'lardan sorumlu bakanlık başlarda Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Bakanlığı (Department for the Environment, Transport and the Regions) iken

2001 yılında Ticaret ve Sanayi Bakanlığı (Department of Trade and Industry), 2007 yılında da İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığı (Department for Business, Enterprise and Regulatory Reform (BERR)) sorumlu bakanlık olmuştur.

(<http://www.berr.gov.uk/whatwedo/regional/regionaldevagencies/index.html>).

Ancak 9. BKA olan Londra Kalkınma Ajansı doğrudan Londra Belediye Başkanı'na ve Londra Meclisine karşı sorumludur (<http://www.answers.com/topic/regional-development-agency>). Temel görevi bütçeyi ve Londra genelinde devlet fonksiyonlarının stratejik planlamasını yapmak olan Londra Belediye Başkanı 2000 yılında, İngiltere'de doğrudan halk tarafında seçilmeye başlanan ilk belediye başkanıdır (<http://www.answers.com/topic/mayor-of-london>). Londra Meclisi; 2000 yılında kurulmuş, temel görevi Londra Belediye Başkanını denetlemek olan seçilmiş bir yerel yönetim organıdır. (<http://www.answers.com/topic/london-assembly>).

BKA'lardan, daha doğrusu 8 BKA'dan İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığı yetkili olsa da İngiliz kamu yönetimi sisteminin temel taşları olan Türkiye'nin yönetim sisteminde Valilik-Kaymakamlık ve Belediyelerin birçok görev ve yetkilerine sahip yerel yönetimlerin BKA'larca yapılan çalışmalarda politika belirleme yetkileri halen devam etmektedir (<http://www.communities.gov.uk/citiesandregions/regional/regionalassemblies/regionaldevelopmentagencies/>).

BKA'larda Bakanlıkça atanan bir Başkan ve 15 üyeden oluşan bir Yönetim Kurulu vardır. Londra yine istisnadır; Başkan ve üyeler Londra Belediye Başkanı tarafından atanır. BKA'ların Başkanlarının hepsi iş dünyasındandır, Yönetim Kurulu ise iş dünyasının, yerel yönetimlerin, ticaret odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşur (<http://www.answers.com/topic/regional-development-agency>). Londra da dahil olmak üzere bütün atamalar açık yarışma prensiplerine göre yapılır. Başkan normalde 3 yıllığına atanır, tekrar ilan edilmeksizin süresi bir üç yıl daha uzatılabilir. Londra'da ise Başkan Londra Belediye Başkanı tarafından 4 yıllığına atanır. Başkanlar haftada 2 veya 3 gün BKA için çalışır ve çalışmasının karşılığında ödeme yapılır. Yönetim Kurulu üyeleri de ayda 2 gün çalışırlar ve bu çalışmalarının karşılığında belirli bir ücret alırlar. Boş Yönetim Kurulu üyeliği ve Başkanlık için duyurular Bakanlıkça veya Londra'da Belediye Başkanınca ulusal ve yerel basın aracılığıyla yapılır ve kendisinde gerekli vasıfların bulunduğunu düşünen herkes müracaat edebilir (<http://www.englandsrds.com/>).

BKA'ların idari işlerinin yapılmasından sorumlu olmak üzere bir üst düzey Yönetici (Chief Executive) atanır (<http://www.answers.com/topic/regional->

development-agency). Yönetici aynı zamanda BKA'nın muhasebe işlerinden de sorumludur. Bunların dışında Yönetici; günlük idari işlemlerden, personelden, harcamalardan, programların uygulanmasından ve bölgesel kurum ve kuruluşlarla koordinasyondan da sorumludur. Bu üst düzey yönetici Ajans Yönetim Kurulunca atanır, ancak Bakanlıkça onaylanması gereklidir. Londra Kalkınma Ajansı'nda atama makamı Londra Belediye Başkanıdır (http://www.Englandsr_das.com/who_we_are/executive/). BKA'lar bağımsız kuruluşlar olduğu için personel yapısı da her bir bölgenin ihtiyacına ve önceliklerine göre bölgeler tarafından belirlenmektedir.

İNGİLTERE'DE BKA'LARIN KURULUŞ AMAÇLARI VE GÖREVLERİ

BKA'lardan beklenen temel fonksiyon, bölgelerin ekonomik gelişmesinin stratejik yönlendiricisi olarak hareket etmeleridir. BKA'ların amacı bölgesel ekonomik kalkınma ve canlandırmayı koordine etmek, bölgelerin göreceli rekabet edebilirliğini geliştirmek ve bölge içinde ve bölgelerarası mevcut olan dengesizlikleri azaltmaktır (<http://www.communities.gov.uk/citiesandregions/regional/regionalassemblies/regionaldevelopmentagencies/>).

1998 BKA Kanununa göre her bir BKA'nın beş yasal görevi şunlardır:

- 1- Ekonomik gelişmeyi ve canlanmayı artırmak.
- 2- İş verimliliğini, yatırımları ve rekabet edebilirliği geliştirmek.
- 3- İstihdamı geliştirmek.
- 4- İşgücünün yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamak.
- 5- Sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak.

Özetle, BKA'lardan beklenenler ekonomiyi canlandırmak, bölge içindeki yatırımcılara önderlik yapmak ve bölgesel unsurlarla işbirliği yaparak bölgenin iş piyasasına uygun yetenek eğitimleri ile gerekli işgücünün gelişimini sağlamaktır (<http://www.berr.gov.uk/whatwedo/regional/regional-dev-agencies/index.html>).

İNGİLTERE'DE BKA'LARIN MALİ KAYNAKLARI

BKA'ların mali kaynakları beş ayrı merkezi hükümet biriminden aktarılır. Bunlar İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığı; Yerel Yönetimler ve Toplumlar Bakanlığı; Üniversiteler, Yenilik ve Yetenek Bakanlığı; Çevre, Gıda ve Kırsal İşler Bakanlığı ile Kültür, Medya ve Spor Bakanlığıdır. Bu merkezi birimlerden aktarılan kaynaklar bir havuzda toplanır ve BKA'lara tahsis edilir. Yıllar itibarıyla tahsis edilen kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- 2004-2005 yıllarında 1,845 milyar sterlin (yaklaşık 5,535 milyar YTL),
- 2005-2006 yıllarında 2,163 milyar sterlin (yaklaşık 6,489 milyar YTL),
- 2006-2007 yıllarında 2,244 milyar sterlin (yaklaşık 6,732 milyar YTL),
- 2007-2008 yıllarında 2,297 milyar sterlin (yaklaşık 6,891 milyar YTL),
(<http://www.answers.com/topic/regional-development-agency>).

İNGİLTERE'DE BKA'LARIN İŞLEYİŞİ VE BÖLGESEL EKONOMİK STRATEJİLER

BKA'larının yasal amaçları her bölgenin Bölgesel Ekonomik Stratejileri (Regional Economic Strategy [RES]) nedeniyle genişlemiştir. Bölgesel Ekonomik Strateji, BKA'lar tarafından bölgenin tamamı için oluşturulan ve uygulanan, BKA'lara yol gösteren, diğer kuruluşların işlemlerinde de rehber olması amaçlanan bir belgedir. Her BKA Bölgesel Ekonomik Stratejisini bölgesindeki çıkar gruplarıyla, yerel yönetimlerle, gönüllü kuruluşlarla, özel kuruluşlarla ve diğer ilgili kuruluşlarla istişare ederek belirli periyotlarla, genellikle her üç yılda bir, günceller. Bölgesel Ekonomik Stratejiler (BES) resmi onay için Bakanlığa gönderilmelidir (<http://www.answers.com/topic/regional-development-agency>).

Her bir bölgenin BES'si kendi bölgesinin ihtiyaç ve fırsatlarını yansıtmayı yönüyle kendine has olsa da hepsinde şu ortak özellikler vardır:

- en azından bölgenin gelecek 10 yılını öngörmelidir;
- gelişmenin ve faaliyetlerin ana öncelikleri bu öngörüğü sağlamaya yönelik olmalıdır;
- bölgenin sahip olduğu güçler, zayıflıklar, tehditler ve fırsatlar analiz edilmelidir;
- bölge ve bölgenin ekonomisi ile bölgenin gelişmesi için ilgili hükümet politikalarının bilgisine sahip olmalıdır.

BKA'lar amaçlarına ulaşmak için değişik yöntemlerden faydalanırlar. Bunlardan en çok kullanılanı ya projeleri doğrudan BKA olarak ya da dolaylı olarak sponsor (destekleyici) bir kurum aracılığıyla finanse ederek yönlendirme yapmaktır. İkinci olarak, bölgedeki diğer ilgilileri kendi kendilerine harekete geçirecek etkiyi yapmaya çalışırlar. Üçüncü olarak da merkezi hükümetin politikalarını etkileme yollarını ararlar. Merkezi hükümeti etkilemek için bazı BKA'lar bazı alanlarda öncelik yaparak birlikte hareket ederler. Ayrıca bu faaliyetleri koordine etmek üzere bir fon oluşturarak bir birlik kurmuşlardır: İngiltere'nin Bölgesel Kalkınma Ajansları (England's Regional Development Agencies). Bütün BKA'lar bu birlik kapsamında 6 haftada bir toplanırlar.

Toplantılar Bölgesel Kalkınma Ajansları Ulusal Sekreterliği tarafından organize edilir. Her bir BKA Bölgesel Kalkınma Ajanslarının gündeminde olan belirli bir konuda hazırlıklı olur ve öncülük yapar. Başkanlardan biri 6 aylık sürelerle Başkanların Başkanı olur. Bu toplantılarda bütün İngiliz BKA'larını etkileyen ve bütün bölgelerin faydasına olacak şekilde merkezi hükümetin politikalarını etkileyecek yöntemler görüşülür. Başkanlar BKA'larının çalışmalarından haberdar etmek için Bakanlarla düzenli olarak görüşürler ve kendi politikalarının hükümet tarafından bilinmesini sağlarlar (<http://www.englandsrdas.com/>).

İNGİLTERE'DE BKA'LARIN SORUMLULUĞU VE DENETİMİ

BKA'lar resmi olarak İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığı ile Londra Belediye Başkanına karşı sorumludur. Mali kaynakları değişik merkezi kurumlardan sağlandığı için BKA'ların denetiminde ve özellikle bölgelerin hedeflerinin belirlenmesinde söz konusu bakanlık diğer ilgili kuruluşlarla da işbirliği yapmaktadır. Bununla birlikte bölgelerin farklı özellikleri sebebiyle belirli esneklikler de sağlanmıştır. Örneğin Londra'da Londra Kalkınma Ajansının hedefleri Belediye Başkanı ve merkezi Hükümetçe birlikte belirlenmektedir. BKA'ların çalışmaları her 6 ayda bir BKA ve Hükümet birimlerince detaylı olarak raporlanmaktadır. Hükümet birimleri her bir BKA'nın yıllık değerlendirmesini Bakanlara bildirmektedir. Buna ilave olarak Bölgesel Meclisler yoluyla bölgelere yönelik bir sorumluluk da sağlanmıştır. Şu anda, bunlar her bölgede kendi BKA'larının çalışmalarını inceleyen gönüllü kuruluşlardır. Henüz Bölge Meclisleri yasal olarak oluşturulmamıştır. Eğer bölgeler seçimle gelecek meclisler oluştururlarsa, BKA'lar bu meclislere karşı doğrudan sorumlu olacaktır. Nitekim Londra'da Londra Kalkınma Ajansı Belediye Başkanına ve seçimle oluşmuş tek meclis olan Londra Meclisine karşı sorumludur (<http://www.englandsrdas.com/>).

SONUÇ

Temel amaçları bölge içindeki yatırımcılara önderlik yapmak ve bölgesel unsurlarla işbirliği yaparak bölgelerin ekonomisini canlandırmak olan BKA'ların İngiltere ve Türkiye'deki düzenlemelere göre temel özellikleri şöyledir;

- İngiltere'de BKA'lar istatistikî bölge düzeyi, düzey 1 (NUTS 1) esas alınarak 9 adet kurulmuş iken, Türkiye'de istatistikî bölge düzeyi, düzey 2 (NUTS 2) esas alınmak suretiyle 26 adet olarak kurulması planlanmıştır. İngiliz BKA'ları Türkiye'dekilerden istatistikî ve ekonomik olarak daha büyük birimleri kapsamaktadır.

- İngiltere’de Londra BKA’sının sorumlu olduğu kurum Londra Belediye Başkanı ve Londra Belediye Meclisi, diğer BKA’larda İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığıdır. Türkiye’de BKA’lar ise Devlet Planlama Teşkilatı’nın (DPT) genel koordinasyonundadır.

- İngiltere’de BKA’ların yönetim kurulu iş dünyasından seçilen bir başkan ve iş dünyası, yerel yönetimler, ticaret odaları ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden seçilen 15 üyeden oluşur, Londra dışında İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığınca, Londra’da ise Londra Belediye başkanı tarafından atanır. Türkiye’de ise yönetim kurulu başında atanmış bir kamu görevlisi olan Vali olmak üzere belediye, il genel meclisi, sanayi ve ticaret odası temsilcileri ile bir ilden oluşan kalkınma ajanslarında kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları tarafından seçilecek üç temsilciden oluşur.

- Ajansların idari açıdan yapılaşmasına bakılacak olursa İngiltere ve Türkiye’de birbirine benzer bir yapıdan bahsedilebilir. Her iki ülkede de üst düzey bir yönetici ve idari birimler öngörülmüştür. İngiltere’de Chief Executive, Türkiye’de Genel Sekreter olarak adlandırılan kurumun iş, işleyiş, hesap ve yönetiminden yönetim kuruluna karşı sorumlu olan üst düzey yönetici her iki ülkede de yönetim kurulunca belirlenmekte ve sorumlu merkezi birimin onayıyla atanmaktadır.

- İngiltere’de BKA’ların gelirleri İş, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığı; Yerel Yönetimler ve Topluluklar Bakanlığı; Üniversiteler, Yenilik ve Yetenek Bakanlığı; Çevre, Gıda ve Kırsal İşler Bakanlığı ile Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı’ndan aktarılan kaynaktan oluşturulan bir havuzdan tahsis edilmektedir. Türkiye’de ise BKA’ların gelirleri genel bütçe gelirlerinden aktarılabacak pay ile il özel idarelerinden, belediyelerden ve sanayi ve ticaret odalarından aktarılabacak paylardan ve uluslararası fonlardan sağlanacak kaynaklardan oluşmaktadır.

Dünyanın değişik yerlerinde varlığı geçmiş yüzyıla kadar uzanan ‘bölgesel kalkınma’ çabaları 1950’li yıllardan itibaren Batı Avrupa’da, 1980’li ve 1990’lı yıllarda da AB giriş süreçlerinin önemli etkisiyle Doğu Avrupa ülkelerinde yoğunlaşmış, bu süreç en sonunda Türkiye’ye de ulaşmış, yeni bölgesel kurum oluşumları yoluyla yönetim sistemleri içindeki yerini almıştır. İngiltere’de 1998 Bölgesel Kalkınma Ajansları Kanunu ile 9 bölgesel kuruluş oluşturulmuştur. Türkiye’de AB giriş sürecinin de benimsettiği bir anlayışla 2006 yılında çıkardığı kanunla, her ne kadar bazılarıncı Anayasa’da yer alan Türk yönetim sisteminde yeri olmadığı iddia edilmesine rağmen, Kalkınma Ajanslarını yasal bir dayanağa kavuşturmuştur.

EK-1: Türkiye'de İstatistikî Bölge Birimi Sınıflandırması (İBBS)

Düzey1- Level1 Düzey2- Level2 Düzey3- Level3

TR	Türkiye - Turkey		
TR1	İstanbul	İstanbul	İstanbul
TR10			
TR100			
TR2			
TR21	Batı Marmara West Marmara	Tekirdağ	Tekirdağ Edirne Kırklareli
TR211			
TR212			
TR213			
TR22		Balıkesir	Balıkesir Çanakkale
TR221			
TR222			
TR3	Ege - Aegean	İzmir	İzmir
TR31			
TR310			
TR32		Aydın	Aydın Denizli Muğla
TR321			
TR322			
TR323		Manisa	Manisa Aydın Kütahya Uşak
TR33			
TR331			
TR332			
TR333			
TR334			
TR4	Doğu Marmara East Marmara	Bursa	Bursa Eskişehir Bilecik
TR41			
TR411			
TR412			
TR413		Kocaeli	Kocaeli Sakarya Düzce Bolu Yalova
TR42			
TR421			
TR422			
TR423			
TR424			
TR425			
TR5	Batı Anadolu West Anatolia	Ankara	Ankara
TR51			
TR510		Konya	Konya Karaman
TR52			
TR521			
TR522			
TR6	Akdeniz Mediterranean	Antalya	Antalya Isparta Burdur
TR61			
TR611			
TR612			
TR613		Adana	Adana Mersin
TR62			
TR621		Hatay	Hatay Kahramanmaraş Osmaniye
TR622			
TR63			
TR631			
TR632			
TR633			
TR7	Orta Anadolu Central Anatolia	Kırıkkale	Kırıkkale Aksaray Niğde Nevşehir Kırşehir
TR71			
TR711			
TR712			
TR713			
TR714			
TR715		Kayseri	
TR72			
TR721			
TR722			
TR723			
TR723			

Düzey1- Level1

Düzey2- Level2

Düzey3- Level3

TR8	Batı Karadeniz West Black Sea		
TR81		Zonguldak	
TR811			Zonguldak Karabük Bartın
TR812			
TR813			
TR82			
TR821		Kastamonu	
TR822			Kastamonu Çankırı Sinop
TR823			
TR83			
TR831	Samsun		
TR832		Samsun Tokat Çorum Amasya	
TR833			
TR834			
TR9	Doğu Karadeniz East Black Sea		
TR90		Trabzon	
TR901			
TR902			
TR903			Trabzon Ordu Giresun Rize Artvin Gümüşhane
TR904			
TR905			
TR906			
TRA	Kuzeydoğu Anadolu North East Anatolia		
TRA1		Erzurum	
TRA11			Erzurum Erzincan Bayburt
TRA12			
TRA13			
TRA2			
TRA21		Ağrı	Ağrı Kars Iğdır Ardahan
TRA22			
TRA23			
TRA24			
TRB	Ortadoğu Anadolu Central East Anatolia		
TRB1		Malatya	
TRB11			Malatya Elazığ Bingöl Tunceli
TRB12			
TRB13			
TRB14			
TRB2		Van	Van Muş Bitlis Hakkari
TRB21			
TRB22			
TRB23			
TRB24			
TRC	Güneydoğu Anadolu South East Anatolia		
TRC1		Gaziantep	
TRC11			Gaziantep Adıyaman Kilis
TRC12			
TRC13			
TRC2			
TRC21		Şanlıurfa	Şanlıurfa Diyarbakır
TRC22			
TRC3			
TRC31		Mardin	Mardin Batman Şırnak Siirt
TRC32			
TRC33			
TRC34			

Kaynak: DİE, Türkiye İstatistik Yıllığı, 2004

KAYNAKÇA

Berber, M., Çelepçi, E., (2005) “Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, <http://www.metinberber.ktu.edu.tr/linkler/kajans.pdf> > (21.02.2007)

Gray, Aelred J., David A. Johnson., (2005) **The TVA Regional Planning and Development Program: The Transformation of an Institution and Its Mission**, Athenaeum Press Ltd, Gateshead, Tyne&Wear

Karasu, Koray, (2005) “İngiltere’de Bölge Kalkınma Ajansları”, **Bölgesel Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?**, Derleyen; Menaf TURAN, Paragraf Yayınları, Ankara, 2005, sayfa 197-238.

Koçberber, Seyit, (2006) Kalkınma Ajansları ve Sayıştay Denetimi, **Sayıştay Dergisi** No: 61, Nisan-Haziran 2006, sayfa 37-56.

Türkiye Ulusal Programı, 24 Temmuz 2003 tarih ve 25178 mükerrer sayılı R. G.

<http://www.answers.com/topic/london-assembly> > (14.11.2008)

<http://www.answers.com/topic/mayor-of-london> > (14.11.2008)

<http://www.answers.com/topic/regional-development-agency> > (14.11.2008)

<http://www.berr.gov.uk/whatwedo/regional/regional-dev-agencies/index.html> > 14.11.2008)

<http://www.communities.gov.uk/citiesandregions/regional/regionalassemblies/regionaldevelopmentagencies/> > (14.11.2008)

<http://www.englandsrdas.com/> > (14.11.2008)

http://www.englandsrdas.com/who_we_are/executive/ > (14.11.2008)

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208.htm> > (14.11.2008).

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/07/20060706.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/07/20060706.htm> > (14.11.2008).

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ FARKLI ÜLKELERDE UYGULANABİLİRLİĞİ SORUNU

Necati YAMAÇ*

GİRİŞ

Kamu yönetimi yapıları 1980’li ve 90’lı yıllarda büyük bir değişim süreci yaşamıştır. Bu değişimde birçok faktör rol oynamıştır. 1980’in ilk yıllarında İngiltere ve Amerika’da kamu sektörünün büyüklüğüne ve verimsiz çalışmasına ilişkin eleştiriler yapıldı. Bu eleştirilerde 1970’lerdeki ekonomik durgunluğun da payı vardır. Aynı eleştiriler, 1980’de Ronald Reagan’ın devlet başkanı ve 1979’da Margaret Thatcher’in başbakan olarak seçildiği dönemlerde de devam etmiştir (Gruening 2001). İngiltere’de bu yıllarda yaşanan yüksek oranlı işsizlik, enflasyon, kamu hizmetlerinde verimsizlik gibi ekonomik problemler hükümet üzerinde baskı oluşturunuyordu (Yamamoto 2003). O dönemde kamu sektörü ekonomik büyümeyi sınırlayan bir faktör, buna karşın serbest piyasa da her açıdan verimli çalışan bir mekanizma olarak görülüyordu. Bu gelişmeler kamu hizmetlerinin daha etkin sunulması arayışlarını ve dolayısıyla Yeni Kamu Yönetimi (YKY) yaklaşımını doğurdu.

Özel sektörde hizmet sunumunda işletme yönetimi ilkelerinin başarılı olması, kamu yönetimini de aynı ilkeleri benimsemeye yöneltmiştir. Ancak 1980’lerde özel sektörün uyguladığı işletme yönetimi ilkelerinin kamu yönetiminde de başarılı bir şekilde uygulanıp uygulanamayacağı üzerinde tartışılan bir konu olmuştur. Burada temel sorun, yeni kamu yönetimi yaklaşımının bütün ülke kamu yönetimi sorunlarına bir çözüm sunup sunamayacağı ile ilgilidir. Bu çalışmada, bu soru iki bakımdan ele alınacaktır. Birincisi, yeni kamu yönetiminin global bir çözüm sunup sunmadığı ülkelerin idari, toplumsal siyasal kültürleri bakımından ele alınacak. İkincisi, yeni kamu yönetiminin kamu yönetiminde uygulanıp uygulanamayacağı, kamu yönetimi işletme yönetimi arasındaki farklılıklar açısından incelenecektir.

*Başbakanlık Uzmanı (Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü)

I-YENİ KAMU YÖNETİMİNİN FARKLI ÜLKELERDE UYGULANABİLİRLİĞİ

Bir paradigma olarak Yeni Kamu Yönetimi 1980'lerde ortaya çıkmıştır ve 1990'larda İngiltere'de kamu sektöründe reformu tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır. Yeni kamu yönetimi piyasa mekanizmasına, müşteri odaklı hizmete dayanır, süreç yerine sonuç odaklıdır ve kamu sektörüne, kamu hizmetlerinin özel sektöre gördürülmesi ile rekabeti getirmeye çalışır.

Yeni Kamu Yönetiminin amacı, kamu yönetimini işletme yönetimi ilkelerine yaklaştırmak, kamu yönetimi ile işletme yönetimi arasındaki farklılığı azaltmak ve kamu yönetimini “işletme benzeri” bir yönetim haline getirmektir (Dunleavy ve Hood 1994: 9). Bunun sebebi, kamu yönetiminin hiyerarşiye dayalı ve verimsiz olması, esnek olmamasıdır. Kamu yönetiminin süreç odaklı, yeni kamu yönetiminin ise sonuç odaklı bir sistem olmasıdır. Burada temel sorun Yeni Kamu Yönetiminin tüm ülkelerde uygulanıp uygulanamayacağı sorunudur. Bu noktada öne sürülen iki argüman vardır. Birincisi, Yeni Kamu Yönetimi tüm ülkelerde uygulanabilecek global bir akımdır. İkincisi, Yeni Kamu Yönetimi ülkelerin kültürüyle örtüşmesi gerektiğinden genel bir çözüm olamaz.

Birinci argümanı savunanlara göre, dünyada artık Yeni Kamu Yönetimi akımı vardır ve yapılabilecek en iyi şey bu akımı takip etmektir. Bu, tartışmaya açık bir argümandır. Bunun temel nedeni, ülkelerin idari sistemleri, anayasal düzenleri, kurumsal gelenekleri, siyasal gelişimlerinin farklı olmasıdır. Dolayısıyla, Yeni Kamu Yönetimi başarılı olacaksa o ülkenin idari, toplumsal ve siyasal kültürüyle de barışık olması gerekir.

A-İdari Kültür: Anglo-Saxon and Rechtsstaat Modelleri

İngiltere, Anglo-Sakson modelini Fransa ve Almanya ise Rechtsstaat Modelini temsil etmektedir. Rechtsstaat modelinde devletin bütün eylem ve işlemleri yasalara dayanmaktadır ve bu işlemler mahkeme denetimine tabidir (Peters 1998: 7). Böyle bir modelde reformu gerçekleştirmek Anglo-Sakson modeline göre daha çok zaman alır. Çünkü, kamu yönetiminde reform kanun değişikliğini gerektirir, bu da hemen olabilecek bir şey değildir. Ayrıca, bu sistemde yoğun bir idare hukuku eğitimi almış olan üst düzey kamu görevlilerinin kamu işletmeciliği prensiplerini kabul etmesi de kolay olmayacaktır. Kamu hizmetleri, belli bürokratik değerlerin öğretildiği devlet memurları eliyle sunulmakta ve ulusal idarecilik okulu, belli bir kamu yönetimi perspektifi sunmaktadır. Bu nedenle Fransız eski maliye bakanı (Crumbly 2002), “aynı düşünen elitler⁴⁴ tarafından yönetilen merkezi ve yerel yönetimlerin, yenilikçi düşünceye ihtiyaç duyacağını ileri sürmektedir.

İngiltere’de kamu-özel hukuk ayrımı yoktur. Bu da YKY’nin kamu sektöründe uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. İngiltere kamu yönetiminde özel sektörden personel istihdam edilebilmektedir. Böyle bir sistemde işletme prensiplerini kamu sektöründe uygulamak elbette kolay olacaktır. Almanya’nın ise Roma Hukuku geleneğine sahip olması, YKY’nin reform tartışmalarında kabul görmesini zorlaştırmaktadır (Wollman 2004: 20).

YKY, neo-liberal politikanın bir ürünüdür. İngiltere zaten neo-liberal politikaları takip etmekte olduğu için 1980’den bu yana YKY kaynaklı reformlar İngiltere’de oldukça hız kazanmıştır. Yeni Sağ kamu tercihi düşüncesi, Thatcher hükümetinin kamu yönetimine ilişkin tutumunu etkilemiştir: Bürokrasideki verimsizlik problemi, kamu sektörünün piyasa ve rekabete açılması yoluyla giderilecektir. Yeni Sağ kamu tercihinin etkisi özelleştirme uygulamalarında da görülmüştür. Özelleştirme, işletme yönetimi ilkelerini kamu sektörüne taşıması ve kamu sektörünü küçültmüştür. İngilterede, Telekom gibi kamu şirketleri özelleştirilmiş ve “Next Step Kuruluşları” adında yeni kuruluşlar ortaya çıkmıştır (Massey ve Pyper 2005).

Anglo-Sakson geleneğine sahip olan İngiltere, devleti “gerekli ama kötü” olarak ve sınırlanması gereken bir yapı olarak görmektedir. Bu bağlamda İngiltere, devleti geleneksel görevlerinin özel sektör eliyle yerine getirildiği, özelleştirmenin benimsendiği, etkinliğe ve verimliliğe dayalı kamu hizmetinin sunumu olarak görmektedir (Massey ve Pyper 2005: 13).

Anglo-Sakson geleneğine göre kamu sektörünün gücü olması gereken seviyeyi aşmamalıdır. İngiltere’de olduğu gibi, çoğu devlet memurları memuriyete ilişkin özel eğitim almamışlardır. Devlet memurları kamu kurumlarında çalışan sade vatandaşlar olarak görülmektedir (Politt ve Bouckaert 2005: 53). Fransa ve Almanya’da ise İngiltere’deki durumun tam tersi söz konusudur. Kamu sektörünün gücünün azaltılması söz konusu değildir. Devlet memurları sade vatandaş değildir, devleti ve kamu çıkarlarını temsil etmektedir.

B- Toplumsal Kültür

Resmi kuramlarda çalışan bireylerin davranışları ve bu kuramların yapılanma ve yönetilme biçimlerini ülkelerin toplumsal kültürleri etkilemektedir. İngiltere’de, bürokratik işlemlerin çoğu, güvene dayalı olarak yapılmaktadır. Bunun aksine Almanya’da, kuramsallaşmış bir bürokrasi vardır ve çok önemli bir yere sahiptir. Otorite ve statüye dayalı ilişkilerin önemli olduğu bir toplumda bürokrasi doğal bir sonuçtur ve kabul edilebilir kamusal organizasyondur (Peters 2001: 36-7).

Kamuoyunu toplumların kültürü şekillendirir. Politikacılar, kamu yönetimi reformunu tasarlama ve uygulama aşamasında kamuoyunu gözardı edemezler. İngiltere’de özelleştirme politikasının toplumda kabul görmesi, hükümeti bu politikanın daha da ileri safhaya götürülebileceği yönünde cesaretlendirmiştir. İngiltere’de 1997 sonrası kamuoyu, devletin eğitim ve sağlıkla ilgili hizmetlerdeki performansına odaklandığından, İşçi Partisi hükümeti bu hizmetleri daha verimli sunmak amacıyla özelleştirmiştir (Politt ve Bouckaert 2005: 293).

C-Siyasal Kültür

Siyasal kültür kamu yönetiminin işleyişine etki etmektedir. Yeni Kamu Yönetimi de devletin merkezi, üniter ya da federal yapıya sahip olmasından ve hükümetin koalisyon ya da tek parti hükümeti olmasından etkilenmektedir.

1-Devlet ve Hükümet Yapıları

Federal devletlerde reform daha dar bir alanda yapılabilmekte ve reformun tek düzeligi daha düşük düzeyde kalmaktadır. Federal devletlerde farklı kurumlar farklı yönere doğru kayabilmektedir. Mesela Alman Federal Cumhuriyeti’ni oluşturan eyaletler kamu yönetimi reformlarına karşı farklı tutum sergilemişlerdir. İngiltere aynı dönemde merkeziyetçi bir yapıya sahipti ve oldukça geniş kapsamlı reform paketi uyguladı (Politt ve Bouckaert 2005: 43-4).

Fransa’nın modern devlet yapısını anlamak için Napolyon dönemine bakmak gerekir. Fransız bürokrasisi bu dönemde şekillenmiştir ve Suleiman’ın (1974: 19, 21) da belirttiği gibi hemen her işlem, ulusal bütünlüğün ve kamu çıkarının gereği olarak merkezi idare tarafından yürütülüyordu. Fransa, Napolyon’dan bu yana güçlü bir idari geleneğe sahiptir. Devlet, kurumlara, ekonomiye ve topluma yön vermektedir. Fransa, YKY düşüncesine her zaman direnmiştir ve hizmetlerin özel sektöre gördürülerek “devletin içinin boşaltılması” yerine, idari yapılanmadaki temel felsefesini devam ettirmiştir (Politt ve Bouckaert 2005: 247-8). YKY, liberal düşüncenin bir ürünüdür ve merkeziyetçi bir devlet olarak Fransa, liberal düşünceye başından beri karşı gelmiştir. Liberalizm, Fransa için “negatif bir kavram” dır ve Fransız Devriminin ve 5 inci Cumhuriyetin getirmeye çalıştığı şeylerin tersini savunmaktadır (Sancton 2000).

Hükümet yapılarıyla ilgili olarak tek partili hükümetlerin geniş kapsamlı reformları uygulama şansı koalisyon hükümetlerine göre daha fazladır. Her reform kendi “kaybedeni” ni oluşturur ve çıkarı tehlikeye girenler koalisyon hükümetlerinde daha büyük bir ihtimalle temsil ediliyorlardı ve böylece reformların gerçekleştirilmesini engellemeye çalışacaklardır. Fakat tek partili hükümetler, muhalefete rağmen kendi gündemlerini oluşturup uygulama imka-

nma sahiptir. Almanya'ya gelince, Almanya federal ve ademi merkeziyetçi bir devlettir. Almanya'da genellikle çok partili koalisyon hükümetleri olmuştur. Bunun sonucu olarak kamu yönetimi reformu geniş kapsamlı olmaktan ziyade parçalı ve aşamalı olmuştur (Politt ve Bouckaert 2005: 46-9).

2- Siyasi Partilerin Reformlara Karşı Tutumları

İngiltere'de iki büyük parti vardır: İşçi Partisi ve Muhafazakar Parti. Bu iki parti arasında temel politikalarla ilgili olarak büyük farklılık bulunmamaktadır. Örneğin, iki parti de üç aşağı beş yukarı aynı özelleştirme politikasını izlemiştir. Muhafazakar parti, iktidarda olduğu 1979-97 yılları arasında işletme yönetimi prensiplerini uygulamaya çalışmıştır. Thatcher'm danışmanı bir işadamıydı ve özel sektörden başka bazı işadamlarının da hükümette görevleri vardı (Politt ve Bouckaert 2005: 292).

İngiltere'de muhalefet partisi de YKY düşüncesini kabul etmiştir. Mesela özelleştirme politikalarını uygulama bakımından İşçi Partisi ile Muhafazakar Parti arasında bir fark bulunmamaktadır. İngiltere'nin tersine Fransa'da sosyalist hükümet döneminde (1981-86) geniş çaplı kamulaştırma politikası izlendi ve neo-liberal hükümet (1986-88) yaşanan bu süreci tersine çevirmiştir. Yine, 1998'de sol bir hükümet tersine çevrilen süreci durdurmuştur. 1993'te sağ eğilimli bir hükümet özelleştirmeye kalman yerden tekrar devam etmiştir (Politt ve Bouckaert 2005: 250).

II- YENİ KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMININ KAMU YÖNETİMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının kamu yönetiminde uygulanabilirliği, kamu yönetimi ile işletme yönetimi arasındaki farkın, kamu sektöründe rekabetçi bir piyasanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin ele alınmasıyla açıklanabilir.

Kamu yönetimi ile işletme yönetimi arasında bazı temel farklılıklar vardır. En temel fark hukuktur. Kamu yönetiminin iş ve eylemleri mevzuata uygun olmak durumundadır (Fesler ve Kettle 1991: 9). Diğer farklılıklar ise “kükrek çekme yerine dümen kullanmak,” “siyaset yerine üretim yapmak”, “çatışma yerine işbirliği” (Lynn 1998: 235-36). Burada ideal olan, amacın net olarak belirlenmesi, personelin iyi motive olması, kırtasiyeciliğin yok edilmesidir. Bütün bunlar kamu yönetimine “işletme prensipleri” nin entegre edilmesiyle gerçekleştirilebilir (Politt 1993: 7). Bu düşüncenin altında işletme yönetimi ilkelerinin kamu yönetiminde de işleyebileceği varsayımı vardır. Oysa, siyaset ve kamu yönetimi birçok nedenle birbirinden ayrılmaz. Eğer ayrılırsa kamu hizmetini tanımlamak daha da zorlaşır. Kamu yönetiminin işleyişinde birçok

değer etkindir ve birbiriyle çatışan değerleri uzlaştırır. Kamu yönetiminde kararlar değer merkezli olarak alınırken özel sektörde kâr merkezli olarak alınır (Ranson ve Stewart 1994: 27-28). Tanımı gereği devletin topluma karşı olan sorumluluklarından dolayı bir hizmeti götürmek kârlı olmasa bile devlet yerine getirir. Aksi takdirde devletin varlık meşruiyetini kaybetmesi tehlikesi vardır. Her şey kâr-zarar noktasına indirgenemez. Devlet hizmet sunarken hiçbir vatandaşını dışlayamaz. Görüldüğü gibi kamu yönetiminin ihtiyaçları piyasanıkinden farklı olduğundan piyasa kamu yönetiminin ihtiyaçlarını karşılamayabilir.

Kamu sektöründe arz-talep dengesinin sağlanması açısından bakıldığında, kamu sektöründe arz ve talep hiç bir zaman ideal bir şekilde çalışmaz. Talepteki eksikliklerle ilgili olarak, kamu sektörü birçok mal ve hizmetin tek alıcısıdır (hapishane gibi). Arz tarafındaki eksikliklerle ilgili olarak bir ya da iki hizmet sağlayıcı vardır. Bu durumda hizmetin doğası kamu yönetiminin devreye girmesini gerektirmektedir (Kelly 1998: 206).

Yeni Kamu Yönetimi kendi içinde tutarlı bir sistemdir. Eğer kamu yönetiminde uygulanacaksa bütün unsurlarıyla birlikte bir bütün olarak entegre edilmelidir. Performansa dayalı sözleşme, rekabet, piyasa gibi faktörler bir araya gelerek bir bütün oluştururlar ve her bir unsur bir diğerini destekler. Yeni Kamu Yönetiminin kamu sektöründe uygulanması aşamasında beklenmeyen sonuçlar da ortaya çıkabilir. Bu, “deva olacağı düşüncesiyle çocuğa yanlış ilaç verilmesi” gibi bir şeydir (Hood 1999).

Beklenmeyen sonuçlardan bir tanesi de bürokrasinin bölümlere ayrılması ve her bir bölüme verimliliği artırmak amacıyla tek işlevin verilmesidir. Fakat parçalı bir kamu sektörü yapısı, kompleks bir yapıya sahip olan kamu politikaları sorunlarının çözümünü zorlaştırabilir ve bürokrasi ile siyasetçileri birbirinden uzaklaştırır. Demokratik bir sistemde politikacıların halka verdikleri sözü bürokrasi aygıtını kullanarak yerine getirebilmektedirler. Ancak parçalı bir bürokratik yapı bu işlevi zorlaştırabilir. Bu durumda kamu hizmeti ile verimlilik arasında seçim yapmak durumundayız.

SONUÇ

Ülkelerin idari kültürleri ve toplumsal yapıları, YKY’nin uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerdendir. Bu anlamda, Anglo-Sakson ülkelerinin kamu yönetimleri işletme tarzı yönetime açık olurken, Fransa ve Almanya gibi Kıta Avrupası ülkelerin kamudaki işletme benzeri yönetime karşı yaklaşımı olumsuz olmuştur.

İngiltere’nin siyasi özellikleri ve kamu yönetimi yapılanması, geniş kapsamlı reformların uygulanmasına elverişlidir. İngiltere merkeziyetçi bir

devlettir ve her zaman tek parti hükümeti iktidar olmuştur. İktidardaki siyasal parti, bir önceki partinin başlattığı programı büyük ölçüde devam ettirdiği için reformlar kesintiye uğramamıştır. Bunun aksine Almanya, federal bir devlettir ve koalisyon hükümetleri söz konusudur. Bu nedenle reformlar daha az kapsamlı ve birbiriyle daha az uyumlu olmuştur. Almanya’da, hukuk kurallarını yorumlamada esnek davranılmadığı için YKY’nin kamu kumrularına nüfuz etmesi zor görünmektedir. Piyasa mekanizmasına dayalı reform, Alman Hukukuna aykırı geldiği için, Almanya’nın YKY’ye yaklaşımı olumlu olmamıştır. Fransa örneğine bakıldığında, Fransa’da liberalizm ile devletçi Kıta Avrupası geleneği arasındaki bir çatışma söz konusudur. Dolayısıyla, Fransa’nın devlet geleneği ve kamu yönetimi yapılanması, işletme tarzı yönetim düşüncesini desteklememektedir.

Görüldüğü gibi ülkelerin farklı idari ve yasal gelenekleri farklı yönetim modellerini ortaya çıkarmıştır. Hood’un belirttiği gibi, bütün ülkeler için her zaman geçerli olabilecek tek bir yönetim modeli yoktur. Bu durumda yapılabilecek en iyi şey, hiç kimsenin sihirli formülüne inanmamaktır (Hood 1999:

16-25, 208). Bütün bu söylenenlerden Yeni Kamu Yönetimi düşüncesinin kamu yönetimine entegre edilemeyeceği sonucu çıkmaz. İngiltere kamu yönetiminde bu, “özel sektörle ortaklık” şeklinde uygulanmaktadır. Kamu sektörü, özel sektör uygulamalarından kendisine faydalanmak için dersler çıkarabilir. Ancak ortaya çıkacak sonuç, YKY’nin her halükarda ülkelerin kültürel yapılarıyla uyumlu olmasını gerektirecek bir sonuç olacaktır. Bu nokta Türkiye’de düzenleyici reformla ilgili olarak OECD’nin hazırladığı raporda (OECD 2002), yeni bir sistemin uygulanmasının zaman alıcı olduğu ve kültürel değişim gerektirdiği şeklinde vurgulanmaktadır: “çözümler, idari uygulamaların ve kültürel alışkanlıkların değişimini gerektirdiği için zaman alıcıdır ve zordur. Reformların başarıya ulaşmasında en önemli unsurlardan bir tanesi de kamuoyunun reforma ilişkin tutumudur” (OECD 2002: 6).

Kamu yönetimi-işletme yönetimi ayrım çizgisi üzerinde ülkeler kendilerini, idari ve siyasi kültürlerine bağlı olarak farklı yerlerde konuşturmuşlardır. Bazı ülkeler kamu yönetimi çizgisine bazıları da işletme yönetimi çizgisine daha yakındır. İngiltere’nin işletme yönetimi prensiplerini kamu yönetimine aktarabilme kapasitesine sahip olmasında bu hususta en az 30 yıllık mükte sebata sahip olmasının önemi göz ardı edilemez. İngiltere’nin bu süreçte kamu yönetimindeki işletme yönetimi uygulamaları başka ülkeler için, “olduğu gibi alınabilecek bir model” değildir. Ancak bu, diğer ülkelerin İngiltere gibi ülkelerin tecrübesinden yararlanamayacağı anlamına gelmez. Farklı ülke uygula

malarından yararlanma, o ülkelerin anayasal ve idari yapılarını, kendilerine özgü faktörleri, kamu yönetimindeki işletme uygulamalarının başarılı olup olmadığını nedenleriyle birlikte iyi analiz etmeyi gerektirir.

KAYNAKÇA

- Crumbly, B. (2002) "A Liberal From The Left", <http://www.time.com/time/magazine/article/0,917,E198996,00.html>.
- Fesler, James W. and Kettle, Donald F. (1991) *The Politics of Administrative Process*. 2 nd ed. Chatham, NJ: Chatham House.
- Gruening, G. (2001), "Origin and Theoretical Basis of New Public Management", *International Public Management Journal*, 4, (s. 1-25).
- Hood, C. and Dunleavy, P. (1994) "From Old Public Administration to New Public Management", *Public Money&Management*, July-September (s.9-16).
- Hood, C. (1999) *The Art of The State: Culture, Rhetoric and Public Management*, Oxford: Clarendon.
- Kelly, R.M. (1998) "An Inclusive Democratic Polity, Representative Bureaucracies, and The New Public Management", *Public Administration Review*, May/June 1998, Vol.58, No.8 (s. 201-207).
- Peters, B.G. (1998) *Comparative Politics-Theory and Methods*, New York: Palgrave.
- Lynn, L.E. (1998) "The New Public Management: How to Transform a Theme into a Legacy", *Public Administration Review*, May/June, Vol. 58, No.3.(s.231-237).
- Massey, A. and Pyper, R. (2005) *Public Management and Modernisation in Britain-Contemporary Political Studies*, New York and London: Palgrave Macmillan.
- OECD (2002) *Government Capacity to Assure High Quality Regulation-Regulatory Reform In Turkey*, <https://www.oecd.org/dataoecd/40/6/1840728.pdf>
- Peters, B.G. (1998) *Comparative Politics-Theory and Methods*, New York: Palgrave.
- Peters, B.G. (2001) *The Politics of Bureaucracy*, New York: Longman.
- Politt, C. (1993) *Managerialism and the Public Service: The Anglo-American Experience*, Cambridge.
- Politt, C. and G. Bouckaert (2005), *Public Management Reform-A Comprehensive Analyse*, Second edition.
- Ranson, S. and Stewart, J. (1994), *Management for the Public Domain-Enabling the learning Society*.
- Sancton, T. (2000) "French Connected", 2000 Vol., 155 no.23 (June 12), <http://www.time.com/time/europe/magazine/2000/0612/coverfrance.html>
- Suleiman, E.N. (1974) *Politics, Power, and Bureaucracy in France, America*: Princeton University Pres.
- Wollman, H. (2004) "Policy change in public sector reforms in comparative perspective between convergence and divergence", <http://amor.cms.huberlin.de/~h0598bce/docs/hw2004-convergence-divergence.pdf>.
- Yamamoto, H. (2003), "New Public Management-Japan's Practice", *Institute for International Policy Studies*, January 2003.(s. 1-10).

AÇIK TOPLUMUN YENİ ELEMENTİ: BİLGİ EDİNME HAKKI VE TÜRKİYE PRATİĞİ

Mehmet YEŞİLBAŞ*

GİRİŞ

Çağdaş ve demokrasiyi içselleştirmiş ülkelerde, insan hak ve özgürlükleri temel bir değer olarak kabul edilmekte; insan hakları, temel hak ve hürriyetler, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti gibi değer yargıları çağımızın yükselen değerleri arasında yer almaktadır. Bu paralelde ulusal parlamentolar, çağın ve demokrasinin gereği olarak bu çerçevede düzenlemeler yapmaktadır.

Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren bu genel değişim trendine paralel olarak yönetim anlayışında da önemli gelişme ve değişimler zorunlu olmuş ve yeni bir paradigma dillendirilmeye başlanmıştır. Bu paradigma, devletin toplumsal yaşamdaki rolü çerçevesinde hükümet, vatandaşlar ve bürokrasiyle olan ilişkileri yeniden dizayn etmek, devleti nicel anlamda küçültmek, nitel fonksiyonlarını daha etkin hale getirmek, vatandaşların katılımını sağlamak gibi amaçlar gütmektedir.

Tüm bu yeni değişim akımları ekseninde verimlilik, toplam kalite, caizen, yönetişim (governance), yönetime katılma, hesap verebilirlik, işletmeci yönetim gibi yeni yeni kavramlar da ortaya çıkmaya başlamıştır.¹ Bu değişimlere rağmen, halkla ilişkiler, her kuruluşta kuruluş yönetiminin çevreyi bilmesi, değerlendirmesi ve çevredeki değişimler karşısında sürekli önlem alınmasında olduğu kadar, kuruluşun politika ve etkinliklerinin çevreye anlatılması ve benimsenmesinde merkezi bir konuma sahip bulunan² özelliği itibariyle hala zorunlu bir alan olarak karşımızda durmaktadır.

Weberyen bürokratik yapısının ilkelerinden sapma şeklinde ortaya çıkan yeni büropatolojik durum neticesinde, biçimselliğe aşırı bağlılık; verimsizlik, ve

* Diyarbakır Vali Yardımcısı

¹ Hız, Yüksel, Yılmaz, Zekeriya, (2004), **Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.37.

² Uysal, Birkân, (1998), **Siyaset, Yönetim, Halkla İlişkiler**, TODAİE Yayınları, Ankara, s.1.

hantallığı beraberinde getirmiş ve geleneksel paradigma genel trendin de etkisi ile gözden geçirilmeye başlanmıştır. Geleneksel anlayışta, en iyi bürokrat, emir komuta zincirine sorgulamadan uyan, mevcut sistemi eleştirmeyen, statükocu bürokrattır. Hâlbuki yeni yönetim anlayışı esnek hiyerarşi, dar merkez, geniş yatay çevre, katımlı yönetim, saydam devlet gibi kimi argümanları dile getirmektedir.

Öte yandan devletin nicel anlamda küçültülmesi de söz konusu edilmekte ve devlete yüklenen kimi fonksiyonlar arasında, bürokrasinin vatandaş vasıtasıyla denetimine olanak sağlanması, katılımın teşvik edilmesi, desantralizasyon gibi kavramlar gittikçe önem arz etmeye başlamaktadır. Geleneksel kamu yönetimi anlayışında siyasi otoriteye karşı sorumlu kılınan kamu yönetsel anlayışı, yeni paradigmayla birlikte vatandaşla karşı da sorumlu hale getirilmeyi öngörmektedir.³

Bilgi edinme hakkı, yönetimde saydamlık ilkesinin dillendirilmeye başlanmasıyla birlikte 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren söz konusu edilmeye başlanmıştır. Yönetimde saydamlık ilkesine zemin hazırlayan unsurlar arasında, dönem içerisinde devletin toplumsal, kültürel ve ekonomik alana müdahalesinde her geçen gün yaşanan artışlar, yönetimdeki yolsuzluk ve usulsüzlükler ve teknolojiadaki gelişmeler gibi faktörler gösterilebilir.⁴

I. BÖLÜM

Bilgi Edinme Hakkının Tarihsel Temelleri ve Gelişim Çizgisi

1. İnsan Hak ve Özgürlüğü Olarak Bilgi Edinme Hakkı

Demokratik bir yönetim anlayışında, vatandaşın bilgi edinme özgürlüğünün güvence altına alınmasının ve idarenin karar alma süreci ve yapılacakların önceden yasalarla belirlenmesi ile elinde bulundurduğu ve gizliliği olmayan bilgi ve belgelere ulaşmayı mümkün kılan bir düzenin sağlanması ve böylece bireysel çıkarların korunmasının sağlanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu anlamda örgütlenememiş ve devlet ile ceberut bürokrasi karşısında çaresiz kalan birey de kamusal yaşama katılabilme olanağı bulacak ve marjinal olanın da merkezleşmesi ile gerçek sivil toplum düzenine ulaşılmış ve gün ışığında yönetimin⁵ gerçekleştirilmiş olacağı hususlarının hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmazları arasında sayıldığı bir dönem yaşamaktayız.

³ Bilgiç, Veysel, (2003), **Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar**, Ankara, s.27, Eryılmaz, Bilal, (1999), **Geleneksel Yönetimden Yeni Kamu Yönetimi Anlayışına, Liberal Düşünce**, C.4, S.15, s.87-88.

⁴ Eken, Musa, (1995-1996), "Bilgi Edinme Hakkı", **İnsan Hakları Yıllığı**, C.17-18, s.61.

⁵ Özay, İlhan, (2002), **Günışığında Yönetim**, s.5.

Bilgi özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı kavramları daha çok “*gün ışığında yönetim*” ve BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 19. maddesi ile ilgisi nedeniyle kısaca “Article 19” olarak isimlendirilen bilgi özgürlüğü, saydamlık (*transparency*) ve açık toplum (*open society*), hesap verebilirlik (*accountability*) ve hatta kamu yönetişi gibi kavramlarla da yakından ilgili bulunmaktadır.⁶

Literatürde bilgi edinme hem hak hem de özgürlüğün bir parçası olarak görülmektedir. Hukuki anlamda, herhangi bir kısıtlama veya engellemenin yokluğu anlamına gelen “özgürlük” kavramına karşın, “hak” kavramı daha çok bir eylemde bulunabilme serbestiyetine vurgu yapmaktadır. Bu yönüyle özgürlüğü hukuksal terminoloji anlamında edilgen bir olgu olarak ortaya çıkarken, “hak” daha çok kişinin üçüncü kişilere karşı öne sürebileceği veya başkalarından istemde bulunabileceği etken bir olguyu ifade etmektedir.⁷

2. Bilgi Edinme Hakkının Uluslararası Gelişim Süreci

Konuya ilişkin olarak ilk anayasal düzenlemelere örnek olarak, 1786 Virginia Bildirisi ve 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi gösterilebilir.

Yasal bağlamda yapılan ilk düzenlemelere örnek ise, 1776 yılında İsveç’te “*Basın Özgürlüğü Yasası*” olarak çıkarılan resmi belgelere erişme olanağı ve hakkı getiren düzenlemedir. Bu yasa, resmi belgelerin talep eden herhangi bir kişinin isteği sonucu bir an önce açılması gerektiğini söyler. Şu anda Anayasanın da bir parçası olan Basın Özgürlüğü Yasası “tüm İsveç vatandaşlarının resmi belgelere serbest erişim hakkı vardır” der. Kamu görevlileri, açıklanması istenen belge taleplerine derhal cevap vermek zorundadır.⁸

Konuya ilişkin uluslar arası düzlemde yapılan en önemli gelişme kuşkusuz 1948 tarihli BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 19. maddesi⁹ ile (Günümüzde Article 19 olarak literatüre girmiş ve aynı isimle anılan sivil toplum örgütüne adını vermiştir.) “*ifade özgürlüğü*” olarak getirilen düzenlemedir. Article 19’un ikinci cümlesinde bilgi edinme hakkına çok açık bir biçimde vurgu yapılmıştır.

⁶ Yaşanmış, F.Demir, (2004), Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı, **Türk İdare Dergisi**, S.44, s.1

⁷ Yaşanmış, agm, s.2

⁸ Örnek Ülke İsveç - Dünyadaki ilk Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasası, http://www.bilgiedinme-hakki.org/pages/infDetail.asp?a_id=13 (06.12.2006)

⁹ <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/trk.htm> (09.12.2006): “Madde 19 - Herkesin görüş ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, karışmasız görüş edinme ve herhangi bir yoldan ve hangi ülkede olursa olsun bilgi ve düşünceleri arama, alma ve yayma özgürlüğünü içerir.”

Uluslararası sahada, bu konudaki ikinci önemli gelişime örnek olarak, 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gösterilebilir. Sözleşmenin “İfade Özgürlüğü” başlıklı 10. maddesinin birinci¹⁰ ve ikinci¹¹ bentleri, bilgi edinme hakkına açık bir şekilde atıfta bulunmaktadır.

Diğer ülkelerin “Bilgi Edinme Hakkını” tanıma süreçlerine bakıldığında, ABD 1966, Finlandiya 1919, Norveç 1970, Fransa 1978, Yunanistan 1986, İtalya 1990, İsrail 1998, Japonya 1999, İngiltere 2000, Romanya ve Polonya 2001 yılında bu hakkı tanıyan anayasal ya da yasal rejimi öngören düzenlemeleri yaptıkları görülmektedir.¹² Diğer ülkelerdeki gelişim sürecin bakıldığında bu rejimin genel anlamda yeni bir rejim olduğu ve bu yönüyle ülkemizde yapılan düzenlemenin konjonktüre uygun olduğunu söylemek olasıdır.

3. Bilgi Edinme Hakkının Türkiye’deki Gelişim Süreci

Ülkemizde bilgi edinme hakkının dilekçe hakkı ile başlayan serüvenine bakıldığında Cumhuriyet öncesi 1876 tarihli ilk Anayasa olan Kanun-i Esaside tesis edilen hükümler çerçevesinde “*dilekçe hakkını*” birey için kanuni bir hak olarak düzenlendiği görülmektedir. Anayasal bir metinde düzenlenmemekle birlikte Kanun-i Esasi öncesinde de dilekçe hakkına ilişkin uygulamalar görülmekteydi.¹³

Ülkemizde 20. yüzyılın son çeyreğine kadar bu konuda yapılmış kayda değer hiçbir çalışmanın olmadığı dikkat çekmektedir. Konuya ilişkin ilk somut adım, Başbakanlık Müsteşarlığının 1996 yılı sonunda başlattığı “İdari Usul Yasasında Düzenlenecek Hususlar” konulu çalışma gösterilebilir.¹⁴ 2003 yılında 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu yasalaşınca kadar, bu konuyu düzenleyen müstakil bir anayasal ya da yasal metin söz konusu değildi.

¹⁰ Madde 10/1: *Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir.*

¹¹ Madde 10/2: *Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.*

¹² Kaya, Cemil, (2003), **Bilgi Edinme Hakkı Üzerine Bir İnceleme**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul. Aktaran: Özkan, Gürsel, (2004), **Demokratik Yönetimin Birinci Adımı: Bilgi Edinme Hakkı**, Türkiye Kamu-Sen, Ankara, s.28.

¹³ Hız, Yüksel, Yılmaz, Zekeriya, (2004), **Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.15.

¹⁴ Özkan, Gürsel, (2004), **Demokratik Yönetimin Birinci Adımı: Bilgi Edinme Hakkı**, Türkiye Kamu-Sen, Ankara, s.33.

II. BÖLÜM

Mevzuat Çerçevesinde Bilgi Edinme Hakkı

1. Anayasal Düzlemde Bilgi Edinme Hakkı

Önemli anayasal hareketlerden 1876 tarihli Kanun-i Esasi’de konuya ilişkin dolaylı düzenlemelerin olduğu dikkat çekmektedir. Düzenlemenin 14. maddesi,¹⁵ dilekçe hakkı görünümünde; vatandaşlara hem bireysel hem de topluca müracaat hakkı tanıyan bir düzenlemeyi öngörmüştür.

Verilen dilekçelerin herhangi bir şekil şartına bağlanmamasının yanı sıra, dilekçelerin hem ayan meclisi, hem mebusan meclisi hem de yetkili mercilere verilebilme hakkı getirilmiştir.¹⁶ Bu anlamda Kanun-i Esasinin bu olguyu daha çok şikâyet hakkı düzleminde ele aldığı görülmektedir.

Bu süreç, “*düşünce ve ifade özgürlüğü*” adı altında 1924, 1961 ve 1982¹⁷ anayasalarında da devam etmiştir. 1921 Anayasasında dilekçe hakkı ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak 1876 düzenlemesinin 14. maddesine göre uygulamalar yapılmaya devam edilmiştir.¹⁸ Ülkemizde bilgi edinme hukuku ile ilgili temel düzenleme 1982 Anayasası’nda yer almaktadır. Bu düzenleme 2001 yılında yapılan Anayasa değişiklikleri çerçevesinde bazı eklemelere konu olmuştur. Eklemenin amacı bilgi edinme hukukuna daha güçlü bir temel oluşturmaktır. Bilgi edinme hakkının yasal bağlamdaki gelişimine bakıldığında bu konuda iki temel yasal düzenlemenin yapıldığı dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki 1984 yılında çıkarılmış olan Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, ikincisi ise 2004 yılında çıkarılan Bilgi Edinme Hakkı Kanunudur.¹⁹

1982 Anayasası’nın 26. maddesi düşünce ve ifade özgürlüklerini düzenlemiştir. Ancak, hemen belirtmek gerekir ki bilgi edinme hakkı da bu terim açıklıkla vurgulanmamış olsa dahi metinde yer almaktadır. Maddenin 1’inci fıkrasının 12. cümlesinde bu özgürlük “*haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar*” hükmü yer almaktadır. Bu anlatım, yani “haber almak

¹⁵ Madde 14: “*Tebaa-i Osmaniye’den bir veya birkaç kişinin gerek şahıslarına ve gerek umuma müteallik olan kavanin ve nizamata muhalif gördükleri bir maddeden dolayı işin merciiine arzuhal verdikleri gibi Meclis-i Umumiye dahi müddei sıfatı ile imzalı arzuhal vermeğe ve memurinin efalinden iştikaye salahiyetleri vardır*”

¹⁶ Hız, Yüksel, Yılmaz, Zekeriya, (2004), **Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.18.

¹⁷ Bkz. 1982 AY. Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti başlıklı 26. madde hükmü, Temel Hak ve Hürriyetleri n Korunması başlıklı 40. madde hükmü. Dilekçe Hakkı başlıklı 74. madde.

¹⁸ Hız, Yüksel, Yılmaz, Zekeriya, **age** s.19.

¹⁹ Yaşamış, F. Demir, (2004), Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı, **Türk İdare Dergisi**, S.44, s.18. Aktaran: Yaşamış, F.Demir age.

serbestliği” kuşkusuz hem bilgi özgürlüğü ve hem de bilgi edinme hakkı terimi ile aynı anlamdadır. Bu nedenle, 26. maddede hem ifade özgürlüğü ve hem de bilgi edinme özgürlüğü/hakkı düzenlenmektedir. Maddeye 2001 yılında eklenen “*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir*” hükmü ile de bilgi edinme hakkı için yasal düzenleme bir Anayasa emri haline getirilerek zorunlu yasal düzenlemenin alt yapısı hazırlanmıştır.²⁰

1982 Anayasası ile ilgili bir başka gelişme de Dilekçe Hakkı ile ilgili 74 üncü maddede yaşanmıştır. Bu maddede 2001 yılında yapılan değişiklikle “*gecikmeksizin*” kelimesi madde metni içine alınmıştır. Bu değişiklik de bilgi edinme yasası ile ilgili düzenlemelere anayasal temel oluşturmak amacını gütmektedir.

2. Yasal Düzlemde Bilgi Edinme Hakkı

Cumhuriyet tarihinde bilgi edinme hakkına ilişkin düzenleme olarak iki temel yasayı göstermek mümkündür. Bunlardan ilki; Dilekçe hakkı, ikincisi ise bilgi edinme hakkını içeren yasal düzenlemedir.

2577 s. “İdari Yargılama Usulü Kanunu”nu da bu çerçevede göstermek mümkündür. İdari Usul Yasası dava açma süreleri ile ilgili maddesinde dava açma süresini işlem tarihinden sonra 60 gün olarak belirlemekte; yönetime başvurulması durumunda da yönetimin 60 günlük süre içinde bir yanıt vermesi gerektiği 60 gün içinde yanıt verilmemesi durumunda istemin reddedilmiş sayılacağı hükmü yer almaktadır.²¹

2.1. Dilekçe Hakkı ve Dilekçe Kanunu

Dilekçe hakkı, gerek 1982 Anayasasının 74. maddesinde gerekse 3071 s. Dilekçe hakkının kullanılmasına dair kanun çerçevesinde düzenlenmiş bir haktır. 1984 yılında yasalaşan bu düzenleme ve aynı yasada 2003 yılında yapılan değişiklikle genel bir çerçeve sunulmuş ve son değişiklikle dilekçelere cevap verme süresi 30 gün olarak saptanmış ve “*gecikmeksizin*” kelimesi madde metni içine alınmıştır. Bu değişiklik de bilgi edinme yasası ile ilgili düzenlemelere anayasal temel oluşturmak amacını taşımaktadır.

Yine aynı değişiklikle, Türkiye’de ikamet eden yabancılara da Türkçe başvurmak şartıyla dilek ve şikâyet hakkı tanınmıştır. Ancak dilekçe kanunundaki

²⁰ Şerafettin Ekici, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Üzerine, **Güncel Hukuk**, Nisan 2004, 4:18-21.

²¹ Yaşar, F. Demir, (2004), Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı, **Türk İdare Dergisi**, S.44, s.20.

düzenlemenin bilgi edinmeden öte dilek ve şikayete dönük bir düzenleme olduğunu belirtmekte fayda var.

2.2. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Kuşkusuz konumuzla ilgili esas düzenleme 9 Ekim 2003 günü kabul edilen 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'dur.

Kanunun Resmi Gazetede yayınlanan genel gerekçesine, esasen kanunun mantalitesini anlamak için göz atmakta fayda var:

“Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı, bireylere daha yakın bir yönetimi, halkın denetimine açıklığı, şeffaflığı sağlama işlevlerinin yanı sıra halkın Devlete karşı duyduğu kamu güvenini daha yüksek düzeylere çıkarmada önemli bir rol oynamaktadır. Kullanılan bu hak sayesinde hem halkın Devleti denetimi kolaylaşmakta hem de Devletin demokratik karakteri güçlenmektedir.

Bilindiği üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında açıklık ve şeffaflık kavramı, olumsuz olarak görülen gizlilik kavramının giderilmesi ile yönetilenlerin, yönetenlerin işlem ve faaliyetlerini denetlemesinin sağlanması düşünceleri üzerine ortaya çıkmıştır. Demokratik ülkelerde, bilgi edinme özgürlüğü, temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bağlamında vazgeçilmez temel haklardan biri olarak kabul edilmektedir.

Şeffaflık ve gizliliğin iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kurum ve kuruluşların "bilgi verme ödevi", ikincisi ise, vatandaşların "bilgi edinme hakkı"dır.”²²

Gerekçenin son kısmında ise, yapılan bu düzenlemenin AB süreciyle ilgili olduğunun da ipuçları verilmiş ve tasarının Avrupa Birliğinin konu ile ilgili mevzuatının da dikkate alınması suretiyle, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olarak bu hakkın kullanılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla kanunun hazırlandığına vurgu yapılmıştır.

2.2.1. Kanunun Amaç, Kapsam ve Tanımlamaları

Kanun, birinci maddesinde amacını saptamış ve “*demokratik ve saydam bir yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun bir şekilde bireylerin bu hakkını kullanmalarına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi*” olarak belirlemiştir.

²² **24.10. 2003 Tarihli Resmi Gazete**, Sayı: 25269, Kabul Tarihi: 09.10.2003, Kanun No: 4982.

Kanun, ikinci maddesinde bilgi edinme hakkının kapsamını belirlemiş ve hangi kurum ve kuruluşlar için geçerli olacağını saptamıştır. Bu anlamda, kanunun kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerini kapsayacağını hüküm altına almıştır.

Üçüncü maddesinde hakkın kullanımına ilişkin bir takım tanımlamalar yapılmıştır. Ancak “*başvuru sahibi*” ve “*bilgi*” gibi tanımlamaların oldukça yüzeysel ve genel tanımlar olduğunu söylemekte fayda vardır. Belgeye ilişkin olarak verilen tanımda ise istenen belgenin özelliklerini de saptamış ve çerçeveyi oldukça geniş tutmuştur. “Belge” tanımı ile ilgili yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve videokaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcıları olarak belirlerken çerçeveyi oldukça geniş tutmuş ve saydamlıkla ilgili bakış açısını ortaya koymuştur.

Kuşkusuz kanundaki en önemli düzenleme “Bilgi Edinme Hakkı ve Bilgi Verme Yükümlülüğü” başlığını ve “Bilgi edinme hakkı” alt başlığını taşıyan 4 üncü maddesinde yer almaktadır. Bu maddede herkesin bilgi edinme hakkına sahip olduğu, Türkiye’de ikamet eden yabancılar ve Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı tüzel kişilerinde bu kapsamda değerlendirildiği dikkat çekmektedir.

Bilgi verme yükümlülüğü başlığını taşıyan 5. maddesinde, yukarda kapsama alınan kurum ve kuruluşlara bu anlamda kanunda belirtilen istisnalar dışında yükümlülük ve gerekli idari-teknik tedbirleri almak zorunluluğu (masalar kurmak, web siteleri oluşturmak gibi) getirilmektedir.

Ancak; aynı maddenin “diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz” hükmünü içeren son fıkrası her ne kadar bu yasayı temel bir yasa olarak kabul etmeyi amaçladığının ipuçları verse de, böyle bir düzenlemenin hukuk ve yasama tekniği açısından uygulayıcıları zor durumda bırakabilecek yanlış bir düzenleme olduğunu belirtmekte fayda vardır. Ancak Türk parlamenter yapısında buna benzer örneklerin olması bu durumun itiyada haline getirildiği ve çok önemsenmediği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

2.2.2. Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasına İlişki Süreç

Bilgi edinme başvurusu başlıklı üçüncü madde, hakkın kullanılması sürecini ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Müracaatın elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla yapılabileceği belirtilmiş ve süreç oldukça kolaylaştırılmıştır. Bilgi edinme başvurusunun başvuru alan kurumun görev alanına girmesi ve elinde bulunması koşullarına bağlanmıştır.

Kurum veya kuruluşça daha önce kamuoyuna açıklanmış bilgi veya belgelerin kapsam dışında olduğu belirlenmiştir. Ancak hemen belirtelim ki, söz konusu bu düzenleme kamu sektöründe iyi niyetle yaklaşmayan kurum mensuplarınca suiistimal edilebilmekte ve verilmek istenmeyen bilgi ve belgeler daha önceden açıklanmış gibi (internet ortamı, pano vs.) kayıtlara alınarak bilgi ve belge verilmemesi yoluna gidilmektedir.

Yine kurum ve kuruluşlar, başvuru sahibine istediği belgelerin birer onaylı fotokopilerini vermekle yükümlüdürler. Ancak bu dökümanların kopyasının verilmesinin olanaklı olmadığı durumlarda ilgilinin incelemesine, ses kaydıya dinlemesine, görüntü ise izlemesine ve not almasına müsaade edileceği belirlenmiştir.

Bilgi ve belgeye erişim süresi 15 gün olarak saptanmış olup zorunlu durumlarda gerekçesi başvuru sahibine bildirilmek koşulu ile 30 gün uzatılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Başvurunun reddi halinde kararın mutlaka gerekçesi ve kullanılabilecek yasal yolların da belirtilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Talebi reddedilen başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na itiraz edebilecektir. Kurul 30 işgünü içinde kararını vermek durumundadır.

Kanunun 29. maddesi cezai hükümleri düzenlemiş ve konuya ilişkin olarak kastı ve kusuru olan kamu görevlilerinin gerek genel hükümler gerekse disiplin mevzuatı açısından cezalandırılacağını öngörmüştür.

2.2.3. Bilgi Edinme Hakkının İstisnaları ve Yasal Sınırları

Kanunun dördüncü bölümünde, yasanın istisnaları ve bu hakkın sınırları saptanmıştır. Genel başlıklarıyla bu istisna ve sınırlamaları şöylece sıralayabiliriz: Devlet sırrı, ülkenin ekonomik çıkarları, kişilerin çalışma hayatını ve meslek onurunu etkileyecek nitelikte olanlar hariç sivil ve askeri haber almaya ilişkin bilgi veya belgeler, idari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler: Kurum ve kuruluşların yetkili birimlerince yürütülen ve kanunda koşulları belirlenen idari soruşturmalarda ilgili bilgi ve belgeler, *(açıklanması veya zamanından önce açıklanması durumunda; Kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracak, Kişilerin veya soruşturmayı yürüten görevlilerin hayatını ya da güvenliğini tehlikeye sokacak, Soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürecek, Gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olacak veya soruşturma ile ilgili benzeri bilgi ve bilgi kaynaklarının elde edilmesini güçleştirecek bilgi veya belgeler.)* Adli soruşturmaya ilişkin bilgi veya

belgelerin açıklanması durumunda suç işlenmesine sebep olacak, suçluların takibini tehlikeye düşürecek, yargılama görevini engelleyebilecek vs. durumlardaki bilgi veya belgeler, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği, ticari sır, kurum içi düzenlemeler olarak sıralanabilir.

2.3. Bilgi Edinme Yönetmeliği

Bilgi edinme kanununda öngörülen yönetmelik 27.04.2004 tarihinde yayınlanmış ve oldukça uzun ve ayrıntılı düzenlemeler içermekte olup 46 maddeden ibarettir. Ancak bazı hükümlerinin hemen hemen yasadaki hükümleri aynen düzenlediği ve yönetmelik tekniği açısından gereksiz bazı düzenlemelerin olduğunu söylemek gerekir.

Yönetmelik, genel anlamda yasal düzenlemeyi açıklama gayretine girmiştir. Yönetmeliğin kapsamla ilgili 2. maddesi, yasada hangi kurum ve kuruluşların bilgi edinme hakkı kapsamında değerlendirileceği ayrıntılı saptanmadığı için düzenleme yapmış ve hangi kurum ve kuruluşları kapsama aldığını belirlemiştir. Yabancılarla ilgili kanundaki düzenlemeye paralel bir düzenleme getirmiş ve yasal hükmü tekrar etmiştir.

Kamu kurumları için yasanın uygulanmasını sağlamak için yasanın yayımından itibaren 15 gün içerisinde “Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirlikleri”nde “Bilgi Edinme Birimi” oluşturulacağını hükme bağlayarak bu konuda kurumsallaşma zorunluluğu getirmiş, çalışmaların kamuoyuna duyurulmasını öngörmüş, yerel yönetimlerin konuyla ilgili çalışma raporlarını meclislerine sunma zorunluluğu getirmiş, bilgi ve teknoloji imkanlarının kullanılması ve kurumsal internet sayfalarının bu paralelde şekillendirilmesini ve elektronik ortamda da bu hakkın kullanılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını hüküm altına almıştır. Yine bu hakkın kullanımını kolaylaştırmaya dönük olarak standart form hazırlanması ve web ortamında yer verilmesi öngörülmüş ve kurumların maliyet unsurlarını dikkate alarak makul ölçüde bir ücret alabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bilgi edinme hakkının kullanılması sonucu elde edilen bilgi veya belgelerin ticari amaçla kullanılamayacağı hem yasada (m.29/2) hem de yönetmelikte (m.42/3) belirlenmiştir. Ancak yönetmelikte yasayı aşan bir düzenleme daha yapılmış ve bilgiyi veren kurum ve kuruluştan izin alınmaksızın erişilen bilgi veya belgelerin hiçbir şekilde yayınlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Oysa bu düzenleme yasada yer almamıştır. Bu durumda elde edilen bu bilgiler basılı veya web ortamı da dahil olmak üzere elektronik ortamda kullanılamayacaktır. Bu durumda esasen yönetmelikle getirilen hüküm doğrultusunda madde hükümlerinde belirtilen durumlarda çoğaltma veya

yayınlaama yapanlar hakkında cezai ve hukuki yaptırımlardan söz edilmek suretiyle yeni bir suç oluşturulmakta ki, bu durum yönetmelik yöntemiyle suç oluşturma gibi hukuki açıdan çok önemli bir hata ve handikap içine düşülmekte ve cezai ve hukuki belirsizlik yaratmaktadır.²³

2.4. 2004/12 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

Konuya ilişkin 2004 tarihli başbakanlık genelgesi, bireylerin bilgi edinme hakkını, şeffaf ve demokratik bir yönetimin gereği olarak belirtmekte ve idare ile birey arasında hukukun üstünlüğü, demokratikleşme ve saydamlığı sağlayabilmek için bireysel hak ve özgürlüklere duyarlı davranılmasını hukuk devletinin en temel niteliği olarak saptamakta ve kamu kurumlarının bu çerçevede yapacakları çalışmaları düzenlemektedir.

Ayrıca bu çalışmaların, hükümetin önemle üzerinde durduğu AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin oluşturulan programda yer alan düzenlemelerin yapılması için verilen taahhütler açısından büyük önem ve öncelik taşıdığını vurgulayarak yapılan düzenlemelerin AB süreciyle olan ilişkisini de ortaya koymakta ve takip eden bölümlerde uygulamaya dönük alınması gereken tedbirler ve gerekli emirleri içermektedir.

2.5. Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)

Bilgi edinme mevzuatı çerçevesinde belki de atılan en olumlu adım Başbakanlığın BİMER uygulamasıdır. “Halkla İlişkiler” uygulamasında büyük bir değişimi içeren; coğrafi ve yönetsimsel uzaklığı ortadan kaldıran, iletişim kanallarının çeşitlendirilmesi ile daha iyi yönetişimi sağlamayı öngören Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER), Şubat-2006 tarihinden itibaren Bakanlıklar ve Valilikler bünyesinde hizmete girmiştir. Mayıs 2006 tarihinden itibaren sisteme belediyeler de dâhil olmuştur.

BİMER, yönetimin eylem, işlem ve yapısal saydamlığı yanı sıra vatandaşın denetim gücünün artırılmasına da büyük ölçüde işlerlik kazandırmıştır. Yönetişimde evrak akışının seyri ve sonucunun takibi ile birlikte evrak işlem süresinin ölçülebilmesi imkânı, kamuda yeniden yapılanma sürecine katkı sağlamaktadır.²⁴

2.5.1. BİMER Uygulamalarının Çalışma Şekli Nedir?

Başbakanlığın bu uygulaması çerçevesinde, gerek tüm bakanlık merkezlerinde gerekse Valilik ve Kaymakamlıklar bünyesinde “Halkla İlişkiler

²³ Yaşamış, **age**, s.28.

²⁴ www.basbakanlik.gov.tr, (08.12.2006)

Müracaat Büroları” kurulmuştur. Alo 150 adı altındaki uygulama ise sadece Başbakanlık ve valiliklerde konuşlandırılmış olup herhangi bir ilden arandığında o il Valiliğinin halkla ilişkiler görevlisi karşınıza çıkmaktadır. Kaymakamlık ve diğer bakanlıklara bu hat üzerinden ulaşmak olası değildir. Halkla ilişkiler görevlisi, masasındaki bilgisayarda Başbakanlığın web sayfası üzerinden telefonla arayan vatandaşın kişisel bilgileri, müracaat konusunu detaylı bir biçimde kaydetmektedir. Devam eden süreçte, alınan bu kayıt çerçevesinde Valilik ya da Başbakanlıktaki yetkili tarafından müracaatın niteliğine göre Kaymakamlık, İl müdürlüğü veya Bölge müdürlüğüne sistem üzerinden gönderilir. Gönderilen müracaat muhatap kuruluşça incelenerek sonuçlandırılıp müracaat sahibine cevap verilir.

Ancak uygulamada her zaman bu şekilde olmamaktadır. Zaman zaman online olarak gönderilmesinin yanı sıra doğrudan Başbakanlık yetkililerince kurumun en yetkili amiri aranmakta ve konuya ilişkin bilgilendirme yapılmakta, müracaat hakkında bilgi alınmakta ve çok kere sözlü iletişim sonrası problemler çözüme kavuşturulmaktadır.

Sistemde yer alan her valilik, kaymakamlık, il ve bölge müdürlükleri ile bakanlıkların merkez ve taşra teşkilatlarındaki kurum ve kuruluşlara kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilmiş olup, sistem görevlisi tüm kullanıcılar gününbirlik bu ad ve şifrelerle BİMER’e girip kendisine gelen ve yönlendirilen tüm müracaatları yasal süresi içerisinde cevaplamak durumunda kalmaktadırlar.

Her ay Valilik ve Bakanlıklara yapılan müracaatların sayılan, konularının ne olduğu, müracaatların ne kadarının olumlu, ne kadarının olumsuz cevaplandığı ve müracaatların cevaplandırılma süresi sistem tarafından rapor haline getirilmekte ve bu rapor her ay Başbakan, tüm Bakanlıklar ile Valilere gönderilmekte ve rutin aralıklarla Başbakanlık web sayfasında kamuoyu ile paylaşılmaktadır.²⁵

2.5.2. BİMER Uygulamalarına İlişkin Başbakanlık Genelgesi

Başbakanlık İletişim Merkezi uygulamalarına ilişkin olarak 2006-3 nolu Başbakanlık genelgesi yayınlanmıştır. Genelge genel hatlarıyla aşağıdaki gibidir:²⁶

Günümüzde kamu yönetimi literatüründe "Yönetişim" ve "Yönetime katılma" kavramları ön plana çıkmıştır. Yönetim tekniği olduğu kadar bir değeri

²⁵ BİMER: <http://www.basbakanlik.gov.tr/bimer/index.htm>(08.12.2006)

²⁶ <http://www.basbakanlik.gov.tr/bimer/index.htm>

de ifade eden bu kavramların hayata geçirilebilmesi için yurttaşların yönetime ilişkin şikayet, talep, görüş ve önerilerini kolayca iletebilmelerine yönelik iyi işleyen, hızlı ve etkin bir sistemin kurulması, yönetimin başarısı için olduğu kadar, demokrasinin sağlıklı bir biçimde işlemesi açısından da vazgeçilmez bir gerekliliktir. Bu şikayet, talep, görüş ve önerilerin derhal işleme alınıp değerlendirilmesi, sonuçlandırılması ve ilgisine süratle cevap verilmesi de aynı derecede önem taşımaktadır. Bu düşünceler ışığında, kamu kurum ve kuruluşlarının halkla ilişkiler uygulamalarına ilişkin yeni bazı düzenlemelerin yapılması uygun görülmüştür.

Başbakanlığa yapılacak başvuruların tüm yurt sathında kabulünü ve Bakanlıklar ile valiliklere yapılan müracaatların Başbakanlıktan izlenebilmesini amaçlayan ve Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)– Doğrudan Başbakanlık olarak isimlendirilen düzenleme, Türkiye genelinden aranabilir bir telefon numarası tahsisi ile bir bilgi işlem programı kullanılmasını öngörmektedir. Böylece, vatandaşlar tarafından yapılan yazılı veya sözlü başvuruların gereğinin yapılması amacıyla süratle ilgili kamu kuruluşu veya birimine ulaştırılması, mümkün olan en kısa sürede cevap verilmesi, gecikme halinde ilgili birimlerin uyarılması, bütün bu işlemlerin bir otomasyon sistemi içinde yürütülmesi, istatistiksel raporlarının alınması ve merkezden denetlenebilmesi sağlanmış olacaktır.

Sistemin kuruluş ve işleyişine ilişkin hususlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Bakanlıklarda, fiziki olarak erişimi kolay bir noktada halkla ilişkiler müracaat bürosu kurulacak, bu bürolarda halkla ilişkiler konusunda hizmet verebilecek nitelikte ve yeterli sayıda personel görevlendirilecektir. Valilik ve kaymakamlıklar da kendi düzenlemelerini bu mantık içinde gerçekleştireceklerdir.

2. Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)– Doğrudan Başbakanlık için Türkiye genelinde kullanılmak üzere "150" numaralı kısa telefon hattı tahsis edilmiştir. Bu numara illerden arandığında valilik halkla ilişkiler müracaat bürosunda bulunan telefon hattı devreye girecek ve buradaki halkla ilişkiler görevlileri tarafından alınacak müracaat, Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)– Doğrudan Başbakanlık web arayüz programı kullanılarak sisteme girilecektir.

3. Bakanlıklar ve valilikler Başbakanlık Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı ile kaymakamlıklar ise valiliklerle koordinasyon içerisinde bu sistem ile uyumlu çalışacak iletişim ve bilişim sistemlerini oluşturacaklardır.

4. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 3071 sayılı Dilekçe Hakkı Kanunu, 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile insan hakları ihlallerine ilişkin müracaatlar da bu bürolara bizzat ya da Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)– Doğrudan Başbakanlık numarası veya Başbakanlık web sayfası aracılığı ile yapılabilecektir.

5. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının benzer amaçla kullandıkları telefon numaraları da uygun bir zamanda bu sisteme dahil edilecektir. Bu sayede vatandaşların müracaatlarını her zaman hatırlanabilir tek bir numaradan yapması ve müracaat sürecinin basitleştirilmesi sağlanmış olacaktır. Sistemin tam olarak hayata geçirilmesi ile önemli ölçüde tasarruf sağlanması da beklenmektedir.

6. Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) Doğrudan Başbakanlık uygulamasına 24/02/2006 tarihinde geçilmiş olacaktır. Bakanlık, valilik ve kaymakamlıklar gerekli olan fiziki mekan, personel, iletişim ve bilişim altyapısını bu tarihe kadar oluşturacaktır.

2.5.3. BİMER’e Yapılan Başvuruların Genel Değerlendirmesi

Türkiye’nin bilgi toplumuna dönüşümü hedefleri çerçevesinde başlatılan ve geliştirilen Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER), kamusal iletişimde coğrafi uzaklığı ve yönetsimsel etkileşimi “anlık” veya “günlük” mesafeye indirmiş; kamunun hizmet sunumunda “vatandaş odaklı” duyarlılığını ön plana çıkarmayı hedeflemiş ve Başbakanlık bu konuda duyarlılık düzeyi yüksek bir çalışma ortaya koymuştur.

01 Ocak.2007- 31 Aralık 2007 tarihleri arasında başvuran vatandaşların sistemle işlemlerini elektronik ortamda veya telefon gibi etkin ve çağdaş iletişim seçeneğini kullanarak her aşamada takip etme fırsatları tanınmıştır. BİMER’e yapılan başvurular periyodik aralıklara Başbakanlık ilgili birimlerince değerlendirilmekte ve rapor haline getirilmek suretiyle web sayfasından ilan edilmektedir. Çalışmanın bu bölümü, Başbakanlığın BİMER’e ilişkin olarak yayınlamış olduğu değerlendirme raporunu içermektedir.²⁷

²⁷ Başbakanlık İletişim Merkezi 2007 Yılı Faaliyet Raporu, <http://www.basbakanlik.gov.tr/bimer/index.htm>, 05.02.2008.

BİMER'e Yapılan Başvuruların Genel Dağılımı

Başvuruların Genel Görünümü	Ocak- Aralık 2007	24 Şubat-31 Aralık 2006
Başbakanlığa yapılan başvurular	80.295	50.886
Bakanlıklara yapılan başvurular	42.410	34.597
Valiliklere yapılan başvurular	53.398	51.855
Belediyelere yapılan başvurular	4.919	3.438
Elektronik posta başvuruları	15.469	22.934
Bilgi edinme başvuruları	12.408	8.760
Genel Toplam	208.899	172.470

“Başvuruların Genel Dağılımı” tablosuna bakıldığında Ocak-Aralık 2007 döneminde BİMER kanalıyla 208.899 başvuru işleme alındığı görülmektedir. 24 Şubat 2006-31 Aralık 2006 tarihleri arasında ise, başvuru sayısı 172.470 olarak belirlenmiştir. BİMER’e yapılan başvurulardan 80.295’i Başbakanlık, 42.410’u Bakanlıklar, 53.398’i Valilikler ve 4.919’u Belediyeler bünyesinde işleme alınmıştır. 2007 yılında telefonla işleme alınan başvuruların sayısı 16.198’i; İnternet ve e-posta olarak işleme alınan başvuru sayısı ise 67.788 olarak görülmektedir.

Başvurularda sistemde kaydı bulunan iş ve işlem sayısı, işlemlerin bekleme süreci, işlem yapan kamu çalışanının ismi, başvurulardaki taleplerin içeriği, vatandaşın başvurusuna verilen yanıtlar, çalışanların ve kurumların halkla ilişkiler faaliyetlerine daha saydam bir yapı kazandırmıştır. Ayrıca işlemlerin kaç günde çözümlendiğine ilişkin performans bilgileri de bu listelerde yer almıştır.

Valiliklerin BİMER kapsamındaki çalışmalarını içeren tablo incelendiğinde, 2007 yılında Adıyaman, Ankara, Bursa, Erzincan, Hatay, Kastamonu, Kırklareli, Muş ve Tunceli gibi illerimizde işlemler “günlük” olarak gerçek-

leştirilmiştir. Trabzon Valiliği 40, Sinop Valiliği 31, Tekirdağ Valiliği 28, Edirne Valiliği ise 24 günde işlem gerçekleştirmiştir.

Başbakanlığa yapılan şikayetler içerisinde TOKİ ile ilgili konular başta gelmektedir.

Çalışma, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler başlığı altında toplanan talepler ise iş ağırlıklıdır. Yoksul vatandaşların eğitim ve sosyal yardım içeren başvuruları, öğretmen kadrolarının artırılması talepleri 2007 yılı içerisindeki taleplerin başında yer almaktadır.

BİMER çerçevesinde Bilgi Edinme Başvuruları da işleme alınmıştır. Bu çerçevede 2007 yılında Başbakanlık Bilgi Edinme Birimi'ne 12.408 başvuru yapılmış ve bu başvurular Başbakanlık Merkez Teşkilatı ile diğer kurum ve kuruluşlara “günlük” işlemlerle yönlendirilmiştir. Bilgi Edinme Hakkı çerçevesinde 2006 yılında başvuru sayısı ise 11.198 olarak tespit edilmiştir.

Başbakanlık Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı Müracaat Destek Hizmetleri çerçevesinde ise, 2007 yılında (A) kapısında 59.232, (B) kapısında 79.024, (C) kapısında ise 37.264 vatandaş olmak üzere toplam 175.520 kişiye, sorunlarına yardımcı olma, idari danışma ve refakat şeklinde hizmet verilmiştir.

3. Bilgi Edinme Mevzuatının İrdelenmesi ve Bazı Saptamalar

Öncelikle kanunun beşinci maddesinin “diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz” hükmünü içeren son fıkrası her ne kadar bu yasayı temel bir yasa olarak kabul etmeyi amaçladığının ipuçlarını verse de, böyle bir düzenlemenin hukuk ve yasama tekniği açısından uygulayıcıları zor durumda bırakabilecek yanlış bir düzenleme olduğunu belirtmekte fayda vardır. Ancak Türk parlamenter yapısında buna benzer örneklerin olması bu durumun itiyada haline getirildiği ve çok önemsenmediği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Bilgi edinme kanununda öngörülen yönetmelik 27.04.2004 tarihinde yayınlanmış ve oldukça uzun ve ayrıntılı düzenlemeler içermekte olup 46 maddeden ibarettir. Ancak bazı hükümlerinin hemen hemen yasadaki hükümleri aynen düzenlediği ve yönetmelik tekniği açısından gereksiz bazı düzenlemelerin olduğunu belirlemek gerekir.

Yine yönetmeliğin kapsam maddesi kanunun düzenleme alanına girmiş ve örneğin köyleri istisna tutarak kanunun ruhuna aykırı bir işlem tesis etmiştir. Kanımıza göre, yönetmeliğin böyle bir tanımlama yapması hukuksal açıdan geçerli değildir ve uygulamada karmaşaya yol açabilecek niteliktedir.

Kanunun 29. maddesindeki cezai hükümlerin pratikte uygulandığını söylemek güçtür. Zaman zaman bazı bakanlıkların ve kimi kamu kurum ve kuruluşlarının çok uzun süre sicilleri vermemekte direnmiş olmasına karşın hiçbir cezai yaptırıma rastlanmaması bunun örneğidir.

Bilgi edinme hakkının kullanılması sonucu elde edilen bilgi veya belgelerin ticari amaçla kullanılamayacağı hem yasada (m.29/2) hem de yönetmelikte (m.42/3) belirlenmiştir. Ancak yönetmelikte yasayı aşan bir düzenleme daha yapılmış ve bilgiyi veren kurum ve kuruluştan izin alınmaksızın erişilen bilgi veya belgelerin hiçbir şekilde yayımlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Oysa bu düzenleme yasada yer almamıştır. Bu durumda elde edilen bu bilgiler basılı veya web ortamı da dahil olmak üzere elektronik ortamda kullanılamayacaktır. Bu durumda esasen yönetmelikle getirilen hüküm doğrultusunda madde hükümlerinde belirtilen durumlarda çoğaltma veya yayınlama yapanlar hakkında cezai ve hukuki yaptırımlardan söz edilmek suretiyle yeni bir suç oluşturulmakta ki, bu durum yönetmelik yöntemiyle suç oluşturma gibi hukuki açıdan çok önemli bir hata ve handikap içine düşülmekte ve cezai ve hukuki belirsizlik yaratmaktadır.²⁸

Yine kanunun 8. maddesinde yer alan istisnai düzenlemede sıkça suiistimal edilen hükümlerden birisi haline gelmiştir. Madde hükmü kırtasiyeciliği ve gereksiz masrafı bertaraf etmek daha önce kamuoyu ile paylaşılan belge ve bilgilerin istisna kapsamına girdiğini düzenlemiş olmasına rağmen uygulamada zaman zaman (özellikle belediyelerde) bilgiyi paylaşmayan kurumlar o bilgiyi evrak kayıtlarında daha önceden web, pano vb. yöntemlerle paylaşılmış gibi göstererek kanunun bu hükmünü vatandaşa karşı bir zırh olarak kullanmaktadır.

Kanunun dördüncü bölümünde düzenlemiş olan Bilgi Edinmenin Sınırlarında adli ve idari soruşturmalar ilişkin getirilen istisnalar yönetmelik veya genelgelerle ayrıntılı saptanmalı ve inisiyatif idareye bırakılmamalıdır. Zira bazen korkudan bazen kasıtlı olarak adı geçen maddenin hükmü suiistimal edilmekte ve tüm soruşturmalara istisna kapsamında ele alınmaktadır. Oysa madde hükmü belli koşulların gerçekleşmesine koşut olarak istisnai düzenleme yapmıştır.

SONUÇ

2004 yılında yasalaşan Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve diğer düzenlemeler Türkiye'nin AB serüveni içerisinde yeni bir "dayanışma hakkını" toplumumuza sağlama konusunda önemli bir kilometre taşıdır. Geleneksel kamu yönetimimiz ve bireyi devlet ve bürokrasi karşısında oldukça zayıf düşüren bürokratik tutuma rağmen kamu yönetiminin elindeki bilgi ve belgelere vatandaşların ulaşımını hak olarak düzenlemesi, hem demokratikleşme hem de insan hakları ve hukuk devleti ilkeleri açısından önemli bir aşamadır.

²⁸ Yaşamış, age, s.28.

Bilgi edinme kanununun gerekçesinde de belirtildiği gibi bu hakkın, yönetimde saydamlaşmaya ve demokratik toplum yapısı oluşturmaya katkıda bulunduğu hususları kuşku götürmez gerçeklerdir.

Ancak tüm pozitif gelişmelere karşın vurgulanması gereken bir husus vardır: yasanın oluşturulmak istenen demokratik ve saydam anlayış çabalarına yapacağı katkının istenilen düzeyde olmadığı ya da olamayacağıdır. Yasanın gerekçesinde de belirtilen demokratikleşme ve saydamlaşma emelleri çerçevesinde atılan adımlara yukarda değinilmiştir. Ancak bu düzenlemeler gerek hükümet programı, gerekse konuya ilişkin başbakanlık genelgesinde²⁹ çok net bir şekilde Türkiye'nin Avrupa Birliği müktesebatı ile entegrasyonu sağlamak amacını gütmekte ve hükümetin önemle üzerinde durduğu AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin oluşturulan programda yer alan düzenlemelerin yapılması için verilen taahhütler açısından büyük önem ve öncelik taşıdığını vurgulayarak yapılan düzenlemelerin AB süreciyle olan ilişkisini de ortaya koyması yönüyle bir zorunluluk olarak görülmekte, dolayısıyla vatandaşların talebini dikkate almaya yönelik bir düzenleme ve demokratik bir hak olarak verilmesinin yanı sıra, AB süreci ile başlayan bir düzenleme olduğu da yapıldığı dikkat çekmektedir.

Ülkemizde hukukun işleyişi, demokrasiye olan inanç, özellikle siyasilerin bu konudaki yaklaşımlarının temelinde, bilgi edinme hukukunun yaşamış olduğu serüvendeki gelişmelerin temelinde yatan paradigma çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yasanın pratize edilmesi de bu anlayış çerçevesinde oluşmakta ve demokratik bilinç ve hukukun üstünlüğüne inanmayan bir bürokratik elit tarafından bu hak istenilen ölçüde *en azından kısa vadede* kullanılmayacaktır.

Yine yasayı şekillendiren ya da yasanın oluşumuna temel teşkil eden istem ve iradenin vatandaşlardan gelmek yerine AB müktesebatınca ortaya konması nedeniyle bu hakkın toplum tarafından kullanılması ve içselleştirilmesi de bir hayli zaman alacaktır.

Zaten ülkemizde bu çerçevede çizilen yasal çerçeveye göz atıldığında, uluslar arası konjonktürün aksine, idari usul yasası, kamusal toplantıların açık hale getirilmesi, halkın kamusal kararlara katılımının sağlanması, bireysel gizliliğin korunması yasası ve yabancılara da dava açma hakkı tanınması gibi kavramlar ve yasal düzenlemelerle desteklenmediği de görülmektedir.³⁰

²⁹ 2004/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi

³⁰ Yaşanmış, F.Demir, (2004), Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı, **Türk İdare Dergisi**, S:44.

Ancak hemen belirtelim ki tüm bu handikaplara rağmen, bilgi edinme hakkı Türk kamu yönetsel yapısının demokratik ve çağdaş bir düzleme taşınması açısından hayati öneme sahiptir. Yine bilgi edinme hakkı, çağdaş kamu yönetiminin kamu hizmetlerine ilişkin süreçleri ve yöntemleri standartlaştıran ve bu standartları kamuya benimseten bir yönetim olduğu³¹ görüşü de dikkate alındığında büyük önem arz etmektedir.

Bilgi edinme mevzuatı gibi hayati düzenlemelerin halkla ilişkiler müessesine kamu sektöründe yeterince önem verilmemesi nedeniyle tam anlamıyla kurumsallaşamamış olması dikkate alındığında, bu problemin bertaraf edilmemesi durumunda hakkın rantabl uygulanabilmesinde güçlükler yaşanacaktır. Zira halkla ilişkilerin örgütçevre etkileşiminde karşılıklı güven duygusunun gelişmesinde, kuruluşun verimlilik ve etkililiğinin sağlanmasında yaşamsal bir öneme sahip oluşu, onun kurumsallaşmasını gerektirmektedir.³²

Toplumsal desteğini ve güvenini sağlamak kamu kuruluşları için yaşamsal önem taşımaktadır. Toplumsal destek bir anlamda kamu kuruluşlarının başarısının ilk koşuludur da denilebilir.³³ Kamu kuruluşlarının bu destek ve güveni sağlanmasında önemli bir enstrüman olan halkla ilişkilerin bilgi edinme uygulamaları ile entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak halkla ilişkilere ilişkin pek çok sorundan en önemlilerinin örgütlenme ve personelle ilgili olduğu dikkate alındığında bu bütünleşmenin bir hayli zaman alacağını söylemek sürpriz olmasa gerek.³⁴

Vatandaşların kamu yönetimine ilişkin yakınmalarının önemli bir bölümünün, kamu görevlilerinin halkla dolaysız ilişkilerindeki yanlış tutum ve davranışlarından kaynaklandığı gerçeğinden hareketle;³⁵ kamu yönetiminde özellikle bürokratik elit, zihni anlamda modernizasyonu benimsemeyip zihinsel paradigmalarını bu çerçevede değiştirip ve gerek yönetici gerek lider gerekse siyasi kadroların hukukun üstünlüğü, demokratik değer ve ilkeler gibi temel kriterleri içselleştirmesinin bu ve benzeri hakların kullanımında çok etkili olacağının önemle altı çizilmelidir.

³¹ Yaşamış Firuz D. (1997) Kamu Yönetimi Kuramında ve Uygulamasında Yeni Gelişmeler: **Türk İdare Dergisi**. Ankara. 417: 1–28.

³² Uysal, Birkân, (1998), *Siyaset, Yönetim, Halkla İlişkiler*, TODAİE Yayınları, Ankara, s.8.

³³ Yalçındağ, Selçuk, Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler, **Amme İdaresi Dergisi**, s.133

³⁴ Ertekin, Yücel, Halkla İlişkiler Hizmetinde Örgütlenme ve Personel Sorunları, **Amme İdaresi Dergisi**, s.40.

³⁵ Yalçındağ, **agm**, s.147.

KAYNAKÇA

Hız, Yüksel, Yılmaz, Zekeriya, (2004), **Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Uysal, Birkân, (1998), **Siyaset, Yönetim, Halkla İlişkiler**, TODAİE Yayınları, Ankara.

Bilgiç, Veysel, (2003), **Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar**, Ankara.

Eryılmaz, Bilal, (1999), *Geleneksel Yönetimden Yeni Kamu Yönetimi Anlayışına*, **Liberal Düşünce**, C.4, S.15.

Eken, Musa, (1995–1996), “*Bilgi Edinme Hakkı*”, **İnsan Hakları Yıllığı**, C.17–18.

Özay, İlhan, (2002), **Günışığında Yönetim**, Alfa Basım Yayım, İstanbul.

Yaşanmış, F.Demir, (2004), *Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı*, **Türk İdare Dergisi**, S.44,

Örnek Ülke İsveç - Dünyadaki ilk Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasası, http://www.bilgiedinnehakki.org/pages/infDetail.asp?a_id=13 (08.12.2006).

<http://www.unhchr.ch/udhr/lang/trk.htm> (10.12.2006).

Kaya, Cemil, (2003), **Bilgi Edinme Hakkı Üzerine Bir İnceleme**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Özkan, Gürsel, (2004), **Demokratik Yönetimin Birinci Adımı: Bilgi Edinme Hakkı**, Türkiye Kamu-Sen, Ankara.

Şerafettin Ekici, *Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Üzerine*, **Güncel Hukuk**, Nisan 2004.

24.10. 2003 Tarihli **Resmi Gazete**, Sayı: 25269,

BİMER: <http://www.basbakanlik.gov.tr/bimer/index.htm> (01.12.2006)

Yalçındağ, Selçuk, *Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler*, **Amme İdaresi Dergisi**.

Ertekin, Yücel, *Halkla İlişkiler Hizmetinde Örgütlenme ve Personel Sorunları*, **Amme İdaresi Dergisi**.

**DEĞİŞEN MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE
İDARİ PARA CEZALARI:
UYGULAMA ESAS VE USULLERİ**

Mete GÜRBÜZ*

Abdullah ERİN*

GİRİŞ

Son yıllarda ceza mevzuatı, çağın gereklerine ve yeniden oluşan millî ve insanlığın ortak değerlerini vurgulayan, insan haklarını ve toplumsal güveni korumayı hedefleyen bir anlayışla yeniden ele alınmış, toplumsal yaşam içerisinde yerine getirilmeyen her bir kural ve ödevin ceza hukuku anlamında ‘suç’ olarak nitelendirilerek ağır cezai müeyyidelere tabi tutulmasının gereksizliği anlaşılmıştır. Gelişen sosyal, siyasal ve ekonomik koşullara uygun olarak haksızlık oluşturan hareketin niceliği ve bunun toplumsal ve siyasal yaşamdaki etkileri göz önünde tutularak bazı fiillerin yaptırımı idarî yaptırım olarak değiştirilmiş, bazıları da kabahat nevinden olan yaptırım çeşidinden çıkartılarak suç karşılığı bir ceza yaptırımına dönüştürülmüştür.

Zira bu tür ihlallerin suç olarak kalması, yargılama sürecinde iş yükünü artırmakta ve zaman kaybına neden olmaktadır. Bu ise ceza hukuku yaptırımlarında aranan ceza hukuku yaptırımlarındaki caydırıcılık gücünü ciddi şekilde zayıflatmaktadır. Suç olmaktan çıkarılan ancak toplumsal düzeni bozduğuna inanılan haksızlık oluşturan davranışlar, devlet idaresi tarafından cezalandırılabilir idarî bir yaptırıma bağlanmaya çalışılmıştır.

Bu anlayışa uygun bir şekilde hazırlanan ve ceza adalet sistemimizi oluşturan temel ceza kanunları olarak adlandırılan Türk Ceza Kanunu, Kabahatler Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliğine uyum çerçevesinde yapılan değişiklikler sonrası, bugün itibarıyla 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 111, 114, 115 ve 120’nci

* Mülkiye Başmüfettişi

maddeleri ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 806, 833, 834 ve 835'nci madde hükümlerinde öngörülen 'hafif hapis' ve 'hafif para' cezaları dışındaki bu türden cezaların hemen hemen tamamı 'idari para cezasına', kanunlarda yer alan birçok suç 'kabahate' ve adli yaptırımlar da 'idari yaptırımlara' dönüştürülmüştür. Bunun yanında birçok kanundaki idari yaptırımlara karşı başvuru mercilerini belirleyen hükümler kaldırılarak bu husustaki yetkili mercinin Kabahatler Kanununun 3. maddesinde yer alan Sulh Ceza Mahkemeleri olduğu dolaylı olarak kabul edilmiş, bazı kanunlarda yer alan yaptırımlar için yetkili başvuru mercii olarak Danıştay olarak belirlenmiş, diğer bazı kanunlarda idare mahkemeleri olarak belirlenen yetkili merci aynen korunmuştur.

İDARİ YAPTIRIMLAR

A. İDARİ YAPTIRIMIN TANIMI

Hukuk sistemimizde kabahat olarak nitelendirilen haksız fiilleri işleyen kişilere idare tarafından kanunen uygulanması öngörülen müeyyidelere idari yaptırım denmektedir.

B. İDARİ YAPTIRIM TÜRLERİ

İdari para cezaları çeşitli kanunlarda düzenlenen en etkili idari yaptırım türü olup, bunun dışında uygulanan diğer 'idari tedbirler'; yaptırım konusu eşya ve sair malvarlığı değerinin mülkiyetinin Devlete veya herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna geçmesi şeklinde tanımlanabilecek 'mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda belirtilen faaliyetten geçici olarak men, ruhsatın iptali v.b çok sayıdaki tedbirlerdir.

C. İDARİ YAPTIRIMLARA İLİŞKİN KANUNİ DÜZENLEMELER

Hukuk sistemimizde idari yaptırımlarla ilgili yer alan düzenlemeler açısından yeknesaklık arz etmeyen karmaşık bir yapıdan bahsetmek mümkündür. Bunun sonucu olarak, geçmişte benzer fiiller için değişik ağırlıklarda yaptırımlar uygulanmış, aynı türden idari yaptırımlarla ilgili olarak farklı tahsilât şekilleri, başvuru yolları ve mercileri öngörülmüştü.

Uygulamada yaşanan bu karmaşanın giderilmesi, uygulama birliğinin sağlanması ve uygulama sonucu ortaya çıkan görevyetki çatışmasının önüne geçilmesini sağlamak üzere, ilk olarak 24.04.2003 tarih ve **4854 sayılı 'Bazı Kanunlardaki Cezaların İdari Para Cezasına Dönüştürülmesine Dair Kanun'** ile bir çok kanunda yer alan adli nitelikteki cezalar idari para cezasına çevrilmiş ve başvuru mercii olarak da idari mahkemeler gösterilmiştir.

Ardından, 04.11.2004 tarih ve **5252 sayılı 'Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'**un 4. maddesi ile diğer para cezaları ile birlikte idari para cezaları yürürlük tarihlerine göre değişen

oranlarda artırılmış ve aynı kanunun 7. maddesinin; “(Değişik: 11.05.2005 5349/3. md.) Kanunlarda, ‘hafif hapis’ veya ‘hafif para’ cezası olarak öngörülen yaptırımlar, idari para cezasına dönüştürülmüştür.(...)” hükmü ile de bütün kanunlardaki hafif hapis ve hafif para cezaları idari para cezalarına dönüştürülmüş ve maddenin devam eden hükümlerinde bu cezaların hesaplanma usulü belirlenmiştir.

İdarî nitelikteki yaptırımlarla ilgili olarak genel bir kanun olarak, 30.03.2005 tarihinde **5326 sayılı Kabahatler Kanunu** kabul edilmiş ve 01.06.2005 tarihinden itibaren de yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunda, idarî yaptırımları gerektiren fiiller yani kabahatler açısından kanunilik ilkesi, zaman bakımından uygulama ve sorumluluk esasları, zamanaşımı, idarî yaptırımların hukuki niteliği, çeşitleri ve sonuçları, bu yaptırımların yerine getirilmesi rejimi gibi konular, bir sistematik çerçevesinde düzenlenmiş, ayrıca idarî yaptırım kararlarına karşı kanun yolu da açık bir şekilde belirlenmiştir.

Son olarak, 23.01.2008 tarihinde kabul edilen **5728 sayılı, ‘Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’**, 08.02.2008 tarih ve 26781 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve mevzuatımızda yer alan, ceza hükmü içeren kanunlarda köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir.

Söz konusu kanun, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 7. madde hükmüne paralel olarak değişik kanunlarda yer alan ‘hafif hapis’ ve ‘hafif para’ cezalarının hemen hemen tamamı ‘idari para cezasına’, birçok suç ‘kabahate’ ve adli yaptırımlar da ‘idari yaptırımlara’ dönüştürülmüştür. Bunun yanında birçok kanundaki idari yaptırımlara karşı başvuru mercilerini belirleyen hükümler kaldırılarak bu husustaki yetkili mercii Kabahatler Kanununun 3. maddesinde yer alan Sulh Ceza Mahkemeleri olduğu dolaylı olarak kabul edilmiş, bazı kanunlarda yer alan yaptırımlar için yetkili başvuru mercii olarak Danıştay olarak belirlenmiş, diğer bazı kanunlarda idare mahkemeleri olarak belirlenen yetkili merci aynen korunmuştur.

İDARİ PARA CEZALARI

A. GENEL OLARAK PARA CEZALARI

Kamu hukukunda yer alan para cezalarının ortak yönü, bir hukuk kuralının ihlal edilmesi sonucunda, eylemin suç ya da kabahat oluşturduğuna bakılmaksızın belli bir miktar paranın Devlet hazinesine ödenmesidir.

Para cezalarını; adli, tazminat niteliğindeki, medeni, disiplin ve idari para cezaları olmak üzere beş ayrı başlık altında toplamak mümkündür.

1. Adli Para Cezaları

Kamu para cezaları olarak da adlandırılabilen adli para cezaları, kanunlarda suç olarak nitelendirilen bazı eylemlerin yaptırımı olarak belirlenmiştir. Kanuni tipe uygun davranışın yargısal bir kararla failin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak cezalandırılmasıdır.

2. Tazminat Niteliğindeki Para Cezaları

Tazminat kabilinden para cezaları hem cezalandırma hem de Devlet Hazinesine verilen zararın giderilmesi amacına yöneliktir. Bu tür cezalar kamu para cezası içerisinde yer alırken aynı zamanda Devletin işlenen suç nedeniyle meydana gelen zararını gidermeyi (tazmin etmeyi) amaçlar.

3. Medeni Para Cezaları

Medeni para cezaları, özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan yaptırım niteliği de bulunan para cezalarıdır. Ceza yargılaması kurallarına tabi olmaksızın kimi zaman mahkemeler kimi zaman da idari makamlar tarafından uygulanır.

4. Disiplin Para Cezaları

Kanunlar veya bunlara dayalı olarak çıkarılan tüzük ve yönetmelik gibi alt düzenlemelerde konusu Kabahatler Kanunu anlamında kabahat oluşturmayan ve daha çok kurumlara belirlenen düzeni bozmaya yönelik disiplin suçu olarak nitelendirilen davranışlar karşılığında uygulanan ve idari para cezaları niteliğinde olmamaları nedeniyle Kabahatler Kanununun genel hükümleri kapsamı dışında olan yaptırımlardır. Bu tür cezaların uygulanması, zamanaşımı süreleri ve başvuru yolları açısından Kabahatler Kanunu hükümlerine değil, kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabidir.

5. İdari Para Cezaları

Özel kanunlarında ‘idari suç’ olarak nitelendirilen kabahat fiili karşılığında, yine kanunda uygulanması öngörülen parasal nitelikteki yaptırımlardır.

B. İDARİ PARA CEZALARININ ÇEŞİTLERİ

▪ Maktu İdari Para Cezaları

İdari para cezasının maktu olması, cezanın ilgili kanun gereği sabit olarak belirlenmiş olmasıdır. Yasal düzenlemelerde en çok başvurulan yöntem para cezalarının maktu olarak belirlenmesi yöntemidir.

▪ Nispi İdari Para Cezaları

Hakimin yada yetkili idari makamın takdir hakkı dışında bırakılan ve suça konu fiilin veya meydana gelen zararın belli bir oranını olarak hesaplanan idari

para cezalarıdır. Nispi para cezalarının üst sınırı bulunmayıp, oranlandığı şeyin parasal değerine göre değişiklik arz eder. 2872 sayılı Çevre Kanunun 20 nci maddesinin (e) bendinde yer alan; “Çevresel etki değerlendirmesi sürecine başlamadan veya bu süreci tamamlamadan inşaatla başlayan ya da faaliyete geçenlere yapılan proje bedelinin yüzde ikisi oranında idari para cezası verilir.” Hükmünde öngörülen para cezası, nispi idari para cezasına örnektir.

▪ Alt-Üst Sınırları Belirlenmiş İdari Para Cezaları

Kabahatler Kanunun 17 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince, idari para cezaları kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu tür cezalarda ceza miktarının takdirinde, işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumunun birlikte göz önünde bulundurularak belirlenmesi Kabahatler Kanununun 17/2 nci madde fıkrası gereği zorunludur. Karar mercii cezaya ilişkin kararında ceza takdirine ilişkin gerekçelere de yer vermesi gerekmektedir. Kabahatler Kanununun 41/4 ncü madde fıkrasında yer alan “İnşaat atık ve artıklarını bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.” Hükmü bu tür cezalara örnektir.

C. İDARİ PARA CEZALARININ HESAPLANMASI

İdari para cezalarından özellikle nispi olarak belirlenenlerin dışındakiler, zaman içinde özellikle enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde hızla güncelliğini ve caydırıcılığını yitirmektedir. Hukuk sistemimizde bunun aşılması için yaygın olarak kullanılan iki yöntem söz konusudur. Bunlar misli artırım ve yeniden değerlendirme oranına göre artırım usulleridir.

▪ Misli Artırım

Kanunlarda öngörülen para cezası miktarlarının yapılan yeni düzenleme ile belirlenen misli oranında artırılmasıdır. Örneğin 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi hükmü, diğer kanunlarda yer alan para cezalarının büyük bölümünü önemli ölçüde misli oranında artırıma tabi tutmuştur;

Söz konusu Kanun maddesinin (a) fıkrası ile idarî ve disiplin para cezaları da dahil olmak üzere; Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş bulunan bütün kanun ve tüzüklerde yazılı olup da, daha sonraki tarihlerde Türkiye Büyük Millet Meclisince miktarına dokunulmamış para cezaları yüz kırkiki bin sekiz yüz altmış katına, (b) fıkrası ile de 1939 yılından başlayarak 31.12.2002 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları değişen katlarda artırıma tabi tutulmuştur.

Kanun, nispi nitelikteki vergi/resim ve para cezaları ile tazminat kabilinden para cezaları hariç, 31.12.2002 tarihine kadar yürürlüğe giren kanunlarda (Tüzükler de dahil) yer alan idari ve disiplin para cezaları da dahil madde hükümlerinde belirtilen arttırım miktarları uygulanacak, bu tarihten sonra yürürlüğe giren kanunlardaki cezalar için benzer şekilde misli arttırım söz konusu olmayacaktır.

▪ Yeniden Değerleme Oranına Göre Arttırım

Bazı kanunlarda idari para cezalarının 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranına göre arttırmaya tabi tutulması öngörülmüş olabilir.

01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesinin 7 nci fıkrası; “İdari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idarî para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idarî para cezaları açısından uygulanmaz.” Hükmünü içermektedir.

Buna göre maktu nitelikteki idari para cezaları, önce şartları varsa 5252 sayılı kanununun 4 üncü maddesinde öngörülen katlara göre arttırılacak daha sonra da Kabahatler Kanununun söz konusu madde hükmüne göre 2005 yılından sonrası için her yıl yeniden değerlendirme oranında arttırılacaktır. 5252 sayılı kanun kapsamına girmeyen yani 31.12.2002 tarihinden sonra yürürlüğe giren kanunlardaki idari para cezaları için ise yeniden değerlendirme oranında arttırım öngören Kabahatler Kanunu 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olması nedeniyle 2005 yılından sonraki yıllar için uygulanacaktır.

D. ZAMANAŞIMI SORUNU

▪ Soruşturma Zamanaşımı

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü madde hükmü gereğince, bu kanunun kanun yoluna ilişkin hükümleri haricindeki genel hükümleri bütün kanunlarda yer alan idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin yaptırımlara uygulanması gerektiğinden, Kabahatler Kanununun bu hususu düzenleyen 5560 sayılı kanunla değişik 20 nci maddesinin;

“(1) Soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı kişi hakkında idarî para cezasına karar verilemez.

(2) (Değişik: 6/12/2006-5560/33 md.) Soruşturma zamanaşımı süresi;

a) Yüzbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde beş,

b) Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde dört,

c) Ellibin Türk Lirasından az idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç, yıldır.

(3) Nispi idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıldır.

(4) Zamanaşımı süresi, kabahate ilişkin tanımdaki fiilin işlenmesiyle veya neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlar.

(5) Kabahati oluşturan fiilin aynı zamanda suç oluşturması halinde suç ilişkin dava zamanaşımı hükümleri uygulanır.” Şeklindeki hükümlerinin esas alınması gerekmektedir.

İdari para cezası yaptırım kararını vermeye yetkili merciin re’sen yukarıdaki süreleri gözetme sorumluluğu olup, madde metninde belirlenen sürelerin dolması halinde yaptırım kararının uygulanması mümkün olmayacaktır.

Zamanaşımı süresi kabahate ilişkin tanımdaki fiilin işlenmesi veya neticenin gerçekleşmesi ile işlemeye başlar. İdari para cezasının maktu olarak belirtilmediği durumlarda, önce geçerli yöntemle göre ceza miktarının hesaplanması, ardından da hesaplanan miktara göre zamanaşımı süresinin belirlenmesi, nispi ceza gerektiren fiiller için ise cezanın miktarına bakılmaksızın zamanaşımı süresinin 8 yıl olarak uygulanması gerekmektedir.

Kabahat oluşturan fiilin aynı zamanda suç oluşturması durumunda, TCK’nın 66/1 maddesinde düzenlenen suçla ilişkin dava zamanaşımı hükümleri ve süreleri uygulanacaktır.

▪ Yerine Getirme (Tahsil) Zamanaşımı

6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesinde "Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar. Para cezalarına ait hususi kanunlardaki zamanaşımı hükümleri mahfuzdur. Zamanaşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemeler kabul olunur." hükmü yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, bu düzenlemede de para cezalarının kendi kanunlarında yer alan zamanaşımı hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir. Kabahat dolayısıyla karar verilen yaptırımların yerine getirilmesi, zamanaşımı süreleri ve sonuçlarına ilişkin düzenlemelere ise Kabahatler Kanununda yer verilmiştir.

Yerine getirme zamanaşımını düzenleyen 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 21 inci maddesi;

“(1) Yerine getirme zamanaşımının dolması halinde idarî para cezasına veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar artık yerine getirilemez.

(2) Yerine getirme zamanaşımı süresi;

a) Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde yedi,

b) Yirmibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde beş,

c) Onbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde dört,

d) Onbin Türk Lirasından az idarî para cezasına karar verilmesi halinde üç, Yıldır.

(3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin zamanaşımı süresi on yıldır.

(4) Zamanaşımı süresi, kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(5) Kanun hükmü gereği olarak idarî yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemmez.” Hükümlerini içermektedir

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde; Kabahatler Kanunu kapsamındaki idari para cezalarının tahsil zamanaşımı süresi, Kanunun 21 inci maddesine göre tespit edilecektir.

Ancak, 6183 sayılı Kanunun 103 ve 104 üncü maddelerinde düzenlenen tahsil zamanaşımını kesen haller ile tahsil zamanaşımının işlememesi halleri ayrıca dikkate alınacaktır.

5326 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan "Kanun hükmü gereği olarak idarî yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemmez." hükmü, idari para cezalarının kesinleşme sürecinde geçen sürenin zamanaşımını durduran bir neden olarak düzenlendiğinden, bu hükmün de tahsil zamanaşımının işlemeyeceği haller olarak dikkate alınması gerektiği tabiidir.

Diğer taraftan, 6183 sayılı Kanun kapsamında takip ve tahsil edilmemekle birlikte 5326 sayılı Kanun hükümlerine tabi idari para cezaları hakkında da anılan Kanunun 21 inci maddesinde düzenlenen zamanaşımı hükümlerinin dikkate alınması ve zamanaşımı süresinin kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren işletilmesi gerekmektedir.

E. YETKİ SORUNU

İdari yaptırıma karar verme yetkisi, Kabahatler Kanunun 22 nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; kabahat dolayısıyla başta idari para cezası olmak üzere diğer idari tedbirlere karar vermeye ilgili kanunda açıkça gösterilen idari kurul, makam veya kamu görevlileri yetkilidir. Kanunda bu yönde açık bir düzenleme yapılmamış olması, yani yaptırımın kimin tarafından uygulanacağı konusunda herhangi bir belirleme yapılmamış olması halinde yetki, ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amirine ait olacaktır.

Yetkili kurul veya görevliler ancak ilgili kamu kurum ve kuruluşunun görev alanına giren yerlerde işlenen kabahatler dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye yetkilidirler. Kendi görev alanına girmeyen alanlarda işlenen kabahatlerde kamu görevlilerinin yaptırım kararı verme ve uygulama yetkileri bulunmamaktadır.

▪ Yer Bakımından Yetkili Makam

Kabahatler Kanununun idari yaptırım kararı verme yetkisini düzenleyen 22 nci maddesinde, yaptırım uygulama görevi verilen idari makamın yer bakımından yetkilerinin uygulanmasında CMK'nın bu konudaki hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

5271 sayılı CMK'da yer bakımından yetki kuralları 12-21 nci maddelerde düzenlenmiştir. Bu madde hükümlerinden hareketle; İdari para cezası ve diğer yaptırımları uygulama yetkisi, kabahatin işlendiği yer idari makamına aittir. Örneğin bir yaptırımı uygulamak için mahalli mülki amir yetkili kılınmışsa, kabahat Ankara il merkezinde işlenmişse Ankara Valisi, herhangi bir ilçe sınırları içinde işlenmişse o ilçe Kaymakamı yetkili olacaktır.

Kabahate teşebbüse yaptırım uygulanacağı öngörülmüş olması halinde son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz kabahatlerde kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme kabahatlerde son kabahatin işlendiği yerdeki yaptırım uygulama verilen makam veya kurul yetkili olacaktır.

Kabahatin işlendiği yer belli değilse, failin bulunduğu yer, yeri bilinmiyorsa yerleşim yerindeki; failin Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yerdeki; yabancı ülkede işlenip Türkiye'de yaptırım uygulanması gereken hallerde varsa Türkiye'deki yerleşim yerindeki, yerleşim yeri yoksa en son adresinin bulunduğu yerdeki; deniz, hava veya demiryolu taşıtlarında ya da bu taşıtlarla işlenen kabahatlerde, bu araçların ilk ulaştıkları yerdeki idari kurul, makam veya kamu görevlisi idari yaptırım uygulamaya yetkili olacaktır.

▪ İdari Para Cezası Vermeye Yetkili Olan Makamlar

İdari para cezası vermeye yetkili kamu tüzel kişileri ve bu yetkinin kullanılması ile ilgili esaslar, Maliye Bakanlığının 12.05.2007 tarihli 442 seri nolu tebliğinde belirlenmiştir. Söz konusu tebliğe göre; 5326 sayılı Kanuna göre cezalandırılması öngörülen fiillerin tespitini ve ceza verilmesini gerçekleştiren kamu tüzel kişileri ile bunların organlarının, haksızlığı tespit etme ve ceza verme yetkileri kanunlardan kaynaklanmaktadır.

Kamu tüzel kişileri, görevleri gereği verecekleri idari para cezalarının uygulamasını, 5326 sayılı Kanunda yer alan genel esaslara bağlı kalarak yapacaklardır.

Kamu tüzel kişilerinin görev alanları dikkate alınarak aşağıdaki şekilde tasnif edilmesi mümkündür.

a) Devlet Tüzel Kişiliği: Devlet Tüzel Kişiliğini oluşturan kamu idareleri, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleridir.

b) İdari Kamu Kurumları: Devlet Tüzel Kişiliğinin öteden beri yürüttüğü kimi hizmet ve faaliyetleri yerine getirmek üzere kanunla kurulmuş olan Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü gibi kamu tüzel kişileridir.

c) Mahalli İdareler

d) İktisadi Kamu Kurumları

e) Sosyal Kamu Kurumları: Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Sosyal Güvenlik Kurumu

f) Bilimsel Kamu Kurumları

g) Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

h) Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

▪ Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcısının Yetkisi

İlgili kanunlar ve Maliye Bakanlığının 12.05.2007 tarihli 442 seri nolu tebliğ hükümleri ışığında;

a) Mahkemelerce kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde ilgili kanunda öngörülen idari para cezası ve diğer idari yaptırımları uygulama yetkili olduğu, 5326 sayılı kanunun 24 üncü madde hükmünden anlaşılmaktadır.

Buna göre mahkeme, davaya konu eylemin suç değil kabahat olduğunun anlaşılması halinde mahkeme davayı reddederek dosyayı ilgili mercie

göndermeyecek ve kabahat karşılığı öngörülen yaptırım kararını bizzat kendisi verecektir.

b) Cumhuriyet Savcıları da 5326 sayılı kanunun 23 üncü madde hükmü uyarınca, diğer idari makamlar gibi işlenen bir kabahat nedeniyle ilgisine kanunlar çerçevesinde idari para cezası verme ve uygulama yetkisi bulunmaktadır.

Bu madde hükümlerine göre, Cumhuriyet Savcısı, kanunda açıkça hüküm buluna hallerde (5681 sayılı Matbaalar Kanunun 6 ncı, 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 59 uncu 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 17, 35 ve 63 üncü madde hükümleri gibi) bir kabahat dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye yetkilidir. Bunun istisnası, savcının bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma kapsamında ayrıca bir kabahat işlendiğinin öğrenilmesi halidir. Bu durumda C. Savcısının durumu yaptırım uygulamaya yetkili makam veya kurula bildirebileceği gibi, kendisi de doğrudan uygulayabilir.

Cumhuriyet Savcısınca suç şüphesiyle başlatılan soruşturma sırasında, soruşturma konusu eylemin suç değil kabahat olduğunun anlaşılması halinde kabahatin karşılığı yaptırımı uygulama yetki ve sorumluluğu kendisine aittir. Böyle bir durumda C. Savcısının yaptırım uygulamayarak durumu ilgili makama aktarma yetkisi bulunmamaktadır. Ancak bunun istisnası ilgili makam veya kurul tarafından daha önce idari yaptırım uygulanmış olma halidir. Bu durumda C. Savcısınca mükerrer yaptırım kararı verilemez.

İDARİ PARA CEZALARINDA TEBLİĞ, TAHAKKUK-TAHSİLAT VE BAŞVURU/İTİRAZ

A) İDARİ PARA CEZASI VERMEYE YETKİLİ OLAN KAMU TÜZEL KİŞİLERİNCE YAPILACAK İŞLEMLER (Tebliğ, Tahakkuk ve Tahsilat)

İdari para cezası vermeye yetkili birimlerce yapılacak işlemler, cezanın ödenmesi, takip ve tahsili hususları Kabahatler Kanununun ilgili madde hükümleri ve 442 sayılı Tahsilat Genel Tebliği çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır.

1 - İdari Yaptırım Kararlarında Yer Alacak Bilgiler

5326 sayılı Kanunun 25 inci maddesine göre idari yaptırım kararlarına ilişkin tutanakta;

- a) Hakkında idari yaptırım kararı verilen kişinin kimlik ve adresinin,
- b) İdari yaptırım kararı verilmesini gerektiren kabahat fiilinin,

- c) Bu fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün delillerin,
- d) Karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliğinin,
- e) Fiilin işlendiği yer ve zamanın, açık bir şekilde belirtilmiş olması zorunludur.

İdari yaptırım kararında, söz konusu bilgilerin yanı sıra idari para cezasının ödeme süresi, ödeme yeri, idari yaptırım kararına karşı kanun yolu (mercii ve süresi), indirimli ödeme hakkı, taksitlendirme talep etme hakkı, ödeme yapılmaması halinde uygulanacak müeyyideler ile tebliğ tarihi bilgilerine yer verilmesi gerekmektedir.

Kabahat oluşturan eylemin oluşup oluşmadığına ilişkin gerekçeli bir tartışmanın bulunması idari yaptırım kararlarında aranmamıştır. Bu tür kararlarda, adli hükümlere ilişkin CMK’ nın 230/1-b maddesinde öngörülen “delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi, karara esas alınan ve reddedilen delillerin belirtilmesi” gerekmemekte ise de kabahat eyleminin işlendiğini ispata yarayabilecek; yetkili birimler ve resmi kurumlarca usulüne uygun olarak tanzim edilen rapor, tutanak, ispata yarayacak görsel, işitsel ve yazılı dokümanlar, hekim raporları, adli merci yazıları ve teknik cihaz ölçüm sonuçları gibi delillerin başlıklar halinde tutanakta yer alması zorunludur.

Delillere ilişkin ifade ve görüntü gibi ayrıntıların soruşturma dosyası içinde yer alması 25. madde hükmünde bir zorunluluk olarak öngörülmemiş ise de idari yaptırım kararına karşı yapılacak başvuru ve itirazın incelenmesi bakımından bu delillerin soruşturma dosyası içinde bulundurulması gerekmektedir.

İdari yaptırım kararlarına; kararın ilgisine huzurda tebliğ edilmesi veya tebliğ edilmiş sayılması halinde kararın verildiği esnada, 7201 sayılı Tebligat Kanunu [4] hükümlerine göre tebliğ edilmesi halinde de idarede kalan nüshalara tebligatı müteakip tebliğ tarihi yazılacaktır.

İdari yaptırım kararının idarede kalan nüshalarında, 5326 sayılı Kanun hükümlerine göre kararın kesinleşme tarihine de yer verilecektir.

İdari yaptırım kararı uygulayan idarelerce hakkında idari para cezası verilen kişinin T.C. kimlik numarası/vergi kimlik numarası da kararda gösterilecektir.

İdari yaptırım kararlarını tutanak tanzimi suretiyle uygulayan idarelerce düzenlenecek tutanaklarda, idari yaptırım kararlarında bulunması gereken ve yukarıda açıklanan tüm bilgilere yer verilmesi, tutanakların seri ve sıra numaralarının birbirini takip eder şekilde bastırılması, görevli personele zimmetle teslim edilmesi, tutanakların iptal edilmesi gerektiğinde, iptal işlemlerinin

tutanağın üzeri çizilmek ve iptal şerhi konulmak suretiyle gerçekleştirilmesi, tutanakların güvenliği konusunda gerekli özenin gösterilmesi icap etmektedir.

Son olarak alt ve üst sınırları kanunla belirlenmiş idari para cezası öngörülen kabahatlerle ilgili yaptırım kararlarında cezanın takdirinde dayanan gerekçelere de yer verilmesi, takdir edilen miktarın haklı ve geçerli sebeplere bağlanabilmesi gerekmektedir. Söz konusu takdir yetkisinin yerinde kullanılıp kullanılmadığı hususlarının yapılan denetimler sırasında da kontrol edilmesi faydalı olacaktır.

2 - İdari Yaptırım Kararlarının Tebliğ Usulü

İdari yaptırım kararı, 5326 sayılı Kanunun 26 ncı maddesi hükümlerine uygun bir şekilde ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgili kişiye tebliğ edilmesi gerekmektedir.

▪ İlgilinin Yokluğunda Verilen Yaptırım Kararlarının Tebliği

İdari yaptırım kararının kişinin yokluğunda verilmesi durumunda karar, ilgisine 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Tebligat metninde bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, merci ve süresi açık bir şekilde belirtilir.

▪ Yüze Karşı Verilecek İdari Yaptırım Kararları

Uygulamada idari yaptırım kararları çoğu kez bu kararı verme ve uygulama yetkisi verilen polis, jandarma ve belediye zabıtası gibi görevlilerce kişinin huzurunda (vicahi) verilerek tutanağa bağlanmaktadır. Bu şekilde düzenlenen yaptırım kararlarına ilişkin tutanaklarda da 5326 sayılı Kanunun 25. maddesinde belirtilen tutanakta yer alması gereken hususlara yer verilmesi, tutanakta kararın ilgilinin huzurunda verildiğinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca yaptırım uygulanan kişinin başvuru yolu, süresi ve mercii konusunda bilgilendirilmesi, tutanağa imzasının alınması, imtina halinde bu durumun tutanakta belirtilmesi ve tutanağın bir suretinin ilgiliye verilmesi sağlanmalıdır. Kararın imzalanması ya da imzadan kaçınılması durumunda dahi idari yaptırım kararı kişinin huzurunda (vicahi) verilmiş olduğundan, bu karara karşı başvuru hakkı kararın verildiği tarihten itibaren başlayacaktır.

▪ Tüzel Kişilere Tebligat

Tüzel kişi hakkında verilen idari yaptırım kararları her halde ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir. Tüzel kişiye tebliğden anlaşılması gereken yetkili temsilciye yapılan tebliğdir. Tüzel kişilere tebliğ, yetkili temsilcilerine, bunlar birden fazla ise, yalnız birine yapılır. Bir ticarethanenin işlemlerinden doğan anlaşmazlı-

iklarda, ticari temsilciye yapılan tebliğ geçerlidir. (7201 sayılı Kanun madde 12)

Tüzel kişiler adına kendilerine tebliğ yapılacak kimseler her hangi bir sebeple olağan iş saatlerinde iş yerinde bulunmadıkları veya o sırada evrakı bizzat alamayacak bir halde oldukları takdirde tebliğ, orada hazır bulunan memur veya müstahdemlerden birine yapılır. (7201 sayılı Kanun madde 12)

3 - İdari Para Cezalarının Kesinleşmesi

Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında; "Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idari para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idari para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur." hükmü yer almaktadır.

Buna göre, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilebilmesi için, bu cezalara ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerekmektedir.

Kabahatler Kanunu, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen ve süresinde ödenmeyen idari para cezalarının takip ve tahsilinde idari yaptırım kararlarının kesinleşme şartını aramamaktadır. Ancak, bu idari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda yer alan hükümlerin dikkate alınacağı tabiidir.

İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna başvurulmaması veya kanun yoluna başvurulması halinde yargılama aşamalarının son bulması neticesinde idari para cezalarının takip edilebilir aşamaya gelmesi, idari para cezasının kesinleşmesidir.

Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi hükmü nedeniyle idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda kanun yoluna ilişkin düzenlemenin bulunması halinde, bu düzenlemelerin uygulanması gerektiğinden, idari para cezalarının kesinleşmesi aşağıdaki şekilde olacaktır.

1) Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezalarının Kesinleşmesi: 5326 sayılı Kanunun 27 ila 31 inci maddelerinde idari yaptırım kararlarına karşı

başvuru yolu, başvurunun incelenmesi, itiraz yolu, vazgeçme ve kabul ile masrafların ve vekalet ücretinin ödenmesi hususları düzenlenmiştir.

Söz konusu hükümlere göre, idari yaptırım kararları;

i) Kararın ilgisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde sulh ceza mahkemesine başvurulmadığı takdirde bu sürenin bitiminde,

ii) Kanuni süresinde sulh ceza mahkemesine başvurulması halinde,

- Sulh ceza mahkemesinin kararına itiraz edilmemiş ise kararın taraflara tebliğini takip eden 7 nci günün bitiminde,

- 2.000,-YTL'ye kadar (bu tutar dahil) idari para cezalarına ilişkin sulh ceza mahkemesinin karar tarihinde,

iii) Sulh ceza mahkemesi kararına ya da mahkemeler tarafından verilen idari yaptırım kararlarına karşı ağır ceza mahkemesine itiraz edilmesi halinde itiraz üzerine verilen karar tarihinde, kesinleşmektedir.

iv) Kabahatler Kanunun 27 nci maddesine 5560 sayılı Kanunla eklenen;

- (6) numaralı fıkra ile soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırım kararı verilmesi ve kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edilmesi halinde idari yaptırım kararına karşı başvurunun kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karara karşı yapılacak itirazı inceleyen itiraz merciinde inceleneceği hükme bağlandığından,

- (7) numaralı fıkra ile kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırım kararı verilmesi ve fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidilmesi halinde, idari yaptırım kararına karşı itirazın da beraat kararını inceleyen mercide inceleneceği hükme bağlandığından, bu durumlarda kesinleşme kanun yollarının tüketilmesine bağlı olarak belirlenecektir.

v) Kabahatler Kanununun 27 nci maddesine 5560 sayılı Kanunla eklenen (8) numaralı fıkrasında ise idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görüleceği düzenlenmiş olduğundan, bu kapsamdaki idari yaptırım kararları idari yargılama sürecine bağlı olarak kesinleşecektir.

2) Kanun Yolu Saklı Tutulan Hallerde İdari Para Cezalarının Kesinleşmesi: İdari para cezasına yönelik Kabahatler Kanununun hükümleri dışında kanun yolu öngörülmesi halinde, ilgili kanunlarında yer verilen kesinleşme nedenlerine bağlı olarak idari para cezaları kesinleşecektir.

4 - İdari Para Cezalarının Gelir Kaydı ve Tahsili

a - İdari Para Cezalarının Gelir Kaydı

5560 sayılı Kanun ile 5326 sayılı Kanunun 17 nci maddesinde yapılan değişiklikle idari para cezalarının gelir kaydının, idari para cezasını veren kamu idaresi ve bütçeler itibarıyla yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre;

- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idarî para cezaları genel bütçeye,

- Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine,

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, genel bütçeye,

gelir kaydedilecektir.

b - İdari Para Cezalarının Tahsil Usulü ve Tahsile Yetkili Mercii

5326 sayılı Kanunun 5560 sayılı Kanunla değişik 17 nci maddesinde idari para cezalarının tahsil usulü; idari para cezasını veren kamu idaresi ve idari para cezasının düzenlendiği kanunlara göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre;

- Genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil daireleri tarafından 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine,

- Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendileri tarafından, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, 6183 sayılı Kanun hükümlerine,

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve;

a) Genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idarî para cezaları kendileri tarafından, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere,

b) Genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerekenler ise özel bir belirleme

yapılmamış olması halinde Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil daireleri tarafından 6183 sayılı Kanun hükümlerine,

göre takip ve tahsil edilecektir.

Genel hükümlere göre takip ve tahsil edileceği belirtilmiş olan idari para cezaları süresinde ödenmediği takdirde, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa [5] göre takip edilecektir.

Tebliğin bu bölümünün "3- Ödeme Zamanı ve Yeri" alt bölümü, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilecek idari para cezalarına yönelik açıklamaları içermektedir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa göre takip ve tahsil edilecek idari para cezalarına ise ilgili mevzuat hükümlerinin uygulanacağı tabiidir.

c - Ödeme Zamanı ve Yeri

Ödeme Zamanı

5326 sayılı Kanunda idari para cezalarının ödeme süresine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu husus dikkate alındığında, idari para cezalarının ödeme süresi, ilgili kanunlarında düzenlenen hallerde bu sürelerdir.

İdari para cezalarının ilgili kanunlarında ödeme zamanı gösterilmemiş ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 37 nci maddesine göre ödeme süresinin tayini gerekmektedir.

Buna göre, özel kanunlarında ödeme süresi belirtilmemiş idari para cezalarının, Kabahatler Kanununun 26 ncı maddesine göre ilgisine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde ödenmesi gerektiğinden, idari yaptırım kararını veren kamu tüzel kişilerince idari yaptırım kararlarında "ödememin 1 ay içinde yapılması gerektiği" hususu belirtilecektir.

Ödeme Yeri

Bu bölümde yapılan açıklamalar genel bütçeye gelir kaydedilecek idari para cezalarının ödeme yerini belirlemekte olup, genel bütçeye gelir kaydedilmeyecek idari para cezalarının ödeme yeri ise ilgili mevzuatına göre belirlenecektir.

a) İdari Yaptırım Kararlarının Kesinleşmesinden Önce Ödeme Yeri

İdari yaptırım kararı veren idareler; idari para cezalarını, kanuni ödeme süresi içinde ya da idari yaptırım kararlarının kesinleşmesinden önce ödemek isteyen kişilerden tahsil edecek ve tahsil ettiği tutarları Hazine hesaplarına aktaracaktır.

İdari yaptırım kararları genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri tarafından verilmiş ise söz konusu cezalar, muhasebe yetkilisi mutemetleri ve muhasebe

birimleri (merkez muhasebe birimi, mal müdürlükleri ve defterdarlık muhasebe müdürlükleri) vasıtasıyla tahsil edilecektir. Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin bankalar aracılığı ile tahsilat yetkisi bulunması halinde bu idarelerin banka hesaplarına da ödeme yapılacaktır.

Mahkemeler, Cumhuriyet Savcılıkları ve 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerince verilen idari para cezaları ile 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu [6], 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu [7] ve 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna [8] göre verilen idari para cezaları kesinleşmeden önce muhasebe yetkilisi mutemetlerine ve vergi dairelerine veya vergi daireleri adına tahsilat yetkisi bulunan bankalara ya da posta idaresine ödenecektir.

İdari yaptırım kararları 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli kamu idareleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezaları, bu idarelerin ilgili muhasebe birimlerine veya görevlendirilen personeline ya da banka hesaplarına ödenebilecektir.

Gerek 5326 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerekse bu Kanunda değişiklik yapan 5560 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan düzenlemeler nedeniyle kanuni ödeme süresi içinde vergi dairelerine ödenen para cezaları, tebliğde belirtilen istisnalar dışında, kanuni ödeme süresi ve kararın kesinleşmesi süresi içerisinde idari yaptırım kararı veren idarelere ödenecektir.

b) İdari Yaptırım Kararlarının Kesinleşmesinden Sonra Ödeme Yeri

İdari yaptırım kararlarının kesinleşmesi üzerine ödemeler, ilgili vergi dairesinin hesabının bulunduğu bankalara veya vergi dairelerine yapılacaktır.

Ödeme veya kesinleşme süresi içerisinde ödenmeyen idari para cezasına ilişkin idari yaptırım kararları, kesinleşmesini müteakip tahsil için; borçlu gerçek kişi ise ikametgahının, tüzel kişi ise kanuni veya iş merkezinin bulunduğu yerdeki vergi dairesine, birden fazla vergi dairesi bulunması halinde süresiz vergileri tahsil ile görevli vergi dairelerine gönderilecektir. Ancak, 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerince verilen ve ödeme veya kesinleşme süresi içerisinde ödenmeyen idari para cezasına ilişkin idari yaptırım kararları ise kararların kesinleşmesini müteakip tahsil için borçlunun gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine gönderilecektir.

6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere vergi dairesine gönderilen idari para cezalarına karşılık idarelerce tahsilat yapılmayacaktır.

Ancak, tahsil edilmek üzere vergi dairelerine gönderilmiş olan idari para cezalarına yönelik tahsilat yapılması halinde, önceden gönderilen idari yaptırım kararı ile ilgisi sağlanmak suretiyle tahsil edilen tutarlar vergi dairesine bildirilecektir.

İdari yaptırım kararı veren idareler, kanuni ödeme süresi içerisinde ya da kararların kesinleşmesinden önce yaptıkları tahsilatların dayanağı olan idari para cezası kararlarını/tutanaklarını vergi dairelerine göndermeyeceklerdir.

d - İndirim Uygulaması

5326 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (6) numaralı fıkrasında "Kabahat dolayısıyla idari para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir. İdari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez." hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm ile yapılan düzenleme;

1 - İdari para cezasını veren kamu görevlisine, para cezasının verildiği anda ödeyen kişilerin yaptığı ödemelerde indirim uygulanacağı,

2 - İdari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişilerin indirim hakkından yararlanacağı, yönündedir.

İdari para cezasının indirimli olarak ödenebilmesi için ödemenin kanun yoluna başvurmadan önce yapılması zorunlu olduğundan, indirim;

- Kanun yolu 5326 sayılı Kanunda düzenlenen hükümlere göre belirlendiği hallerde idari yaptırım kararının tebliğ tarihinden itibaren geçecek 15 günlük başvuru süresi, mahkemeler tarafından verilen idari yaptırım kararlarında ise kararın tebliğ tarihinden itibaren geçecek 7 günlük itiraz süresi,

- Kanun yolu 5560 sayılı Kanunla değişik 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca idari para cezasının düzenlendiği kanundaki kanun yolu olması halinde, bu kanunlarda yer alan dava açma süresi,

İçinde yapılacak ödemelere uygulanacaktır.

Bununla birlikte, idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda 7 gün, 15 gün, 30 gün gibi ödeme süreleri bulunmakta, ödeme süresi ilgili kanununda yer almayan idari para cezaları da 6183 sayılı Kanunun 37 nci maddesine göre yapılan tebligatı müteakip bir ay içinde ödenmektedir.

Peşin ödeme indirimi, amme alacağının kanuni ödeme süresi geçtikten sonra uygulanamayacağından, dava açma süresinden daha az ödeme süresi olan para cezaları için indirim, ödeme süreleri içerisinde yapılan ödemelerle sınırlı

olacaktır. Buna karşın, kanuni ödeme süresi dava açma süresini aşan para cezalarında ise peşin ödeme indirimi dava açma süresi içerisinde yapılan ödemelere uygulanacak, bu süreden sonra yapılan ödemelerde ise peşin ödeme indirimi uygulanmayacaktır.

Örneğin, ödeme süresi ilgili kanununda 30 gün olarak tayin edilmiş olan idari para cezasının kanun yoluna yönelik bir düzenlemenin bulunmaması durumunda, 5326 sayılı Kabahatler Kanununa bağlı olarak kanun yolu hükümleri uygulanacağından, peşin ödeme indirimi kanun yoluna başvuru süresi olan 15 gün içerisinde yapılan ödemelere uygulanacaktır. Örnekteki idari para cezasının, ilgili kanununda dava açma süresinin 60 gün olarak tayin edilmiş olduğunun kabul edilmesi halinde, peşin ödeme indirimi, ödeme süresi olan 30 gün içerisinde yapılacak ödemelere uygulanacaktır.

İdarelerce kanuni ödeme süresi içerisinde yapılan tahsilatlarda peşin ödeme indirimi uygulanıp uygulanmayacağı yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde tespit edilecek, tahsilat esnasında düzenlenecek makbuzlarda idari para cezası tutarı, indirim tutarı ve tahsilat tutarı ayrı ayrı gösterilecektir.

Peşin ödeme indirimi, idari para cezasının tamamı üzerinden nakden veya ilgili mevzuatı gereği kabul edilmiş olması şartıyla çekle defaten yapılacak ödemelere uygulanacak, kısmi ödemelere uygulanmayacaktır.

Bu maddeden anlaşılan; failin kendisine kesilen idari para cezasına karşı örneğin 3. gün gidip kanun yoluna başvurması halinde tanınan süre içinde ödeme yapsa dahi indirimden faydalanamayacağıdır. Ancak ilgili kişi, idari para cezasını ceza kararının tebliğ tarihinden itibaren 14. gün ödeyip, 15. günde de kanun yoluna başvurabilecektir.

e - Taksitlendirme Uygulaması

5326 sayılı Kanunun 5560 sayılı Kanunla değişik 17 nci maddesinin (3) numaralı fıkrasında "... Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir." hükmüne yer verilmiştir.

Bu madde hükmüne göre, taksitlendirme başvurusu idari yaptırım kararının tebliğini müteakip kanuni ödeme süresi içinde bu kararı veren idareye yapılacak ve talepler bu idareler tarafından değerlendirilerek karara bağlanacaktır. Kanuni ödeme süresinden sonra yapılan taksitlendirme başvurularının değerlendirilmeyeceği tabiidir.

Taksitlendirme talebi kabul edilen borçlular; 4 eşit taksit halinde ve birinci taksit idari para cezasının kanuni ödeme süresi içinde, geri kalan 3 taksiti ise idari para cezasının tebliğ tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde idarece belirlenecek sürelerde ödeyecektir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde idari para cezasının kalan kısmı muaccel hale gelecek ve tahsil için durum genel bütçeye gelir kaydedilecek idari para cezaları için ilgili vergi dairesine bildirilecektir. Genel bütçeye gelir kaydedilmeyen idari para cezalarında ise muaccel hale gelen para cezasının ilgili kanunlar uyarınca tahsile yetkili mercilerce takip ve tahsil işlemlerine başlanacaktır.

Tebliğin III/C bölümünde açıklandığı gibi, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilebilmesi için, bu cezalara ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerekmekte olup, ayrıca taksitlendirme uygulaması kanun yoluna başvuruyu engellemektedir.

Kabahatler Kanunu, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen ve süresinde ödenmeyen idari para cezalarının takip ve tahsilinde idari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, idari yaptırım kararlarının kesinleşme şartını aramamaktadır. Bu durumda, kanun yoluna başvurulmuş olması idari para cezasının takibini etkilemediğinden, taksitlendirilen idari para cezasının taksitlerinin tam ve zamanında ödenmemesi halinde alacağın muaccel hale geleceği ve takip edilebileceği tabiidir.

f- Failin Ölümü

İdari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda, cezaya muhatap olan kişilerin ölümü halinde idari para cezalarının mirası reddetmemiş olan mirasçılarından tahsil edilip edilmeyeceği yönünde ayrıca bir hüküm bulunmaması koşuluyla, Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan 'Cezaların Şahsiliği' ilkesi gereğince, bu idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi icap etmektedir.

Örneğin trafik para cezalarının düzenlendiği 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda, trafik para cezası verilen kamu borçlusunun ölümü halinde bu alacağın mirası reddetmemiş mirasçılarından takip edilip edilmeyeceği yönünde düzenleme bulunmaması nedeniyle, borçlunun ölümü halinde söz konusu alacak terkin edilecektir.

Tüzel kişilere yönelik olarak verilen adli veya idari para cezalarının tüzel kişiliğin malvarlığından tahsil edilememiş olması nedeniyle, 6183 sayılı kanun hükümlerine göre sorumlu tutulan ortaklar ve/veya kanuni temsilcilerin ölümü halinde, cezaya tüzel kişilik muhatap olması nedeniyle, mirası reddetmemiş olan mirasçılarından bu alacakların takibine devam edilecektir. (442 sayılı tebliğ)

Burada irdelenmesi gereken bir diğer husus da idari para cezası muhatabı tüzel kişiliğin sona ermesi halinde de idari para cezasının düşüp düşmeyeceği konusudur. Bu konuda ilgili kanunlarda açıkça bir düzenleme bulunmamakla birlikte, tüzel kişilerin varlıklarının son bulsa bile tasfiye sonucu ortaya çıkacak bakiyeden idari para cezasının tahsil edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aksi düşünce yüklü miktarda idari para cezasına muhatap olan tüzel kişilerin ortaklarının tüzel kişiliği sona erdirerek bu yaptırımları etkisizleştirmelerine imkan sağlayacaktır.

B) İDARİ YAPTIRIM KARARLARINA KARŞI BAŞVURU/İTİRAZ

İdari yaptırım kararlarına karşı başvuru şekli, esas ve usulleri ile ilgili genel düzenleme 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 27. maddesinde yer almaktadır. ‘Başvuru yolu’ başlıklı bu madde hükmü aynen şöyledir;

“(1) İdarî para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idarî yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

(2) Mücbir sebebin varlığı dolayısıyla bu sürenin geçirilmiş olması halinde bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç yedi gün içinde karara karşı başvuruda bulunulabilir. Bu başvuru, kararın kesinleşmesini engellemez; ancak, mahkeme yerine getirmeyi durdurabilir.

(3) Başvuru, bizzat kanunî temsilci veya avukat tarafından sulh ceza mahkemesine verilecek bir dilekçe ile yapılır. Başvuru dilekçesi, iki nüsha olarak verilir.

(4) Başvuru dilekçesinde, idarî yaptırım kararına ilişkin bilgiler, bu karara karşı ileri sürülen deliller açık bir şekilde gösterilir. Dilekçede ayrıca, başvurunun süresinde yapılmasını engelleyen mücbir sebep dayanaklarıyla gösterilir.

(5) (Değişik: 6/12/2006-5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir.

(6) (Ek: 6/12/2006-5560/34 md.) Soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı başvuru da bu itiraz merciinde incelenir.

(7) (Ek: 6/12/2006-5560/34 md.) Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin

suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenir.

(8) (Ek: 6/12/2006-5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür.”

▪ **Özel Kanunlarda Düzenleme Olması Halinde Görevli Mahkeme**

Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 3. maddesi hükmüne göre bu kanunun kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacaktır. Buna göre diğer kanunlarda başvuru yolu olarak sulh ceza mahkemesinden başkaca bir merci öngörülmuş ise itiraz gösterilen merci tarafından incelenecektir. Başvuru süresi açısından da kanunda herhangi bir belirleme yapılmamış ise 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun genel hükümlerine göre dava açılması gerekecektir.

2576 sayılı ‘Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 6. maddesi gereğince genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalarda görevli mahkemeler vergi mahkemeleridir. Bu nedenle vergilerden kaynaklanan idari cezalara karşı başvuru yeri, yetkili vergi mahkemeleri olacaktır. Vergi Mahkemelerine başvuru usulü de 2577 sayılı Yargılama Usulü Kanununa göre olacaktır.

Nitekim Kabahatler Kanunu’na 11.05.2005 tarih ve 5348 sayılı Kanunun 5. maddesi ile eklenen Ek 1. Maddende; “04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan vergi mahkemelerinin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır.” Denilerek vergi mahkemelerin görev alanına giren yaptırımlar Kabahatler kanunu kapsamı dışında tutulmuştur.

▪ **Özel Kanunlarda Düzenleme Olmaması Halinde Görevli Mahkeme**

Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanun ile değişik 3. maddesi uyarınca diğer kanunlarda aksine bir hüküm yoksa bu kanunun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Yani idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi cezalarına karşı başvurular Kabahatler kanununda öngörülen başvuru yollarına yapılacaktır. İlgili Kanunda göreve ilişkin bir hüküm bulunmaması halinde sulh ceza mahkemeleri idari para cezaları ve mülkiyetin

kamuya geçirilmesi kararlarına karşı yapılan başvuruları incelemede genel görevli yargı mercii olarak kabul edilecektir.

Kanunun 27. maddesine göre de idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi cezalarına karşı başvuru mercii sulh ceza mahkemeleridir. Ancak, idari yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde bu madde hükmü uygulanmayacak ve bu nitelikte verilen karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilecektir.

Soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idari yaptırım kararına karşı başvuru da bu itiraz mercii içinde incelenir. Bu merci en yakın ağır ceza mahkemesidir.

Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesi ile idari yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idari yaptırım kararına itiraz da bu kanun yolu mercii içinde incelenecektir.

İdari para cezası ve/veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbiri ile birlikte aynı kişi hakkında diğer bazı idari kararlar veya işlemler tesis edilmiş olması halinde bu karar ve işlemlerin iptali talebi ile birlikte para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbirlerine karşı yapılacak itiraz da bu yargı mercilerinde incelenecektir.

▪ **Başvuru Süresi – Zamanaşımı**

İdari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararı kesinleşir. Başvuru ile idari yaptırım kararının kesinleşmesi engellenmiş olur. Kanunda, başvuru işleminin zamanaşımını kestiğine dair bir kural öngörülmemiştir. İdari yaptırım kararının uygulanabilmesi için soruşturma zamanaşımı içinde kesinleşmesi gerekir. Soruşturma zamanaşımı süresi içinde kesinleşmemesi durumunda kabahatten dolayı kişi hakkında idari para cezasına karar verilemez.

▪ **Mücbir Sebep**

Kabahatler Kanununun 27. maddesinin (2) nolu fıkrası hükmüne göre mücbir sebebin varlığı dolayısıyla 15 günlük başvuru süresinin geçirilmiş olması halinde bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç 7 gün içinde karara karşı başvuruda bulunabilir.

▪ Cumhuriyet Savcısı Tarafından Verilen Kararlara Karşı Başvuru

Cumhuriyet Savcıları üç durumda yaptırım kararları verebilmektedir. Bunlar; Kanunla yetki verilmiş olması, soruşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması ve bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma esnasında bir kabahatin işlendiğinin ortaya çıkması Cumhuriyet Savcısı idari yaptırım uygulayabilmektedir. İlk iki durumda savcı idari yaptırım kararı vermeye yetkili iken üçüncü durumda seçimlik bir hakka sahiptir. Yani idari yaptırımı kendisi uygulayabileceği gibi idareden de bunun uygulanmasını talep edebilmektedir.

▪ Mahkemelerde Verilen Kararlara Karşı Başvuru (İtiraz ve Temyiz)

Kabahatler Kanununun 27. maddesinin 5560 sayılı Kanunla değişik 5. fıkrası hükmü uyarınca idari yaptırım kararının mahkemeye verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilecektir. Yaptırım kararı sulh ceza veya asliye ceza mahkemesi tarafından verilmişse bu mahkemelerin yargı çevresinde yer alan ağır ceza mahkemesine, ağır ceza mahkemesince verilmişse en yakın ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilecektir.

▪ İdari Yargının Görev alanına Giren İdari Yaptırımlarda Başvuru

Değişik zamanlarda çıkan farklı kanunlarda gerek süre ve gerekse usul olarak idari yaptırımlara karşı başvurular için farklı kurallar öngörülmüştür. Bu nedenle uygulanan idari para cezasına itiraz edebilmek için öncelikle dayanak kanuna bakmak gerekmektedir. Kanunda başvuru yolu öngörülmemiş ise doğrudan Kabahatler Kanunu devreye girecektir. İdare Mahkemelerinin yetkili kılınması halinde ise yine kanunda belirlenen sürelerde yetkili idare mahkemesine başvurulması gerekmektedir. Kanunda süre belirtilmemiş ise bu durumda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda yer alan sürelerle ilişkin genel hükümlere göre başvuruda bulunması gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu gün itibariyle, 5326 sayılı Kanunla hukuka aykırı haksız fiil olarak ortak bir başlık altında toplanan ve kabahat olarak tanımlanan fiiller ile bu fiillere uygulanması öngörülen idari para cezası başta olmak üzere diğer idari yaptırımlar ve bu yaptırımlara karşı başvurulacak kanun yolları açısından uygulama birliği sağlandığından bahsetmek oldukça güçtür.

Esas itibariyle idari yaptırımlara karşı başvurunun, idari yargı mercilerinin görev alanından çıkarılmaya çalışılmasının pratik bir faydasından söz etmek mümkün değildir. Zira adli ve idari mercilerinin her biri kendi görev alanlarında ihtisas sahibi olup, birbirlerinin görev alanına giren konularda verecekleri kararlarda esas ve usul yönünden ortaya çıkması muhtemel eksiklikler nedeniyle düzenlenmeden beklenen faydanın elde edilmesi mümkün görünmemektedir.

Kabahatler Kanunu temel olarak uygulamada birliği sağlama amacıyla çıkarılmış olmakla birlikte getirdiği çoklu yapı nedeniyle yaptırım uygulanması, takibi ve kanun yolları oldukça karmaşık bir hal almıştır. Bu karışıklık idari yaptırımlara karşı Sulh Ceza Mahkemelerinin genel görevli mahkeme olarak belirlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Önceden yürürlüğe konulmuş özel Kanun hükümleriyle belirlenmiş “gürültüye sebep olmak”, tütün ve tütün mamullerinin bazı koşullarda kullanılması” imar ve çevre kirliliğine sebep olunması gibi bazı kabahat fiillerine Kabahatler Kanununda yer verilmesi suretiyle uygulamada karışıklığa sebep olunmuştur.

Bunun yanında imar kirliliği yaratılması gibi bazı kabahat fiillerinin, 3194 sayılı İmar Kanununun 42 inci maddesi ile Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddelerinde olduğu gibi Ceza Kanununda da tanımlanması sonucu aynı fiilin hem suç hem de kabahat konumuna sokulması sonucu, Kabahatler Kanununun hem suç hem de kabahat oluşturan bir eylem için sadece suçtan dolayı işlem yapılabileceği yönündeki 15/3 madde hükmü nedeniyle, bazı kabahatlerle ilgili olarak idari para cezası verme yetkisi fiilen uygulanamaz hale getirilmiştir.

İdari yaptırım kararının mülki amirlerce verilmesi öngörülen kanunlarda kimi zaman Mahalli Mülki Amir, kimi zaman Mahallin En Büyük Mülki Amiri ve kimi zaman da Vali ve Kaymakam ibarelerinin kullandığı, uygulamada bu kavramların karışıklığa yol açabileceği düşünülmektedir.

İdari para cezası uygulamaya yetkili makamlarca yapılacak işlemler, cezaların tahakkuk ve tahsili işlemleri ile ilgili genel esasların Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Genel Tebliğlerle belirlendiği, karar verici ve uygulayıcı konumdaki İçişleri Bakanlığının ise bu konuda aktif bir rol üstlenemediği görülmüştür.

Bu nedenlerle;

Anayasa Mahkemesinin konu ile ilgili kararı ve Türkiye’deki adli-idari yargı ayrımı dikkate alınarak, kabahat fiillerine uygulanan bütün idari yaptırımlar için idari yargı mercilerinin yetkili ve görevli kılınması,

İdareye 5326 sayılı Kanuna göre savunma için tanınan 15 günlük sürenin, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda öngörülen 30 güne çıkarılması yönünde değişiklik yapılması,

Kabahatlerin tanımına ilişkin çeşitli özel Kanunlarla Kabahatler Kanunu arasındaki benzeşmenin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde yapılacak yasal düzenleme ile giderilmesi,

İdari yaptırım kararı almaya yetkili merciin daha net ve uygulamada tereddüde yol açmayacak bir şekilde tanımlanması,

5326 sayılı Kabahatler Kanununun ‘içtima’ konusunu düzenleyen 15/3 madde hükmünde değişikliğe gidilerek hem suç hem de kabahat oluşturan fiillere ilişkin kanunlarda öngörülen cezai ve idari yaptırımların birbirinden bağımsız olarak ele alınması imkanı getirilmesi ve böylece örneğin fiilen uygulama kabiliyeti kalmamış olan İmar Kanununun 42 inci maddesinin işlerliğinin sağlanması,

Tamamen teknik bir konu arz eden idari para cezalarının tebliğ, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin usulüne uygun bir şekilde yapılmasını sağlamaya yönelik tedbirlerin alınması, ana uygulayıcı konumundaki Mülki İdare Birimlerinin bu konudaki eksikliklerinin giderilmesi,

Uygulayıcılara kolaylık sağlamak amacıyla, idari para cezaları ve diğer idari yaptırımların uygulama şekil ve esaslarının İçişleri Bakanlığı tarafından yeni mevzuat çerçevesinde çıkarılacak bir uygulama yönergesi ile belirlenmesi ve böylece uygulama birliğinin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

GÜÇLÜ, Yaşar, (2008), **İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar** (Ankara, Seçkin).

MERAN, Necati, (2008), **Açıklamalı-İçtihatlı Kabahatler Kanunu ve Kabahatler İçeren Kanunlar** (Ankara, Adalet).

GÖZÜBÜYÜK, Şeref A. (2004), **Yönetim Hukuku**, (Ankara, Turhan).

ÖZENSOY, Talat R. (2007), **Mülki idare amirleri ve belediye başkanlarının idari para cezası verme yetkilerinin Kabahatler Kanunu ve ilgili mevzuat açısından değerlendirilmesi, İnceleme Raporu**, (Ankara).

GÜRBÜZ, Mete, (2006), **İdari Para Cezaları ve 4854 Sayılı Kanun, İnceleme Raporu** (Ankara).

Kabahatler Kanunu Genel Gerekçesi.

Türk Ceza Kanunu Genel Gerekçesi.

5728 sayılı kanunun Genel Gerekçesi.

442 nolu Tahsilat Genel Tebliği, 12.05.2007 tarih ve 26520 sayılı **Resmi Gazete**.

Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, **2006/1 nolu Uygulama İç Genelgesi**.

ERGEN, Cafer, (2006), **İdari Para Cezalarına Karşı Açılacak davalarda Görev Sorunu**, www.imarhukukcusu.com/modules.php?name=News&file=print&sid=1 - 47k .

İYİMAYA, Osman, **İmar Para Cezaları**
<http://dergi.bayindirlik.gov.tr/ocakdergi/imar.p>

4483 SAYILI KANUNUN UYGULAMASINDA “TCK GENEL HÜKÜMLERİ”

Serdar İĞDELER*

İdari makamlar tarafından 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca yürütülen “**ön inceleme**” görevleri sırasında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun bazı “genel hükümlerinin” göz önünde tutulması gerekmektedir.

Bu makalede, 4483 sayılı Kanun uygulamasında dikkate alınması gerekli olan TCK genel hükümleri açıklanmaya çalışılmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu iki kitaptan oluşmaktadır. Birinci kitap “**genel hükümler**” ve ikinci kitap ise “**özel hükümler**” başlığını taşımaktadır.

“Genel hükümler”, temel ilkeleri, tanımları ve ceza sorumluluğunun temel esaslarını belirleyen maddelerdir.

“**Özel hükümler**” ise, suç olarak tanımlanan eylemler ile bunlara uygulanacak cezaları belirleyen maddelerdir.

Genel hükümler, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 1-75 inci maddeleri arasında yer almıştır.

1) Suçta ve Cezada Kanunilik

Kanunun 2 nci maddesinde, “...Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemeyeceği ve suç ve ceza içeren hükümlerin kıyasa yol açacak şekilde genişyorulanamayacağı...” öngörülmüştür.

5237 sayılı TCK ile esas alman suç teorisine göre, her suçun bir haksızlık teşkil etmekte, ancak her haksızlık bir suç oluşturmamaktadır. TCK ile bir haksızlığın suç sayılabilmesi, belirli unsurların bulunmasını gerektirmektedir. Diğer bir ifade ile, suçların 3 unsuru bulunmaktadır.

Bunlar “**maddi**” unsurlar, “**manevi**” unsurlar ve “**hukuka aykırılık**” unsurlarıdır.

*Mülkiye Başmüfettişi

Suçun “**maddi**” unsurları; Fiil, sonuç, nedensellik bağı, fail, konu ve mağdurdur.

Fiil, icrai ya da ihmali bir davranıştır.

Sonuç, suçun kanuni tanımında belirtilen neticedir.

Nedensellik bağı, fiil ile sonuç arasındaki sebep-sonuç ilişkisidir.

Fail, fiili işleyen kişi yada kişilerdir.

Konu, suçun esasını oluşturan nesne yada değerlerdir.

Mağdur, suçtan zarar görendir.

Bir suçun oluşması için, bu maddi unsurların bir arada bulunması gerekmektedir.

Suçun “**manevi**” unsurları; kasıt yada taksirdir.

Kasıt, suç sayılan bir haksızlığın bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.

Taksir, suç sayılan bir haksızlığın dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali ile gerçekleşmesidir.

Suçun “**hukuka aykırılık**” unsuru ise; işlenen fiilin hukuk düzenine uygun olmaması halidir.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerin, esas itibarıyla kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen bazı suçlardan dolayı Cumhuriyet Başsavcılıklarınca CMK hükümlerine göre soruşturma yapılması izin vermek ya da izin vermemek işlemine dayanak teşkil edecek olması nedeniyle, yapılacak ön incelemelerde suçun unsurlarının bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir. Dolayısıyla gerek ön inceleme yapmakla görevli olanlar ve gerekse soruşturma izni vermeye yetkili mercileri, özellikle iddia edilen suçun maddi unsurları ile hukuka aykırılık unsurunun oluşup oluşmadığını göz önünde tutmaları gerekmektedir.

2) İdarenin Düzenleyici İşlemleriyle Suç ve Ceza Konulamaz

Kanunun 2/2 maddesinde, “...idarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamayacağı...” hüküm altın alınmıştır.

Anayasada ifade edilen “**kanunsuz suç ve ceza olmaz**” ilkesi gereğince, suçların tanımlanması ve cezaların tespiti, ancak kanunlarla yapılır. Devre dilemeyen yetkilerden olan yasama görevi, TBMM tarafından yerine getirilmektedir. Anayasa ile ceza hukukunun kişi hak ve özgürlükleriyle doğrudan ilişkili olması nedeniyle bu alanda, KHK ile düzenleneme yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, idarenin düzenleyici işlemlerle suç tesis

etmesi ve cezalar öngörmesi mümkün değildir. 5237 sayılı TCK ile bu anayasal hükme uygun bir düzenleme yapılmış ve bunun sonucu olarak yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK'nın 526'ncı maddesinde yer alan “yetkili merci emirlerine itaatsizlik” suçuna, 5237 sayılı TCK'da yer verilmemiştir.

Dolayısıyla 4483 sayılı Kanuna göre yapılacak ön inceleme görevlerinde, iddia konusu eylemlerin başta TCK olmak üzere özel ceza kanunları ya da ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suç olarak tanımlanmış olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile kanunlarla suç olarak tanımlanmayan, ancak idarenin düzenleyici işlemleriyle belirlenen kurallara aykırılık oluşturan eylemler nedeniyle 4483 sayılı Kanuna göre ön inceleme yapılamayacağı göz önünde tutulmalıdır.

3) Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik

Kanunun 3'üncü maddesinde, “...Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz...” hükmü yer almaktadır.

TCK'nın 3'üncü maddesi, Anayasanın “kanun önünde eşitlik” başlıklı 10'uncu maddesi esas alınarak düzenlenmiştir. Anayasa hükmünde yer alan “benzeri nedenler” ifadesi yerine “milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları ” ifadeleri kullanılmıştır. Adalet ve kanun önünde hiçkimseye herhangi bir ayrıcalık tanınmayacağı hükmü, anayasal düzenin temel kurallarındandır.

4483 sayılı Kanun uyarınca yapılan ön incelemelerde de, bu kanun kapsamına giren tüm memur ve diğer kamu görevlilerinin kanun önünde eşit olduğu ilkesi dikkate alınarak işlemler yapılmalıdır.

4) Ceza Kanunlarını Bilmemek Mazeret Sayılamaz

Kanunun 4'üncü maddesinde, “...ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz...” hükmü getirilmiştir.

Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz kuralı, toplum halinde yaşamanın bir gereğidir. Dolayısıyla istisnalar dışında, ceza kanunlarının koruduğu değerleri bilmemek mazeret sayılmamaktadır. Yapılan düzenlemeye göre sadece TCK değil, özel ceza kanunları ile ceza hükmü içeren diğer kanunlarında bilinmemesi mazeret olarak ileri sürülemeyecektir.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, haklarında işlem yapılan memur ve diğer kamu görevlilerinin iddia konusu eylemlerinin suç oluşturduğunu bilmediklerini öne sürmeleri mazeret olarak kabul edilemeyecektir.

5) Özel Ceza Kanunları ve Ceza Hükümü İçeren Diğer Kanunlarla İlişki

Kanunun 5'inci maddesinde, "...Bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır..." hükümü yer almaktadır.

Bu hüküm, özel ceza kanunları ve ceza hükümü içeren diğer kanunlar ile getirilen "genel hükümlerin" uygulanamayacağı anlamına gelmektedir. Diğer bir ifade ile 5237 sayılı TCK ile getirilen genel hükümler karşısında, hem özel ceza kanunları ve ceza hükümü içeren diğer kanunlarda yer alan genel hükümler artık hükümsüz kalmakta, hem de bundan sonra çıkarılacak özel ceza kanunları ve ceza hükümü içeren diğer kanunlarla farklı genel hükümler getirilmesinin önü kapatılmaktadır. Dolayısıyla özel ceza kanunları ve ceza hükümü içeren diğer kanunlarda, sadece yapılan suç tanımları ile bu suçlar için belirlenen cezaların dikkate alınması ile yetinilecektir.

Ceza hukukunda uygulama birliğinin sağlanması amacıyla, sadece 5237 sayılı TCK ile getirilen "genel hükümler" esas alınacaktır. Örneğin özel ceza kanunları ve ceza hükümü içeren diğer kanunlarda tanımlanan suçlar için öngörülen teşebbüs, azmettirme, iştirak, zamaşaşımı gibi genel nitelikteki hükümler uygulanmayacak, 5237 sayılı TCK ile belirlenen genel hükümler esas alınacaktır.

Dolayısıyla 4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, iddia konusu suç 5237 sayılı TCK yerine özel ceza kanunlarında ya da ceza hükümü içeren diğer kanunlarda yer almış olması hallerinde de, 5237 sayılı TCK'da yer alan genel hükümlere göre değerlendirme yapılacaktır.

6) Kamu Görevlisi

Kanunun 6'ncı maddesinde, kamu görevlisi tanımı yapılmıştır. Buna göre, ceza kanunlarının uygulanması açısından kamu görevlisi deyiminden, "...kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi..." anlaşılmaktadır.

Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK'nın 279'uncu maddesinde, ceza kanunu uygulaması açısından "kamu hizmeti" ile "kamu görevi" ayrımları yapılmıştır. Bu nedenle, 765 sayılı TCK uygulanması sürecinde, bazı görevliler

hem idare hukuku ve hem de ceza hukuku açısından memur sayılmışlar, bazı görevliler idare hukuku açısından memur sayıldıkları halde ceza hukuku açısından memur sayılmamışlar ve bazı görevliler ise idare hukuku açısından memur sayılmadıkları halde ceza hukuku açısından memur sayılmışlardır. Böylece kamu görevlileri açısından bir kargaşaya neden olunmuştur.

Genel kabul gören anlayışa göre, Devletin asli fonksiyonları “kamu görevi” ve bu fonksiyonları icra edenler “memur” ya da “diğer kamu görevlisi”, Devletin tamamlayıcı ve yardımcı nitelikteki fonksiyonları ise “kamu hizmeti” ve bu fonksiyonları icra edenler ise “hizmetli” olarak tanımlananlar görevliler tarafından yürütülmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda, memur kavramı yerine “kamu görevlisi” ifadesi kullanılmış, böylece TCK uygulaması açısından kamu hizmeti kamu görevi ayırımına son verilmiş ve tüm görevliler açısından birliklilik sağlanmıştır.

TCK uygulamasında, bir kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için,

- Bir kamusal faaliyetin yürütülmesine,
- Atama yada seçilmek yoluyla,
- Herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak,

Katılan kişi olması gerekmektedir.

Dolayısıyla TCK uygulamasında, bir kişinin kamu görevlisi olması için artık mutlaka “memur” olması gerekmemektedir. Bir kamusal faaliyetin icrasına atama yada seçim suretiyle sürekli, süreli yada geçici olarak katılan herkes kamu görevlisi sayılacaktır. Örnek vermek gerekir ise, kamusal faaliyete katılan işçi, sözleşmeli personel, geçici personel ile seçimle gelen kişilerde kamusal faaliyetlerin yürütülmesinde kamu görevlisi niteliği taşıyacaklardır.

Burada dikkat edilmesi gereken temel nokta, yürütülen işin bir kamusal bir faaliyet olup olmadığı tespittir.

5237 sayılı TCK’nın 6’ncı maddesinin gerekçesinde “kamusal faaliyet” tanımı yapılmıştır. Buna göre kamusal faaliyet, “Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. ” Ancak böyle bir tanım nedeniyle, zaman içinde yargı kararları ile kamusal faaliyet kavramına yol ve yön verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi TCK ile tanımı yapılan “kamu görevlilerinin” tamamı, 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunmamaktadır.

Zira 4483 sayılı Kanunun “**kapsam**” başlıklı 2’nci maddesinde yer alan “...Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebehiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanır...” hükmü uyarınca, hangi kamu görevlileri hakkında 4483 sayılı Kanunun uygulanacağı belirtilmiştir.

4483 sayılı Kanun kapsamına giren “**memur**” ya da “**diğer kamu görevlisi**” sayılabilmek için;

- Devlet yâda diğer kamu tüzel kişiliklerinde,
- Genel idare esaslarına göre,
- Asli ve sürekli kamu hizmetlerini,

Yürütmek gerekmektedir.

Dolayısıyla 4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, bu kapsama giren “memurlar” ve “diğer kamu görevlileri” esas alınmalı, TCK ile yapılan “kamu görevlisi” tanımının ceza kanunu uygulaması açısından yapıldığı göz önünde tutulmalıdır.

7) Zaman Bakımından Uygulama

Kanunun 7/1’nci maddesinde, “...İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez, işlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz. Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır...” hükmü,

Kanunun 7/2 maddesinde ise, “...Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, fail lehine olan kanun uygulanır ve infaz edilir...” hükmü,

yer almaktadır.

Bu hükümlere göre, işlendiği zaman suç sayılmamakla birlikte sonradan çıkan kanunlarla suç sayılan bir eylem nedeniyle kimseye ceza verilemeyecektir. Ya da işlendiği zaman suç olarak kabul edilen bir eylem ile ilgili olarak henüz ceza verilmeden önce yeni çıkan bir kanunla eylemin suç olmaktan çıkarılması halinde yine ceza verilemeyecektir.

5237 sayılı TCK ile bazı yeni suç tanımları yapılmış ve bazı eylemler ise suç olmaktan çıkarılmıştır. Örneğin yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK ile suç olarak tanımlanmayan yapı ruhsatı almadan ya da yapı ruhsatına aykırı

olarak bina yaptıran kişilerin eylemleri, 5237 sayılı TCK ile suç olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla bu tür eylemler, 5237 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinde önce işlenmiş ise cezalandırılmayacak, sonra işlenmiş ise cezalandırılacaktır. Keza yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK' nun 526 ncı maddesince yer alan yetkili merci kararlarına uyulmaması eylemi, 5237 sayılı TCK ile suç olmaktan çıkarılmıştır. Dolayısıyla 5237 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş ve henüz ceza verilmemiş bu tür eylemler için artık TCK hükümlerine göre ceza verilemeyecektir.

Kanunun 7/2 nci maddesinde, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanun hükümleri farklı ise, fail **“lehe olan”** kanunun uygulanacağı öngörülmüştür.

Lehe olan farktan, sadece ceza ve güvenlik tedbirlerinin anlaşılması gerekmektedir. Suçun niteliği, unsurları, zamanaşımı, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler gibi diğer unsurlar açısından da lehe olan kanun dikkate alınacaktır. Örneğin yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK'nın 230'uncu maddesinde “hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevini yapmakta savsaklama ve ihmal” ve 240 inci maddesinde ise “yasada yazdı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevi kötüye kullanma” ifadeler ile “görevi ihmal” ve “görevi kötüye kullanma” suçları tanımlanmıştır. Ancak 5237 sayılı Kanunun 257'nci maddesi ile görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma suçlarının niteliği değiştirilmiş ve bazı şartların varlığına bağlanmıştır. Dolayısıyla 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, daha önceden de işlenmiş olsa, henüz karara bağlanmamış ise görevi ihmal yada görevi kötüye kullanma suçlarında lehe hükümler taşıması nedeniyle 5237 sayılı TCK hükümleri dikkate alınacaktır.

Bu nedenle, 4483 sayılı Kanuna göre yapılacak olan ön incelemelerde, iddia konusu eylemin işlenme tarihinde yürürlükte bulunan ceza kanunları yada ceza hükmü içeren diğer kanunlar ile 5237 sayılı TCK'nu hükümleri karşılaştırılmalı ve fail açısından “lehe” olan Kanuna göre değerlendirme yapılmalıdır.

8) Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği

Kanunun 20'nci maddesinde, “...Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz...” hükmü yer almaktadır.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği, kanunlarla suç olarak tanımlanan fiillerin karşılığında belirlenen cezaların, söz konusu fiillerin faillerine verilmesi anlamına gelmektedir. Diğer bir ifade ile herkes sadece kendi eyleminin sonuçlarından sorumludur ve bir kimse başkasının suç sayılan eyleminden dolayı cezalandırılmaz.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, suç sayılan eylemin hangi görevli ya da görevliler tarafından işlendiğinin tespiti önem taşımaktadır. Ayrıca asıl fail ile birlikte varsa, suça azmettiren ya da suça yardım eden kamu görevlilerinin de ceza sorumluluğunun olduğu dikkate alınmalıdır.

9) Kast ve Taksir

a) Kanunun 21'inci maddesi ile bir suçun oluşmasının “**kastın**” varlığına bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır.

“**Kast**”, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.

Kast, suçun manevi unsurudur. 5237 sayılı TCK ile ayrıca “olası kast” tanımı da yapılmıştır. Olası kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörme halidir. Diğer bir ifade ile suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceği öngörülmesine rağmen fiile devam edilmiştir. Örneğin bir düğün evinde silahla havaya ateş açılması sırasında, merminin sekmesi yada dengesini kaybederek insanlara paralel olarak ateş edilmesi gibi hallerde meydana gelen ölüm ya da yaralanma halinde olası kast bulunmaktadır. Zira kişi silahıyla kalabalık içinde ateş etmesiyle birlikte mermilerin herhangi bir şahsa isabet edebileceğini öngörmesine rağmen atışa devam etmektedir. Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK ile dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu taksirle ölüm ya da yaralanmaya sebep olma sayılan bu haller, 5237 sayılı TCK ile olası kast ile ölüm ve yaralama sayılmıştır. Olası kastla işlenen suçlarda, kasten işlenen suçlara göre daha az, taksirle işlenen suçlara göre ise daha fazla ceza öngörülmüştür.

b) Kanunun 22'nci maddesi ile kanunda açıkça belirtilmesi halinde bazı suçların “**taksirle**” işlenebileceği öngörülmüştür.

“**Taksir**”, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış suretiyle bir suçun kanuni tanımında belirtilen neticenin öngörülmeyle gerçekleştirilmesi halidir.

Taksir, suçun manevi unsurudur. Toplumda güvenli yaşam için çeşitli alanlarda kişilerin dikkatli ve özenli davranışları ile ilgili kurallar konulmaktadır. İnşaat faaliyetleri yada trafik için konulan kurallar, dikkat ve özen yükümlülüğüne örnektir. Taksirli suçlarda failin, gerekli dikkat ve özeni göstersen bilecek yeterlilikte olması gerekmektedir. Örneğin akıl hastaları, bu yetenekten yoksundur. Bu yeteneğe sahip kişilerin ise, dikkat ve özen yükümlülüğüne uymamak suretiyle bir suçun tanımında belirlenen unsurların oluşmasına neden olmaları halinde sorumlu olacaklardır. 5237 sayılı TCK ile

ayrıca **“bilinçli taksir”** tanımı da yapılmıştır. Buna göre, bilinçli taksir, kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın neticenin meydana gelmesi halidir. Bilinçli taksiri, basit taksirden ayıran özellik, fiilin neticesinin failce öngörülmüş, ancak istenmemiş olmasıdır.

5237 sayılı TCK’da, taksirle işlenebilen suçlar ilgili maddelerinde belirtilmiştir.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, 5237 sayılı TCK ile suçun manevi unsuru olarak belirlenen “kast”, “olası kast”, “taksir” ve “bilinçli taksir” kusurluluk biçimlerinin tartışılmasına gerek bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile suçun manevi unsurunun bulunup bulunmadığı değerlendirmesinin yargı mercilerince yapılması gerektiğine dikkat edilmelidir.

10) Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler

Kanunun 24’üncü maddesinde, ceza sorumluluğunu kaldıran yada azaltan nedenlerden olan **“kanun hükmü ve amirin emri”** konusu düzenlenmiştir.

Bu madde ile

“...Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez. Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur. Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur...” hükmü getirilmiştir.

Bu hüküm, özellikle kamu görevlileri açısından önem taşımaktadır.

Bu hükme göre, kanun hükmünü yerine getirenler yada yetkili merciler tarafından verilen ve görev gereği yerine getirilmesi zorunlu emirleri uygulayanlar sorumlu tutulamayacaklardır. Ancak gerek bir kanun hükmünün yerine getirilmesi ve gerekse amirlerin verdikleri ve görev gereği yerine getirilmesi zorunlu emirlerin uygulanması sırasında belirlenen usul ve esaslara uygun hareket edilmesi gerekmektedir.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, iddia konusu eylemin kamu görevlisine kanunen verilen görevlerden olup olmadığı, kanunen verilen görevlerden ise belirlenen usul ve esaslara uygun olarak ifa edilip edilmediği tespit edilmelidir. Keza amirler tarafından verilen emirlerin görev gereği yerine getirilmesinin zorunlu olup olmadığının tespiti yapılmalıdır. Ancak konusu suç olan emrin yerine getirilmesi halinde, emri veren ve uygulayanların birlikte sorumlu tutulmaları gerektiği dikkate alınmalıdır.

11) Hata

Kanunun 30'uncu maddesi "hata" başlığı altında düzenlenmiştir.

Buna göre, "...Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır... İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz..." hükmü getirilmiştir.

Bu düzenleme ile suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen kişinin "kasten" hareket etmiş sayılmayacağı ve suçun "taksirle" işlenmiş olacağı kabul edilmektedir. Diğer bir ifade ile kişi hatanın varlığı halinde suçsuz olarak kabul edilmemekte, sadece suçun manevi unsurunda değişiklik nedeniyle daha az ceza verilmesi esası getirilmektedir.

Ancak 4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, 5237 sayılı Kanunun "hata" başlıklı 30'uncu maddesinde yer alan hükmün, dikkate alınmaması gerekmektedir. Zira bu maddenin suçun manevi unsuru ile ilgili olması nedeniyle, yargı mercileri tarafından değerlendirilmesi gerektiği göz önünde tutulmalıdır.

12) Suça Teşebbüs

Kanunun 35 inci maddesi "suça teşebbüs" başlığı altında, "...Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur..." hükmü getirilmiştir.

5237 sayılı TCK ile getirilen önemli yeniliklerden birisidir.

Kişi bir suçu işlemek amacıyla harekete geçmesine rağmen, daha sonra kendi elinde olmayan nedenlerden dolayı suçu gerçekleştirememesi halinde "teşebbüs" söz konusu olmaktadır. Teşebbüs suç sayılmakta, ancak verilecek ceza miktarı tamamlanan suça oranla daha az olmaktadır.

Teşebbüs, bir suçu işlemek için başlanan icrai hareketler nedeniyle kanuna aykırı bazı durumların yada zarar ve tehlikelerin ortaya çıkmasına neden olabileceği için suç sayılmıştır. Teşebbüs, kendi başına bağımsız bir suç değildir. Teşebbüs, işlenmek üzere harekete geçilmekle birlikte tamamlanamayan suçun bir derecesi olarak kabul edilmektedir.

Teşebbüs suçunun manevi unsuru, kasıttır. Zira fail, "işlemeyi kastettiği" suç için uygun davranışlarda bulunmaya başlamıştır.

Teşebbüs suçunun maddi unsuru, "**suçu işlemek için elverişli hareketleri icraya başlamak**" şeklinde tanımlanmıştır. Diğer bir ifade ile kişinin işlemeye

kastettiği suça uygun düşecek icrai nitelikteki davranışlara başlaması gerekmektedir.

Teşebbüs suçunun bir diğer maddi unsuru ise, fail işlemeye kastettiği suça elverişli hareketlere başlamasına rağmen, “elinde olmayan nedenlerle” suçun tamamlanamaması halinin söz konusu olması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile kişi suçu tamamlamaya çalışmakta, ancak elinde olmayan dış nedenlere bağlı olarak suçu tamamlayamamaktadır.

Kişi şayet, teşebbüsünden **“elinde olmayan nedenlerle”** değil, “gönüllü vazgeçer yada kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını önler” ise teşebbüs suçu oluşmayacaktır. 5237 sayılı TCK’nın “gönüllü vazgeçme” başlıklı 36 ncı maddesi ile bu yönde düzenleme yapılmıştır.

Bir suça teşebbüs kamu görevlileri tarafından da ifa edilebilecek suçlardandır. Örneğin bir sahte resmi evrak üretmek kastıyla suça uygun icrai hareketlere başlanmış, ancak bir dış nedene bağlı olarak suç tamamlanmamış olabilir. Bu gibi hallerde, teşebbüs hali söz konusu olacaktır.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, bir suç oluşmasa dahi teşebbüs halinin olabileceği dikkate alınmalıdır.

13) Suça İştirak

Kanunun 37-42’nci maddeleri arasında “suça iştirak” konusu düzenlenmiştir.

Suçlar, genel olarak bir kişi tarafından işlenirler. Bunlara “bireysel suç” denmektedir.

Ancak bazı hallerde birden fazla kişi bir suçu birlikte işlerler yada suç bir kişi tarafından işlense dahi birden fazla kişinin aralarında yaptıkları bir anlaşmaya dayanır. Bunlara “iştirak halinde işlenen suç” denmektedir.

İştirak halinde suçlarda suç failleri tanımı değişmektedir.

Kanunu;

37/1’inci maddesindeki “...suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur...” hükmü ile **“asli fail”**,

37/2 maddesindeki “...suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur...” hükmü ile **“dolaylı fail”**,

İfade eri kullanılmıştır.

Ayrıca Kanunun 38'inci maddesinde başkasını suç işlemeye “**azmettiren kişi yada kişiler**” ve 39'uncu maddesinde suçun işlenmesine “**yardım eden kişi yada kişiler**” iştirak halinde işlenen suçun failleri sayılmışlardır.

Yapılan düzenleme ile bir suçun, birden çok kişi tarafından önceden anlaşarak işbirliği içinde işlenmesi halinde, iştirak halinde suçun işlendiği kabul edilmektedir. TCK ile yapılan düzenlemede, asli ve dolaylı fail ile azmettiren kişiler için eşit ceza öngörülmüş, yardım eden için daha az ceza belirlenmiştir.

İştirak halinde işlenen bir suçun oluşması için birden fazla fail yanında, fiilin işlenmeye başlamış olması gerekmektedir. Zira TCK'nun 40/3 üncü maddesinde, “...suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için, ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir...” hükmü bulunmaktadır. Teşebbüs ise TCK'nın 35'inci maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre, “...kişi, işlemeye kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten sorumlu tutulur...” hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla iştirak halinde suçlarda, teşebbüs yeterli sayılmaktadır.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi yada bir kişiyi suç işlemek için aracı olarak kullananların olması yada azmettirici ve yardım eden bulunması halinde tamamının iştirak halinde suçun faili olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu faillerden 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunmayanların olması halinde, bu kişilerinde diğer faillerle birlikte Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturulmasını sağlamak amacıyla düzenlenecek raporlarda bu husus belirtilmelidir. Zira iştirak halinde işlenen suçlarda, 4483 sayılı Kanuna göre memur olanla memur olmayanları aynı mahkemede yargılanmaları gerekmektedir.

14) Birleşik ve Zincirleme Suçlar

Kanunun 42'nci maddesinde,

“**Birleşik suç**”, “...Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturmaya dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir...”

Kanunun 43'üncü maddesinde,

“**Zincirleme suç**”, “...Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir...”

Hükümleriyle tanımlanmıştır.

“**Birleşik suç**”, iki suçtan birinin diğer suçun unsuru veya ağırlaştırıcı nedenin sayıldığı suçlar olarak tanımlanmaktadır. Birleşik suçlarda, bir yada birden fazla suç diğer bir suçun içinde erimektedir. Dolayısıyla eridiği kabul edilen suç yada suçlar için ceza öngörülmemektedir. Örneğin yağma suçu hır-

sizlik ve müessir fiil suçları, nitelikli zimmet suçu güveni kötüye kullanma ve sahtecilik suçları ve rüşvet suçu haksız mal edinmek ve görevi kötüye kullanmak yada ihmal etmek suçlarından meydana gelmektedir. Ancak yağma, nitelikli zimmet yada rüşvet suçunun oluşması halinde, failler bu suçu oluşturan suçlardan değil yağma, nitelikli zimmet yada rüşvet suçlarından ceza alacaklardır. Özetle, bir suçun içinde birleşik halde birkaç suç bulunmasına rağmen, faille sadece ağır olan bir suçtan ceza verilebilecektir.

“Zincirleme suç”, zincir gibi birbirine bağlı olan, kesinti olmaksızın birbirini takip eden suçlar olarak tanımlanırlar. Zincirleme suçlarda birden fazla fiil vardır, ancak bazı hallerde her fiil için bir ceza öngörülmez. Zira birden fazla fiil, bir suç işleme kararı kapsamında işlenir. Aynı suçu işleme kararlılığından, kanunun aynı hükmünü birçok kez ihlal etme hususunda bir niyetin anlaşılması gerekmektedir. Zincirleme suç, değişik zamanlarda işlenirler. Değişik zamanların, çok uzun zaman aralığı olmaması önemlidir. Özetle zincirleme suçta, failin suçu işlemeyen önce bir suç işleme kastının olması ve bu suç için eylemini bir defada yapmak yerine kısımlara bölerek gerçekleştirmeyi uygun görerek hareket etmesi gerekmektedir. Zincirleme suçta, suçun mağduru bir kişi olabileceği gibi birden fazla kişide olabilir yada suçun mağduru belli olmayabilir. Böyle suçlarda fail hakkında artırılmış tek ceza verilerek yetinilmektedir.

Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK’nın 80’inci maddesinde yer alan “...Bir suç işlemek kararının icrası cümlesinden olarak, kanunun aynı hükmünün birkaç defa ihlal edilmesi, muhtelif zamanlarda vaki olsa bile bir tek suç sayılır...” hükmü, 4483 sayılı Kanun uygulamasında göz önünde tutulan hükümlerden olmuştur. 5237 sayılı TCK’da ise bu maddenin muadili olarak “zincirleme suç” başlıklı 43’üncü maddesinde yapılan tanıma uyan fiiller, tek suç sayılacaktır. Ancak bu tür suçlarda, öngörülen cezalar dörtte birinden dörtte üçü oranına kadar arttırılmaktadır.

Bu nedenle, 4483 sayılı Kanuna göre yapılacak ön incelemelerde, iddia konusu eylemin birleşik suç niteliğinde olması halinde bu suçu oluşturan diğer suçların birleşik suçun unsuru olarak değerlendirilmesine dikkate edilmeli ve zincirleme suç tanımına uygun olması halinde ise TCK’nın 43’üncü maddesine atıfta bulunulmalıdır.

15) Suçlar

5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 76-343’üncü maddeleri arasında yer alan ((özel hükümler” kısmında, suç olarak tanımlanan fiiller ile bu fiillere uygulanacak cezalar belirlenmiştir.

“Suç”, hukuk düzeni tarafından "yasaklanan" veya "cezalandırılan" davranışlardır. Diğer bir ifade ile hukuk düzeni tarafından adli ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış fiillerdir. Hukuk sistemimizde suç sayılan fiiller, başta TCK’nu olmak üzere diğer bazı kanunlarla da tanımlanmıştır. Örneğin kaçakçılık suçları, “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu” ile tanımlanmış, hatta uygulanacak cezalar da bu Kanunda belirtilmiştir.

Suç sayılan fiiller, sadece kanunla düzenlenirler. Bir eylemin suç sayılabilmesi, ancak işlendiği zaman yürürlükte bulunan bir kanunda suç olarak tanımlanmış olması halinde mümkündür.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından, bu bölümde “**5326 sayılı Kabahatler Kanunu**” ile yürürlükten kaldırılan “**765 sayılı Türk Ceza Kanunu**” hakkında kısaca değinilmesi yararlı olacaktır.

Yürürlükten kaldırılan “**765 sayılı Türk Ceza Kanunun**” Hinci maddesinde, suçlar “cürüm” ve “kabahat” olarak sınıflandırılmıştır.

“Cürümlere” idam, ağır hapis, hapis, ağır para cezası ile kamu hizmetinden mahrumiyet cezalarının verilebileceği,

Ağır hapis cezalarının müebbet hapis cezaları ile 24 yıla kadar olan hapis cezaları,

Hapis cezalarının yedi günden yirmi yıla kadar olan hapis cezaları,

Ağır para cezalarının yirmi bin liradan yüz milyon liraya kadar olan para cezaları olduğu öngörülmüştür.

“Kabahatlere” hafif hapis, hafif para cezası ve belli bir meslek ve sanatın icrasının tatili cezalarının verilebileceği,

Hafif hapis cezalarının bir günden iki yıla kadar olan hapis cezaları,

Hafif para cezalarının toplamı beş bin liradan on milyon liraya kadar olan para cezaları olduğu öngörülmüştür.

Hukuk sözlüklerinde cürüm için suç, kabahat için kusur tanımı kullanılmaktadır.

“5237 sayılı Türk Ceza Kanunu” ile suçların cürüm ve kabahatler olarak ayrılmasına son verilmiş, cürüm yerine “**suçlar**” kavramı kullanılmış ve “**kabahatler**” TCK kapsamından çıkarılarak “5326 sayılı Kabahatler Kanunu” ile düzenlenmiştir.

“5326 sayılı Kabahatler Kanunu” ile “kabahatler”, hem kasten hem de taksirle işlenebilen ve “idari para cezaları” ile “idari tedbirlerin” uygulanabileceği kusurlar olarak tanımlanmıştır.

“İdari para cezası”, 5326 sayılı Kanunda alt ve üst sınırı gösterilen para cezalarıdır.

“İdari tedbirler”, 5326 sayılı Kanunda belirtilen hallerde mülkiyetin kamuya geçirilmesi durumudur. Mülkiyetin kamuya geçirilmesi, kabahatin konusunu oluşturan veya kabahatin işlenmesiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi halidir.

Kabahatler için “zamanaşımı süreleri ” belirlenmiştir.

Bir kişi hakkında kabahatinden dolayı yürütülen soruşturmada, soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı o kişi hakkında idari yaptırıma karar verilemeyecektir. ”Soruşturma zamanaşımı süreleri” uygulanacak idari para cezasının miktarına göre iki yıl ile beş yıl arasında değişmektedir.

Bir kişi hakkında kabahatinden dolayı yürütülen soruşturma sonucunda verilen kararın da belirli bir süre içinde yerine getirilmesi gerekmektedir. “Yerine getirme zamanaşımı süreleri” karar verilen idari para cezasının miktarı yada mülkiyetin kamuya geçirilmesi haline göre üç yıl ile on yıl arasında değişmektedir.

Kabahatler için “karar verme yetkisi”, ilgili kanunlarda gösterilen makam, kurul ve kamu görevlilerine aittir. Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde ise, ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amiri yetkilidir. Ayrıca Cumhuriyet savcısı, bir suç dolayısıyla CMK hükümlerine göre başladığı soruşturma sırasında bir kabahatin işlendiğini öğrenmesi halinde ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirimde bulunabileceği gibi doğrudan da 5326 sayılı Kanuna göre idari yaptırım kararı verebilecektir. Keza bir hakim yada mahkeme, bir suç dolayısıyla yürütülen kovuşturma sırasında söz konusu fiilin, kabahat oluşturduğunu tespit etmeleri halinde idari yaptırım kararı verebileceklerdir.

Yetkililer tarafından “idari yaptırım kararları”, düzenlenen bir tutanakla verilir. Bu tutanakta hakkında idari yaptırım kararı verilen kişinin kimliği ve adresi, karar verilmesini gerektiren kabahat, bu kabahatin işlendiğini ispata yarayacak deliller ve karar tarihi ile kararı veren kamu görevlilerinin kimliği yazılır.

İdari yaptırım kararı “tebliği”, 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Kararlara “itiraz”, tebliğinden itibaren onbeş gün içinde ilgilileri tarafından sulh ceza mahkemesine yapılır. İdari yaptırım kararının bir mahkeme tarafından verilmesi halinde, ancak “temyizi” mümkün olabilecektir.

Sulh Ceza Mahkemesi yaptığı incelemede idari yaptırım kararının hukuka uygun olması halinde "başvurunun reddine" yada hukuka aykırı olması halinde "İdari yaptırım kararının kaldırılmasına" karar verecektir. Bu karara karşı ise, yedi gün içinde yargı çevresinde bulunan ağır ceza mahkemesi itiraz edilebilecektir.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile “emre aykırı davranış, dilencilik, kumar, sarhoşluk, gürültü, mal ve hizmet satmak için rahatsız etme, mal satmak için izinsiz cadde ve kaldırım işgal etmek, kapalı alanlarda ve toplu taşıma araçlarında bütün mamullerinin tüketilmesi, kimliği bildirmeme, çevreyi kirletme, afiş asma, ruhsatsız silah taşıma” gibi fiiller “kabahat” olarak sayılmış ve uygulanacak idari yaptırımlar belirlenmiştir.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, iddia konusu eylemin işlendiği zaman TCK yada diğer kanunlarla suç sayılıp sayılmadığı dikkate alınmalıdır. Kanunlarla suç sayılmayan eylemlere ilişkin olarak 4483 sayılı Kanuna göre ön inceleme yapılamaz. Dolayısıyla 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamına giren bir eylem nedeniyle 4483 sayılı Kanuna göre ön inceleme yapılamayacaktır. Ancak 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile verilen görevleri usulüne uygun olarak yerine getirmekle yükümlü olan yetkili idari makam ve görevlilerin aksine davranışlarının, 4483 sayılı Kanuna göre ön incelemeye tabi tutulabileceği göz önünde tutulmalıdır.

16) Cezalar

Kanunun 45’inci maddesinde, suç karşılığında uygulanacak yaptırımlar “hapis” ve “adli para cezası” olarak belirlenmiştir.

a) Kanunun 46’inci maddesinde, “hapis cezaları” tasnifi yapılmıştır.

Buna göre hapis cezaları, ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve süreli para cezası olarak ayrılmıştır.

“Ağırlaştırılmış müebbet hapis”, Kanun ve tüzükle belirlenecek sıkı güvenlik rejimine tabi olarak hükümlünün hayatı boyunca devam eden cezadır.

“Müebbet hapis”, hükümlünün hayatı boyunca devam eden cezadır.

“Süreli hapis” ise, 1 aydan az ve 20 yıldan fazla olamayan cezadır. 1 yıldan az hapis cezaları ise, “kısa süreli hapis” cezası olarak tanımlanmıştır. Kısa süreli hapis cezaları, suçlunun koşulları dikkate alınarak cezanın adli para

cezasına dönüştürülmesi, suçlunun bir eğitim kurumuna devam etmesi, sanat ve mesleğini icradan yoksun bırakılması yada belli etkinlikleri yapmaktan yasaklanması gibi hallere dönüştürülebilecektir.

b) Kanunun 52'nci maddesinde, “adlipara cezaları” düzenlenmiştir.

Buna göre adli para cezası, 5 günden az ve 730 günden fazla olmamak üzere belirlenen gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarla çarpılması ile bulunacak cezadır. Bir gün karşılığı olarak takdir edilecek miktar, suçlunun konumu ve ekonomik durumuna göre 20 YTL ile 100 YTL arasında hakimim belirleyeceği miktardır.

Böylece, yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Kanunda öngörülen para cezası sistemi tümüyle terk edilmiş ve “gün para cezası sistemi” olarak tanımlanan yeni bir para cezası sistemi kabul edilmiştir. 765 sayılı Kanun uygulamasında, cürümler için ağır para cezası ve kabahatler için ise hafif para cezası öngörülmüş iken, 5237 sayılı Kanun ile cürüm ve kabahat ayırımı kaldırılmış olduğundan, buna dayanan para cezası sistemi terkedilmiştir.

Suç karşılığı olarak mahkeme tarafından hükmedilen para cezaları, idari makamlar tarafından kabahatler için uygulanan para cezaları ile kavram karışıklığı yaratmaması için “adlipara cezası” olarak tanımlanmıştır.

Özetle 765 sayılı TCK'da yer alan ağır hapis-hapis, ağır para-para cezası ayrımlarına son verilmiştir. Adli para cezası, bir sisteme bağlanmıştır.

4483 sayılı Kanuna göre “ağır ceza cezayı gerektiren suçüstü hallerinin”, kanun kapsamı dışında olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, gerek TCK'da ve gerekse ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suçun ağır cezayı gerektirmesi ve aynı zaman suçüstü halinin bulunması durumunda genel hükümlere göre işlem yapılacaktır.

Bu düzenlemede birinci şart, suçun ağır cezayı gerektirmesidir. 5237 sayılı TCK ile hapis cezaları, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası ve süreli hapis cezaları olarak üçe ayrılmıştır. Oysa yürürlükten kalkan 1412 sayılı CMUK'un 421'inci maddesinde, ağır ceza işlerinden maksadın, ölüm ve ağır hapis ve 10 seneden fazla hapis cezalarını gerektiren cürümler olarak tanımlanmış olmasına karşın, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunda böyle bir tanımlama yapılmamıştır.

5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunu 6/1 inci maddesinde, “...Özel ceza kanunları ile ceza içeren kanunlarda öngörülen "ağır hapis" cezaları, "hapis" cezasına dönüştürülmüştür... ” hükmü bulunmaktadır.

Keza 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun ağır ceza mahkemelerinin görevlerini belirleyen 12’nci maddesi, “...Kanunların ayrıca görevli kıldığı haller saklı kalmak üzere, ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir...” hükmünü getirmiştir.

Bu nedenle, 4483 sayılı Kanun uygulamasında, ceza kanunlarının ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve 10 yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlar, ağır cezayı gerektiren suç olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Düzenlemenin ikinci şartı ise, fiilin ağır cezayı gerektirmesi yanında suçüstü halinin de bulunması gerekliliğidir.

Suçüstü hali 5271 sayılı CMK’nın 2/j maddesine göre;

“...j) Suçüstü;

1. İşlenmekte olan suç,
2. Henüz işlenmiş olan fiil ile fiilin işlenmesinden hemen sonra kolluk, suçtan zarar gören veya başkaları tarafından takip edilerek yakalanan kişinin işlediği suç,
3. Fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suç...

İfade ettiği göz önünde tutulmalıdır.

Bu açıklamalardan, 4483 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı yapılan ön incelemelerde, 5237 sayılı TCK ya da özel ceza kanunları ile ceza hükmü içeren diğer kanunlarında belirlenen ceza miktarları göz önünde bulundurulmalıdır. Zira suçüstü hali bulunan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis yada 10 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren fiillerin söz konusu olması halinde 4483 sayılı Kanuna göre ön inceleme yapılmayacağı ve soruşturmanın Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından genel hükümlere göre yürütüleceği hususuna dikkat edilmelidir.

17) Kişiler ve Kurumlar Hakkında Güvenlik Tedbirleri

Kanunun 53-60’ıncı maddeleri arasında düzenlenen “güvenlik tedbirleri”, hükümlüye verilen cezanın uygulanamadığı yada uygulanırsa dahi yeni suçlar işlemesini önlemede yetersiz kalacağı hallerde, cezaları tamamlayan tedbirler olarak 5237 sayılı TCK yer almıştır.

Diğer bir ifade ile “güvenlik tedbirleri”, kusur sorumluluğunun bulunmayan kişilere fiillerinin karşılığı olan cezanın verilememesi halinde yada kusur

4483 SAYILI KANUN UYGULAMASINDA “TCK GENEL HÜKÜMLERİ” 221

sorumluluğuna sahip kişilere fiillerinin karşılığı verilen cezanın yeni suçları işlemesini önlemede yetersiz kalması hallerinde alınacak tedbirlerdir.

Güvenlik tedbirleri, hem gerçek ve hem de tüzel kişilerine uygulanabilecektir. Ceza sorumluluğunun kişisel olması ve dolayısıyla tüzel kişilerin ceza sorumluluğunun bulunmamasına rağmen, güvenlik tedbirlerinin tüzel kişiler hakkında da uygulanabileceği öngörülmüştür.

Hükümlünün “gerçek kişi” olması halinde;

Seçme ve seçilme hakkı, demek ve vakıf gibi kuruluşların yöneticisi olmak hakkı, bir sanatı icra etme hakkı gibi “belli haklardan yoksun bırakma”,

Suçta kullanılan yada kullanılmak üzere hazırlanan “eşyanın müsaderesi”,

Elde edilen yada suçun konusu maddi ve ekonomik ise “kazancın müsaderesi”,

Güvenlik tedbirleri olarak öngörülmüştür.

Ayrıca hükümlünün “çocuk” yada “akıl hastası” olması halinde uygulanabilecek güvenlik tedbirleri de belirlenmiştir.

“Tüzel kişilerin” söz konusu olması halinde;

Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin katılımı ile söz konusu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen suçlardan mahkûmiyet halinde, verilen iznin iptaline karar verilecektir. Keza suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan yada suçun işlenmesini sağlayan maddi menfaatler ile ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilecektir. Örneğin bir gayri sıhhi müesseseye verilen ruhsata dayanarak yiyecek maddesi üreten ve satan şirketler, sağlığa aykırı yiyecek maddesi üretme ve satması durumunda Kanunun öngördüğü cezalar yanında, tüzel kişiliğe verilen ruhsat iptal edilecek ve elde edilen kazançlar müsadere edilecektir.

Özetle güvenlik tedbirleri, tehlikeli suçlular ve ceza sorumluluğu bulunmayan failler ile tüzel kişiler için uygulanan iyileştirme, ıslah ve sosyalleştirme amaçlı önlemlerdir.

Ancak 4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, 5237 sayılı TCK ile düzenlenen “güvenlik tedbirleri” ile ilgili hükümlerin yargı mercileri tarafından uygulanacağı dikkate alınarak göz önünde tutulmaması gerekmektedir.

18) Dava ve Cezanın Düşürülmesi

Kanunun 64-75’inci maddelerinde, “dava düşürülmesi” ve “cezanın düşürülmesi” ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

“**Davanın düşürülmesi**”, kamu davasının ya bazı haller nedeniyle yada bir suçun işlenmesinde itibaren belli bir sürenin geçmesi nedeniyle ortadan kalkmasını ifade etmektedir.

“Bazı haller” nedeniyle kamu davası ortadan kalkmaktadır. Şayet sanık veya şüphelinin ölmüş ise, açılmış olan kamu davası düşecektir. Bu durumda, hüküm verilmiş olsa dahi adli para cezası da ortadan kalkmış olacaktır. Genel Af Kanunu, kamu davasının düşmesini ve hüküm olunan cezaların tüm sonuçları ile ortadan kalkmasını sağlayacak hallerdendir. Keza özel af ile ceza süresi kısaltılabilecek yada adli para cezasına çevrilebilecektir.

“Belli sürelerin geçmesi” halinde de, kamu davası ortadan kalkmaktadır. Bu süreler, 5237 sayılı Kanunun 66’ncı maddesinde belirtilmiştir. Bu sürelerle, dava zamanaşımı süreleri de denmektedir.

Kanunun 66’ncı maddesine göre, dava zamanaşımı süreleri;

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında 30,

Müebbet hapis cezalarında 25,

20 yıldan aşağı olmayan süreli hapis cezalarında 20,

5-20 yıl arasındaki süreli hapis cezalarında 15,

5 yıldan az süreli hapis cezalarında 8,

Yıl olarak belirlenmiştir.

Kanunun 67’nci maddesinde belirtilen hallerde ise, dava zamanaşımı süresinin “durması ” yada “kesilmesi ” söz konusu olmaktadır.

“Dava zamanaşımının durması ”, belli bir işlemin yapılması kadar geçen süre için zamanaşımı süresinin devam etmemesidir. İşlem tamamlandıktan sonra, dava zamanaşımı süresi kaldığı yerden işlemeye devam edecektir.

Kanunun 67/1 maddesinde dava zamanaşımını durduran haller sayılmıştır. Buna göre, “soruşturma ve kovuşturma yapılmasının, izin veya karar alınması veya diğer bir mercide çözülmesi gereken bir meselenin sonucuna bağlı bulunduğu hallerde; izin veya kararın alınmasına veya meselenin çözümüne veya kanun gereğince hakkında kaçak olduğu hususunda karar verilmiş olan suç faili hakkında bu karar kaldırılıncaya kadar” dava zamanaşımının duracağı öngörülmüştür.

Bu madde, 4483 sayılı Kanun uygulaması açısından da önem taşımaktadır. Zira 4483 sayılı Kanuna tabi memurlar ve diğer kamu görevlileri açısından Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma yapılmasının yetkili idari mercilerin izin ve kararına bağlı olması nedeniyle bu süre içinde dava zamanışımının durması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın 67/1 maddesinin ayrıntılı gerekçesi bulunmamaktadır. Bu nedenle, CMK'ya göre soruşturma yapılabilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkili merciden 4483 sayılı Kanuna göre izin ve karar talep edilmesi hallerinde, dava zamanışımının duracağı kanaati hasıl olmakla birlikte uygulamanın yargı kararları ile açıklığa kavuşabileceği dikkate alınmalıdır.

“Dava zamanışımının kesilmesi” ise, belli işlemlerin yapılması halinde dava zamanışımı süresini yeniden baştan başlatılmasıdır.

Kanunun 67/2 maddesinde, dava zamanışımını kesen haller sayılmıştır. Buna göre, “bir suçla ilgili olarak şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi, şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi, suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi, sanıklardan bir kısmı hakkında mahkumiyet kararı verilmesi hallerinde” dava zamanışımı kesilecektir.

“**Cezanın Düşürülmesi**”, belli sürelerin geçmesi ile cezaları infaz edilemeyeceğini ifade eder. Bu süreler, 5237 sayılı Kanunun 68'inci maddesinde belirtilmiştir. Bu sürelere, ceza zamanışımı süreleri de denmektedir.

Kanunun 68'inci maddesine göre, ceza zamanışımı süreleri;

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında 40,

Müebbet hapis cezalarında 30,

20 yıldan aşağı olmayan süreli hapis cezalarında 24,

5 yıldan fazla süreli hapis cezalarında 20,

5 yıldan az süreli hapis ve adli para cezalarında 10,

Yıl olarak belirlenmiştir.

Ceza zamanışımı sürelerinin geçmesi ile ceza ortadan kalkmamakta, sadece cezaların infazı yapılmamaktadır. Ceza zamanışımı, hükümlünün yakalanması veya mahkumiyet hükmünün infazı için hükümlüye tebligat yapılması hallerinde kesilmektedir.

Dava ve ceza zamanışımı süreleri, re'sen dikkate alınacak hususlardır.

Dava ve ceza zamanışımı süreleri gün, ay ve yıl hesabıyla belirlenir.

4483 sayılı Kanuna göre yapılan ön incelemelerde, “davanın düşürülmesine” neden olan “bazı haller” ile “dava zamanaşımı süreleri” ve “dava zamanaşımının durması hallerinin” göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

19) Soruşturulması ve Kovuşturulması Şikayete Bağlı Suçlar:

Kanunun 73’üncü maddesinde soruşturulması ve kovuşturulması “şikayete” bağlı suçlar ile ilgili genel kurallar belirlenmiştir.

Buna göre;

“Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlarda altı ay içinde şikayette bulunulmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamayacağı” öngörülmüştür.

Bu süre, genel zamanaşımı süreleri geçirilmemek şartıyla şikayet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu öğrendiği günden itibaren başlar.

Birden fazla kişinin şikayet hakkı bulunduğu hallerde, şikayetçilerden birinin altı aylık süreyi geçirmesi diğerlerinin şikayet hakkını düşürmez.

Kovuşturması şikayete bağlı suçlarda, kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar görenin “vazgeçmesi” hallerinde dava düşer.

İştirak halinde suçlarda, şikayetçinin sanıklardan biri hakkında şikayetinden vazgeçmesi diğer sanıkları da kapsar.

Kanunda aksi yazılı olmadıkça, şikayetçinin vazgeçmesi onu kabul etmeyen sanığı bağlamaz.

5237 sayılı TCK’nın “özel hükümler” kısmında yer alan suçların bir kısmı için soruşturma yada kovuşturma yapılabilmesi yetkili kimsenin şikayetine bağlanmıştır. Dolayısıyla bu tür suçlarda, yetkili kimsenin fiili ve faili öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde şikayette bulunmaması halinde soruşturma yada kovuşturma yapılamayacaktır.

Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda belli bir bölüm altında tek tek sayılmamıştır. 5237 sayılı Kanunun suç ve cezalarla ilgili maddelerinde, bir kısım suçların soruşturulması ve kovuşturulmasının şikayete tabi oldukları belirtilmiştir.

Bunlar;

Kasten hafif yaralama (Madde 86/2), taksirle yaralama (Madde 89), cinsel saldırı (Madde 102), reşit olmayanla cinsel ilişki (Madde 104), cinsel taciz (Madde 105), tehdit (Madde 106), konut dokunulmazlığının ihlali (Madde 116),

iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (Madde 117), kişilerin huzur ve sükununu bozma (Madde 123), hakaret (Madde 125), haberleşmenin gizliliğini ihlal (Madde 132), kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması (Madde 133), özel hayatın gizliliğini ihlal (Madde 134), hırsızlık (Madde 144), kullanma hırsızlığı (Madde 146), mala zarar verme (Madde 151), güveni kötüye kullanma (Madde 155), bedelsiz senet kullanma (Madde 156), dolandırıcılık (Madde 159), kaybolmuş yada hata sonucu ele geçen eşya üzerinde tasarruf (Madde 160), açığa imzanın kötüye kullanılması (Madde 209), aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (Madde 233), ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması (Madde 239), iftira (Madde 267), yabancı devlet başkanına karşı soruşturulması ve kovuşturulması takibi şikayete bağlı suçlar (Madde 340), yabancı devlet bayrağına karşı hakaret (Madde 341), yabancı devlet temsilcilerine karşı hakaret (Madde 342).

Suçlarıdır.

4483 sayılı Kanuna göre yapılacak ön incelemelerde, iddia konusu eylemin soruşturulması ve kovuşturulmasının şikayete bağlı suçlardan olması halinde usulüne uygun şikayet olup olmadığı ve vazgeçme halinin bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerekmektedir.

SONUÇ

4483 sayılı Kanuna göre yetkili idari merciler tarafından verilecek kararların hukuka uygun olabilmesi, öncelikle ön incelemelerin usulüne uygun yapılmasına bağlıdır.

5237 sayılı TCK'nın 197-212 maddeleri arasında yer alan "kamu güvenine karşı suçlar", 235-242 maddeleri arasında yer alan "ekonomik, sanayi ve ticarete ilişkin suçlar" ile 247-266 maddeleri arasında yer alan "kamu idaresinin güvenilirliği ve işleyişine karşı suçlar" bölümlerinde yer alan ve genel olarak kamu görevlileri tarafından işlenebilecek suçlardan 4483 sayılı Kanun kapsamına girenler ile ilgili olarak yapılacak ön incelemelerin, hukuki anlamda daha sağlıklı bir çerçevede yürütülebilmesini sağlamak için 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun yukarıda özetlenen genel hükümlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

ANTALYA POLİSİ DÜNYA POLİSİ OLMA YOLUNDA

Feyzullah ARSLAN*

Altın sarısı kumsallar, keşfedilmemiş bakir koylar ve tatlı serin rüzgârlar diyarı ülkemizin tarih kokan turizm başkenti Antalya.

Ülkelerin tanıtımında havalimanlarında verilen hizmetlerin önemi aşîkârdır. Antalya’da da turizm denilince elbette ki ilk akla gelen yerlerden birisi Antalya Havalimanı’dır. Antalya havalimanı iç hat ve iki dış hat terminalleri ayrıca VIP ve CİP hizmetleri ile dünyanın sayılı havalimanlarından birisidir. Yaklaşık 10.000 çalışanı, özellikle yaz döneminde günlük ortalama 600-700 arası uçak sayısı, 100-120 bin yolcu kapasitesi, 10-15 bin civarında araç sirkülasyonu ile büyük bir potansiyele sahip turizm merkezi durumundadır. Hiç şüphesiz ki bu potansiyelin kusursuz bir şekilde işleyiş ortak akıl ve ortak güç kullanılarak sağlanmaktadır. Bu uyumlu çalışma ve işlerlik Antalya Valiliğimizin koordinasyonu, tüm resmi kurum ve kuruluşların özverili çalışma ve dayanışmaları ile daha anlamlı ve kusursuz bir hal almaktadır.

Antalya turizminin vazgeçilmez bir unsuru olan ve turizm olgusunu her geçen gün daha fazla benimseyerek marka olma yolunda hızla ilerleyen Antalya polisi sorunlara çözüm bulmadaki istek ve arzusu ile ülkemizin turizm ve yabancılar uygulamalarına yön verebilmekte ve sürekli olumlu ve yapıcı katkılar sağlamaktadır. Burada ki üstün hizmet anlayışı, güler yüzlü profesyonellik bu kente gelen turistin yüzünü güldürmekte ve bir daha gelişlerine referans oluşturmaktadır. Hiç şüphesiz ki bu hizmet anlayışının odağında bulunan ve çekirdek kadroyu oluşturan Antalya Emniyet Müdürlüğü Havalimanı Şube Müdürlüğü personelidir.

Ülkemizde toplam 125 adet hudut kapısı bulunmaktadır. Bu kapıların her birinin önemi ve değeri tartışılmaz ancak Antalya Havalimanı diğer hudut kapılarından tamamen farklıdır. Ülkemizde yabancılar tarafından en fazla kullanılan hudut kapısı Antalya Havalimanıdır. Düşünün ki ülkenize gelen her üç

*Antalya İl Emniyet Müdürü

yabancıdan birini ağırlama şansına sahiptir. 2008 yılının ilk on ayında hizmet verilen 17.088.623 dış hat yolcusunun 16.296.494 'ü 201 farklı ülkeden ilimizi ziyaret eden yabancı uyruklu yolculardır. Antalya havalimanından sonra en fazla yabancı yolcunun tercih ettiği İstanbul Atatürk Havalimanı ise; 2008 yılında toplam 10.212.903 yabancı uyruklu dış hat yolcusuna hizmet verme şansına sahip olmuştur.

Sorunları yerinde çözme anlayışıyla, kendi alanında her zaman öncü durumda bulunan Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğümüz; ülkemizin bir spor turizmi merkezi haline gelmesi için bu alanda faaliyet gösteren tüm girişimcilere de destek vermek ve bürokratik engelleri mevzuatımız çerçevesinde kaldırmak ya da kolaylaştırmak amacıyla, 2002 yılında İçişleri Bakanlığı'mıza sportif kamp amaçlı olarak ülkemize seyahat edecek olan spor kulüplerin vize işlemlerinin hudut kapılarımızda tamamlanabilmesi önerilmiş ve bu önerimiz kabul edilerek tüm hudut kapılarımızdan ülkemize giriş yapacak olan spor kulüplerinin vize sorunlarının çözülmesi sağlanmıştır. Bu da kamp turizminde ciddi bir bürokratik engeli ortadan kaldırarak, sadece geçtiğimiz yıl içerisinde ilimize 1000'e yakın spor kulübünün kamp amaçlı olarak ilimize gelmesini sağlamıştır.

Ayrıca çeşitli sebeplerle ülkelerinden Avrupa Birliği ve OECD ülkelerine göç etmiş ve bu ülkelerde oturma ve çalışma iznine sahip olan vatansız şahıslar turist olarak bile ülkemize kabul edilmezken, Antalya Valiliği olarak, İçişleri Bakanlığı'mıza bu şahısların turistik olarak ilimize gelmeleri halinde hudut kapımızdan vizelerinin verilmesi önerilmiş, bu öneri de Bakanlığımızca uygun görülerek sadece Antalya ve Muğla Valiliklerine bu şahıslara turistik amaçlı vize verme yetkisi verilmiştir. Bu sayede turist olarak ülkemizi tercih ederek hudut kapılarımıza kadar gelen yabancıların mağdur edilmesi önlenerek ülkemiz turizmine katkı sağlanmıştır.

Her türlü sorun ve olumsuzluğu kendi sorunu olarak değerlendirerek mevcut uygulamalara yön vermekte olan Antalya Polisi, tüm kentte olduğu gibi toplum destekli polislik çerçevesindeki hizmetlerinde havalimanında da tüm kişi ve kuruluşların desteğinin ne kadar önemli olduğunu bilerek bu desteği sürdürme yönünde ciddi atılımlar yapmıştır. Kurumlar arası kaynaşma ve dayanışmanın sağlanabilmesi ve tüm kurumların teşkilatımızı daha yakından tanıyabilmesi için Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğünün desteği ve Havalimanında faaliyet gösteren hemen tüm kurumların katılımı ile geleneksel hah saha turnuvaları düzenlenmektedir. Ayrıca hudut kapımızı kullanarak hac ve umre ziyaretine gitmek üzere çıkış yapan vatandaşlarımıza yönelik yol

gösterici ve yönlendirici broşürler hazırlanarak dağıtılmakta ve “10 Nisan polis gününde 10.000 karanfil” sloganı ile tüm havalimanı çalışanlarına ve yolculara çiçek dağıtılarak polis haftası daha etkin bir şekilde kutlanılmaktadır.

Türkiye şartlarında normalin çok üzerinde bir yolcu yoğunluğuna sahip olan Antalya Hava Hudut Kapımızda, tüm işlemlere bir standart getirmek, ISO 9000 Kalite Belgesi ile kalitesini tescillemiş Antalya Polisine yakışan bir hizmeti toplam kalite yönetimi çerçevesinde ortaya koyarak, Türkiye’nin dünyaya açılan penceresi olduğunun bilinci ile Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü olarak, proje üretim merkezimiz olan AYT-POL çalışma grubu 2007 yılında kurularak faaliyete geçirilmiştir. Bu grubun yapmış olduğu projelerden, Cezalı İkamet Harcı Hesaplama Projesi, Kabul Edilemez Yolcu İşlemleri Projesi, Vize Talep Projeleri Bakanlığımıza bildirilmiş, bunlardan Cezalı İkamet Harcı Hesaplama Projesi deneme amaçlı olarak ülke genelinde ki tüm hudut kapılarının kullanımına açılmış ve bu sayede işlem ve uygulamalarda bir standart oluşturularak, daha önce 20-25 dakikada yapılan cezalı ikamet harcı hesaplama ve bilgilendirme işlemlerinin süresi 3-4 dakikaya indirilmiştir. Ayrıca haklarında işlem yapılan tüm yabancılara kendi dillerinde (Türkçe- Almanca, Türkçe-İngilizce, Türkçe-Rusça) bilgilendirmeler yapılarak yolcuların hak ve sorumlulukları ile ülkelerinin Türkiye’de ki yardım ve bilgi alabilecekleri tüm dış temsilciliklerinin iletişim bilgileri kendilerine verilmekte ve oluşabilecek mağduriyetlerin önüne geçilmektedir.

Asıl sermayenin akıl ve eğitilmiş insan olduğunu kabul eden Antalya Polisi, Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personelinden en üst düzeyde verim sağlayabilmek ve personeline hak ettiği önem ve değeri verdiğini gösterebilmek için Bakanlığımızın turizm genelgesi doğrultusunda esnek bir çalışma sistemi uygulanarak, başarıya ulaşmıştır. Az insan ile çok iş yapma prensibi çerçevesinde, en iyi hizmeti en verimli bir şekilde sürdürerek 2008 yılının ilk 10 ayında bir personelimiz 235.250, bir personelimiz 230.164, diğer bir personelimiz ise 219.788 kişinin giriş ve çıkış veri giriş işlemlerini yapmışlardır. Bu rakamlar ülkemizde ki birçok hudut kapısının toplam yolcu sayısından bile fazladır. Bu başarıda ki en önemli etkenlerden birisi de Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personelinin kendisini yetiştirme, geliştirme ve çağın gereklerine ayak uydurmakta ki arzu ve çabasıdır. Personelin %80 inin üniversite ve yüksek okul mezunu olduğu havalimanımızda eğitime önem verilerek, her zaman her yerde daima eğitim prensibi ile personelin kendini yenileme ve geliştirmesine imkân sağlanmaktadır.

Bu başarılarda payı bulunan tüm personelimize verilen önem ve değeri göz önüne alarak, başarıyı ödüllendirme prensibinden hareketle, katkıda bulunan

personelimiz uygun şekilde ödüllendirilmiştir. Bu bağlamda hem hizmet ettiği kitlenin nasıl yaşadığını görmek, beklentilerini daha iyi anlayabilmek ve de aileleri ile birlikte kısa da olsa farklı bir ortamda bulunarak iş stresini atabilmek imkânını sağlamak için AKTOB (Akdeniz Otelciler Birliği) ile yapılan iş birliği çerçevesinde tatil organize edilerek başta Antalya Havalimanı Personeli olmak üzere istekli personelimizin büyük çoğunluğu farklı otellere tatil amacı ile gönderilmiştir.

İnsan, kendi kültüründen ve aynı dili konuştuğu insanlarla bile bazen anlaşılabilmekteyken, farklı kültürlerle sahip, farklı dilleri konuşan insanlara hizmet vermenin ne kadar özveri istediği aşîkârdır. Antalya Havalimanı Polisi dünyanın hemen her ülkesinden ilimize gelen misafirlere Türk insanının misafirperverlik ve güler yüzünü göstererek bu yıl itibarı ile bir rekor olan 9 milyoncu turisti karşılama hedefine hızlı adımlarla koşmakta ve dünya polisi olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Dünyanın ilk yüz havalimanından bir tanesi ve Ülkemizin en önemli havalimanlarından birisi olan Antalya havalimanımıza ait yolcu ve diğer istatistiki veriler Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü verilerinden alınarak aşağıda sunulmuştur.

01.01.2008-31.10.2008 tarihleri arasındaki yolcu giriş-çıkış sayılarına göre hudut kapılarının sıralaması

S.NO	HUDUT KAPISININ ADI	GİRİŞ	ÇIKIŞ	TOPLAM
1	İSTANBUL-ATATÜRK HAVA	8.602.351	8.817.838	17.420.189
2	ANTALYA HAVA	8.573.814	8.514.809	17.088.623
3	EDİRNE-KAPIKULE KARA	2.112.520	2.224.885	4.337.4(35
4	MUĞLA-DALAMAN HAVA	1.431.162	1.407.240	2.838.4(32
5	İZMİR-ADNAN MENDERES HAVA	975.301	969.541	1.944.842
6	ARTVİN-SARP KARA	875.378	869.527	1.744.9(35
7	ANKARA-ESENBOĞA HAVA	768.094	760.641	1.528.735
8	ŞIRNAK-HABUR KARA	614.425	594.736	1.209.161
9	AĞRI-GÜRBULAK KARA	523.311	444.263	967.574
10	HATAY-CİLVEGÖZÜ KARA	409.613	397.829	807.442

Antalya Havalimanını 2007-2008* yıllarında giriş-çıkış yapan kullanan ilk 10 ülke sıralaması.

2007 YILINDA GELEN-GİDEN İLK ON ÜLKELER					2008 YILINDA GELEN-GİDEN İLK ON ÜLKELER				
S.N.	ÜLKE	GİRİŞ	ÇIKIŞ	TOPLAM	S.N.	ÜLKE	GİRİŞ	ÇIKIŞ	TOPLAM
1	ALMANYA	2.207.344	2.301.534	4.508.878	1	ALMANYA	2.208.955	2.239.845	4.448.800
2	RUSYA	1.817.859	1.715.412	3.533.271	2	RUSYA	2.175.959	2.166.441	4.342.400
3	T.C.	390.771	396.483	787.254	3	UKRAYNA	451.168	448.571	899.739
4	HOLLANDA	387.658	372.450	760.108	4	HOLLANDA	435.147	437.016	872.163
5	UKRAYNA	325.196	312.535	637.731	5	T.C.	388.747	395.919	784.666
6	İSRAİL	298.559	290.834	589.393	6	İSRAİL	311.632	310.802	622.434
7	İNGİLTERE	213.818	208.062	421.880	7	İNGİLTERE	264.836	264.782	529.618
8	AVUSTURYA	206.221	210.962	417.183	8	İSVEÇ	232.426	232.562	464.988
9	İSVEÇ	181.141	178.811	359.952	9	AVUSTURYA	222.665	222.134	444.799
10	BELÇİKA	196.387	194.169	390.556	10	BELÇİKA	211.543	209.553	421.096

* 01.01.2008- 31.10.2008 arası

Günümüz şartlarında suç ve suçlularla mücadelede güce ve yetkiye dayalı polislik anlayışının yerini toplumun desteğini arkasına alarak, modem teknik ve teknolojileri kullanan, delilden suçluya ulaşmayı hedefleyen, toplum için topluma hizmet eden polislik anlayışı almıştır. Bu düşünceden hareketle Antalya Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bir takım projeler uygulamaya konulmuştur.

En önemli proje ise Toplum Destekli Polislik çerçevesinde “Polis-Vatandaş Elele, Antalya’da Daha Huzurlu Günlere” sloganıyla yürütülen ve Türkiye’de ilk kez uygulanan “Komşu Kollama Sistemi” dir. Bu projedeki amaç, insanların diğer insanlara ve çevresinde olup bitenlere karşı farkındalık düzeyini artırarak hem birbirinden uzaklaşmaya ve yabancılaşmaya başlayan halkımızın komşuluk ilişkilerini tekrar canlandırmak hem suçları oluşmadan önlemek, hem de suç korkusu olgusunu azaltmaktır.

Bunların yanı sıra emekli ve yaşlı vatandaşlarımıza yönelik Emekli Dostu Antalya Projesi, esnaflarımızın karşılaştığı suçları önlemek için Esnaf Koruma ve Kollama Projesi, oto hırsızlıklarına karşı Kontrol Bende, öğrencilerimizin bilinçlenmesi ve korunmasına yönelik Okul Polisliği Projesi, otodan hırsızlıkla mücadele kapsamında Şaka Makbuzu Uygulaması, çalıntı eşyaların bulunması

ve evden hırsızlık olaylarına karşı UV (görünmez) Kalem Uygulaması, vatandaşların bilinçlenmesine yönelik Zil Uygulaması, ve Suç Önleme Klipleri, motosiklet hırsızlıklarına karşı Motosiklet Uygulaması, kapkaç, hırsızlık, otodan hırsızlık olaylarına karşı, sokaklarda simitçi, boyacı, temizlik görevlisi v.b. kılıklerde görev yapan Güven Timleri uygulaması Antalya halkının desteği sayesinde başarıyla yürütülen diğer projelerdir.

Başta Antalya Valiliği olmak üzere birçok kamu kuruluşu ve Sivil Toplum Kuruluşlarının işbirliği ile madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele konusunda 2006 yılından beri birçok etkinliğin ön görüldüğü ve polislerin sahneye koyduğu “Yarınlar Geç Kalmadan” isimli tiyatro oyunu ile desteklenen **“Güller Solmasın, Analar Ağlamasın”** sloganıyla bir kampanya sürdürmekteyiz. Kampanyada hedef kitle olarak özellikle anne-babalar, öğretmenler, öğrenciler, gençler belirlenmiş olup kampanya süresince yürütülen faaliyetlerle de kötü alışkanlıklardan korunma ve madde bağımlılığı ile mücadele konusunda toplumun bilinçlenmesini sağlama, aile içi iletişimi artırıp, sorunun çözümüne aile bireylerinin katılımını sağlamayı öncelikli hedef olarak amaçlamaktayız.

Geniş bir sahil bandı ve plajlara sahip olması nedeniyle Antalya’mızın turizm tanıtımına katkı sağlamak, yabancıların gözünde Türkiye hakkında iyi bir intiba bırakmak ve motorlu taşıtların girmesinin mümkün olmadığı plaj, park, bahçe gibi yerlerde önleyici zabıta hizmetlerinin daha etkin yürütülebilmesi için Atılı Polis Grup Amirliği kurulmuştur.

Antalya’da MOBESE yani kent güvenlik sistemi amaçlı 400 e yakın kamera kullanılmakta ve bu kameraların görüntüleri canlı olarak izlenmektedir. Kurulduğundan bu yana birçok olayın aydınlatılmasında ve şüphelilerin yakalanmasında bizlere çok faydası olmuştur. Tabii bu kameraların caydırıcı yönünü de unutmamak gerekir. Özellikle trafik suçlarında ciddi bir azalma gözlemlendiğini söyleyebilirim.

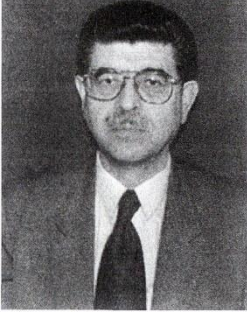
Antalya Emniyet Teşkilatı olarak çağdaş anlamda polisliğin uygulanmasında bir sisteme dayanmak, kalıcı bir yönetim sistemini oluşturmak için uluslar arası geçerliliği olan “Toplam Kalite Yönetimi” esas alınmıştır. Kalite Yönetim Sistemi Belgesi kurumumuza prestij kazandırmasının yanında personelimizin motivasyonunu artırmış kısa sürede daha iyi ve daha verimli hizmetler verilmeye başlanmıştır.

Son olarak Antalya Emniyet Teşkilatının hizmetlerinde bizlerden desteğini esirgemeyen Antalya halkına, tüm kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütlerine teşekkür eder, 2009 yılının umut yılı olması ve herkese güzellikler getirmesi dileğiyle, hepinizi sevgiyle kucaklıyorum, saygılar sunuyorum.

İDARECİ ANILARI

**TÜRKİYE’NİN EN BÜYÜK GÜCÜ OLAN
MÜLKİ İDARE AMİRLERİ VE İÇİŞLERİ
BAKANLIĞI PERSONELİNİN TÜRKİYE’NİN
GELECEK İDEALLERİ İÇİN ÖZVERİYLE
ÇALIŞTIĞINA DAİR KİMSENİN KUŞKUSU
BULUNMAMAKTADIR. MALUM OLDUĞU ÜZERE
BU SEÇKİN VE ONURLU GÖREVLER, ÖNEMİNİ
VATANDAŞIMIZA HİZMET ETMEKTEN ALAN,
DOLAYISIYLA SORUMLULUĞU YÜKSEK
GÖREVLERDİR.**

**RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN**

Bekir OZTURK

Kocaeli Maiyet Memuru olarak 27 Temmuz 1953- 31 Ekim 1954 tarihleri arasında Kozluk (Siirt) ve Gerger (Malatya) Kaymakam Vekilliklerinde bulundu. Askerlik görevini 5 Kasım 1954-30 Nisan 1956 tarihleri arasında Polatlı Topçu Okulunda ve Sarıkamış'ta yaptı. 30 Nisan 1956-18 Temmuz 1957 tarihleri arasında Kocaeli Maiyet Memuru olarak görev yaptıktan sonra 26. Dönem Kaymakamlık Kursunu müteakip 30 Temmuz 1957-1 Şubat 1960 tarihleri arasında Mazgirt, 8 Şubat 1960-8 Ağustos 1960 yılları arasında Tercan, 19 Ağustos 1960-3 Kasım 1961 tarihleri arasında Ceyhan, 3 Kasım 1961-4 Eylül 1962 tarihleri arasında Sulakyurt, 4 Ağustos 1962-18 Temmuz 1963 tarihleri arasında Soma Kaymakamlıklarında bulundu.

10 Ekim 1931 tarihinde Karamürsel'in Avcılar köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmit'te bitirdi. 1949 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi. 1953 yılında İdari Şubeden mezun oldu. Ardından 1957 tarihinde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi.

1961-1962 genel öğrenim döneminde TODAİE'ye devam etti. 18 Temmuz 1963-2 Nisan 1965 tarihleri arasında 3. sınıf, 2 Nisan 1965-28 Temmuz 1970 tarihleri arasında 2. sınıf, 28 Temmuz 1970-29 Şubat 1972 tarihleri arasında 1. sınıf mülkiye müfettişliğine atandı. 1963 yılında yerel yönetimler konusunda incelemeler yapmak üzere ABD'ye gönderilen kaymakamlarla ABD'ye gitti. 29 Şubat 1972-30 Aralık 1977 tarihleri arasında Mülkiye Müşavir Müfettişi, 30 Aralık 1977-16 Şubat 1978 tarihleri arasında Mülkiye Başmüşaviri olarak görev yaptı.

19 Şubat 1978-9 Ağustos 1978 tarihleri arasında Van Valiliği, 14 Ağustos 1978-9 Aralık 1979 tarihleri arasında Edirne Valiliği, 9 Aralık 1979-1 Kasım 1980 tarihleri arasında Merkez Valiliği, 5 Kasım 1980-13 Mart 1981 tarihleri arasında Sivas Valiliği görevlerinde bulundu. 13 Mart 1981 tarihinde kendi isteğiyle emekli oldu. 1993 yılına kadar özel teşebbüs ve vakıflarda çalıştı.

Yaptığı başarılı çalışmalardan ötürü; Mazgirt Kaymakamı iken 2 Aralık 1957 ve 10 Haziran 1958 tarihlerinde Tunceli Valiliğince, Ceyhan Kaymakamı iken 25 Ocak 1961 ve 6 Kasım 1961 tarihlerinde Adana Valiliğince, 2. Sınıf Mülkiye Müfettişi iken 20 Nisan 1970 tarihinde Bakanlık Makamınca, Sivas Valisi iken ise 23 Mart 1981 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı'na takdirname ile ödüllendirildi.

1967 doğumlu bir oğlu, 1969 doğumlu bir kızı ve iki torunu var.

ANILAR

T.B.M.M- Tanışmamız

1950 yılının ilk aylarında Siyasal Bilgiler Okulunun fakülte olarak Ankara Üniversitesine bağlanmasını öngören yasa taslağı T.B.M.M'de görüşülecekti. Bu tasarının yasalaşmasına tanık olmak ve T.B.M.M'yi tanımak için iki arkadaş idareci kökenli bir milletvekilinden davetiye alıp Meclise gittik. Gündemdeki afyon ekimine ilişkin yasa görüşülüyordu. Meclis Başkanı maddeleri okutuyor "Kabul edenler- etmeyenler" deyip başını bile kaldırmadan "Kabul edilmiştir" diyerek görüşmeyi sürdürüyordu. Tasarının ikinci görüşmesi olduğunu ve kabul edilirse yasalaşacağını öğrendik. Maddeler kabul edildikten sonra Başkan Yasa'nın tümü hakkında söz isteyen olup olmadığını sordu ve eski Başbakanlardan Recep PEKER söz alarak özetle "Bu Yasa'nın ülke tarımı ve güvenliği yönünden çok önemli olduğunu, iyi hazırlanmadığını, ekspres hızı ile yasaların geçtiği bu günlerde kabul edilmemesini" istedi ve "bırakalım bizden sonraki Meclis dikkatlice çalışarak iyi bir yasa yapsın" dedi. Kürsüden bir basamak indi ve beklemeye başladı. Başka söz isteyen olmadığından Yasa Taslağı oya sunuldu ve kabul edildi. Recep PEKER tekrar kürsüye çıktı ve mikrofondan milletvekillerine hitaben "..... dinlemediniz ki" diyerek kürsüden indi.

Prof. Fehmi YAVUZ ve Kentleşme

1953 yılı Siyasal Bilgiler Fakültesi son sınıfında şehircilik hocamız Prof. Fehmi YAVUZ, planlı bir kentleşme konusunu anlatırken kendi hocası Prof. Ernest Reuter'in Türkiye'den ayrılırken Hükümete bir rapor sunduğunu raporda özetle "Avrupa'da sanayi devrimi ile kentlerin hızla artan nüfusu için yeterli yerleşim olanağı sağlanamadığını, gecekondulu mahalleleri oluştuğunu, kentlerin merkezine çok uzak olan bu yerleşim yerlerine alt yapı hizmetlerinin götürülemediğini veya çok pahalıya mal olduğunu, çarpık kentleşmelerin sağlık ve sosyal sorunlar yarattığını, Avrupa'da yaşanan bu acıların Türkiye'de yaşanmaması için belediyelerin yeterli arsa üretmeleri gerektiğini, planlı bir kentleşme için alt yapı hizmetleri tamamlanmış veya kamulaştırmaya gerek duyulmayacak şekilde yol, okul, sağlık kurumları, yönetim ve ticaret merkezleri dinlenme ve eğlence tesisleri için ayrılacak yerlerin konut alanlarından ayrılması gerektiğini ve her halde yapılaşmanın denetim altında tutulmasını, Türkiye'nin sanayileşme ile birlikte çok partili demokrasiye adım attığını, uzak yerlerde kurulacak küçük yerleşimlerin siyasi partilerden oy karşılığı, yol, su, elektrik, kanalizasyon, okul, sağlık merkezi gibi isteklerini karşılamaya kamu yönetimlerini güçlerinin yetmeyeceğini" açıkladıktan sonra arsa yönetimi için kentlerin çevresindeki arazinin kamulaştırılmasını ve planlanmasını tavsiye etmiştir.

Hocamız bu bilgiyi verdikten sonra, bu yönde yasal bir düzenleme ve rapordaki tavsiyeye uygun bir çalışma yapılmadığını söyledi. Ben de bu çok önemli konuda niçin hiçbir yasal düzenleme yapılmadığını sordum. Hocamız yanıt olarak "Parlamentoda arsa spekülörleri çoğunlukta olduğu sürece bu "düzenleme yapılamaz" dedi. Aradan dokuz yıl geçti. 1962 yılında Fehmi YAVUZ hocamız İmar ve İskân Bakanı olarak T.O.D. Amme İdaresi Enstitüsünde yine kentleşme konusunu anlatıyordu. Dokuz yıl önce söylediklerini hatırlattıktan sonra pek çok zaman ve değer kaybettiğimizi yine de bir şeyler yapılabileceği kanısında olduğunu söyledim. Hocamız yanıt olarak "Parlamentonun yapısı değişmedi" dedi. Sonraki yıllarda kamuya mal edilmesi gereken arazi rantı gecekondlu tüccarlarına /silahlı şehir eşkıyasına aktığı, "kurtarılmış bölgeler" oluştuğu, gecekondlu yapımını önlemek için yapılan yasal düzenlemeler de uygulanamadı.

Gerger İlçesi

Kocaeli Maiyet Memurluğunda altı ay süren adaylık Ocak 1954 de tamamlandı ve asaletimin onaylandığı tebliğ edildikten onbeş gün kadar sonra Siirt İPİ Kozluk İlçesi'ne Kaymakam Vekili olarak atandım. Başaramamaktan endişe ettiğimi sezen Valimiz Cemal BABAÇ kaymakamlığı devralacağım vekilden çok daha iyi yettiğimi, çok dana iyi yapabileceğimi söyleyip beni yüreklendirdi. Diyarbakır'dan Silvan'a kamyonla bir günde ulaşabildik. Ertesi gün Kozluk'a yine kamyonla gittim (O günlerdeki ulaşım durumunu belirtmek için bunları yazdım). Kozluk'ta 1954 genel seçimleri olaysız geçti. Ülkemiz de gizli oy ve açık sayımla yapılan bu ikinci seçimde de Demokrat Parti açık bir farkla kazandı. İdarenin güvenlik ve sonuçları izleyip Valiliğe bilgi verme görevi vardı. Sason İsyanından sonra batıdaki illere zorunlu olarak gönderilen yurttaşlarımıza af çıkmış büyük bir kısmı eski köylerine dönmüşlerdi. Bu yurttaşlarımıza para yardımı da yapıyorduk. Geri dönen gençler isteksiz, anne babalarının ısrarıyla dönmüşlerdi.

Kozluk'a atanan asil kaymakamın gelmesinden sonra ben de Malatya İl'ine bağlı Gerger İlçesine atandım. Pötürge İlçesine bağlı bir bucak olan Gerger, Adıyaman İl'ine bağlanmak üzere ilçe yapılmış fakat kuruluş için hiçbir hazırlık yapılmamıştı. İlçe merkezi olan Nefsi Pötürge Köyü 250-300 nüfuslu, ilkokuldan başka hiçbir kagır yapısı olmayan, bakkal, kahvehane, fırın gibi hiçbir tesisi bulunmayan küçük bir köydü. Eski Bucak Müdürlüğü Binası üstü toprakla örtülü iki odadan ibaretti ve Kaymakam Evi olarak kullanılacaktı. Hükümet Konağı olarak Genel Meclis Üyesi Abuzer Ağa'ya ait ve alt katı ahır olan bir bina kiralanmıştı. Hiçbir demirbaş ve mefruşat yoktu. Yazı makinesi olma-

dıgmdan tek tük gelen resmi yazılara kendi mektup kâğıtlarımı kullanarak el yazısıyla yanıt veriyordum. Çoğunlukla Pötürge, Kahta ve Besni'den, atanmış veya geçici, olarak, görevlendirilmiş memurlar un getirip hizmetlilere ekmek yaptırıyor yumurta, taze soğan, yoğurt gibi köylünün satabildiği gıda maddeleriyle besleniyorlardı. Arada bir ortaklaşa bir keçi yavrusu satın alıp saç kebabı ile kendilerine ziyafet çektikleri oluyordu. Başlangıçta beş lira olan bir oğlak kısa zamanda onbeş liraya çıktı. Memurlar ailelerinin, bulunduğu komşu ilçelere gittikçe kendi ihtiyaçlarını ve siparişleri getiriyor, geçici bir bolluk yaşıyordu. İlçe hudutları içine motorlu araç girmemişti. Resmi jipler Kahta'nın Narince ve Pütürge'nin Tepehan Nahiyesine kadar gelebiliyordu. Ticari araç yoktu. Yaya olarak veya katırla Pütürge'ye oniki saatte, Kahta'ya sekiz saatte gidilebiliyordu. Posta, haftada bir gün Pütürge'den geliyordu. Okuldan başka hiçbir binada tuvalet yoktu. Özetle, Mahmut MAKAL'ın "Bizim Köy"ü Gerger'in yanında kasaba sayılabilirdi. Bu koşullardan daha önemlisi ilçe merkezinin toprağı ve nüfusu ile bir aşirete ait oluşu idi. Rakip diğer iki aşiret reisi can güvenliklerinin sağlanması halinde ziyaretime gelebileceklerini bildirdiler. İlçe merkezi olan köye herhangi bir kimsenin yerleşmesi düşünülemezdi. Gerger İlçesi Fırat vadisi boyunca şerit halinde uzanan dağlık bir arazi idi. İlçe merkezi ilçenin bir ucunda kalıyor ve diğer 'ucundaki bir köyden ancak altı saatte gelinebiliyordu.

İlk önce kaymakam, sulh hâkimi ve doktorun yerleştiği kaymakam evine özel bir tuvalet yaptırdım. Köyün orta yerine bir de genel tuvalet yapıldı. Kahta'dan Gerger'e gelen yol üzerinde geçilmesi çok güç olan Kan Boğazında Bayındırlık Müdürlüğü motorlu araçların geçebileceği bir gedik açmak için dinamitle çalışma yapıyorlardı. Boğazdan İlçe merkezine kadar imece ile ancak bir jipin geçebileceği bir yol açtık. Kan Boğazının açılmasından sonra Kahta Kaymakamı yolu sınamak için Vali'nin emri ile Gerger'e geldi. İlçe hudutları içine ilk defa motorlu araç giriyordu. Jipi görmek isteyenler binaların tepesine çıkmışlar yaklaşımdan korkuyorlardı.

Gerger'de kaldığım sürece neler yapabileceğime karar verebilmek için İlçenin bütün köylerini bir rehber ile dolaştım. Bu gezi aralıksız onbeş gün sürdü. Bu geziye ait bir iki anıyı nakletmek istiyorum. Sabah erkenden yola çıkmıştık. Öğle saatlerinde ulaştığımız köyde muhtardan bilgi alıp köyü dolaştıktan sonra, muhtarın evinin önündeki sofada oturup dinlenirken evin arka tarafında bir kurban kesileceğini fark ettim. Evin arkasına geçtim ve bir sağmal keçinin kesilmek üzere olduğunu gördüm. Muhtara "Bu keçiyi keserseniz çay bile içmeden hemen köyden ayrılırım" dedim. Muhtar "Köyümüze ilk defa kayma

kam geliyor, ben kurban kesmezsem köylü beni ayıplar" diye kesmekte ısrar ediyordu. Keçiği kurtardım ve haşlanmış yumurta, yoğurt, soğan ile kamımızı doyurduk. Köyden ayrıldıktan sonra rehberlik yapan köy postası muhtarın çok yoksul olduğunu ve o sağmal keçiden başka hayvanı olmadığını söyledi.

Gerger Kalesine yakın bir köyde okulu ziyaret ederken öğretmene "Birinci sınıflara kaç ayda Türkçe öğretilip öğretime başlayabiliyorsunuz" diye sordum. Öğretmen, köydeki kadın ve çocukların Türkçe konuştuğunu, erkeklerin Kürtçe'yi, sonradan öğrendiğini yakındaki diğer köyde de Türkçe konuşulduğunu söyledi. Bir diğer köy de bir yıl önce yeni yapılan okulun ve öğretmenin evinin ilk kar yağışında çöktüğünü, gece öğretmenin bir arkadaşında konuk olduğu için ölümünden kurtulduğunu öğrendim. Malatya'da altı lira olan bir torba çimento Gerger'e on altı liraya mal oluyor. Projeye göre malzeme kullanılmadığı, yapım süresince denetlenmediği açıktır. Yol olmadığı için hem maliyet artıyor hem de denetim yapılamıyordu.

Bu gezi sırasında ilçe merkezinin hangi köye nakledilebileceğini araştırdım. Merkezi bir konumda olan, toprak ağası bulunmayan suyu bol Alduş Köyünün ilçe merkezi olarak en uygun yer olduğu kanısına vardım. Kimseye sezdirmeden gizli bir rapor hazırladım. İlçe merkezinin değiştirilmesi gerektiğini ayrıntılı olarak açıkladım. Bakanlıkça bu konu uzun süre araştırılıp incelenmiş ve 1958 yılında çıkan bir yasa ile Gerger ilçe merkezi Alduş Köyüne yani bugünkü yerine nakledilmiştir.

Şeyhler ve Ağalar

Kaymakamlık kursundan sonra kura ile Malazgirt Kaymakamlığına atandım. Belediye Başkanı dahil İlçede onlarca şeyh vardı. Bunların bazıları atalarından dolayı şeyh olarak anılıyordu ve etki alanları yaşadıkları köylerle, sınıflı idi. Bazı şeyhler ise Muş, Bitlis ve Ağrı illerinde etki, siyasal güçleri olan ve DP Hükümetince de kabul gördükleri için kamu görevlilerinin de çekindiği kimselerdi. Bitlis Milletvekili Selahattin İNAN bölgede çok etkili bir şeyh idi. 1958 yılında Süphan Dağı eteklerinden geçen ve Rus işgali sırasında bir dekovil hattı yapılmak üzere başlanmış bir yol olduğunu öğrendim. Bu yol Ağrı İl'inin Patnos İlçesinden Bitlis İl'inin Ahlat İlçesine uzanıyor ve Malazgirt İlçesinin Karahasan Bucağının yanından geçiyordu. Az bir çaba ile Ahlat'ın Hanık Köyüne kadar jiple gidilebilecek hale getirip Ahlat Kaymakamı arkadaşşıma Hanık'ten telefon ettim. Bu yolun Diyarbakır - Bitlis-Ağrı arasında en kısa yol olacağı ve askeri amaçlarla da kullanılabileceğini düşünerek 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ragıp GÜMÜŞPALA'yı ziyaret ettim, yardım rica ettim. O günlerde Van Gölü'nün güneyinden geçen Tatvan-Gevaş-Van yolu yapım halindeydi. Ahlat Malazgirt

yolu da yapıldığında Adilceviz İlçesi ana ulaşım hatlarının dışında kalacağından İlçe halkı Malazgirt-Ahlat yolu yerine Malazgirt-Adilceviz yolunun yapılması için Bitlis Milletvekili olan Şeyh Selahattin İNAN'ı ikna etmişler. Muş Valisi telefonla Adilceviz'm Karakol Köyünde Bitlis Valisi ve iki ilin bayındırlık müdürleri ile ilçe kaymakamlarının buluşacağını söyleyip orada bulunmamı istedi. Belirlenen günde Karakol Köyüne gittiğimde henüz kimse gelmemişti. Valileri getiren aracın ön "koltuğunda Selahattin İNAN, arka koltuğunda valiler oturmuştu. Köylüler koşup karşıladılar, ben de önce valilere sonra milletvekiline ve kaymakam arkadaşlarımla bayındırlık müdürlerine hoş geldiniz dedim. Selahattin İNAN muhtar evinin önündeki yüksek bir yere çıkıp "Sizin köyünüze eskiden tahsildar ve jandarma gelirdi. Ben size iki vali, üç kaymakam ve iki bayındırlık müdürü getirdim" diye başlayan bir konuşma yaptı. Uzun uzun alkışlandı. Hazırlanan odaya girip yemekten önce yol konusu konuşuldu. Malazgirt - Ahlat yolunun yapımında 3. Ordu ekibi çalıştığı için durdurmak mümkün değildi. Buna ilaveten Malazgirt - Adilceviz yolunun yapımı ise para israfi olur, sadece köy yolu olarak kalırdı. Konuşmalar sırasında milletvekilinin iki yanında oturan valiler Selahattin İNAN'ın yakılmasını beklediği sigarasını da yakıyorlardı. Yemekten sonra Selahattin İNAN sigara paketini çıkarınca Muş Valisi "Şu mebus sigarasının tadına bizde bakalım" deyince valilere ikram etmek zorunda kaldı. Ben bunun bir fırsat olduğunu düşünüp yerimden kalktım, önce Bitlis Valisinin sonra kendi valimim sigarasını yakıp yerime oturdum. Köylülerden birisi koşup Selahattin İNAN'ın sigarasını yaktı. Selahattin İNAN gözlüğünün üzerinden bana bakarak "Sen Malazgirt Kaymakamısın değil mi ?" dedi.

1954 yılında Malazgirt Zaferinin sekiz yüz seksen sekizinci yıldönümü kutlamasına Cumhurbaşkanı Celal BAYAR'da katıldı. Kıbrıs konusunda Yunanistan'la aramızdaki anlaşmazlık nedeni ile Cumhurbaşkanı Yunanistan'a bir mesaj göndermek istiyordu. Konuşmalardan sonra Muş'tan ve Bitlis'ten gelen- tören birlikleri güzel bir resmi geçit yaptılar. Bir gün önceden bir anıt yapımına başlanacağı söylenmişti. Ancak herhangi bir proje yoktu. Hem tören alanım (aynı zamanda savaş alanı) hem Malazgirt Kasabasını gören bir noktada bir çukur kazılarak malzeme hazırlanmıştı. Resmi geçitten sonra yapılacak anıtın çevre düzenlemesi denilerek hazırlanan çukura yerleştirilen iri taşların üzerine Cumhurbaşkanımız harç attıktan sonra yanındaki, Afet İNAN Hanımefendiye alçak sesle "Bu tarihi görevi de yerine getirdik" dedi.

1960 Devrimi

1959 yılının son aylarından itibaren Tercan Kaymakamı olarak görev yapıyordum. Vatan Cephesine katılımlar T.B.M.M. Tahkikat Komisyonu

kararlar ile yapılan akıl dışı yanlışlar devam ediyordu. CHP Milletvekillerinin köylere sokulmaması için yazılı emir veriliyor, Vatan Cephesinden istifa eden bir kimsenin niçin istifa ettiğinin araştırılması için kaymakama görev veriliyordu. Erzincan Valisi Avni ÇIRNAZ, çok sıkıldığı zaman Tercan'a gelip Mercan İstasyonundaki Un Fabrikasında benimle dertleşiyordu. Bir gün kendisini gizli bir ajanın izlediğini anlattı ve ‐Hükümet güvenmediğı bir valiyi her zaman görevden alabilir, izlettirmesini anlayamıyorum” dedi. Emekli general olduğı için görevi sırasında Samet KUŞÇU olayı olarak bilinen bir ihtilal teşebbüsünde adının geçtiğini emekli olduktan sonra bu olayla hiçbir ilgisinin olmadığı anlaşıldığından valiliğe atandığını duyduğum için hükümetin valinin peşine ajan takmasına şaşırmadım.

İlçe DP Başkanı ile Mercan Ocak Başkanı benim CHP’li olduğuma ve DP aleyhinde çalıştığıma dair İçişleri Bakanlığı’na devamlı yazı gönderiyorlardı. İçişleri Bakanı Namık GEDİK, Erzurum gezisinde Mercan İstasyonunda kendisini karşılayıp hoş geldiniz demek istediğim zaman uzanan elimi iterek Ocak Başkanım çağırıldı ve onunla sohbete başladı. Trenin kalkışını beklemeden istasyondan ayrıldım. Daha farklı bir karşılık veremediğim için bir tatminsizlik duyuyordum. Bir hafta kadar sonra Erzurum’da intihar ettiği zaman üzüldüm ve yaptıklarının hesabını vermeden ayrıldığı için birçok konu gizli kaldı.

DP İlçe Başkanı Aışan ŞAHİN’in kardeşı CHP den milletvekili seçilmiş, sonradan DP’ye katılmıştı. Bunun da etkisi ile DP İlçe Başkanı kamu görevlileri arasında adeta terör estiriyordu. Arazi Vergisi kayıtları hazine adına yapılmış, tapu kaydı olmayan Tan Köyündeki beşbin dekar kadar arazinin kendi adına kaydedilmesi için tescil davası açmıştı. Davaya bakan hâkimin Erzincan’dan Tercan’a kendi isteğı ile atandığı ve DP Başkanının büyücek bir ödeme yaptığı veya yapacağı söyleniyordu. Ben Tapu Sicil Kanunundaki bir hükümden faydalanıp bu araziye hazine adına tescil ettirdim. DP Başkanının öncelikle hazine adına yapılan tescilin iptalini dava etmesi yani tapu iptal davası açması gerekiyordu. Bu olaydan sonra aleyhimdeki çalışması daha da arttı. Şikâyetlerle ilgilenmiyordum. Ahlakı aykırı bir tertipten korktuğum için yalnız kaldığım evden ayrılıp Ortaokul Müdürü ile Askerlik şubesi başkanı Üsteğmenin kaldığı eve taşındım. Arada bir görüşüp selâmlaştığım hâkim, ‐Kaymakam Bey seninle görüşmemi Aışan Bey istemiyor, bana selam verme” dedi. İlçe Merkezinde bulunmadığım bir gün Hükümet konağının alt katındaki adliye koridorunda Tan Köylülerinin avukatının dövüldüğünü duydum. Avukatın Cumhurbaşkanı ve Başbakanı hakaret ettiğine ve koridorda bulunan vatandaşların avukatı dövmek istediklerine dair bir tutanak düzenlendiğini C. Savcısının da avukat hakkında dava açmak için Adalet Bakanlığı’ndan izin istediğini öğrendim. DP Başkanının

bir tertibi olduğu anlaşıyordu. Bu tür tertipleri 27 Mayıs gününe kadar devam etti. 27 Mayıs günü Tercan'ın hafta pazarı idi. Köylerden gelenlerle çarşı oldukça kalabalıktı. Halka sokağa çıkma yasağını ve işlerini bitirip köylerine dönmeleri gerektiğini anlattık. Öğleye doğru 3. Ordudan telefonla beni aradılar. Jandarma Komutanlığındaki NATO hattından konuştuk. Tercan'da devrime karşı bir hareket olup olmadığını soruyorlardı. Ordu Komutanlığına yanlış bir haber ulaştığı anlaşıyordu. Öğle saatlerinde kaymakamlık görevini devretmek için Mühimmat Birlik Komutanı Binbaşı arkadaşımı aradım. Hemen ilçe merkezine geldi. Kaymakamlığı hiç kimsenin teslim almayacağını söyledi. Ne şartlar altında görev yaptığını izlemiş olmalıydı. Tartışma veya yorum yapma zamanı olmadığını söyledim. Erzincan'daki Sıkıyönetim Komutanlığından gelecek emri beklemeyi kararlaştırdık. Öğleden sonra adıma gönderilen bir telgrafla belediye başkanlığını da devralıp, göreve devam etmem isteniyordu. Bu arada DP İlçe Merkezinde DP Başkanı ile birlikte bir arama yapmamız gerekti. DP Başkanı Alişan ŞAHİN, duvarda asılı Başbakanın resmini yere atıp, çiğneyerek parçaladı. Üzücü bir gösteri idi. Bir gün sonra Erzincan'da gözetim altında tutulmak üzere DP Başkanmm gönderilmesi istendi. 15 gün kadar sonra valilikten telefonla DP Başkanmm, Tercan'a dönmesinde bir sakınca olup olmadığı soruldu. Alişan ŞAHİN, Tercan'a dönüşünden bir gün sonra ziyaretime geldi. Daha önce saygısızca girdiği için kovduğum kaymakamlık odasında ayakta karşılayıp, kahve ikram ettim. Gözleri yaşardı ve bir süre sesli olarak ağladı. Beni ziyarete gelmeden önce C. Savcısı ve hakimi ziyaret etmek istediğini, ikisinin de kabul etmediğini anlattı.

Tercan'dan ayrılışını gecikince Ceyhanlıların kaymakam beklentisi artmış. Kaymakamlığa vekâlet eden askerlik şubesi başkam DP ileri gelenlerini türlü gerekçelerle gözaltına alıp, bir gün sonra serbest bırakıyormuş. Köy muhtarlarını ve kamu görevlilerini de incitmiş Ceyhan'da törensiz bir bayram havasında karşılandım. Belediye işleri de bir hayli yorucu idi. Borçlarını ödeyememesi, alacaklılarını para yok diye kapıdan çevirmesi, belediyenin saygınlığını tüketmişti.

Elektrik yetersizdi. Motorlar arıza yapınca su pompaları da çalışmıyordu. Temel hizmetlerin hiçbirisi sağlıklı yürümüyordu. Öncelikle belediyeyi güvenilir bir kurum haline getirip, yasal gelirlerini toplamak gerekiyordu. Devrimden önceki Adana Valisi Hilmi İNCESULU, Başbakanlık Müsteşarlığında görevliydi. İller Bankasından bir belediye için satın alınıp sonradan o beldeye uygun olmadığı anlaşılan bir elektrik motorunun Ceyhan Belediyesine verilmesine yardımcı oldu. Kısa zamanda monte ettirip elektrik sıkıntısını hafiflettik. Bir sabah arka sokaklardan birinde Devrim ve Milli Birlik Komitesi aleyhine

yazılmış bir afişin asıldığını bildirdiler. Tenha bir yerde olduğu için resmi bir işlem başlatılmamış olsa kimsenin haberi olmazdı. C. Savcılığı, Emniyet ve Jandarma el koyup Valiliğe bilgi verince büyük bir olay haline geldi Milli Birlik Komitesi de izlemeye başladı. Adana Valisi Gafur SOYLU Ceyhan'a geldi. Afiş yerinde duruyordu. Afiş yazan ve ağaca asan kimsenin bulunması mümkün olmadı. Kısa bir süre sonra Valimiz Merkez Valiliğine atanıp Adana'dan ayrıldı.

Vekâleten yürütülen İlçe Jandarma Komutanlığına 1960 Ağustosunda binbaşılığa terfi eden bir subay atandı. Kısa zamanda doğruluğu, bilgisi ve çalışkanlığı ile herkesin saygısını kazandı. Birkaç ay sonra mutat asayiş saatinde yalnız konuşmak istedi. Binbaşı rütbesi dâhil üst rütbeli tüm subayların emekli olmak istediklerine ilişkin dilekçe vermeleri talep ediliyormuş. Asker çocuğu olduğunu, fazla ikramiye de verseler, başka bir iş yapamayacağını, görevden ayrılmak istemediğini söyledi. Onun meslekten ayrılması jandarma teşkilatı için bir kayıp olurdu. Vali ve İl Jandarma Alay Komutanıyla görüştim. Bir fikirleri yoktu. Alay Komutanı "Zaten benim emekliliğim geldi ama Sedat emekli olursa yazık olur" dedi. Daha önce beraber çalıştığımız ve emekli edilmesini beklediğim aynı rütbedeki bir subay görevde kaldı, Sedat ÖZCAN emekli edildi.

Belediye Zabıtasında görevli bir memur esnaftan rüşvet alıyor, esnaf tanıklık etmiyor, memurun herhangi bir istekte bulunduğunu dahi söylemiyordu. İkaz ve nasihatlerimin yararı olmadı. Bir gün çok ciddi bir disiplin suçu işlediğini ihbar ettiler ve suçüstü yakalandı. Belediye Encümeni kararı ile meslekten çıkarıldı. Bazı kurum başkanları "Çoluk çocuğu var affediniz" diyerek ricada bulundular. Ben de "bundan sonra çoluk çocuğu daha iyi yaşar, helal lokma yer" dedim. Ceyhan'dan ayrıldıktan sonra bu eski memurdan bir mektup aldım. Hoş olmayan şeyler yazdığını düşünerek yırtmak istedim, fakat merakımı yenemeyip açtım. Benim haklı olduğumu, önceleri sıkıntı çektiğini sonra seyyar tezgahını dükkana dönüştürdüğünü, çok daha fazla kazandığını ve helal lokma yediğini yazıyordu. Benim "Helal yer" dediğimi öğrenmiş, unutmamıştı.

Ceyhan Belediye Başkanı olarak sık sık konuk ağırlamak durumunda kalıyordum. Belediyeden yeterli ödenek alamıyorduk. Yemek verme gibi bir yetkimizde kısıtlanmıştı. Kaymakam aylığı zorunlu giderleri karşılamayınca ilk ve son kez Emekli Sandığından borç aldım ve başka küçük bir ilçeye nakil dileğimi Bakanlığa ilettim. Kabul edilmedi. Fakat bir süre sonra Belediye Başkanlığından dolayı üst sınır belli bir ödenek verilmesi uygun görüldü.

Atatürkçü General

1964 yılında Naci BABACAN refakatinde Mülkiye Müfettişliğine başladım. İznik İlçesinde teftiş devam ederken eski Sivas Valisi Mehmet VARİNLİ hakkında bir soruşturma emri geldi. Muhbir Doğu Menzil Komutanı Tümge

neral Faruk GÜVENTÜRK, Mehmet VARİNLİ'nin Sivas'tan ayrılırken verilen yemekte "Bir ceberrut ve kaba kuvvetin kendisini Sivas'tan ayırdığını, bu sözlerle orduya hakaret ettiğini" iddia ediyordu. Uzun ihbar mektubunda Valinin gerici olduğuna, görevi kötüye kullandığına dair iddialar da vardı. Bu iddialar daha önce bir müfettiş ağabeyimiz tarafından incelenmiş, soruşturmaya gerek olmadığı yönünde rapor düzenlenmiş, fakat General Bakanlığı çeşitli şekillerde baskı altında tuttuğu için soruşturma yapılarak dosyanın Danıştay'dan geçmesi, bu şekilde yargıya intikal ettiği gerekçesi ile Generalin tacizinden Bakanlığın kurtarılması düşünülmüş olsa gerekti. Tanık ifadelerinin yeminli olarak alınması ve fezleke düzenlenmesi gerekiyordu. Asker olanlar dâhil tanıkların hepsi Valinin orduya hakaret etmediğini, olsa olsa Faruk GÜVENTÜRK'ü kastetmiş olabileceğini söylediler. Fezleke düzenlenip men-i muhakeme istemi ile Teftiş Kurulu Başkanlığına sunuldu. Bazı tanıkların ifadesinin alınmadığı gerekçesi ile dosya iade edildi. Tekrar Sivas'a gittik. Yemeğe katılan yüzden fazla tanıktan bulabildiklerimizin hepsinin ifadesini aldık. Fezleke düzenlenmeden Bakanlığa uğramamamız istendi. Teftiş Kurulu Başkanı "Generalin Bakanlığını taciz ettiğini, teklif ne olursa olsun Danıştay'ın mutlaka men-i muhakeme kararı vereceğini, Bakanlığın ve Teftiş Kurulunun baskıdan kurtarılması için Fezleke Lüzum-u Muhakeme istenmesini Müsteşarın rica ettiğini" söyledi. Naci BABACAN meslek yaşamı boyunca çok baskı gördüğünü, yasa dışı hiçbir isteğe boyun eğmediği için bir ilçede altı aydan fazla kalmadığını anlatıp" izin verin de Bakanlıkta birkaç dürüst insan kalsın" dedi. Teftiş Kurulu Başkanı ayağa kalkıp Naci BABACAN'a sarıldı. "Ben de senden böyle bir yanıt beklerdim" deyip tebrik etti." Dosya Men-i Muhakeme teklifi ile Danıştay'a sunuldu. Teftiş yerimize döndükten bir süre sonra Faruk GÜVENTÜRK'ten birbirinin aynı olan birer mektup aldık. Mesleki dayanışması gayreti ile gerçekleri gizlediğimizi haktan saptığımızı, yaşam boyu bizi izleyeceğini yazıyordu. Benim cevap yazmama Naci BABACAN engel oldu, mektupların, birer örneğini Bakanlığa sunmakla yetindik.

1969 yılı ilkbaharında Ardahan Kaymakamı hakkındaki bir ihbar mektubunu değerlendirmekle görevlendirildim. Kaymakam hakkındaki iddiaların pek çoğu gerçek de olsa suç teşkil etmeyecek konulardı. Soruşturma konusu olmayan sarhoş olmak, kumar oynamak gibi bazı kusurları olan kaymakama "Müfettişlik görevinin bittiğini, ağabeylik görevinin başladığını" söyleyip bazı nasihatlerde bulundum. Yanlış değerlendirmiş olacak ki "Başka yere atanırsam meslekten ayrılırım" dedi. Ben de üst makamların siyasi nedenlerle haksız gördüğümüz kararlar alabileceğini, mesleğine küsmemesi gerektiğini, halka hizmet için her yerin bir olduğunu söyleyip veda ettim. Ardahan'dan ayrılmadan, ince

leme sonucunu özetleyen ve kaymakamın başka bir ilçeye nakline gerek olmadığına dair kısa bir rapor yazıp Bakanlığa postaladım. Aradan iki ay kadar geçti, Kaymakam başka bir ilçeye nakledildi. 1971 yılında Kars İl'i Genel Teftişinde, Genel Teftişleri bittikten sonra il merkezinde ilçe kaymakamlarının da katıldığı bir yemekte iki kaymakam arkadaşın kendi aralarındaki konuşmasına kulak misafiri oldum. "Ardahan Kaymakamı İsmet niçin oradan alınmış" diye soran arkadaşına diğeri "Kendi ifadesine, göre puşt bir müfettiş gelmiş ve naklini istemiş" diye yanıt verdi. O Müfettişin kendilerini dinlediğinin farkında değillerdi.

Kilis'te Hacı Karşılama

1970 yılı Şubat ayında Kilis'in Öncüpınar Hudut Kapısında Suudi Arabistan'dan konvoylarla dönen hacıları karşılama görevi verildi. Gidişte ve dönüşte hacıların herhangi bir şikâyetine meydan vermemek için Sağlık Bakanlığı Gümrük ve Tekel Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü de müfettiş görevlendiriyorlardı. 10-15 otobüsten oluşan konvoyların pasaport işlemleri ve yolcu muayeneleri zaman alıyordu. Hacılara yurtdışına çıkışlarında neleri getirip getiremeyecekleri anlatıldığı halde kapıdaki gümrük deposu her gün kaçak eşya doluyor, her akşam Kilis'e naklediliyordu. Bir gün Gümrük Müfettişi arkadaşlar bir ihbar aldıklarım bir hacıyı arayacaklarını arama sırasında bulunabileceğimi söylediler. Odaya alman hacıya üzerinde ithali yasak bir şey olup olmadığı soruldu. Olmadığını söyleyince Kutsal Kitabımız üzerine yemin teklif edildi. Hacı yemin ettikten sonra üzeri arandı ve Suriye'de basılan beşli taklit altına el kondu.

Beyan edilmeden yurda sokulmak istenen eşya daha sonra Gümrük İdaresince satılıyordu. Kaçak yakalanan çaylar ise satılmıyor, Tekel Müdürlüğüne teslim ediliyordu. Gümrük Müdürlüğüne satılan eşya fatura temin etmek amacıyla esnaf tarafından yüksek fiyatla satın alınıyordu. Fakat esnaf satarken kesinlikle fatura vermiyor, bir tek fatura ile onlarcasım satıyordu. Bir dükkân sahibi ile sohbet ediyorduk. Dükkânında sadece bir tane bulunduruyor, satıldıkça evinden yenisini getiriyordu. Çeşitli eşyanın hepsinin faturası var mı? Diye sorduğumda olduğunu söyledi. Kapının önünde duran çay çuvalarını gösterip "Bunların da faturası var mı? Diye" sordum. Biraz tereddüt ettikten sonra "Ben komşulara bunları açıkta satmayalım, Devlete karşı ayıp oluyor diyorum, beni dinlemiyorlar. Onlar açıkta satınca ben de satıyorum" dedi. Bu kaçak eşyayı satın almak büyük bir risk taşıyordu. Fatura vermedikleri için yoldaki aramalarda ele geçerse çok ağır cezası vardı.

Her şeye rağmen kaçakçılık devam ediyor, mayınlı tarlalarda insanlar ölüyor veya sakat kalıyordu. Kilis'te iki hafta süren görev tamamlandı.

Ayrılmadan önce veda yemeğinde bu kaçakçılık sorununu tartışıyorduk. Mayınlı tarlaların tarıma açılması halinde kaçakçılıktan kaybettiğimiz gelirden daha fazlası sağlanabilirdi. Herkes düşüncesini söylerken Kilis'li olan Hükümet Tabibi Haşan Bey söz aldı ve özetle “Ben çocukken de kaçakçılık vardı, fakat kaçakçı bir kahvehaneye gittiğinde herkes sırtını çevirir selam vermezdi. Şimdi neredeyse kaçakçıları ayakta karşıyorlar. Bir gün gelir Türkiye'den Suriye'ye kaçak eşya gider, gelir kaybımız önemli değil kaybettiğimiz değer yargısını nasıl telafi edeceğiz, önemli olan budur.”

Demokrasi Nasıl Gelişecek

Van'da göreve başlayalı 15 gün olmuştu. CHP il başkanı ve partinin Doğu İlleri Müfettişi olan Milletvekili ile birlikte ziyaretime gelmek için randevu istedi. Üç kişi olarak geldiler. Nezaket söylemlerinden sonra, o anda muhalefette olan AP'nin sempatisini olduğunu iddia ettikleri ve çoğunluğu polis olan 15 kadar kamu görevlisinin listesini uzatıp, il memuru olanların il merkezinden uzaklaştırılmasını. Bakanlık elemanlarının da başka illere atanmaları için ilgili Bakanlıklara öneri yapılmasını istediler. Ben de göreve yeni başladığım için bu memurları tanımadığımı, şimdiye kadar herhangi bir siyasi partiye sempati duymuş ve görevleri sırasında böyle bir izlenim vermiş olabileceklerini, bundan sonra hiçbir kamu görevlisinin siyasal görüşünü görevine yansıtmayacağını, daha önce suç teşkil eden bir eylemleri olmuşsa soruşturma yapılması gerektiğini, memurların yer değiştirmelerinin çözüm olmadığını anlattım. “Siz bunların daha önce nasıl partizanlık yaptıklarını bilmiyorsunuz” diyerek isteklerinde ısrar ettiler. Daha önce yapılmış yanlışların tekrarlanması halinde gelişme olamayacağını, yanlış misalin emsal teşkil etmeyeceğini, görevde kaldığım sürece Van İl'inde partizanlık yapılmayacağını temin ettiğimi söyledim. Daha sert ve tehdit kokan sözlerle ısrar ettiler. Konuşacak bir şey kalmadığından nazikçe uğurladım. Birkaç gün içinde büyük bir heyet halinde Ankara'ya gidip yeni bir vali istediklerini öğrendim. Grup toplantısında bir milletvekilinin gündem dışı konuşma ile İçişleri Bakanı Sayın İrfan ÖZAYDINLI'yı eleştirip CHP muhaliflerini vali atadığını söylemiş.

Eğitim Enstitüsü

Birçok yerde olduğu gibi Van Eğitim Enstitüsünde de öğrenime ara verilmişti. Öğrenciler sağ- sol diye ayrılmıştı. Okulda taşlı sopalı kavga eksik olmuyordu. Van TÖB-DER Başkanı bir gün Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne atandığına ilişkin kararla odama geldi. Kararı elden getirmişti. Solcu olarak bilindiği için yansızlığını kabul ettirmesi ve olayları önlemesi güç olacaktı. Bakanlığın yanlış bir atama yaptığı kanısında idim. Kendisine olayları önlemek için

yardımcı olacağımı bütün öğrencilerle diyalog kurması gerektiğini taraf olmadığını kanıtlamasını tavsiye ettim. Birkaç gün sonra okulun açılışında bulunmak için güvenlik önlemleri de alarak okula gittim. Yeni atanan müdür solcu öğrencilerin omuzlarında sloganlarla okula geldi. Tavsiyeme uymamış, sağcı öğrencileri tahrik edecek şekilde davranmıştı. Tören başlamak üzere iken öğrenciler arasında başlayan kavga polisin müdahalesiyle yatıştırıldı ve öğretime yine ara verildi. Bu olaylar ikazlarıma ve önlemlere rağmen devam ediyordu. Okul müdürünün sağcı (Ülkücü) öğrencileri sindirmek ve bu suretle öğretimi sürdürmek istediği kanısına vardım. Okul müdürü ile olay yaratmaya özel çaba gösterdiğini tespit ettiğim iki yardımcısının İl dışına atanmalarını Milli Eğitim Bakanının adına yazdığım gizli bir yazı ile arz ettim. Bakanlık önerimi kabul etti. Atamaların tebliğ üzerine heyetler halinde Ankara'ya "giderek o atamaları" durdurma çabasına girdiler. Atamaların Valiliğin önerisi üzerine yapıldığını öğrendikleri için bir taraftan da "İlerici eğitim enstitüsü müdürü kalacak, gerici idare gidecek" diye gösteriler yapılıyor, gazetelerde yazılıyor, afişler asılıyordu. Bu tür hareketlerin sonuç vermeyeceğine inandığım için hiçbir tepki göstermeden tebliğ işlemlerinin sonuçlanmasını bekliyordum. Müdür de Ankara'ya gitmişti. Bir süre sonra Valiliğe geldi ve masamın üzerine atar gibi bir zarf bıraktı. Atama kararı iptal edilmiş, yerinde kalmıştı. Başarı diledim ve "Umarım ki bundan sonra tarafsız davranır ve öğretime devam edebilirsiniz" dedim. Bundan sonra Van ilinde Valilik yapmam mümkün olamazdı. Müdüre ve yardımcılara karşı bir şiddet uygulanması beni zan altında bırakacağı için emniyet müdürü arkadaşşımdan müdür ile iki yardımcısının özel olarak korunmasını rica ettim. İstifa dilekçem, üzerine Sayın İçişleri Bakanı Başbakanın Köy-Kent Projesini başlatmak üzere Şemdinli'ye geleceğini söyleyip Başbakanın dönüşüne kadar göreve devam etmemi rica etti. Şemdinli ve Hakkari'ye helikopterle gidildi. Başbakanın Ankara'ya dönüşünden bir gün sonra ben de Van'dan ayrıldım.

Edirne'nin Hudut Kapdarı

1978 - 1979 yılları öğrenci olaylarının arttığı silahlı çatışmalara dönüştüğü yıllarda Edirne ülkemizin en huzurlu illerinden biriydi. Yine de Dev-Sol ile Ülkücü Gençlik arasında sokak çatışmaları eksik olmuyordu. Esnaf bu taşlı kavgalardan zarar görüyordu. İki grubun çarşı içinde karşılaşmaması için Ülkücü Gençlik Demeyi kendilerinin de kabul ettiği bir yere taşıdık. Çarşı içindeki taşlı kavgalar sona erdi. Bir gün Valiliğin önünde toplanan kalabalığın ne istediğini öğrenmek istedim. Çarşı içindeki kavgaların sona ermesinden dolayı esnaf topluca teşekkür etmeye gelmişti.

Edirne'nin en önemli güvenlik sorunu Kapıkule ve İpsala Hudut Kapılarıydı. İpsala Hudut Kapısından silah kaçakçılığı yapıldığı söylentileri de vardı. Kapıya Gümrük Müdürü olarak Jandarma Teşkilatından uzaklaştırılan Gümrük ve Tekel Bakanı Tuncay MATARACI'nın yakını Harun GÜREL adında biri atanmıştı. Müdürün bulunmadığı zamanlarda tır trafiğinin durduğu müdürün kapıda bulunduğu zamanlar tır girişlerinin arttığı, gazetelere konu oluyordu. Topladığım delillerle bir dosya hazırlayıp Gümrük ve Tekel Bakanlığından istediğim müfettişe teslim ettim. İpsala'ya giden müfettişin çantası o gece çalınarak yakıldı. Kapıkule ve İpsala Gümrük Müdürlüklerine usulsüz atamalar devam ediyordu. Bakanlıkta müsteşar ve yardımcılar ile Bakanın ilişkisi kesilmiş gibiydi. Sadece Bakanın imzasıyla bir defada Kapıkule kapısına 15 Muhafaza Memuru atandı. Bakanlığa yazdığım yazılara cevap verilmiyordu. Yazıların bir örneğini Başbakanlığa göndermeye başladım. Tuncay MATARACI'nın yüz kızartıcı işler yaptığı, İstanbul'da kumarda büyük paralar kaybettiği söyleniyordu. Bakanın dokunulmazlığı vardı. Hükümette kulaklarını tıkamıştı. 1980 askeri müdahalesinden sonra Tuncay MATARACI ve Harun GÜREL Yüce Divanda yargılanıp mahkûm oldular. Mataracı cezasını Kayseri Cezaevinde çekiyordu. Bir soruşturma için Kayseri'ye giden müfettiş arkadaşım görevi ile ilgili olarak C. Savcısıyla görüşmeye gittiğinde MATARACI'nın odada yakışıksız bir şekilde oturduğunu görmüş. Daha sonraki tarihlerde Rize'ye giden bir müfettiş arkadaşım da Tuncay MATARACI'yı şeref tirübününde maç izlerken gördüğünü anlattı. Yıllar önce Kilis Hükümet Tabibi Haşan Bey'in söylediklerini hatırladım. Devleti ve Halkı soyanlara, yüz kızartıcı suç işleyenlere karşı toplum gerekli tepkiyi göstermiyordu.

HABERLER

Bu bölümde, 1 Ekim 2008 - 31 Aralık 2008 tarihleri arasında Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen haber niteliğindeki faaliyetlere yer verilmiştir.

İçişleri Bakanı Beşir ATALAY'ın Yurtdışı Ziyaretleri

- İçişleri Bakanı Beşir Atalay, 22-24 Ekim 2008 tarihleri arasında Ürdün'de düzenlenen Irak'a komşu ülkeler İçişleri Bakanları 5. Toplantısına katılmak üzere, 22 Ekim 2008 Çarşamba günü Ürdün'ün başkenti Amman'a gitmiştir.

İçişleri Bakanı Beşir Atalay ile toplantıya katılan diğer ülkelerin İçişleri Bakanları toplantı öncesi ilk olarak Ürdün Başbakanı Nadir Dahabi tarafından kabul edilmiş. Başbakan Nadir Dabahi, toplantının başarılı geçmesi dileğinde bulunmuştur.

- İçişleri Bakanımız başkanlığındaki Türkiye heyeti 19.11.2008 tarihinde Irak Başbakanı Nuri el Maliki ile görüşmek ve Türkiye-Irak-ABD taraflarının iştirak edeceği üçlü görüşmelere katılmak üzere Bağdat'a gitmişlerdir.

Bakanlığımız İlgililerinin Katıldığı Yurtdışı Toplantıları

Bakanlık Makamı

- Vali Müsteşar Yardımcısı Dr. Haşan CANPOLAT, ABD'de düzenlenen "Dünya Bankası/IMF 2009 Yıllık Toplantısı"na Hükümeti temsilen katılmak üzere anılan ülkeye gitmiştir.

- 23-30 Kasım 2008 tarihleri arasında Fransa'nın başkenti Paris'te yapılan "İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi İçin Teknik Destek Projesi" çalışmalarına Müsteşar Yardımcısı Mustafa TEKMEN ile beraberinde İller İdaresi Genel Müdürü Vasip ŞAHİN, Niğde Valisi Sebahattin ÖZTÜRK, Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Mehmet TOKGÖZ ve Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcısı Ömer DOĞANAY katılmıştır.

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

- 4-8 Kasım 2008 tarihleri arasında Bern'de yapılan "Türkiye-İsviçre Konsolosluk Görüşmeleri"ne katılmak üzere Genel Müdür Mustafa DÖNER İsviçre'ye gitmiştir.

- Genel Müdür Yardımcısı Mustafa TUTULMAZ, 21-25 Kasım 2008 tarihleri arasında Almanya'nın Berlin ve Köln şehirlerine bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

- Fransa'nın başkenti Paris'te 2-6 Aralık 2008 tarihleri arasında yapılan "Türkiye-Fransa Konsolosluk Görüşmeleri"ne Genel Müdür Yardımcısı Namık DEMİR katılmıştır.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü

- 13-17 Ekim 2008 tarihleri arasında Fransa'da yapılan "erken Uyarı Sistemleri Semineri"ne katılmak üzere Sivil Savunma Genel Müdürü Atilla ÖZDEMİR anılan ülkeye gitmiştir.

- Genel Müdür Yardımcısı İ. Ejder KAYA, 27-30 Ekim 2008 tarihleri arasında Fransa'da yapılan "21. Avrupa Birliği Ekonomik Alanı Aday Ülkeler Sivil Korunma Genel Müdürleri Toplantısı"na katılmıştır.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

- Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcısı Ömer DOĞANAY ve beraberindeki heyet, 27-30 Ekim 2008 tarihleri arasında Ukrayna'da yapılan "İnsan Ticaretiyle Mücadele" konulu toplantıya katılmak üzere anılan ülkeye bir ziyaret gerçekleştirmişlerdir.

- Mahalli İdareler Genel Müdürü Vali Ercan TOPACA, Genel Müdür Yardımcıları Dr Haşan H. CAN ve Yavuz Selim KÖŞGER, "İl Özel İdareleri ve Sosyal Diyalog" konulu toplantıya katılmak üzere 14-17 Kasım 2008 tarihleri arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine gitmişlerdir.

İller İdaresi Genel Müdürlüğü

- Genel Müdür Yardımcısı Ahmet SARAÇ, "Kontrol Çerçeve Sözleşmesi" için 17-22 Kasım 2008 tarihleri arasında Güney Afrika Cumhuriyeti'ne gitmiştir.

- İller İdaresi Genel Müdürü Vasip ŞAHİN, 18-22 Kasım 2008 tarihinde Hırvatistan'da yapılan "Coğrafi Adlar ve Uzmanlar" konulu toplantı için, 23-30 Kasım 2008 tarihleri arasında Fransa'da yapılan "Sivil Gözetim" toplantılarına katılmak üzere anılan ülkelere çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

İç Denetim Birim Başkanlığı Kuruldu

24.12.2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve Başbakanlığın 02.12.2004 tarihli ve 25658 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2004/8125 sayılı yönetmeliğe dayanarak 07.10.2008 tarihli Müsteşarlık Makamının onayı ile Bakanlığımız

bünyesinde “İç Denetim Birim Başkanlığı” kurulmuş ve 8 iç denetçi ile faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır.

İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının 2009 Mali Yılı Bütçeleri

• İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Bütçeleri üzerinde hazırlık çalışmalarına 08 Temmuz 2008 tarih ve 26930 sayılı mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan Başbakanlığın 2009-2011 Dönemi Bütçe Çağrısı ile fiilen başlanmış, Analitik Bütçe Sınıflandırmasına Uygun olarak; hizmet gerekçeleri ve hedefleri belirlenmiş, Fonksiyonel Sınıflandırmaya göre ödenek teklifleri tespit edilerek Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.

Uzmanlar düzeyinde ilgili Bakanlık ve kuruluşlarla yapılan müzakereler tamamlandıktan sonra 10 Kasım 2008 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda, 19 Aralık 2008 tarihinde ise Genel Kurulda görüşülmüştür. 2009 Mali Yılı Bütçe Kanunu 31 Aralık 2008 tarih ve 27097 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 1 Ocak 2009 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Görüşmeler nedeniyle **İçişleri Bakanı Beşir ATALAY’ın T.B.M.M. Plan ve Bütçe Komisyon’unda yapmış olduğu konuşmanın tam metni aşağıda verilmiştir.**

Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

İçişleri Bakanlığı ile bağlı kuruluşları Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ’nın 2007 yılı Kesin Hesabı ile 2009 yılı Bütçe Tasarısının, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi amacıyla bir araya gelmiş bulunuyoruz.

Bu vesile ile hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

2009 yılı bütçesinin Genel Kurula eksiksiz olarak inmesi amacıyla yoğun çaba sarf eden Plan ve Bütçe Komisyonunun siz değerli başkan ve üyelerine başarılar diliyorum.

Bakanlığım ve bağlı kuruluşlarının bütçelerinin görüşüleceği bu gün, yapacağınız eleştiri, öneri ve değerlendirmeler ile bize yardımcı olacağınıza inanıyorum.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞININ GÖREV ALANI VE TEŞKİLATLANMASI

İçişleri Bakanlığı, ülkemizin her karış toprağına hizmet götürmek ve bütün vatandaşlarımızı kucaklamak üzere örgütlenmiştir.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve ilgili diğer mevzuatla içişleri Bakanlığına verilen önemli görevler şunlardır;

* *Anayasa ve yasalarımıza uygun olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü, güvenlik ve asayiş, kamu düzeni ve genel ahlâkı, Anayasamızda yazılı hak ve hürriyetleri korumak, suç işlenmesini önlemek ve suçluları takip edip yakalamak, her türlü terörle, kaçakçılıkla ve organize suçlarla mücadele etmek.*

* *illerin genel idare alanındaki hizmet esaslarının belirlenmesi, mahalli idarelerin idarenin bütünlüğü ilkesi çerçevesinde, verimli ve etkin bir biçimde hizmet yürütebilmesi amacıyla standartlar oluşturmak ve yol göstermek, dernekler, sivil savunma, nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini yürütmek.*

* *Belediyeler, il özel idareleri, mahalli idare birlikleri ve köy muhtarlıkları ile ilgili olarak, mevzuatla verilen vesayet yetkisini kullanmak ve bu mahalli idarelerin merkezi idare ile ilişkilerini düzenlemek.*

* *Mahallin en büyük mülki idare amiri olan vali ve kaymakamlar aracılığıyla, il ve ilçelerdeki kamu kurum ve kuruluşlarının koordinasyon içinde çalışmasını sağlamak.*

Bakanlığımız, kendisine tevdi edilen bu görevleri; merkezde (6) ana hizmet birimi, (6) danışma ve denetim birimi, (7) yardımcı hizmet birimi ile (3) bağlı kuruluşu, taşrada ise (81) il valiliği ve (892) ilçe kaymakamlığı ve bunlara bağlı alt birimleri vasıtasıyla yürütmektedir.

Başta vali ve kaymakamlar olmak üzere her kademedeki görevlilerimiz, polis, jandarma ve sahil güvenlik personelimiz, hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan ve mesai mefhumu gözetmeden, ülkemizi Büyük Atatürk'ün işaret ettiği muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkarmak idealiyle Bakanlığımıza tevdi edilen görevleri, titizlikle yerine getirmektedirler.

Bakanlık olarak görevli ve sorumlu olduğumuz bu alanlarda son bir yılda yaptığımız çalışmalar ve aldığımız sonuçlar hakkında siz değerli milletvekillerimizi bilgilendirmek istiyorum.

İÇ GÜVENLİK HİZMETLERİ

Devletin öncelikli görevlerinden biri vatandaşların can ve mal güvenliğini, toplumun huzur ve emniyetini sağlamak, Anayasa ve yasalarla güvence altına alınan bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korku ve endişeden uzak, güven içerisinde kullanmalarına imkân tanıyacak ortamı oluşturmaktır.

Vatandaş merkeze alan hizmet anlayışı çerçevesinde, toplumun beklenti, ihtiyaç ve taleplerini dikkate alan, klasik güvenlik yaklaşımları yerine, bireysel özgürlük alanlarını daraltmayacak ve aynı zamanda da kamu düzenini sağlaya-

cak etkili, çağdaş ve bilimsel yeni yöntemlerin uygulamaya konulmasını sağlamak esastır.

Şu unutulmamalıdır ki gerçek anlamda huzur ve güvenlik, özgürlüğün ve adaletin tam anlamı ile yaşandığı bir toplumda mümkündür.

içişleri Bakanlığı olarak güvenlik hizmetlerinde hukukun üstünlüğü, sivil katılım, denetime açıklık, şeffaflık gibi evrensel değerleri kapsayan zihniyet değişimine önem veriyoruz.

Bu temel yaklaşım çerçevesinde, vatandaşlarımızın hiçbir endişe taşımadan başını yastığına koyabildiği, temel hak ve hürriyetleri koruyan, insanı esas alan, fertlerinin birbirine sevgi ve saygıyla kenetlendiği, huzurlu, güvenli ve müreffeh bir Türkiye 'yi sürekli kalmak için gece-gündüz demeden çalışıyoruz.

Bakanlık olarak güvenlik alanında; vatandaş odaklı hizmet anlayışı çerçevesinde, toplumun beklenti, ihtiyaç ve taleplerini dikkate alarak, bireysel özgürlük alanlarını daraltmayacak ve aynı zamanda da kamu düzenini sağlayacak etkili, çağdaş ve bilimsel yeni yöntemleri geliştiriyor ve uygulamaya koyuyoruz.

Bu kapsamda, güvenliğin yasal altyapısının oluşturulması ve güvenlik güçlerinin etkinliğinin artırılmasına yönelik önemli adımlar attık.

- * *Güvenlik hizmetleri kapsamında, önleyici tedbirlere ağırlık verdik.*
- * *Güvenlik güçlerimizin nitelik ve niceliğini artırıcı tedbirleri aldık ve hayata geçirdik.*
- * *Suç soruşturmasına ilişkin teknik ve idari kapasiteyi geliştirdik.*
- * *Mobil iletişim teknolojisinden azami oranda yararlandık.*
- * *Güvenlik birimleri ile toplum arasında güçlü bağlar kurmaya yönelik projeler geliştirdik.*
- * *Halkımızın gündelik yaşamını etkileyen asayiş suçlarıyla mücadele amaçlı yeni stratejiler geliştirdik ve hayata geçirdik.*
- * *Okul-aile-güvenlik kuvvetlerinin yakın işbirliği ve danışma içinde bulunmaları konusunda gerekli önlemleri aldık.*
- * *Suçla etkin mücadeleyi sağlayacak bina, araç, gereç vb. ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verdik.*

Aşağıda ayrıntılarıyla verileceği üzere, aldığımız tedbirler ve uyguladığımız projelerle huzur ve güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak çok önemli başarılarla imza attık.

İç Güvenlik Hizmetlerinin Sunumunda Önleyici Tedbirlere Ağırlık Yerdik

Bakanlık olarak suçla mücadelede önceliğimiz, suç işlenmesini önleyecek mekanizmaları geliştirmeye yönelik olmuştur. Bir taraftan suçlarla mücadele ederken, diğer taraftan suçu oluşturan şartlarla da mücadele etmek gerekmektedir.

Ayrıca, suçu önlemenin, suçu soruşturmadan daha az maliyetli olduğu da önemli bir tespittir. Öte yandan işlenmiş suçların toplumsal maliyetinin parasal değerle ifade edilmesi bile çoğu zaman mümkün değildir.

Bu yaklaşım doğrultusunda, suçu önlemeye yönelik mekanizmaları asayiş alanına uyarlamak, vatandaşla yakın ilişkiye girilerek toplum destekli polislik anlayışını yurt düzeyine yaygınlaştırmak, suçların soruşturulmasında delilden sanığa gidilecek teknoloji destekli bilgi sistem altyapısına dayanan yeni bir model oluşturmak, devriyeleri artırmak suretiyle sokağa daha çok güvenlik görevlisi çıkarmak, MOBESE'yi etkin kullanmak, güvenlik personelinin sayısını ve niteliğini artırmak, istihbarat destekli projeli çalışma anlayışını hakim kılmak suretiyle önemli başarılar elde edilmiştir.

Tüm bu çalışmalar, güvenlik hizmetlerinde son dönemde yaşanan en önemli dönüşümlerdir ve karşılıkları da zaman içerisinde artan oranda alınmaktadır.

Güvenlik Hizmetlerinde Toplumun Desteğini Almaya Yönelik Çalışmalar Yaptık

Genel anlamda suçla mücadeleyi etkin kılmanın ve güvenli bir ortam sağlamanın yolu, güvenlik hizmetlerine toplumun katılımı ve desteğinden geçmektedir. Güvenlik güçleriyle vatandaş arasında rahatça irtibat kurulmasını sağlamak suçla mücadelede başarının çok önemli bir anahtarıdır.

Bu noktadan hareketle, gelişmiş demokratik ülkelerin çoğunluğunda başarılı bir şekilde uygulanan "Toplum Destekli Polislik Projesi " ülkemizde de uygulamaya konulmuştur.

Projenin amacı; ülkemizde güvenlik hizmetlerinin, toplumun katılım ve desteğini sağlamak suretiyle, etkin ve hızlı bir şekilde yürütülmesini, vatandaş polis ilişkilerinin geliştirilmesini, suçla mücadelenin güçlendirilmesini ve polislik hizmetlerinde çağdaş uygulamaların yaşama geçirilmesini sağlamaktır.

Uygulamanın toplumun büyük ilgisine ve desteğine mazhar olduğu, genel anlamda toplum tarafından benimsendiği, halkın güvenlik hizmetlerinden memnuniyetini artırarak, toplumun polise olan bakışında olumlu yönde önemli gelişmelere yol açtığı gözlenmiştir.

Bu nedenle uygulamanın kademeli olarak ülke geneline yaygınlaştırılması benimsenmiş ve uygulamaya geçilen illerimizin sayısı 51'e yükseltilmiştir.

2009 yılında Toplum Destekli Polislik uygulamasının 81 ilimize yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Toplum Destekli Polislik Projesi kapsamında 2007 ve 2008 yıllarında yapılan çalışmalara ilişkin bazı verileri sizlerle paylaşmak istiyorum;

2007 yılında;

** Genel güvenlik amaçlı polise yapılan başvuru ve ihbarlarda önemli oranda artış sağlanmıştır.*

** Genel güvenliğe toplumsal katılımı sağlamayı ve toplumu bilgilendirmeyi amaçlayan, yaklaşık 14.000 toplantı düzenlenmiştir.*

** Öğrencilere, resmi kurum ve kuruluşlara, sivil toplum kuruluşlarına, esnaflarımıza ve diğer vatandaşlarımıza yönelik yaklaşık 78.000 bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.*

** 800.000 broşür dağıtılmış, 35.000 afiş asılmış, 20.000'e yakın vatandaşımız ile güvenlik hizmetlerine katılım sağlanması amaçlı elektronik posta ve mektup ile iletişim kurulmuştur.*

** Bu hizmetler kapsamında 240.000 'den fazla esnaf ve işyeri sahibi ziyaret edilmiştir.*

** Vatandaşlarımızca çözümlenmek üzere toplum destekli polislerle iletilen 7000 'den fazla konu görevli kurum ve kuruluşlara gönderilmiştir.*

** 2.300'den fazla okul aile birliği toplantısına görevli polislerimizce katılım sağlanmıştır.*

** Bir suç ya da olay mağduru olan 8000 'den fazla vatandaşımıza danışmanlık ve destek hizmeti verilmiştir.*

2008 yılının ilk 8 ayında;

** Öğrencilere, resmi kurum ve kuruluşlara, sivil toplum kuruluşlarına, esnaflarımıza ve vatandaşlarımıza yönelik güvenlik konusunda yapılan bilgilendirme toplantılarına yaklaşık 302.000 kişi katılmıştır.*

** Yapılan huzur toplantılarına yaklaşık 18.000 vatandaşımız katılmıştır.*

** 803.000 broşür dağıtılmış, 39.000 afiş asılmış, 44.000'e yakın vatandaşımız ile güvenlik hizmetlerine katılım sağlanması amaçlı elektronik posta ve mektup ile iletişim kurulmuştur.*

** Toplum destekli polislerce 900'den fazla olaya el konulmuş, 450 kişi yakalanmıştır. Bu görevlilerimizce elde edilen bilgiler sonucunda 500'e yakın olay aydınlatılmış ve adli makamlara intikal ettirilmiştir.*

* Proje kapsamında 236.000'den fazla esnafımız ve işyeri sahibi ziyaret edilmiştir.

* Vatandaşlarımızca çözümlenmek üzere toplum destekli polislere iletilen 14.000 'den fazla konu ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmiştir.

* 570'den fazla okul aile birliği toplantısına polislerimizce katılım sağlanmıştır.

* Bir suç ya da olay mağduru olan 9000 'den fazla vatandaşımıza danışmanlık ve destek hizmeti verilmiştir.

Güvenlik Personelinin Nitelik ve Nicelik Olarak Geliştirilmesini Sağladık

Bakanlık olarak personelimizin eğitime büyük önem vermekteyiz. Kaliteli hizmetin ancak nitelikli ve yeterli sayıda personelle verilebileceği, tartışılmaz bir gerçektir.

Başta mülki idare amirlerimiz olmak üzere, her kademedeki görevlilerimizin ve özellikle de güvenlik personelimizin gerek mesleğe girişte ve gerekse meslek içinde çağın gereklerine uygun bir eğitim almaları ve son gelişmelere adapte olmaları için periyodik eğitimler düzenlemekteyiz.

Emniyet Teşkilatında her yıl yaklaşık 250farklı konuda, ortalama 105.000 polis, hizmet içi eğitimden geçirilmektedir. Bu da tüm polislerin %50 'sinin her yıl hizmet içi eğitime tabi tutulduğu anlamına gelmektedir.

Üniversite statüsünde olan Polis Akademisinden bugüne kadar 586'sı yabancı olmak üzere toplam 19.759 kişi mezun edilmiş olup, halen 269 'u yabancı olmak üzere 1.398 öğrenci öğrenim görmektedir.

Polis ihtiyacını karşılamak üzere, polis meslek yüksekokullarının sayıları ve kapasiteleri artırılmış olup şu anda 25 PMYO aracılığıyla eğitim verilmektedir.

Üniversite mezunu gençlerimizi polis teşkilatına kazandırmak amacıyla 6 aylık eğitim veren 9 adet polis meslek eğitim merkezi açılmıştır.

Son 6 yılda Emniyet Teşkilatına polis meslek yüksekokullarından 35.857, polis meslek eğitim merkezlerinden 15.501 olmak üzere, toplam 51.358 gencimiz polis memuru olarak göreve başlamıştır.

2009 yılında 8.500 fakülte veya dört yıllık yüksekokul mezunu polis adayı, polis meslek eğitim merkezlerinden; 6500 polis ise, polis meslek yüksekokullarından mezun olacaktır.

Yürütülen tüm bu çalışmalar sonucunda, Emniyet Teşkilatında, 2003 yılında %21 olan yüksekokul ve üniversite mezunu polis oranı 2008 yılında % 75 'e yükselmiştir.

J.Gn. K. lığının küçük rütbeli subay/astsubay ihtiyacını karşılamak maskadıyla, 2002 yılı içerisinde başlanan sözleşmeli Subay/Astsubay temini devam etmekte olup, şu ana kadar 442 sözleşmeli subay temin edilmiştir. Bunlardan 350'si göreve devam etmektedir.

Teknolojik gelişmelere paralel olarak nitelik ve nicelik değiştiren suç ve suçlular karşısında tecrübesi ve uzmanlık özelliği olan, daha iyi eğitilmiş, görevde uzun süre kalacak, müstakil karar verme yeteneğine sahip personelin teşkilata alınması planlanmıştır.

Bu kapsamda, Uzman Jandarma Okulunda yetiştirilen 23.798 Uzman Jandarma (Astsubaylık sınavını kazanarak Astsubay olanlar hariç) halen göreve devam etmektedir.

Ülkemizin bölünmez bütünlüğüne yönelik eylem ve faaliyetlerde bulunan terör örgütlerine karşı yürütülen operasyonlarda görev yapan Komando Birlikleri ile Özel Harekât Timlerinin tamamının profesyonel hale getirilmesi için 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu kapsamında 5500 Uzman Erbaş fiili kadrosu belirlenmiş olup, halen 4074 Uzman Erbaş göreve devam etmektedir. 1.000 uzman erbaşın daha temini için çalışmalara devam edilmekte ve eksik kalan miktarın 2009 yılı Nisan ayında tamamlanması öngörülmektedir.

J.Gn. Klığının insangüçü yapısını oluşturan personel, J.Okll. K.lığı ile K.K.K.lığının ilgili sınıf okullarında yetiştirilmektedir. Halen J.Okll. K.lığında 216 Subay, 1424 Astsubay adayı (541 'i Mayıs 2009'da eğitim-öğretime başlayacaktır.) ve 1060 Uzman Jandarma adayı öğrenim görmektedir.

2007 yılı içerisinde 35 personel yurt dışında, 12.239 personel de yurt içinde çeşitli kurslardan geçirilmiş olup, kurs faaliyetlerine plan dâhilinde devam edilmektedir. 2008 yılı Eylül ayına kadar 17 personel yurt dışında, 10.633 personel yurt içinde çeşitli kurslardan geçirilmiştir. 2008 yılı sonuna kadar toplam 61 personelin yurtdışında, 13.656 personelin ise yurt içinde çeşitli kurslardan geçirilmesi planlanmaktadır.

J.Gn. K.lığı personelinin eğitim seviyesinin asgari ön lisans düzeyine yükseltilmesi kapsamında, Jandarma meslek eğitimi ön lisans programından bugüne kadar 15.415 personel mezun olmuştur.

Güvenlik Güçlerimizin Bina, Araç, Gereç ve Diğer İhtiyaçlarını Karşıyoruz

Toplumsal olaylarda can ve mal kaybının önlenmesi, suçun oluşmasının engellenmesi, huzur ve emniyet ortamının temin ve devamlılığının sağlanması ve terörle etkin mücadele edilmesi için güvenlik güçlerimizin araç, gereç ve diğer ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli miktarda karşılanması konusuna özel bir önem veriyoruz.

Bu amaçla; Jandarmanın güvenlik hizmetleri kapsamında ihtiyaç duyduğu havacılık desteğinin artırılması, sefer ve doğal afetlere yönelik verilecek görevler ile arama-kurtarma faaliyetlerinde kullanılmak üzere 2007-2016 döneminde 15, müteakip dönemde 15 olmak üzere toplam 30 adet genel maksat helikopteri alımı planlanmıştır.

Ayrıca, envanterde bulunan helikopterlerin gelişmiş modern sistem ve teçhizatlarla donatılmasına yönelik sürdürülen modernizasyon projesi fiilen 2008 yılı Aralık ayında başlayacak olup, 2014 yılına kadar tamamlanması öngörülmektedir. Proje için 2009 yılında 13.520.000 YTL ödenek öngörülmüştür.

Emniyet Genel Müdürlüğüne 20 adet helikopter alımı için Savunma Sanayi Müsteşarlığına 16 milyon YTL aktarılmış, 2009 yılı bütçesinden de 5,5 milyon YTL aktarılması öngörülmüştür.

Emniyet Genel Müdürlüğü 'ne 2008 yılı bütçesinden 250 adet binek oto, 30 adet otobüs, 20 adet minibüs, 100 adet arazi aracı, 180 adet panelvan minibüs, 89 adet zırhlı personel taşıyıcı ile 12 adet toplumsal olaylara müdahale aracı, 100 adet motosiklet, 1 adet kamyon alınmıştır.

2009 Mali Yılında ise, Yüce heyetinizin yüksek tasvipleriyle, 410 binek otomobil, 25 adet minibüs, 315 adet panelvan minibüs, 55 adet arazi aracı, 40 adet otobüs, 25 adet kamyon, 25 adet motosiklet alınarak emniyet birimlerimizin hizmetine sunulması hedeflenmiştir. Bu amaçla 2009 yılında 20.000.000 YTL ödenek ayrılmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı 'na da 2008 yılı Bütçesinden değişik amaçlarla kullanılmak üzere; 964 arazi tipi devriye aracı, 200 taktik araç, 320 binek araç, 36 kamyon, 84 midibüs, 15 ambulans ve 15 olay yeri inceleme aracı olmak üzere toplam 1634 adet araç alınmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığımız tarafından da 2009 yılı bütçe imkânlarıyla 1156 adet araç alımı planlanmıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığının sorumluluk sahasını tam olarak kontrol edebilmesine yönelik olarak, ihtiyaç duyulan modern ve etkin yüzer/ uçar platformların (gemi, bot, arama kurtarma helikopteri gibi) tedarikine önem verilmektedir.

Bu kapsamda ağır deniz şartlarında görev yapması hedeflenen 4 adet arama kurtarma gemisinin Türk tersanelerinde inşasına başlanılmışım. Bu amaçla 2009 yılında 81.509.000 YTL ödenek ayrılmıştır.

Teknolojik Yenilikleri Güvenlik Alanında Kullanıyoruz

Suç ve suçlulukla mücadelede etkinliğin artırılması amacıyla güvenlik hizmetlerinin de teknolojiye uygun bir hızda gelişmesini sağlamak, güvenlik güçlerimizin teknolojiyi en üst düzeyde kullanması önemli bir hedef'imizdir.

Olaylara en kısa süre içinde müdahale etmek, kişi hak ve özgürlüklerini ön planda tutarak, vatandaşa en hızlı ve iyi hizmeti sunmak amacıyla kısaca MOBESE olarak bilinen Kent Güvenlik Yönetim Sistemi Projesi Bakanlığımız ve il özel idarelerinin imkânlarıyla bütün illerimize yaygınlaştırılmaktadır.

Bu proje; suç işlenmesini önlemek, suçların aydınlatılıp faillerin yakalanmasını temin etmek ve denetim görevlerini daha etkin bir şekilde gerçekleştirmek üzere; mevzuata uygun olarak elde edilen görüntü, ses ve konum verilerinin işlenerek anlamlı sonuçlar üretilmesini ve bu sonuçların diğer uygulamalarla desteklenmesini sağlayan bir bilişim sistemidir.

Bugüne kadar bu sistem 13 ilde tamamlanmış olup, 34 ilde ise faaliyete geçme aşamasındadır. Ayrıca, diğer bütün illerimize ödenek gönderilmiş olup ihale çalışmaları sürdürülmektedir.

MOBESE için 2008 yılında 15 milyon YTL ayrılmış olup, 2009 yılında 20 milyon YTL ödenek öngörülmüştür.

Belediye sınırları dışında ve polis teşkilatının bulunmadığı yerleşim birimlerinde büyük bir özveri ile kolluk hizmetini yürüten jandarmamızın, gerek araç gereç ve donanım açısından ve gerekse teknolojik yeniliklerden azami derecede yararlanmaları için gerekli hassasiyeti göstermekteyiz.

Jandarma Genel Komutanlığına çağdaş haberleşme ve bilgi sistem teknolojilerinin sunduğu imkân ve kabiliyetleri kazandırmak ve bilginin en küçük Jandarma birimine kadar kesintisiz, eş zamanlı, doğru ve emniyetli şekilde ulaştırılmasını sağlamak maksadıyla, kısa adı JEMUS olan, Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi Projesi geliştirilmiştir.

Milli teknolojiden faydalanılarak geliştirilen JEMUS telsiz sistemi sayesinde, bilgiye süratli ve zamanında ulaşılması, birimler arasında hızlı bir koordinasyon sağlanması, emniyet ve asayiş hizmetlerinin süratli bir şekilde yürütülmesi sağlanacaktır.

Sistemin faaliyete geçirildiği illerde emniyet ve asayiş hizmetlerinin yürütülmesinde büyük bir etkinlik sağlanarak aranan şahıs yakalama oranlarında yıllık ortalama % 500 'lük gibi büyük bir artış görülmüştür.

JEMUS sisteminin 2016 yılına kadar ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Sahil Güvenlik Komutanlığımız, sahillerimizden başlayarak Türkiye'nin Münhasır Ekonomik Bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları gereğince denetimi altında bulunan Türkiye yüzölçümünün yaklaşık yarısına yakın bir alanda özveri ile görev yapmaktadır.

Son yıllarda gerek uluslararası alanda gerekse çevre denizlerimizde gittikçe önem kazanan deniz güvenliği; ticari trafiğin kontrolü ve takibi, yasadışı göçün ve su ürünleri avcılığının, akaryakıt ve insan kaçakçılığının ve deniz kirliliğinin önlenmesi, arama kurtarma faaliyetlerinin icrası ile sualtı kültürel varlıklarımızın korunması, stratejik tesislerin ve körfezlerin güvenliğinin sağlanması gibi görev ve ihtiyaçlar sahil güvenlik komutanlığımızın önemini arttırmıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığımızca, denizlerimizde daha güvenli bir ortamın sağlanması maksadı ile görev alanlarındaki tüm yasadışı gemi faaliyetlerinin tespiti, takibi ve önlenmesine yönelik yeni bir proje olarak Sahil Gözetleme Radar Sistemi Projesi başlatılmıştır.

Sahil gözetleme radar sistemi projesi ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı radarları ve Denizcilik Müsteşarlığı gemi trafik hizmetleri projelerinin birbirini destekleyecek entegre bir yapıda hayata geçirilmesi öngörülmüştür.

Böylece tesis edilecek olan sistemlerden elde edilecek bilgilerin analizi neticesi, daha az gayret ve para kaybı ile daha kısa sürede en doğru sonuçlara ulaşılarak aynı sistemin farklı kurumlar tarafından kendi amaçları için kalanımı sağlanacağından sahil gözetleme radar sistemi projesi milli bir proje niteliği taşımaktadır.

Suçla Mücadelede Delilden Sanığa Ulaşma Yönteminin Altyapısının Güçlendirdik

Suç soruşturmasında maddi delil odaklı araştırmalar yapılması, temel amacımızdır.

insan hakları ihlallerinin ortadan kaldırılması, modern bilimsel metot ve tekniklere uygun olarak delilden sanığa ulaşılarak, meydana gelen suçların hızlı bir şekilde aydınlatılmasının sağlanması, üzerinde önemle durduğumuz bir soruşturma yöntemidir.

Suç ve sanık arasındaki ilişkinin kurulmasında ve irtibatın modern yaklaşımlar ekseninde ortaya konulmasında özellikle delillerin incelenmesi ve adli makamların kararlarına esas teşkil etmesi bakımından Kriminal Laboratuvarları ile Olay Yeri İnceleme birimlerinin teknik çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

Halen ülke genelinde Emniyet Genel Müdürlüğüne ait 10, Jandarma Genel Komutanlığına ait 4 adet Kriminal Laboratuvarı faaliyet göstermektedir.

2009 yılı ve ileriki yıllarda Kriminal Laboratuvarları sayısının daha da artırılması, adı geçen birimlerimizin insan kaynağı ve teknik kapasitelerinin güçlendirilmesi temel hedefimizdir.

Hükümetlerimiz döneminde toplumun vicdanını rahatsız edecek faili meçhul olaylar yok denecek kadar azalmıştır.

Başta terör olmak üzere tüm suçlarda failler çok kısa sürede yakalanarak, adli mercilere sevk edilmektedir. Böylece, vatandaşımızın Devlete ve güvenlik birimlerine olan güveni artırılmıştır.

Güven Timleri ve Yıldırım Ekipleri Uygulaması ile Çok Başarılı Sonuçlar Aldık

Toplumun rahatsızlık duyduğu, korku ve endişeye sebep olan suçların başında günlük hayatta karşı karşıya kalınan sokak suçları gelmektedir.

Bu suçlarla etkin mücadele edilmesi devlet otoritesinin etkinliğinin artırılmasında da büyük önem taşımaktadır.

Sokak suçlarının önlenmesi bağlamında yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasına yönelik olarak 81 ilimizde “Polisin Asayiş Suçları ile Mücadele Stratejisinin Geliştirilmesi ve Güçlendirilmesi Projesini” hayata geçirdik.

Bu proje ile kamuoyunda bilinen adıyla Güven Timleri ve Yıldırım Ekipleri uygulaması başlatılmış ve önemli başarılar elde edilmiştir.

Güven Timlerinin kamuflerle olarak farklı görünümlere bürünmesi, halk içinde dolaşarak huzur ortamını sağlaması, toplumun güven duygusunu artırmıştır.

Bu timlerin, resmi motorize ekiplerden oluşan Yıldırım Ekipleri ile işbirliği halinde çalışmaları, sokak güvenliğini sağlamada önemli bir etken olmuştur.

Güven Timleri ve Yıldırım Ekipleri tarafından Temmuz 2007-Ağustos 2008 arasındaki 14 aylık dönemde; toplam 37.531 hırsızlık, oto hırsızlığı, kapkaç, yankesicilik, gasp, yaralama, ruhsatsız silah ve bıçak taşıma olayına suçüstü müdahale edilmiştir. Müdahale edilen bu olaylar sonucunda, 46.651 suç şüphelisi yakalanmıştır.

Aynı dönemde bu çalışmalar kapsamında; yetkili adli makamların emri ya da kararı ile aranan 40.039 kişi yakalanmış, 2.906 adet çalıntı otomobil ve 3861 adet ruhsatsız ateşli silah ele geçirilmiştir.

Suçla mücadelede güvenlik güçlerimizin bu ve başka birçok yöntemler geliştirerek yaptıkları çalışmalar sonucu toplumu rahatsız eden suç tipleri ile

mücadelede çok önemli mesafe alınmış ve büyük kentlerimizde neredeyse bir numaralı gündem olan kapkaç ve hırsızlık suçları büyük ölçüde azalmış ve kamuoyunun gündeminden düşmüştür.

Bu kapsamda; uygulamaya konulan projeler ile sistematik ve planlı çalışmaların sonucu olarak, suçla mücadelede önemli başarılar elde edilmiş, suçlarda kayda değer düşüşler görülmüştür.

2007 yılında sokak suçlarının genel durumuna baktığımızda;

Oto hırsızlığı suçlarında	%28
Kapkaç suçunda	%63
Otodan hırsızlık suçlarında	%24
Yankesicilik suçlarında	%18
işyerinden hırsızlık suçlarında	%24
Evden hırsızlık suçlarında	%19
Gasp suçlarında	%19

Oranında azalma sağlanmıştır.

2008 yılında da 2007 yılında olduğu gibi sokak suçlarında düşme trendi devam etmektedir.

2008 yılındaki suçların genel durumuna baktığımızda;

Oto hırsızlığı suçlarında	%28
Kapkaç suçunda	%42
Otodan hırsızlık suçlarında	%23
Yankesicilik suçlarında	%25
işyerinden hırsızlık suçlarında	%16
Evden hırsızlık suçlarında	%8
Gasp suçlarında	%27

oranında azalma olduğu görülmektedir.

Suçla mücadelede elde ettiğimiz başarıda yürüttüğümüz planlı-projeli operasyonların büyük etkisi vardır.

Suçlarda meydana gelen ve genel olarak değinilen düşüşte, terör, uyuşturucu, mali suç olaylarına yönelik yapılan operasyonların yanı sıra hırsızlık,

gasp, kapkaç, yankesicilik, oto hırsızlığı gibi asayiş suçlarını işleyenlere yönelik 2007 ve 2008 yıllarında yürütülen projeli operasyonların da büyük katkısı olmuştur.

Bu operasyonlara ilişkin bazı verileri sizlerle paylaşmak istiyorum.

2008 yılının ilk dokuz ayında 14 ilimizde kapkaç, hırsızlık, yankesicilik ve dolandırıcılık olaylarına karşı yapılan 33 planlı operasyonda, 675 şahıs yakalanarak haklarında adli işlem yapılmıştır.

Oto hırsızlığı suçu işleyen kişilere yönelik olarak; 2007 yılında 9 ilimizde 32 planlı operasyon yapılmış, bu operasyonlarda toplam 380 şüpheli yakalanırken, 564 çalıntı araç ele geçirilmiştir.

2008 Yılıının ilk dokuz ayında 7 ilimizde oto hırsızlığı ile mücadele kapsamında suç işleyenlere karşı 33 planlı operasyon yapılmış, bu operasyonlarda toplam 427 şüpheli yakalanırken, 749 çalıntı araç ele geçirilmiştir.

2008 yılının ilk 9 ayında çocukları suça sürükleyenlere yönelik 14 ilde yapılan 34 planlı operasyonda, toplam 417 şüpheli yakalanmıştır.

Okulların ve Eğitimin Güvenliğini Sağladık

Çocuklarımız, yavrularımız bizim her şeyimizdir. Nüfusumuzun 28.10.2008 tarihi itibarıyla, 23.224.144 kişisini 0-18 yaş arası genç nüfus oluşturmaktadır.

Gençlerimizin ve çocuklarımızın, sağlıklı bir eğitim alarak hayata hazırlanması ve üretken bireyler olarak topluma kazandırılmaları konusunda hepimize sorumluluklar düşmektedir.

Bakanlığımız ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında 20 Eylül 2007 tarihinde imzalanan ve 2007-2008 öğretim yılını kapsayan Okullarda Güvenli Ortamların Sağlanmasına Yönelik İşbirliği Protokolü çerçevesinde hazırladığımız "Güvenli Okul Güvenli Eğitim Projesi " ülke genelinde başarıyla uygulanmıştır.

Proje kapsamında, Okul yöneticilerinin iletişim kuracağı okul irtibat görevlileri, emniyet birimleri tarafından belirlenmiş ve okul yönetimlerine bildirilmiştir.

Hizmet yürüten polis irtibat görevlileri, eğitim kurumlarında sürekli bekleyen personel olmayıp, okul güvenliğinin en üst düzeyde sağlanması için okul yönetimlerinin irtibat kuracakları, varsa güvenlik sorunlarının paylaşılacağı görevliler olarak tayin edilmişlerdir.

Genel güvenliğin etkin kılınması amacıyla alınan önlemler güçlendirilmiştir.

Bu çerçevede;

* *Okul giriş-çıkışlarında, trafik ve asayişe yönelik tedbirler artırılmıştır.*

* *Okulların yakın ve uzak çevresinde sivil ve resmi ekipler görevlendirilmiştir.*

* *Öğrencilerin şiddet ve şiddet içeren eylemlere maruz kalmalarını ve karışmalarını önlemek için okul çevrelerindeki sosyal düzensizliklere derhal müdahale edilmiştir.*

* *Öğrencilerin madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklara karşı korunması sağlanmıştır.*

* *Okulların yakın çevresinde bulunan umuma açık yerler, park ve bahçeler gibi kamusal mekânların güvenli hale gelmesi temin edilmiştir.*

* *Ülke genelinde servis taşıtları ve internet kafeler üzerinde yapılan denetimlere ağırlık verilmiştir.*

Güvenli Okul Güvenli Eğitim işbirliği çalışmaları sonucunda;

* *Eğitim ortamlarında suç korkusu ve güvenlik endişesi giderilmiş,*

* *Eğitim ortamlarında meydana gelen suç işleme oranlarında önemli oranda düşüşler sağlanmış,*

* *Kamuoyunun duyarlılığı ve desteği artırılmış,*

* *Okul yönetimleri ile Polisimiz arasında etkili bir iletişim ve işbirliği, merkezi ve yerel düzeyde gerçekleştirilmiş,*

* *İlk ve orta öğretim çağındaki çocuklarımızın madde bağımlılığı başta olmak üzere, zararlı alışkanlıklara karşı korunmasında önemli düzeyde etkinlik sağlanmıştır.*

Okul yöneticilerinin iletişim kuracağı 5871 irtibat görevlisi, emniyet birimleri tarafından belirlenmiş ve okul yönetimlerine bildirilmiştir.

Okullarda meydana gelebilecek ani ve kriz niteliği taşıyan olayları kontrol altına almak amacıyla 1878 krize müdahale ekibi oluşturulmuştur.

Okul idarecileri, öğrenciler, veliler ve polislin katılımı ile bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri sistematik olarak gerçekleştirilmektedir.

2007 ve 2008 yıllarında suçla mücadelede alınan başarılı sonuçlar, yürütülen Proje ile eğitim ortamlarının güvenliğinin sağlanmasına da aynen yansıtılmıştır.

Hayata geçirilen Proje ile okullarımız ve yakın çevresi tamamıyla güvenli mekânlar haline getirilmiş olup; velilerimiz, okul idarecileri ve öğretmenlerimiz her fırsatta memnuniyetlerini ifade etmektedirler.

Organize Suç Örgütleriyle Mücadelemizde Çok Başarılı Sonuçlar Elde

Ettik

Her türlü kaçakçılık ve organize suç örgütleriyle mücadelede Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik teşkilatlarımızın etkin çalışmaları ile çok önemli başarılarla imza atılmıştır.

60. Hükümet Programı Eylem Planı 'nda;

“Toplumun huzur ve güvenliğini sağlamaya yönelik çabalar yoğunlaştırılacak, önleyici kolluğa ağırlık verilecek, polis ve jandarma gerek insan hakları gerekse teknolojik altyapı ve malzeme bakımından daha da güçlendirilecektir.

Bu çerçeve içerisinde, terör ve terörizmin finansmanı, organize suçlar, yasadışı göç ve iltica hareketleri, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı ile etkin bir şekilde mücadele edilecektir”

Şeklinde bir hedef konmuştur.

Hükümet olarak, her türlü organize suç örgütlerinin ortaya çıkarılması ve bunlarla yılmadan, çekinmeden kararlı bir şekilde mücadele edilmesi gerektiğine inandık.

Göreve geldiğimiz günden bugüne bütün karanlık odakların üstüne hiç çekinmeden gittik. “Temiz ülke, temiz toplum ” hedefine ulaşmak için var gücümüzle çalıştık ve çalışıyoruz.

Bütün gayret ve çalışmalarımız “Karanlık odakların ve alanların olmadığı; Şeffaf, demokratik bir toplum ve devlet yapısı, aydınlık bir ülke” içindir.

Yaptığımız çalışmalarla toplum yapısını çürüten her türlü illegal yapılanmaların cesareti kırılmıştır.

Suç örgütleriyle mücadele edebilmek için yasal boşlukları gidermeye yönelik olarak başta TCK olmak üzere mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Ağır cezalar ve caydırıcı hükümler getirilmiştir.

Bir olayın tanığı veya mağduru olduğu halde suç örgütlerinden şikayetçi olamayanların tanıklık yapabilmeleri veya şikayetçi olabilmelerini sağlamak amacıyla “Tanık Koruma Kanunu ” çıkarılmıştır.

Kanunla birlikte, yeni bir yapılanmaya gidilerek, kolluk kuvvetlerimizde Tanık Koruma Birimleri kurulmuştur.

Bilişim suçlarında yasal boşluklar hızla giderilmiştir. Diğer taraftan suç örgütleriyle mücadele için uzman ekipler oluşturulmuştur.

Yapılan planlı operasyonlarda 2007 yılının ilk 9 ayında organize suç örgütlerine yönelik düzenlenen 310 operasyonda 4.909 şüpheli yakalanmıştır.

2008 yılının ilk 9 ayında organize suç örgütlerine yönelik düzenlenen 321 operasyonda ise, 5.803 şüpheli yakalanmış ve toplumsal huzuru derinden etkileyerek bozan bu suç örgütleri bertaraf edilerek; vatandaşlarımızın devletin otoritesi ve adaletine olan güven duygusu perçinlenmiştir.

Organize suç örgütleriyle mücadele kapsamında uyuşturucu kaçakçılığı yapan suç örgütleriyle mücadeleye özel bir önem ve öncelik verilmiştir.

Bilindiği üzere, Anayasamızın 58. maddesinde, gençlerimizi başta uyuşturucu olmak üzere her türlü kötü alışkanlıklardan koruma devletin görevleri arasında sayılmıştır.

Türkiye, uyuşturucu madde kaçakçılığı, madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadeleyi devlet politikası haline getirmiş olup, uyuşturucu madde kaçakçılığına yönelik suçları insanlık suçu, madde kullanıcısı ve bağımlısını ise tedaviye muhtaç bir hasta olarak görmektedir.

Bu gerçekten hareketle; uyuşturucu maddeler ve kullanımı ile ulusal mücadelenin, bir strateji ve politika belgesi ile eylem planları çerçevesinde yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

Bu çerçevede 2006-2012 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan “Ulusal Strateji ve Politika Belgesi” Başbakanlık Makamınca imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Strateji Belgesi ’nin uygulanmasını gösteren Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı ’nın birincisi (2007-2009) yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Bu iki ulusal belge ile uyuşturucuyla mücadelede ulusal yol haritası belirlenmiştir. Böylece uyuşturucu ile mücadele konusunda siyasi kararlılık, net bir biçimde en üst seviyede ortaya konmuştur.

Kolluk birimlerimizin kararlı ve özverili çalışmalarının bir neticesi olarak; ülkemizde geçmiş yıllarda AB ülkelerinin üçte biri oranında eroin maddesi yakalanırken, son 2 yılda AB ülkelerinin toplamından daha fazla eroin maddesi yakalanmıştır.

Ayrıca ülkemiz 2006 yılında dünya genelinde ele geçirilen eroin maddesinin %18’ini yakalarken, yine aynı yıl Avrupa’da en çok ecstasy maddesi yakalayan ülkeler arasında üçüncü sırada yer almıştır.

Son dönemde, güvenlik birimlerimizin etkili ve kararlı mücadelesi “uyuşturucu tacirlerini ” Türkiye dışında yeni yollar kullanmaya zorlamıştır.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonlarının ortadan kaldırılmasına yönelik gösterilen başarılı mücadele aynı kararlılıkla Türkiye gençliğini uyus

turucu kullanımına yönelten uyuşturucu sokak şebekelerine karşı da sürdürülmektedir.

2007 yılının ilk 9 ayında yapılan 10.867 operasyonla 22.055 şüpheli yakalanarak adli mercilere sevk edilmiştir.

2008 yılının ilk 9 ayında ise, yapılan 10.345 operasyonla 23.365 şüpheli yakalanarak adli mercilere sevk edilmiştir.

“Mali Suçlar” olarak tanımlanan ve ülkemizi her yönden olumsuz etkileyen akaryakıt ve sigara kaçakçılığı suç faaliyetlerine yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordineli olarak önemli operasyonlar gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda; 2007 yılının ilk 9 ayında yapılan 14.568 operasyonla 28.215 şüpheli yakalanarak adli mercilere sevk edilmiştir.

2008 yılının ilk 9 ayında ise, yapılan 15.504 operasyonla 32.394 şüpheli yakalanarak adli mercilere sevk edilmiştir.

“Yolsuzluk suçları” ile mücadele çerçevesinde, 2008 yılı içerisinde ülke genelinde geniş kapsamlı 63 adet planlı operasyon gerçekleştirilmiştir.

Bu operasyonlarda 433 ‘ü kamu görevlisi olmak üzere toplam 1.274 şahıs yakalanmış, yakalanan şahıslardan 160 ‘ı kamu görevlisi olmak üzere toplam 456 şahıs tutuklanmıştır.

Gelişen teknoloji ile birlikte son yıllarda önemi gittikçe artan “Göçmen Kaçakçılığı ve insan Ticareti Suç Faaliyetleri ” ile mücadelede, özellikle suç organizasyonlarının deşifre edilebilmesine yönelik operasyonel çalışmalara daha da bir ivme kazandırılmıştır.

Bu çerçevede; cezaların artırılması ve soruşturma imkânlarının genişletilmesi gibi mevzuatımızda yapılan yeni düzenlemelerle ile birlikte uluslararası alanda örgütlenen bu suç gruplarına yönelik gerek ulusal gerekse uluslararası tüm kurum ve kuruluşlarla “işbirliği ve koordinasyona” örnek teşkil edecek nitelikte operasyonel faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

2007 yılının ilk 9 ayında yapılan operasyonlarla 47.958 yasadışı göçmen ve 942 göçmen kaçakçısı yakalanarak adli mercilere sevk edilmiştir.

2008 yılının ilk 9 ayında ise, yapılan operasyonlarla 50.080 yasadışı göçmen ve 960 göçmen kaçakçısı yakalanarak adli mercilere sevk edilmiştir.

Bütün bu bahsettiğimiz çalışmalar sonucunda organize suç örgütlerini, gaspı, kapkaçı, hırsızlığı, okullardaki şiddeti ülke gündeminden düşürdük.

Hükümetimiz iktidara geldiğinde Türkiye'nin ilk gündem maddeleri arasında olan bu konular artık vatandaşımızın gündeminde değildir. Bu büyük başarı hükümetimizin, bakanlığımızın ve mülki amirlerimizin, fedakarane çalışan güvenlik güçlerimizin ortak başarısıdır. Bu vesileyle bu başarıda emeği geçen herkesi yürekten kutluyorum.

Türkiye Avrupa'nın En Güvenli Ülkeleri Arasındadır

Ülkemiz güvenlik politikalarını AB ülkeleri ile karşılaştırdığımızda, güvenlik alanında gelişmiş birçok ülkeden daha iyi bir seviyede olduğumuz görülmektedir.

Ülkemiz suç aydınlatma oranları bakımından Avrupa'nın önde gelen birkaç ülkesinden biridir.

Yine ülkemizde bir yıl içinde ele geçirilen uyuşturucu miktarı, bütün Avrupa ülkelerinde ele geçirilen uyuşturucu miktarından daha fazladır.

Ayrıca konuyu suçların işlenme sıklığı ve suç oranları itibarıyla incelediğimizde, uluslararası bir standart olan 100 bin kişiye düşen suç sayısı bakımından ülkemizin birçok Avrupa ülkesinden daha iyi durumda olduğunu söylemek mümkündür.

Bu konuda İnterpol verileri dikkate alınacak olursa; 100.000 kişiye düşen suç sayısı Almanya'da 7.747, Polonya'da 3.616, Kanada'da 8.512 iken; bu sayı Türkiye 'de 973 'tür.

Yine metropol kentlerin suç düzeyine bakılacak olursa İstanbul, Ankara ve İzmir gibi kentlerimizin genel suç durumu bakımından dünyadaki birçok büyük kentten dahi iyi durumda olduğu görülmektedir.

İnterpol verilerine göre; 100 bin kişiye Berlin'de 15.029 ve Viyana'da 13.853 suç düşerken, bu sayı İstanbul'da 1.080, Ankara'da 777 ve İzmir'de 652 'dir.

Yine İnterpol verilerine göre suç aydınlatma oranları dikkate alındığında, Türkiye %61,71 oranı ile AB ülkeleri dahil birçok ülkeden daha iyi düzeydedir.

TERÖRLE MÜCADELE

Dünyanın hiçbir ülkesi Türkiye kadar, farklı amaçlarla kurulmuş ve uluslar arası destek alan terör örgütleriyle mücadele etmek durumunda bırakılmamıştır.

Ülkemiz son 30 yıldır da yıkıcı ve bölücü terör belasıyla karşı karşıyadır. Bu süreçte, sosyal ve ekonomik sorunlar ile kültürel hassasiyetler sürekli istismar edilmiş ve ülkemiz ağır bedeller ödemiştir.

AK Parti iktidarı olarak, millî birlik ve beraberliğimizi, ülkemizin bölünmez bütünlüğünü, devletimizin bekasını ve üniter yapımızın korunmasını en büyük öncelik olarak görüyoruz.

Biz, hiçbir şiddet ve terör odağının nüfuz edemeyeceği en büyük gücün milletimizin birlik ve beraberlik ruhu olduğunu iyi biliyoruz.

Türkiye 70 milyon vatandaşıyla birlikte güvenliğine, bölünmez bütünlüğüne bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da ilelebet sahip çıkacaktır.

Sayın Başbakanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın da çeşitli vesilelerle ifade ettiği gibi; huzur ve istikrarımıza hep birlikte sahip çıkacak, ortak gelecek hedeflerimiz etrafında kenetleneceğiz. Demokrasi talebi de, kalkınma talebi de bütün milletimizin ortak talebidir. Bütün meselemiz vatandaşlarımız arasında hiçbir ayırım gözetmeksizin ülkemizin bütün insanlarını kucaklamaktır.

Bütün sorunlarımız için çare, daha çok demokrasidir. Çare, daha çok özgürlüktür. Çare, daha çok yatırım, daha çok üretimdir. Çare, güvendir, istikrardır. Güven ve istikrarın olmadığı hiçbir yerde gelişme olmaz, terör ve şiddetin var olduğu hiçbir yerde de kalkınma olmaz, huzur ve refah olmaz.

Milletimizin birlik ve beraberliğine, ülkemizin huzur ve istikrarına, vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğine kast eden terör örgütü, menfur saldırılarıyla hiç bir hedef ayırımı gözetmediğini, hiç bir değer tanımadığını bütün dünyaya göstermiştir. Artık bölücü terörün insanlık dışı yüzünü herkes tanımıştır. Çok yönlü ve çok boyutlu olarak yürüttüğümüz mücadele neticesinde, terör örgütü, içeride ve dışarıda hiç olmadığı kadar yalnızlaşmıştır.

Son dönemde terör örgütü kirli yüzünü tekrar göstermiş ve askerlerimize, polislerimize, vatandaşlarımıza yönelik saldırılarına devam etmiştir.

Terörün ne kadar acımasız olduğunu, ne kadar insanlık dışı olduğunu, dünya genelinde ne kadar mücadele edilmesi gerektiğini bu son olaylar bize bir kez daha göstermiştir.

Ancak şu hususu bir kez daha ifade etmek isterim ki; ülke olarak terörle mücadelemizin temelinde, siyasi iradenin kararlılığı, güvenlik güçlerinin sarsılmaz mücadele azmi ve milletimizin sabrı, fedakârlığı ve desteği vardır.

Bu vesileyle terörle mücadelede görev alan güvenlik birimlerimize bir kez daha teşekkür ediyor, şehitlerimizi rahmetle anıyorum.

Tüm kamuoyunun da yakından takip ettiği gibi, terörle her alanda mücadeleye aralıksız devam ediyoruz.

** Terör yuvalarının dağıtılması, teröristlerin etkisiz hale getirilmesi için güvenlik güçlerimizin operasyonları devam etmektedir.*

* Konu Milli Güvenlik Kurulu, Bakanlar Kurulu ve Terörle Mücadele Yüksek Kurulunda tüm boyutlarıyla değerlendirilerek alınması gereken tedbirler gözden geçirilmekte ve uygulamaya konulmaktadır.

* Irak'ın kuzeyinden kaynaklanan terör saldırılarına engel olmak amacıyla Yüce Meclisimizce verilen sınır ötesi operasyon yapma yetkisi ilgili güvenlik birimlerince gerektiğinde kullanılmaktadır.

* Terörün dış desteğinin kesilmesi amacıyla her düzeyde diplomatik girişimlere ağırlık verilmiş, 2007 yılı sonu ve 2008 yıllarında başta Irak olmak üzere, İran ve Lübnan ile Güvenlik İşbirliği Analizmaları imzalanmıştır.

Terörle mücadelenin önemli diğer bir ayağını da alınan ekonomik ve sosyal tedbirler oluşturmaktadır. AK Parti iktidarı olarak konunun bu yönüne de büyük önem vermekteyiz ve gereklerini yerine getirmek için yoğun bir çaba içerisindeyiz.

Bu anlamda Hükümet olarak,

* Kırsal kesimin altyapı eksiklerinin tamamlanmasına yönelik olarak KÖYDEŞ ve BELDES Projelerini uyguladık.

* Terör zararlarını karşılayacak hukuki altyapıyı oluşturduk, terör nedeniyle yerinden olmuş kişilerin istekleri halinde dönüşlerini kolaylaştıracak destek mekanizmasını kurduk.

* Sosyal yardımlaşma ve dayanışma kapsamında eğitim, sağlık ve diğer alanlarda sosyal destek faaliyetlerini geliştirdik.

* Eğitim ve sağlık altyapısını geliştirdik.

* Demokratikleşme ve insan hakları konusunda önemli adımlar attık.

* Ekonomik gelişmenin teşvik edilmesine, istihdamın artırılmasına yönelik önemli tedbirler aldık.

* Halkımıza birinci elden hizmet götüren il özel idarelerimizi ve belediyelerimizi, başta gelir kaynakları olmak üzere her konuda siyasi parti ayrımı yapmaksızın destekledik.

Tüm bu hususlar sağduyulu sahibi vatandaşlarımız tarafından bilinmekte ve takdir edilmektedir.

Terörle mücadelede olmazsa olmaz ilkemiz, terörist ile vatandaşın birbirine karıştırılmamasıdır. Ve şunu açık yüreklilikle ifade etmek isterim ki bu hassasiyetimiz çok olumlu neticeler vermiştir.

Eğer terör örgütü tüm baskı ve tehditlerine rağmen bu zamana kadar arzu ettiği tabanı bulamamışsa, bunun en önemli nedeni Devletimizin gösterdiği bu hassasiyet ve insanına verdiği değerdir.

Terör örgütü ve yandaşlarının huzursuzluk, kargaşa ve sivil itaatsizlik türü eylemlere tevessül etmesi bizim bu konudaki kararlılığımızı etkilemeyecektir.

Biz, vatandaşlarımızı terörün çirkin emellerine alet ettirmedik ve bundan sonra da ettirmeyeceğiz. Vatandaşımızın güvenini kazandık ve bunu daha da geliştirmeye devam edeceğiz. Devlet-millet kaynaşmasını arzu ettiğimiz seviyelere çıkardık ve bunu muhafaza edeceğiz.

Bu mücadele sırasında hukukun üstünlüğünden, demokratikleşmeden ve insan haklarından taviz vermemizi kimse bizden beklemesin. Biz sürekli ifade ettiğimiz gibi kesinlikle demokrasiyi, teröre feda etmeyeceğiz. Biz sırtını bölücülüğe ve teröre, yüzünü demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne çevirenlerle beraber, çok yönlü olarak mücadelemize kararlılıkla devam edeceğiz.

Terörle Mücadelede İçişleri Bakanlığı Olarak Yaptığımız Çalışmalar

Terörle mücadele konusundaki bu genel değerlendirmeden sonra, İçişleri Bakanlığı olarak yaptığımız çalışmalar hakkında da ana katlarıyla bilgi vermek istiyorum.

Biz terörle mücadelede güvenlik güçlerimizin hareket kabiliyetini artırıcı her türlü tedbiri aldık ve almaya da devam ediyoruz.

Buradan bir kez daha ifade ediyorum; gerek silahlı kuvvetlerimiz ve gerekse polis ve jandarmamız her türlü terörle mücadele konusunda eğitilmiş insan gücü, bilgi birikimi, tecrübe ve teknik altyapı yönlerinden mükemmel düzeydedir.

Ülkemizin bölünmez bütünlüğüne yönelik eylem ve faaliyetlerde bulunan terör örgütlerine karşı yürütülen operasyonlarda görev yapan jandarma komando birlikleri ve özel harekât timlerinin profesyonel hale getirilmesi amacıyla ciddi tedbirler alınmış ve uygulamaya konulmuştur.

Polis Özel Harekât personeli, terörle mücadele konusunda her türlü donanımıyla hizmetlerini 48 ilimizde aralıksız sürdürmektedir. Ayrıca kadroyu genişletmek için polis özel harekât eğitim çalışmalarına devam edilmektedir.

Terörle mücadele kapsamında, başta bölücü terör örgütü PKK olmak üzere, tüm terörist yapılanmaları hassasiyetle takip ediyor, suçların oluşmadan önlenmesine yönelik çalışmalarımızı titizlikle sürdürüyoruz.

Terörle mücadelede, güvenlik güçlerimizin büyük bir j'edakarlık ve özveri ile çalışmalarını sürdürmesiyle, terör örgütlerinin, toplumda infial uyandıracak birçok eylem girişimleri boşa çıkartılmaktadır.

Güvenlik güçlerimizin, gerek terör suçlarıyla gerekse diğer suçlarla mücadelede, son yıllardaki artan, istikrarlı başarısı, kamuoyunun ve yabancı güvenlik teşkilatlarının dikkatini çekmekte ve takdirle karşılanmaktadır.

Güvenlik güçlerimiz özellikle son dönemde, önleyici tedbirler uygulamak suretiyle eylem hazırlığındaki çok sayıda teröristi suç unsurlarıyla birlikte yakalamış, bu sayede pek çok eylem gerçekleştirilemeden hazırlık aşamasında önlenmiştir. (Van, Hatay, Mersin; İzmir ve İstanbul'da yapılan başarılı operasyonlar örnektir.)

Yapılan bu önleyici operasyonlar ile, ses getirici nitelikteki eylemlerin engellenmesinin ötesinde, şiddet eylemlerinin artırılarak, provokasyonlara zemin hazırlanmasının da önü alınmıştır.

Meydana gelmiş terör olaylarının kısa sürede aydınlatılması konusunda da güvenlik güçlerimizin tüm teknik imkânları kullanarak önemli başarılar elde ettiklerini söylemek mümkündür. Bu konuda güvenlik güçlerimizin teknik kapasiteleri, terör konusunda iyi eğitilmiş olmaları, vatandaş desteğinin sağlanmış olması önemli ve belirleyici unsurlardır.

Örneğin; Diyarbakır'da, Ocak ayında meydana gelen patlama sonrası yapılan istihbari çalışmalar sonucunda, bombalama eylemini yapan örgüt mensubu yakalanarak tutuklanmış, yapılan aramalarda, patlayıcı maddeler, silahlar, bomba yapımında kullanılan malzemeler ele geçirilerek, menfur eylem aydınlatılmıştır.

Ayrıca, İstanbul/Güngören 'deki patlamanın failleri kısa sürede tespit edilerek, olay her yönüyle aydınlatılmıştır. İzmir/Konak 'ta, Ağustos ayında, Polis Lojmanlarına yakın bir mesafede meydana gelen bombalı eylemi yapanların da aralarında bulunduğu (12) şahıs yakalanarak tutuklanmıştır.

Son olarak, Diyarbakır'da, Polis Okulu personelini taşıyan servis aracına yönelik, bölücü örgüt mensuplarınca yapılan saldırıyla ilgili olarak; olay sonrası yapılan istihbari çalışmalar ile, tespit edilen hedef şahıslar yakalanmış, eyleme karışan ve yardım eden (5) kişi tutuklanmıştır. Yakalanan bu şahısların, bilahare yapılan kriminal incelemelerde (parmak izi, eşkal tespiti, teşhis tutanağı) doğru kişiler oldukları teyit edilmiştir.

Olayların aydınlatılması ve faillerin kısa sürede tespiti ile, terör örgütlerinin toplumda yaratmayı hedeflediği güven bunalımının, kaos ve kargaşa ortamı beklentilerinin önüne geçilmiştir.

Çalışmalarımız bölücü terör örgütüyle sınırlı kalmamış, dini istismar eden terör örgütleri ve aşırı sol faaliyetlerle mücadele kapsamında da önemli çalışmalar yapılmıştır.

El Kaide bağlantılı olarak, Gaziantep merkezli faaliyet gösteren bir grup deşifre edilerek, ülkemizi zor durumda bırakacak muhtemel eylemler engellenmiştir.

DHKP/C terör örgütüne yönelik çalışmalar sonucu, birçok örgüt mensubu, şifreli dokümanlar, eylem planlarına dair belgelerle birlikte yakalanmıştır.

Vatandaşların Terörden Doğan Zararlarını Karşılıyoruz

2004 yılında yürürlüğe giren 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunla, terör nedeniyle zarara uğrayan kişilerin zararlarının ulusal ve uluslararası yargı mercilerine gitmeksizin hızlı, etkin ve adil bir şekilde sulhen karşılanması amaçlanmıştır.

Bakanlığımızca yürütülen bu işlemler için başvuruların yoğun olduğu 13 İlimizde (Ağrı, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Tunceli, Van, Batman ve Şırnak) birden fazla tespit komisyonu oluşturulmuş olup, halen ülke genelinde 105 adet komisyon çalışmalarına devam etmektedir.

Bu düzenleme ile sadece vatandaşlarımızın uğramış oldukları bedeni zararları değil, aynı zamanda mal varlıklarına (ev, bahçe, tarla, ağaç, hayvan, tarımsal ürün vb) yönelik zararların yanı sıra, terör nedeniyle mal varlıklarına ulaşamamaktan kaynaklanan zararları da karşılama imkanı getirilmiştir.

Yine bu düzenleme ile ileri bir uygulama olarak zararın kimden yada nereden kaynaklandığına bakılmaksızın karşılanması ilkesi benimsenmiştir. Bu ilkenin tek istisnası kişinin kendi eylemleri nedeniyle görmüş olduğu zararların kapsam dışında bırakılmış olmasıdır.

Bu uygulama, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince bir iç hukuk yolu olarak tanınmakta ve ülkemiz aleyhine açılan davalar bu gerekçe ile reddedilmektedir.

Kısa sürede elde edilen olumlu sonuçlar BM, AB ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi uluslararası kuruluşlar tarafından dikkatle izlenmekte ve takdir edilmektedir.

Bu kapsamda, bugüne kadar hak sahiplerine 709.159.090 YTL ödeme yapılmıştır.

Kalan miktarın ödenmesi için 2009 yılı bütçemizde 300.000.000 YTL ödenek öngörülmektedir. Bu ödeneğin kullanımıyla hak sahiplerinin alacağıın tamamına yakınıni ödemiş olacağız.

Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Çalışmaları Sürdürülmektedir

Başta güvenlik olmak üzere çeşitli nedenlerle köylerinden ayrılan ailelerden gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin kendi köylerinde veya civarında iskan edilmeleri, buralarda gerekli sosyal ve ekonomik alt yapının tesisi ve sürdürülebilir yaşam koşullarının sağlanması amacıyla Bakanlığımızca Köye Dönüş Ve Rehabilitasyon Projesi (KDRP) başlatılmıştır.

KDRP, terör dolayısıyla göçün en yogan yaşandığı 14 ilimizde uygulanmaktadır. Bunlar: Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van illerimizdir.

Bu çerçevede; köylerde yaşamın yeniden başlatılması ve kalıcı hale getirilmesi için tarım, hayvancılık ve el sanatları gibi faaliyetler için destek sağlanmaktadır.

Proje kapsamında; bu güne kadar 83.283.380 YTL harcanmış olup 151.469 kişinin eskiden yaşadığı köylerine geri dönüşleri sağlanmıştır.

Bu harcamalara KÖYDEŞ, BELDES gibi projelerle diğer kamu kurum ve kuruluşlarının proje kapsamındaki yerleşim yerlerine yönelik yapmış olduğu hizmet ve yatırımlar dahil olmayıp bunlarla birlikte düşünüldüğünde projenin amacına yönelik harcamalar çok daha yüksek rakamlara ulaşmaktadır.

2009 yılında yerinden olmuşların sorunlarını tüm kapsamı ile ele almak ve çözümlemek üzere rehabilitasyon boyutu ön plana çıkarılarak uygulama bu çerçevede yürütülecektir. Bu amaçla 2009 bütçemize 16 milyon 578 bin YTL teklif edilmiştir.

Şehit Yakınları ve Gazilerimize Sahip Çıkılmaktadır

Şehit yakınları ve gazilerimizin her türlü sorunları ile yakından ilgileniyoruz. Başbakanlığın 23 Şubat 2006 tarihinde yayımladığı 2006/6 sayılı genelge uyarınca, harp ve vazife malulleri, gaziler ve şehitlerimizin dul ve yetimleri ile bunların kurdukları sivil toplum örgütlerinin, her türlü sorunlarıyla ilgilenme ve koordinasyon sağlama görevi Bakanlığımızca yürütülmektedir.

Bu konuda aziz şehitlerimizin hatıralarını yüceltmek, yakınlarının ve kahraman gazilerimizin her türlü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla valiliklerimize gerekli talimatlar verilmiştir.

Şehit yakını ve gazilerimizin kendilerine sağlanan hak ve imkanlar hakkında doğru bilgilendirilmeleri, ihtiyaç ve talepleri ile doğrudan ilgilenilmesi için, Merkezde iller İdaresi Genel Müdürlüğümüzde ve taşrada ise, 81 II Valiliği bünyesinde şehit yakını ve gaziler irtibat birimleri oluşturulmuştur. Yine aynı amaçla bir internet sitesi düzenlenerek hizmete sunulmuştur.

Bakanlığımız mensubu veya köy korucusu olupta, terörle mücadelede şehit olanların yakınları ile yaralananlara tazminat ödenmesi ile ilgili 2330 sayılı Kanun kapsamında; 2008 yılında 58 adet dosya işleme konulmuş, hak sahiplerine 1 milyon 254 bin YTL ödeme yapılmıştır.

Bundan önceki yıllarla birlikte düşünüldüğünde bugüne kadar kanun kapsamında toplam 14.081.924 YTL ödeme yapılmıştır.

Jandarma Genel komutanlığınca, Şehit personele 2330 Sayılı Kanun gereğince 2007 yılı içerisinde 5.946.813 YTL, 2008 yılı Eylül ayı sonuna kadar ise 4.122.046 YTL nakdi tazminat ödenmiştir.

Yine, Emniyet Genel Müdürlüğümüzce şehit yakınları ve terör dolayısıyla yaralananlara 2008 yılında toplam 6.306.558 YTL tazminat ödenmiştir.

Öte yandan, terör nedeni ve etkisiyle şehit veya çalışamayacak derecede malul olan kamu görevlileri ile er ve erbaşların eş, çocuk veya kardeşlerinden birisi ile çalışabilecek durumdaki malullere kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam imkânı sağlanmaktadır. Atama işlemleri Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

27.05.2007 tarihinde yaptığımız düzenleme ile geçici ve gönüllü köy korucuları da bu kapsama dahil edilmiştir.

15.05.2008 tarihinde yapılan kanun değişikliği ile de kamu kurum ve kuruluşlarının atama işlemleri için ayırması gereken kadro oranı % 0.7 den %1'e yükseltilmiştir.

Kanunun uygulanmaya başladığı 1996 yılından günümüze kadar 8.955 şehit ve malul yakını ile çalışabilir durumda malul kamu kuruluşlarında istihdam edilmiştir.

TRAFİK GÜVENLİĞİ

Trafik güvenliğinin sağlanması, ülkemizin en önemli sorunlarından birisidir. Hükümetimiz ülkemizin değişik alanlardaki sorunlarını çözme konusundaki kararlılığını trafik probleminin çözümü konusunda da göstermektedir.

Bu anlayıştan hareketle, insanlarımızın huzurlu, güvenli ve yarınlardan emin bir trajik ortamında seyahat etmeleri, sosyal ve ekonomik bir problem haline gelen trajik kazalarının önlenmesi, trajik kurallarına uyma alışkanlığının geliştirilmesini ve her yaştan vatandaşlarımızda trajik bilincinin oluşturulmasını önceliklerimiz arasına aldık.

Bu amaçla; mevcut yol durumu, araç ve sürücü sayıları dikkate alınarak, trajikle ilgili bütün hususlar yeniden gözden geçirilmiş, trafik güvenliğini sağlayacak bütün faaliyet alanları belirlenmiş, bu alanlarda kısa, orta ve uzun vadede yapılacak eylem, faaliyet ve hedefler ayrı ayrı tespit edilerek "Trafik Güvenliğinde Yeni Açılımlar, Hedefler ve Çözüm Projeleri" adı altında birleştirilmiştir.

Bu proje kapsamındaki çalışmalara 2008 yılı başından itibaren başlanmıştır. Bu çalışma ile hem trafik güvenliğini sağlamak hem de vatandaşlarımızın trafikle ilgili iş ve işlemlerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.

Projelerimizin en önemli özelliği; sürekli izlenebilir, değerlendirilebilir ve revize edilebilir olmasıdır. Bu projede üçer aylık periyotlar halinde değerlendirme yapılması öngörülmüştür.

Projenin dokuz aylık değerlendirme sonuçlarına göre 2007 yılının aynı dönemi ile mukayese edildiğinde;

* Ölümlü kazalarda	% 15.7,
* Yaralamalı kazalarda	% 1.6,
* Ölü sayısında	% 17.5,
* Yaralı sayısında	% 2.5,

Oranında azalma olduğu görülmüştür.

Maddi Hasarlı Kazalarda Uzlaşma Mekanizmasını Getirdik

Bu ana projenin günlük hayatımızda toplumsal yaşamı kolaylaştırma adına getirdiği en önemli yeniliklerden biri de maddi hasarla sonuçlanan trafik kazalarının tespiti ve değerlendirilmesi ile ilgili düzenlemedir.

01 Nisan 2008 tarihinde hayata geçirilen yeni düzenlemeden sonra meydana gelen (406.101) maddi hasarlı trafik kazasından (289.367) tanesinde taraflar anlaşarak kendileri tutanak düzenlemişler, (116.734) kaza, ekiplerimiz tarafından tahkik edilmiştir.

Bu düzenleme ile bir taraftan vatandaşlarımızın gereksiz işgücü ve zaman kaybı önlenmiş, diğer taraftan da personelimizin kaza tahkiki ile ilgili iş yükü % 71,3 oranında azaldığından, asli görevimiz olan denetim hizmetlerine daha fazla ağırlık verme imkânı bulunmuştur.

Denetim hizmetlerinin etkinliğini arttırmak, işlemlerin daha kısa sürede yapılmasını sağlamak ve polis-halk ilişkilerini güçlendirmek amacıyla, toplam (1.183) adet taşınabilir bilgisayar alımı yapılmış ve Eylül ayı itibariyle hizmete sunulmuştur.

2008 yılı ilk 9 aylık döneminde il trafik birimlerimizde görevli (139) Amir, (7.515) memur sınıfı olmak üzere toplam (7.654) personel hizmet içi eğitime tabi tutulmuştur. Yılsonuna kadar (180) 'i amir sınıfı olmak üzere toplam (922) personelin daha eğitilmesi planlanmıştır.

Sürücü ve yayalara yönelik olarak ülke genelinde düzenlenen eğitim seminerlerinde yaklaşık (150.000) sürücü ve (540.000) yaya olmak üzere toplam (690.000) yol kullanıcısına trafik güvenliği ve trafikte karşılaşılabilecek riskler konularında bilgilendirme eğitimleri verilmiştir.

Diğer taraftan, kamuoyunun bilgilendirilip bilinçlendirilmesinde etkin bir iletişim aracı olan görsel medyadan istifade etmek amacıyla, TŞOF'un desteğinde TRT Genel Müdürlüğü ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 13 bölümlük "Kırmızı Işık" isimli trafik konulu dizi filmler 26 Ekim 2008 tarihinden itibaren haftalık periyotlarla TRT-1 Televizyonunda yayımlanmaya başlanmıştır.

Şehir merkezlerimizde ve şehirlerarası karayollarında yol kullanıcılarını ve denetim personelini denetlemek üzere, (18) Polis Başmüfettişi, merkez teşkilatından (152) ve il trafik birimlerinden (58) rütbeli personel bu amaçla görevlendirilerek etkin bir denetim sistemi oluşturulmuştur.

Maddi hasarlı kazalar sonrasında vatandaşların kendi aralarında uzlaşarak tutanak düzenlemesine imkan tanıyan uygulamanın başladığı 1 Nisandan bu yana Ankara ve İstanbul gibi büyük illerde % 70 oranında başarı sağlanarak, trafikte tıkanıklık ve zaman kaybının büyük oranda önüne geçilmiştir.

Yeni Karayolları Trafik Kanunu Tasarı Taslağını Hazırladık

13.10.1983 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren ve sonrasında 29 kez değişikliğe uğrayarak bütünlük ve sistematigi bozulan Karayolları Trafik Kanununu yeniden ele aldık.

Amacımız;

** Trafik güvenliğini etkin bir şekilde sağlayarak insanların can ve mal emniyetlerini korumak,*

** Meydana gelen ölüm ve yaralanmalar ile milli servet kayıplarını asgariye indirmek,*

** Yaygın ve etkin trafik eğitimi gerçekleştirmek,*

** Trafikte en önemli unsur olan sürücülerin daha kaliteli ve yeterli eğitim almalarını sağlamak,*

** Başta trafik kolluğu olmak üzere trafik güvenliğinin sağlanmasında görevli kurum ve kuruluşların koordinasyonunu ve görev, yetki ve sorumluluklarını net olarak belirlemek,*

** Araç tescil ve sürücü belgesi işlemlerindeki bürokrasi ve zaman kaybını asgariye indirecek şekilde merkezi otomasyon sistemi kurmak,*

* Çeşitli kanunlarda yer alan trafikle ilgili düzenlemeleri tek çatı altında toplamak,

* Karayolları Trafik Güvenliği Kurulu 'nu yeniden yapılandırarak daha etkin ve işlevsel konuma getirmektir.

Bu mülahazalarla; başta Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı olmak üzere, trafik mevzuatının uygulanması ile ilgili kurum ve kuruluşlarla değişik tarihlerde yapılan toplantılarda ihtiyaçları ve sorunları belirledik.

Ayrıca; Avrupa Birliği 'ne üye devletlerin mevzuatlarını inceledik ve temel ceza kanunlarını dikkate alarak, üniversite öğretim üyeleri ile merkez ve taşra trafik kuruluşlarımızdan uzman ve yetkin personelin katılımıyla oluşturduğumuz komisyon tarafından Karayolları Trafik Kanunu Tasarı taslağını ortaya çıkardık.

Bu Taslağı, Bakanlıklara, üniversitelere ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarına görüş için gönderdik. Görüşlerin tamamlanmasını bekliyoruz.

Çalışma tamamlandığında Yüce Meclisimizin takdirine sunulacaktır.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALARIMIZ

İnsan hak ve özgürlüklerini ayırım gözetilmeksizin herkes için gerçekleştirmek, insan haklarına saygılı yönetim anlayışını yerleştirmek, Hükümet olarak başlıca hedefimiz olmuştur.

60. Hükümet Programımızda; Temel hak ve özgürlükler konusunda ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde belirtilen esasların uygulanacağı, özellikle Kopenhag Siyasi Kriterlerine tam uyum sağlanacağı taahhüt edilmiştir.

İşkence ve kötü muameleye "Sıfır Tolerans" anlayışı ile işkence, kayıp, gözaltında ölüm, faili meçhul cinayet gibi demokratik hukuk devletinde kabul edilemez insan hakları ihlallerinin üzerine, büyük bir kararlılıkla gidileceği özellikle vurgulanmıştır.

AK Parti iktidarı olarak işkence ve kötü muamelenin önlenmesi amacıyla; yasal düzenlemeler, personelin eğitimi, fiziksel mekânların uygun hale getirilmesi, sürekli ve etkili denetim gibi ciddi tedbirler alınarak hayata geçirilmiştir.

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi amacıyla Hükümet ve İçişleri Bakanlığı olarak aldığımız tedbirlerden, yaptığımız çalışmalardan birkaç tanesini ifade etmek isterim.

Yasal Düzenlemeler

Yeni Türk Ceza Kanunu ile işkence suçunun tanımı yeniden düzenlenmiş, kapsamı genişletilmiş, verilen cezaların ertelenemeyeceği ve paraya çevrilemeyeceği hükümleri getirilmiş, daha önce 8 yıla kadar olan temel ceza 12 yıla çıkartılmıştır.

Ağırlaştırıcı sebeplerle bu suça öngörülen cezalar 30 yıla kadar çıkarken, işkence sebebiyle ölüm meydana gelmesi halinde, idam cezası yerine ikame edilen ağırlatılmış müebbet hapis cezası öngörülmüştür.

Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu ile yakalama, arama, el koyma, vücudun muayenesi ve gözetimine alma gibi temel hak ve özgürlüklere yönelik tedbirler yeniden düzenlenmiş, bu tedbirlerin uygulanmasında adli mercilerin etkinliği artırılmıştır.

Ayrıca ilgili kanunların ikincil mevzuatı olan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği, Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik incelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik, Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmeliği çıkarılarak yürürlüğe konulmuştur.

Bu düzenlemelerle; arama, el koyma, beden muayenesi, yakalama, gözetimine alma ve ifade almanın esasları yeniden belirlenmiş, gözetimine alma yetkisi, yakınlarına haber verme, müdafii ile görüşme, şüpheli ve sanık hakları formu ve sevk/serbest bırakma tutanağının verilmesi, nezarethane işlemleri, doktor kontrolünden geçme gibi reform kanunlarındaki temel hak ve özgürlükler bağlamında öngörülen güvencelerin uygulanma şekil ve şartları çok ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Kolluk Etik İlkeleri:

Ayrıca bu kapsamda, Avrupa Birliğine uyum amacıyla kolluk birimleri ve personelinin görevini yürütürken uyması gereken ilkeleri belirlemek, görevin yerine getirilmesinde adalet, tarafsızlık, dürüstlük, liyakat, saygınlık ve hesap verebilirlik ilkelerine bağlı kalarak halkın güvenini tesis etmek amacıyla Kolluk Etik ilkeleri hazırlanarak yürürlüğe girmiştir.

Etik ilkelerden bazıları kolluğun görevleri, hizmet anlayışı, personelin nitelikleri, eğitimi, hakları, hesap verebilirlik ve denetimine, kolluk ve uygulama ve müdahale yöntemlerine, kolluk yargı ilişkileri ile adli soruşturmalara, ilişkin detaylı düzenlemeleri içermekte ve uygulamada etik ilkelerine uyulmasına büyük özen gösterilmektedir.

Kurumsal Yapılanma Çalışmaları:

İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı bünyesinde, hükümetimizin “işkenceye sıfır tolerans” hedefi doğrultusunda insan hakları ihlal iddialarını merkezi anlamda daha etkin araştırmak ve incelemek amacıyla 2004 yılı başında İnsan Hakları ihlal iddialarını inceleme Bürosu kurularak faaliyete geçirilmiştir.

İnsan hakları ihlallerinin tek merkezde toplanması amacıyla bakanlığımız web portalına bir sayfa eklenmiştir.

Bahse konu büroya çeşitli yollarla intikal eden her türlü insan hakkı ihlal iddiaları incelenmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Teftiş Kurulunun Başkanlığında, insan Hakları ihlallerine ilişkin görevlendirmeler yapılarak, iddialar titizlikle incelenmektedir.

Tüm müfettişlerimiz birimlerimizin normal denetimleri sırasında dahi, insan hakları ihlalleriyle ilgili konularda doğrudan inceleme yapmaları konusunda ayrıca talimatlandırılmıştır.

Ayrıca; Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde, İnsan Hakları Şube Müdürlüğü kurulmuş ve faaliyetine devam etmektedir.

Delilden Sanığa Ulaşma Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında kriminal polis laboratuvarlarına 2003-2008 yılları arasında toplam 87.159.000 YTL ödenek tahsis edilmiş ve bu ödenekle de araç ve cihaz alımı gerçekleştirilmiştir.

Çocuk Polisi Yapılanması kapsamında ülkemizin de imzalamış olduğu, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme doğrultusunda, Emniyet Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde Çocuk Şube Müdürlüğü oluşturulmuştur.

Bu alanda branşta Emniyet Hizmetleri personeli dışında, Sosyal Hizmetler Uzmanı, Pedagog, Psikolog, Çocuk Gelişimcisi gibi diğer uzman personelin bu birimlerde istihdamı sağlanmıştır.

Gözetilene alınan şahısların, birinci derecede yakınlarına, varsa avukatlarına ve ilgili makamlara bilgi vermek amacıyla, Emniyet teşkilatı merkez ve taşra birimlerinde kurulan “Gözetili İzleme Birimleri”ne işlerlik kazandırılmıştır.

Anayasa ve ilgili diğer mevzuatta yakalama ve gözetilene alma hususlarında çeşitli düzenlemeler yapıldığından, Gözetili Projesinin de kapsamı genişletilmiş olup, veri-giriş kayıtlarının yapılması yönünde tüm çalışmalar tamamlanmıştır.

Proje ile gözüaltında bulunan kişilere ilişkin bilgiler anlık olarak bilgisayarda izlenebilmektedir.

Jandarma Teşkilatımızda da Jandarma insan Hakları ihlallerini inceleme ve Değerlendirme Merkezi (JİHİDEM) kurulmuş ve 24 saat esasına göre çalışmaktadır.

Nezarethane ve İfade Alma Odalarının İnsan Hakları Normlarına Uygun Hale Getirilmesi:

Bu bağlamda, ülke genelinde polis birimlerine ait 2888 adet nezarethaneden 2341 adedinde iyileştirme çalışmaları tamamlanmıştır. Çalışmalar devam etmektedir.

İnsan hakları ihlallerinin engellenmesi, gözüaltına alınan şahısların intihar etmeleri veya kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi ile insan hakları ihlal iddialarının ortadan kaldırılması amacıyla Dijital Ses ve Görüntü Kayıt Sistemlerinin Kurulması Projesi hayata geçirilmiştir.

Proje kapsamında, 2007 yılı içerisinde 16 İl Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürlüklerinin nezarethane ve ifade alma odalarına, dijital görüntü ve ses kayıt sistemleri kurulmuştur.

2008 yılında da 16 II Emniyet Müdürlüğünde ses ve görüntü kayıt sistemleri kurulmakta olup, 2009 yılında da aynı faaliyetlere devam edilecektir.

İfade Alma Yöntemleri ve İfade Alma Odalarının Geliştirilmesi Projesi uygulamaya konularak 27 ilde ifade alma sırasında görsel ve işitsel kayıt imkânı sunan ve uluslararası standartlara uygun olan 30 adet model ifade alma odası kurulmuştur.

Eğitim Çalışmaları:

Kolluk görevlilerinin temel mesleki eğitimlerinde “İnsan Hakları ” zorunlu dersler arasına alınmıştır.

Tüm Mülkiye Müfettişlerine bir proje kapsamında yurtiçi ve yurtdışında insan hakları ve soruşturma teknikleri konusunda eğitim verilmiştir.

Bakanlığımızca İnsan Hakları Konusunda toplam 2023 Mülki İdare Amiri (vali yardımcısı, kaymakam, kaymakam adayı) hizmetiçi eğitime tabi tutulmuştur.

Son beş yıllık dönemde toplam 297.441 emniyet personeline insan hakları konusunda hizmetiçi eğitim verilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığımızca düzenlenen insan hakları eğitim faaliyetlerine toplam 23.471 rütbeli Jandarma personeli katılmıştır.

İddiaların Üzerine Kararlılıkla Gidilmektedir:

Tüm bu tedbirlerin alınması çok önemli ve gerekli olmakla birlikte tek başına sorunu çözmek için yeterli olamamaktadır. Tüm bunların yanı sıra bu konuda bir zihniyet dönüşümüne de ihtiyaç olduğundan kuşku yoktur. İşte asıl zor olan ve zaman alan da budur.

Çünkü yapılan tüm mevzuat, kurumsal düzenlemeler ve eğitim çalışmalarına rağmen, insan hakları ihlallerine konu olan kamu görevlileri zaman zaman olabilmektedir.

Bu kamu görevlileri hakkında gerekli adli ve idari işlemler hiçbir müsamahaya yer vermeyecek şekilde yürütülmektedir.

İşkence ve kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak, Bakanlığımca 2003 yılından bu yana toplam 272 mülkiye müfettişi görevlendirilmiş, yapılan tespitler doğrultusunda idari ve cezai işlem tesis edilmiştir.

Gösterdiğimiz bu hassasiyet sonucu işkence ve kötü muamele suçu nedeniyle kamu görevlileri aleyhine açılan dava sayısında ciddi azalmalar olmuştur.

Örneğin: 2003 yılında kamu görevlileri aleyhine açılan dava sayısı 205 iken, 2007 yılında 56'ya, 2008 yılının ilk altı ayında ise 13'e düşmüştür.

Hükümetimiz, demokratik hukuk devletinde kabul edilemez olan insan hakları ihlallerinin üzerine şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da büyük bir kararlılıkla gidecektir.

Kamu güvenliği ve düzeninin sağlanmasında, güvenlik ve özgürlük dengesini hassasiyetle korumayı sürdürecektir.

MAHALLİ İDARELER

Mahalli idarelere İlişkin Reform Çalışmalarımıza Devam Ediyoruz

AK Parti iktidarı ile birlikte Türkiye'de kamu yönetiminde kapsamlı bir reform çalışması başlatılmıştır. Bu reform çalışmalarının en önemli ayaklarından birisini de mahalli idarelerle ilgili olarak gerçekleştirilen yasal düzenlemeler oluşturmaktadır.

Mahalli idarelerle ilgili olarak bu çerçevede;

- * 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- * 5393 sayılı Belediye Kanunu,
- * 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu,
- * 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ve

* 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun,

*5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları içerisinde ilçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,

* 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun,

Çıkarılarak yürürlüğe konmuştur.

Bu yeni yasal düzenlemelerde; demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hak ve özgürlüklerine önem verme, katılımcılık ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin ön plana çıkarılması; saydamlık, açıklık, hesap verme sorumluluğu, yerinden yönetim, yetki devri ve yerindelik prensipleri esas alınmıştır.

Ayrıca, bu çalışmaların ana eksenini ise, geleneksel hiyerarşik kamu yönetimi modelinden vazgeçilerek, tüm toplumsal aktörlerin işbirliği ve uzlaşmasına dayanan yeni bir yönetim modeli kurmak oluşturmıştır.

Belediye Kanunu ile belediyelerde ölçek sorunu yeniden tanımlanmış, idari işlemlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesini önleyen bürokratik engeller kaldırılmış, belediyelerin görev ve yetkileri artırılmış, Devlet malı statüsü Belediye mallarına da tanınmış, daha etkin bir belediye meclisi yapısı oluşturulmuş ve belediye meclislerinin belediye idaresi üzerindeki denetimi güçlendirilmiş, idari vesa yetki daraltılmış, belediyelerin iç ve dış denetiminde yeni ve rehberliği ön plana çıkaran ilkeler benimsenmiş, sivil toplum örgütleriyle belediyeler arasındaki işbirliği imkanları artırılmıştır.

Yine bu düzenlemeler kapsamında; belediye başkanı, meclis ve encümen üyelerinin özlük hakları iyileştirilmiş, belediyelerin borçlanmasına sınır getirilmiş ve belediyelerin arsa ve ucuz konut üretimi kolaylaştırılmıştır.

Görüldüğü gibi, yürürlüğe konulan bu yasalar sayesinde, halka hizmette etkili ve verimli bir mahalli idare yapısı ortaya konulmuştur.

Keza, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile ortaya konulan düzenlemeler çerçevesinde ise, büyükşehir belediyelerinin kuruluş şartları yeniden düzenlenmiş, büyükşehir belediyelerinin sınırları genişletilmiş, büyükşehir belediyesine katılma şartları kolaylaştırılmış, büyükşehir belediyelerinin olduğu yerlerde, büyükşehir ile büyükşehir ilçe belediyeleri arasında yaşanan görev ve yetki kargaşasına son verilmiştir.

Kanunla, büyükşehir belediyeleri şehir dahilindeki trafik hizmetleriyle ilgili her türlü görev ve yetkiye sahip kılınmış, büyükşehir dahilinde imar denetim yetkisi münhasıran büyükşehir belediyelerine verilmiştir.

Özetle, mahalli idareler alanında yapılan bu değişikliklerle hem bu alanı düzenleyen temel mevzuat çağdaş esaslara göre yenilenmiş hem de mahalli idare sistemimizin uluslararası normlara ve özellikle de Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uyumu sağlanmıştır.

Kırsal Kesimin Altyapı Sorunlarını Çözdük

(KÖYDES-BELDES)

Hükümetimiz çok yönlü bir politika benimseyerek, nüfusumuzun önemli bir kesiminin yaşadığı kırsal alana yönelik olarak; kendi kırsal kalkınma stratejisini hazırlamış ve yürürlüğe koymuştur.

Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı kırsal kalkınma projeleri olan KÖYDEŞ ve BELDES Projeleri de kırsal kesimin yol ve içme suyu gibi en temel altyapı hizmetlerinin karşılanmasında çok önemli katkılar sağlamıştır.

KÖYDEŞ Projesi, Sayın Başbakanımızın talimatları, Yüksek Planlama Kurulunun ilke kararları doğrultusunda, Bakanlığım koordinesinde, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve taşradaki vali, vali yardımcısı, kaymakam, il genel meclisi üyeleri, köy muhtarları ve halkın işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir.

KÖYDEŞ Projesi kapsamında 2005 ve 2008 yılları arasında; 2005 yılında 200 milyon YTL, 2006 yılında 2 milyar YTL, 2007 yılında 2 milyar YTL ve 2008 yılında ise 500 milyon YTL olmak üzere Toplam 4,7 milyar YTL ödenek tahsis edilmiştir.

Bu proje ile 01.10.2008 tarihi itibarıyla;

Köy yollarında; 49.582 km stabilize yol, 29.404 km'si birinci kat asfalt, 32.456 km 'si ise ikinci kat asfalt olmak üzere toplam 61.860 km asfalt yol, 1.251 km beton yol, 1.330 km ham yol, 5.267 km tesviye, 11.013 km onarım, 20.087 adet menfez ve 723 köprü tamamlanmıştır.

İçme sularında; suyu bulunmayan 3.420 adet köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, içme suyu yetersiz 22.312 köy ve bağlısının içme suyu tesisleri yenilenmiştir.

BELDES Projesi kapsamında, 2007 yılında nüfusu 10.000'nin altında bulunan 2.507 belediyeye 300 milyon YTL ödenek gönderilmiştir.

Ayrıca şebekeli içme suyu tesisi bulunmayan belediyelerin içme suyu tesislerinin yapımı için Maliye Bakanlığı bütçesinden toplam 33,5 milyon YTL tutarındaki ilave ödenek İller Bankası Genel Müdürlüğüne aktarılmış ve içme suyu tesislerinin yapımına başlanmıştır.

2008 Yılı Yatırım Programında yer alan 300 milyon YTL tutarındaki ödenğin, 250 milyon YTL 'si 2.539 adet belediyeye, 30 milyon YTL 'si ise şebekeli içme suyu tesisi yapımı İller Bankası Genel Müdürlüğünce gerçekleştirilecek olan 14 adet belediyeye ayrılmıştır. Kalan 20 milyon YTL ödenek ise acil durumlar için ayrılmıştır.

Uygulamalar sonucunda Temmuz sonu itibarıyla; 12.199.148 m2 kilit taşı, 1.598 km asfalt yol, 1.297 km stabilize yol, 99,7 km beton yol, 10.008 m3 taş duvar, 60 adet köprü, 1.416 adet menfez yapılmıştır. İçme Suyu Sektöründe ise; 341 yeni tesis, 231 tesis geliştirme, 93 de bakım onarım olmak üzere toplam 665 belediyede içme suyu çalışması yapılmıştır.

Köy Kanununu Yenileyeceğiz

Yerel yönetimlerde başlattığımız bu hızlı değişim ve dönüşüm sürecinin son ayağı olan Köy Kanunu üzerinde çalışıyoruz.

Yerel yönetim birimlerinden köy idarelerinin de günün şartlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bakanlık olarak, yeni köy kanunu hazırlık çalışmalarını başlatmış bulunuyoruz.

İlgili tüm tarafların görüşlerini alarak etkin, anlaşılabilir ve uygulanabilir bir Köy Kanunu Taslağı ortaya çıkarılacak ve tartışmaya açılacaktır.

İkinci El Oto Galerilerinin Yerleşim Alanları Dışına Çıkarılmasını Sağlıyoruz

Halkımıza, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede, güvenli yaşam hakkı sunmak başta gelen görevimizdir.

Bildiğiniz gibi, kent merkezlerinde dağınık vaziyette çalışan oto galerileri bir yandan çirkin görüntülere sebep olurken, öte yandan özellikle LPG 'li araçların da bulunması nedeniyle can ve mal güvenliği açısından tehlike teşkil etmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesi belediyelere bu tür işyerlerini kentin belli kısımlarına toplama yetkisi vermektedir.

Bakanlığımca yayımlanan genelgelerle, Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yüz binden fazla olan belediyelerde, ikinci el oto satışı yapan işyerlerinin, yerleşim alanları dışında tespit edilecek mekânlara taşınmalarını sağlayacak tedbirlerin alınması istenmiştir.

Bugün itibarıyla, (15) ilimizde oto galerileri yerleşim alanı dışına çıkarılmış, (45) ilimizde ise çalışmalar devam etmektedir.

Mekansal Adres Kayıt Sistemi Projemiz ile adres bilgi sistemi ve coğrafi koordinatların birleştirilmesi ve oluşturulan altyapının diğer bilgi sistemlerine entegre edilmesi hedeflenmiştir.

Adres Kayıt Sistemi ile oluşturulan Ulusal Adres Veri Tabanının yöne tilebilirliği ve güncellenebilirliğini daha kolay hale getirmek, dış kullanıcılarca yapılan işlemlerin takip ve denetimini sistem üzerinden yapabilmek ve sistemden yararlanan kurum ve kuruluşların hizmetlerinde etkinliği sağlamak amacı ile adres bileşenlerinin koordinat verisi kazandırarak veri tabanına mekansal nitelik kazandırılması planlanmıştır.

Proje ile metinsel adres bilgilerinin harita tabanlı olması sağlanarak adreslerin harita üzerinde koordinatlandırılması ile verilerin okul kayıtları, telefon, su, elektrik, gaz, 112 çağrı sistemi gibi çalışmaları da daha etkin ve verimli kullanabilmesi mümkün hale gelecektir.

Diğer taraftan kendi coğrafi bilgi sistemlerini kuran belediyeler mevcut yapıda adres bileşenlerindeki değişiklikleri kendi sistemine ve Ulusal Adres Veri Tabanı 'na ayrı ayrı işlemekte bu da ciddi zaman kaybına yol açmaktadır.

Yeni yapı ile güncellemelerin bir sistemde yapılması diğer sistemi de otomatik olarak güncelleyecektir.

Proje için 2009 yılında 2.000.000 YTL öngörülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı Projesi Pilot Uygulaması Başarıyla Devam Etmektedir

Bakanlık olarak yürüttüğümüz önemli projelerimizden birisi de Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı Projesi 'dir.

Proje, Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı 'na göre yürütülmekte olup sağlık, sosyal güvenlik ve pek çok kamu hizmetinde kullanılmak üzere güvenilir ve taklit edilemez bir kimlik kartı oluşturmayı hedeflemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı ile ilgili pilot uygulamada sorumlu kuruluş olarak Bakanlığımız Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, ilgili kuruluş olarak da Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü ve TÜBİTAK belirlenmiştir.

Pilot uygulama üç aşamada yürütülmektedir.

Projenin sonuçlandırılan birinci aşamasında; TÜBİTAK tarafından geliştirilen işletim sistemi uygulamaları ile Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı ve kart okuyucularının test çalışmaları yapılmıştır.

İkinci aşama, pilot uygulama olarak Bolu Valiliği Merkez ilçe Nüfus Müdürlüğünde gerçekleştirilmektedir.

01 Eylül 2008 tarihinden itibaren kimlik kamtı dağıtılacak kişilerin listesi Sosyal Güvenlik Kurumu ile Sağlık Bakanlığı tarafından müştereken belirlenmiştir.

Belirlenen 10.000 kişiye Bolu İli Merkez İlçesinde Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı verilmesi işlemi sürdürülmektedir. (01.09.2008-23.10.2008 tarihleri arasında 6.680 kişiye kimlik kartı verilmiştir.

Pilot uygulamanın ikinci aşamasından sonra, oluşturulacak komisyon tarafından hazırlanan raporun sonucuna göre üçüncü aşamaya geçilip geçilmeyeceğine karar verilecektir. Üçüncü aşama Bolu İlinin tüm ilçelerini kapsayacaktır.

Proje, Bakanlığımız ve ilgili kuruluşlarca yapılacak değerlendirme sonucunda; vatandaş memnuniyeti ölçeklendirme ve uygulanabilirlik açısından başarının sağlandığı tespiti yapılması halinde, genel uygulamaya geçilmesi kararı verilecektir.

Dijital Arşiv Projesini Hayata Geçireceğiz

Nüfus ve Vatandaşlık hizmetleri alanında. 2009 yılı içinde uygulamaya konulması planlanan projelerden biriside Dijital Arşiv Projesidir.

Proje ile Genel Müdürlük ve İl, ilçe Nüfus Müdürlüklerine değişik şekillerde ve standartlarda gelen nüfus dayanak belgelerini elektronik ortamda arşivlemek, kâğıt ortamında bulunan belgeleri elektronik belge haline dönüştürmek, dönüştürülen belgelerin ve mevcut belgelerin tanımlanan iş akışları ile dolaşımını yönetmek, bu belgeleri doküman ambarları içerisinde güvenli bir şekilde saklamak ve belge ve bilgi kaymaklarına hızlı ve etkin ulaşım sağlamaktır.

Böylece nüfus tescil belgelerinin aslının sistem içerisinde elektronik ortamda anlık görülmesini sağlayarak bilginin güvnlüğü temin edilecek, zaman içerisinde aşınan, zarar gören ya da yok olan belgelerin elektronik ortamda güvenliğı sağlanacaktır.

Proje için 2009 yılında 1.000.000 YTL ödenek ayrılması öngörülmektedir. SİVİL SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ

Sivil savunma konusu da Bakanlığımızda üzerinde hassasiyet gösterdiğimiz hizmetlerden birisidir.

Ülkemizin coğrafi konumundan dolayı yaşadığımız depremler ile diğer doğal ve teknolojik afetler, Bakanlığımızın ana hizmetlerinden olan ve "silah-

ve Acil Durum Yönetimi adı altında tek bir birim kurulması yönünde kanun tasarısı hazırlanarak TBMM'ye sevk edilmiştir.

DİĞER PROJELERİMİZ

E-İçişleri Projesini Uygulamaya Başladık

MERNİS, Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası, Kimlik Paylaşımı Sistemi ve Adres Kayıt Sistemi gibi E-devlet uygulamalarının omurgasını teşkil eden projelerin yanında, hayata geçirilen çok önemli bir projemiz de e-İçişleri Projesi'dir.

İl özel idarelerinin katkılarıyla Vilayetler Hizmet Birliği tarafından 2005 yılında başlatılan ve yüce heyetinizin tensip buyurması halinde 2009 yılı için 9.959.000 YTL ödenek ile hayata geçirilecek olan proje ile bakanlık, valilik, kaymakamlık ve il özel idarelerinin bütün iş ve işlemleri ile evrak akışı kağıtsız ortamda elektronik olarak yapılacaktır.

Ayrıca; bütün veriler elektronik arşivde tutulacaktır.

Proje, diğer bakanlıkların taşra teşkilatları ile entegrasyon sağlanacak şekilde hazırlanmıştır. Projenin ileriki aşamalarında, mahalli idareler birimleri ile de entegrasyon hedeflenmektedir.

Bu kapsamda Bakanlığımızca; merkez teşkilatı ile 81 il valiliği ve bunlara bağlı ilçelerdeki toplam 17.493 personele, projenin uygulama eğitimi verilmiştir.

Proje için 2009 yılında öngörülen 9.959.000 YTL ile Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatındaki donanım ihtiyacı ile ilave yazılım ihtiyacı karşılanacaktır.

112 Acil Çağrı Merkezleri Projesi Pilot Uygulaması Çalışmaları Tamamlanmak Üzeredir

Güvenliği sağlamada bu kadar önemli çalışmalar yürütürken, hem güvenlik hem de bunun dışındaki acil durumlar için geliştirdiğimiz bir başka projeden daha bahsetmek istiyorum.

Ülkemizde acil durumlar için hâlihazırda farklı hizmet numaralarının (155, 156, 110, 112, 177 gibi) kullanılmakta olduğu hepinizin malumdur.

Her servisin hizmet kalitesi farklılık göstermekte, kurumlar arasında koordinasyon eksikliği nedeniyle servisler arasında çoğu zaman irtibat kurma zorluğu yaşanmaktadır.

Bu durum olaylara müdahaleyi geciktirmekte, zaman ve kaynak israfına yol açmaktadır.

Yaşanan sıkıntıları gidermek ve AB uyum sürecinde acil çağrı numaralarının tek bir merkezde toplanmasını sağlamak amacıyla, 112 Tek Numara Acil Çağrı Merkezleri Projesi (112 Acil Çağrı Merkezleri Projesi) geliştirilmiş olup, bir yandan gerekli yasal altyapının oluşturulması için çalışmalar başlatılmış, diğer yandan da Pilot uygulama illeri olarak belirlenen Antalya ve Isparta illerinde sistemin kurulması için çalışmalar hızla devam etmektedir.

Kaynakların etkin kullanımı ve tasarruf amaçlı olarak pilot il için hazırlanan yazılım daha sonra sonuçları incelenerek 81 ilde de kullanılacaktır.

112 Acil Çağrı Merkezlerinin kurulmasıyla, vatandaşların her türlü acil çağrıları için arayacakları, akılda tutulması kolay tek numara olacak, sevk ve koordinasyonun aynı çatı altında yapılacağı merkezler oluşturulmuş olacaktır.

Hükümet Konaklarının Planlanması, Yapımı, Bakım ve Onarımı Bakanlığımıza Devredilmiştir

Vatandaşlarımıza etkin ve verimli hizmet sunulmasına yönelik olarak başta Bakanlığımız olmak üzere, diğer bakanlıklara bağlı il ve ilçe birimleri toplu olarak Hükümet Konaklarında hizmet vermektedir.

Hükümet konaklarının yapım, bakım ve onaranına ilişkin iş ve işlemler ile giderler Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

Vali ve kaymakamlarımız da, tüm kurum ve kuruluşların koordinasyon içerisinde çalışmasını gözetim ve denetim altında bulundurmak amacıyla aynı Hükümet Konaklarında hizmet vermektedirler.

Bu gerçekten hareketle hükümet konaklarının yapımı, bakımı ve onarımı ile ilgili iş ve işlemlerin 2009 yılı başından itibaren İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmasının daha uygun olacağı konusunda Maliye Bakanlığı ile mutabakata varılmıştır.

Bakanlığımız böyle, hükümet konaklarının planlanmasında yörenin mimari geleneklerini öne çıkaracak, hükümet konakları insan odaklı kamu hizmeti anlayışımızı öne çıkaran bir yaklaşımla planlanacak ve inşa edilecektir.

Bakanlığımız açısından önem taşıyan bu gelişmenin sağlanmasında desteklerini esirgemeyen Maliye Bakanımız ve çalışma arkadaşlarına huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca bu proje için 2009 yılında 72 milyon 270 bin TL ödenek tahsis edilmesi de öngörülmüştür.

Bakanlık Bütçesi ile ilgili eleştirilerini cevaplamıştır. TBMM Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sonunda İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının 2009 Yılı Bütçesi kabul edilmiştir.

Bakanlığımızca Gerçekleştirilen Eğitim Faaliyetleri

Eğitim Dairesi Başkanlığı

Mülki İdare Amirlerine Yönelik Gerçekleştirilen Eğitim Faaliyetleri:

- 17 Kasım 2008- 26 Şubat 2009 tarihleri arasında Eğitim Dairesi Başkanlığı Vali Durmuş YALÇIN Konferans Salonunda sürecek olan 93. Dönem Kaymakamlık Kursunun açılışı Bakanlık Konferans Salonunda yapılmış olup kursa 43 Kaymakam Adayı katılmıştır.
- 22-26 Aralık 2008 tarihleri arasında Vilayetler Hizmet Birliği Vali Erdoğan ŞAHİNOĞLU Konferans Salonunda Mülki İdare Amirlerinin Sınır ve Gümrük İşlemleri konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamak amacıyla 154. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri:, yapılmış, seminere 68 Mülki İdare Amirinin katılmıştır.

Genel İdare Hizmetleri Sınıfına Yönelik Gerçekleştirilen Eğitim Faaliyetleri:

- Bakanlık Personelinin çalışmalarında daha verimli ve başarılı olmalarını sağlamak amacıyla Eğitim Dairesi Başkanlığı bilgisayar sınıfında 06-17 Ekim 2008 tarihleri arasında 162. Dönem, 03-14 Kasım 2008 tarihleri arasında 163. Dönem, 24 Kasım-05 Aralık 2008 tarihleri arasında 164. Dönem İleri Düzey Bilgisayar Kursları açılmış olup bu kurslara toplam 53 Bakanlığımız personeli katılmıştır.
- “4483 Sayılı Kanun ve Uygulamaları” konusunda 13-16 Ekim 2008 tarihleri arasında Trabzon’da, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon illerinden gelen Bakanlığımız personeli ve diğer Bakanlık personelinin katılımıyla 3. Dönem, 20-23 Ekim 2008 tarihleri arasında Diyarbakır’da, Bat-man, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Mardin, Şanlıurfa, Şırnak ve Tunceli illerinden gelen Bakanlığımız personeli ve diğer Bakanlık personelinin katılımıyla 4. Dönem, 03-06 Kasım 2008 tarihleri arasında Samsun’da, Amasya, Çorum, Ordu, Samsun, Sinop ve Tokat illerinden gelen Bakanlığımız personeli ve diğer Bakanlık personelinin katılımıyla 5. Dönem, 18-21 Kasım 2008 tarihleri arasında Zonguldak’ta, Bartın, Düzce, Karabük, Kastamonu ve Zonguldak illerinden gelen Bakanlığımız personeli ve diğer Bakanlık personelinin katılımıyla yapılan 6. Dönem, 02-05 Aralık 2008 tarihleri arasında İzmir’de, Aydın, İzmir, Manisa, Muğla ve Uşak illerinden gelen Bakanlığımız personeli ve diğer

Bakanlık personelinin katılımıyla 7. Dönem, 23-26 Aralık 2008 tarihleri arasında Ankara’da, Ankara, Bolu, Çankırı, Eskişehir, Kırıkkale ve Sakarya illerinden gelen Bakanlığımız personeli ve diğer Bakanlık personelinin katılımıyla 8. Dönem “4483 Sayılı Kanun ve Uygulamaları Seminer” düzenlenmiştir. Seminere toplam 812 kişinin katılımı sağlanmıştır.

- İlçe Yazı İşleri Müdürlerinin görevleriyle ilgili iş ve hizmetlerin daha etkili, verimli ve çabuk yürütülmesi amacıyla 20-24 Ekim 2008 tarihleri arasında Antalya İlinde 136 İlçe Yazı İşleri Müdürünün katılımıyla “19. Dönem İlçe Yazı İşleri Müdürleri Eğitimi” yapılmıştır.

- 03-07 Kasım 2008 tarihleri arasında İller İdaresi Genel Müdürlüğünce “1. Dönem Yazışma Kuralları; 4483 Sayılı Kanun, Disiplin ve Sicil Mevzuatı Kursu” düzenlenmiş ve yapılan kursa 53 İller İdaresi personeli katılmıştır. Kurs 07 Kasım 2008 tarihinde sona ermiştir.

- “5233 Sayılı Terör ve Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkında Kanun” uygulaması ile ilgili koordinasyon görevini yürüten İller İdaresi Genel Müdürlüğünce 11-13 Kasım 2008 tarihleri arasında Antalya’da eğitim semineri düzenlenmiştir. Seminere 22 Vali Yardımcısı, 2 Kaymakam ve 56 diğer hizmet sınıflarına mensup personel olmak üzere toplam 80 kişi katılmıştır.

- 15-26 Aralık 2008 tarihleri arasında 3 kişinin katılımıyla Eğitim dairesi Başkanlığı Konferans Salonunda İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü, İl Demekler Müdürü ve Şef unvanlarında “Görevde Yükselme Ek Eğitimi” yapılmıştır.

- Demekler Dairesi Başkanlığınca, 16-18 Aralık 2008 ve 23-25 Aralık tarihleri arasında, merkez ve taşra teşkilatında görev yapan toplam 255 Dernekler Dairesi personelinin katılımıyla, Ankara, İstanbul, İzmir, Trabzon, Diyarbakır, Mersin ve Van illeri arasında çok sesli ve görüntülü “Video Konferans Sistemi” ile “Derneklere İlişkin Mevzuat Uygulamaları Semineri” yapılmıştır.

Bakanlığımızca hazırlanan yıllık Eğitim Planı çerçevesinde 2008 Ekim, Kasım ve Aralık aylarında gerçekleştirilen 14 eğitim faaliyetiyle 1157 kişi eğitilmiştir. Bunlardan 91’i Mülki İdare Amiri, 1066’i Genel İdare ve diğer hizmet sınıfları personeldir.

Resmi Gazete’de Yayımlanan Atama Kararları

- İçişleri Bakanlığı Encümeninin dair 4 Aralık 2008 tarih ve 27074 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 25/11/2008 tarih ile 2008/5 sayılı kararı ile aşağıda sicil numarası, adı, soyadı, görev yeri ve unvanı, yazılı olan 15 kişinin

30/11/2008 tarihinden geçerli olmak üzere 1. Sınıf Mülki İdare Amirliğine yükseltilmeleri uygun bulunmuştur.

Sıra No	Sicili	Adı Soyadı	Görev Yeri	Unvanı
1	12588	Mehmet ÇINAR	Muratlı Kaymakamlığı	Kaymakam
2	13631	Ahmet SOLEY	Mersin Valiliği	Vali Yardımcısı
3	14400	Oğuz Şahin Kürşadhan ÇELİKHATİPOĞLU	Sinop Valiliği	İl Hukuk İşleri Müdürü
4	14413	Candan EREN	Teftiş Kurulu Başkanlığı	Mülkiye Başmüfettişi
5	15244	Dr. Muammer SÖNMEZ	İller İdaresi Genel Müdürlüğü	Genel Müdür Yardımcısı
6	15447	Dr. Atilla ŞAHİN	Teftiş Kurulu Başkanlığı	Mülkiye Başmüfettişi
7	16023	Eyüp Sabri KARTAL	Mersin-Yenişehir Kaymakamlığı	Kaymakam
8	17772	Ali AKÇA	Bartın Valiliği	Vali Yardımcısı
9	17854	Mustafa AYHAN	Cide Kaymakamlığı	Kaymakam
10	17863	Siyami KOKSAL	Hukuk Müşavirliği	Hukuk Müşaviri
11	17876	İsmail ÇORUMLUOĞLU	Gediz Kaymakamlığı	Kaymakam
12	17883	Mehmet ÖZ	Belen Kaymakamlığı	Kaymakam
13	17896	Hüseyin KONAK	Yozgat Valiliği	Vali Yardımcısı
14	17898	Oral KARAKAYA	Teftiş Kurulu Başkanlığı	Mülkiye Başmüfettişi
15	17903	Sedat Sim ARISOY	Tokat Valiliği	Vali Yardımcısı

• 20 Aralık 2008 tarih ve 27086 tarih ve sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2008/10646 sayılı kararla;

1 - Aydın Emniyet Müdürü Yılmaz ORHAN’m, Hakkari Emniyet Müdürü Cavit ÇEVİK’in, Kilis Emniyet Müdürü Süleyman Nuri ÖZHAN’m, Şanlıurfa Emniyet Müdürü Kutlay ÇELİK’in, Şırnak Emniyet Müdürü Salih GÖKALP’in, başka bir göreve atanmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine alınması,

2 - Afyonkarahisar Emniyet Müdürlüğüne, Trafik Eğitim ve Araştırma Daire Başkanı Ali BİLKAY’ın,

Ağrı Emniyet Müdürlüğüne, Polis Başmüfettişi Naci KURU’nun,

Aksaray Emniyet Müdürlüğüne, Polis Başmüfettişi Hali^ BÖĞÜRCÜ’nün,

Aydın Emniyet Müdürlüğüne, Erzurum Emniyet Müdürü Mehmet Kamil ÇOLAK’m,

Hatay Emniyet Müdürlüğüne,
 Polis Başmüfettişi Sezai KALYONCU'nun,
 Erzurum Emniyet Müdürlüğüne,
 İğdır Emniyet Müdürü Yusuf ÇALKA VUR'un,
 Hakkari Emniyet Müdürlüğüne,
 Polis Başmüfettişi Metin Seyfi SAZAK'm,
 İğdır Emniyet Müdürlüğüne,
 Polis Başmüfettişi Mustafa AYDIN'm,
 Kilis Emniyet Müdürlüğüne,
 Polis Başmüfettişi Kadir ESİR'in,
 Konya Emniyet Müdürlüğüne,
 Kocaeli Emniyet Müdürü Hüseyin NAMAL'm,
 Kocaeli Emniyet Müdürlüğüne,
 Hatay Emniyet Müdürü Osman ÇAPALI'nın,
 Şanlıurfa Emniyet Müdürlüğüne,
 Ağrı Emniyet Müdürü Sabri DURMUŞLAR'm,
 Şırnak Emniyet Müdürlüğüne,
 Polis Başmüfettişi Mehmet AVCI'nın atanmaları,

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 76 ncı maddesi ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 3870 sayılı Kanun ile değişik 13 üncü maddesi ile 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince uygun görülmüştür.

• 22 Aralık 2008 tarih ve 27088 tarih ve sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2008/14488 sayılı kararla; ekli liste görev yerleri ile ad ve soyadları yazılı şahısların karşılarında belirtilen görevlere atanması; İçişleri Bakanlığının 19/12/2008 tarihli ve 21185 sayılı yazısı üzerine, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 6 ncı maddesi ile 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 19/12/2008 tarihinde kararlaştırılmıştır.

**19/12/2008 TARİHLİ VE 2008/14448
SAYILI KARARNAMENİN EKİ LİSTE**

ADI SOYADI	ESKİ GÖREVİ	YENİ GÖREVİ
Mevlüt ATBAŞ	Bitlis Valisi	Merkez Valisi
Orhan KIRLI	Çanakkale Valisi	Merkez Valisi
Muammer MUŞMAL	Elazığ Valisi	Merkez Valisi
Ali GÜNGÖR	Erzincan Valisi	Merkez Valisi
Kadir ÇALIŞICI	Eskişehir Valisi	Merkez Valisi
Ayhan NASUHBEOĞLU	Hakkari Valisi	Merkez Valisi
Kasım ESEN	Rize Valisi	Merkez Valisi
Zeki ŞANAL	Sinop Valisi	Merkez Valisi
Sebatı BUYURAN	Aksaray Valisi	Merkez Valisi
İsa KÜÇÜK	Bartın Valisi	Merkez Valisi
Doç. Dr. Yusuf ERBAY	Yalova Valisi	Merkez Valisi
Nevzat TURHAN	Kilis Valisi	Merkez Valisi
Ali Haydar ÖNER	Çankırı Valisi	İsparta Valisi
Şemsettin UZUN	İsparta Valisi	Çankırı Valisi
Mehmet KILIÇLAR	Mardin Valisi	Eskişehir Valisi
Halil IŞIK	Merkez Valisi	Bartın Valisi
Zekeriya ŞARBAK	Müsteşar Yardımcısı	Rize Valisi
Abdulkadir ATALIK	Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı	Çanakkale Valisi
Muammer TÜRKER	Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü	Hakkari Valisi
Abdulkadir DEMİR	Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Sekreteri	Erzincan Valisi
Turhan AYVAZ	Yıldırım Kaymakamı	Kilis Valisi
M. Hakan GÜVENÇER	Karatay Kaymakamı	Sinop Valisi
Haşan DURUER	Avcılar Kaymakamı	Mardin Valisi
Orhan ALİMOĞLU	Sakarya İl Özel İdaresi Genel Sekreteri	Aksaray Valisi
Nurettin YILMAZ	Hukuk Müşaviri	Bitlis Valisi
Mehmet ERSOY	Sarıyer Kaymakamı	Yalova Valisi
Muammer EROL	Mülkiye Başmüfettişi	Elazığ Valisi

Yeni Yıl Mesajı

İçişleri Bakanı Beşir ATALAY yeni yıl nedeniyle bir mesaj yayınlamıştır. Yeni yıl mesajı şu şekildedir:

“Birlik beraberlik, huzur ve güven içinde bir yılın daha sonuna geldik ve yeni bir yılı karşılıyoruz.

2008 yılı, başta iç güvenlik hizmetleri olmak üzere Bakanlığımızın görev alanına giren bütün hizmetlerle ilgili önemli çalışmaların yapıldığı ve gelişmelerin kaydedildiği bir yıl olmuştur.

Bu çalışmalar esnasında üstün gayret ve fedakârlığını gördüğüm Bakanlığımızın merkez ve taşra teşkilatları ile bağlı birimlerinde görev yapan tüm personele teşekkür ediyorum.

Gerek merkez ve taşra teşkilatlarımız, gerekse bağlı kuruluşlarımızla birlikte yüklendiğimiz büyük ve mukaddes görevin farkında olarak halkımızın hiçbir endişe taşımadan yaşayacağı huzurlu, güvenli ve müreffeh bir Türkiye'yi sürekli kılmak için gece-gündüz demeden çalışmalarımızı 2009 yılında da

sürdüreceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle Bakanlığımın merkez ve taşra teşkilatlarında görev yapan bütün mensuplarının, eş ve çocuklarının yeni yıllarını kutluyor, 2009 yılının başta aziz milletimiz olmak üzere tüm insanlığa barış ve huzur getirmesi temennisiyle hepinize sağlık, mutluluk ve başarılar diliyorum. ”

MEVZUAT BOLUMU

**1 EKİM 2008 - 31 ARALIK 2008 TARİHLERİ ARASINDA RESMİ
GAZETE DE YAYIMLANAN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI VE MÜLKİ
İDARE AMİRLERİ İLE İLGİLİ MEVZUAT (KRONOLOJİK FİHRİST)**

Pınar YILMAZ

V.H.K.İ

I- KANUNLAR

Yayımlandığı Resmi Gazetenin

Tarihi_____	Sayısı_____	Konusu	Tarihi__	Sayısı
23.10.2008	5807	Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	10.11.2008	27050
05.11.2008	5809	Elektronik Haberleşme Kanunu	10.11.2008	27050
13.11.2008	5811	Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun	22.11.2008	27062
03.12.2008	5824	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Toplulukları Komisyonu Ara sında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) İle Temin Edilen Yardımın Uygulanması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyetine Sağlanan Avrupa Topluluğu Mali Yardımlarıyla İlgili İşbirliği Kuralları Hakkında Çerçeve Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	07.12.2008	27077
17.12.2008	5825	Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	18.12.2008	27084
29.12.2008	5828	2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu	31.12.2008	27097

29.12.2008 5829 2007 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu 31.12.2008 27097

II- MİLLETLERARASI ANLAŞMASI

**Yayımlandığı Resmi
Gazetenin**

Tarihi _____	Sayısı _____	Konusu	Tarihi ___	Sayısı
15.12.2008	14450	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Toplulukları Komisyonu Arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) ile Temin Edilen Yardımın Uygulanması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyetine Sağlanan Avrupa Topluluğu Mali Yardımlarıyla İlgili İşbirliği Kuralları Hakkında Çerçeve Anlaşma'nın Onaylanmasına Dair Karar	24.12.2008	27090
12.12.2008	14425	Türkiye Cumhuriyeti, Maliye Bakanlığı, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ile Romanya Karapara Aklanmasının Önlenmesi ve Denetimi Ulusal Birimi Arasında Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile İlgili Mali İstihbarat Değişiminde İşbirliğine Dair Mutabakat Muhtırası'nın Onaylanması Hakkında Karar	31.12.2008	27097

III- BAKANLAR KURULU KARARLARI

**Yayımlandığı Resmi
Gazetenin**

Tarihi _____	Sayısı _____	Konusu	Tarihi ___	Sayısı
22.09.2008	14192	17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremler Nedeniyle İşyerleri Yıkılan veya Ağır Hasar Gören Hak Sahiplerine Verilmek Üzere Bolu İli, Yaşamkent Mahallesinde İnşa Edilen Ancak Çeşitli Nedenlerle Boş Kalan Bazı İşyerlerinin Bedelsiz Olarak Bolu Belediyesine Devredilmesi Hakkında Karar	21.10.2008	27031
22.09.2008	14188	Türkiye Cumhuriyeti, Maliye Bakanlığı, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MA-SAK) ile Arnavutluk	23.10.2008	27033

		Maliye Bakanlığı, Karaparanm Aklanmasının Önlenmesi Genel Müdürlüğü Arasında Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile İlgili Finansal İstihbarat Değişiminde İşbirliğine Dair Mutabakat Muhtırası'nın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar		
20.10.2008	14246	Yaz Saati Uygulamasının Sona Erdirilmesi Amacıyla Bütün Yurt-ta Saatlerin 26 Ekim 2008 Pazar Günü Saat 04.00' ten İtibaren Bir Saat Geri Alınması Hakkında Karar	23.10.2008	27033
01.10.2008	14230	Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar	01.11.2008	27041
01.10.2008	14225	3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu uyarınca "Uygulama Alanı" ilan edilen Şanlıurfa İlinde ekli listede bağlılık durumları gösterilen yerleşim yerlerinin ana köyden ayrılarak karşılarında belirtilen adlarla bağımsız köy olması; hakkında karar	07.11.2008	27047
01.10.2008	14227	3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesi Dair Tarım Reformu Kanunu uyarınca ekli listede belirtilen yerleşim yerlerinin "Uygulama Alanı" olarak tespiti; hakkında karar	07.11.2008	27047
01.10.2008	14228	Ekli listede bağlılık durumları gösterilen yerleşim yerlerinin ana köyden ayrılarak aynı listede belirtilen adlarla bağımsız köy olması; hakkında karar	07.11.2008	27047
29.09.2008	14249	Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Kadrolarda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	10.11.2008	27050
27.10.2008	14296	İstanbul İli, Büyükçekmece İlçesi, Hadımköy mevkiinde bulunan ve ekli listede pafta ve parsel numaralan	14.11.2008	27050

		gösterilen taşınmazların, Hadımköy Tem Üstgeçit Köprü Genişletilmesi Yol, Kavşak Uygulama Projesi kapsamında kalmaları nedeniyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından acele kamulaştırılması; hakkında karar		
10.11.2008	14306	Ekli "Bazı Düzey 2 Bölgelerinde Kalkınma Ajansları Kurulması Hakkında Karar"ın yürürlüğe konulması; hakkında karar	22.11.2008	27062
27.10.2008	14351	İli, İlçesi, Köyü, Yer ve Sınırları ile Alanı Belirtilen Yerlerde Arazi Topulaştırması Yapılması Hakkında Karar	07.12.2008	27077
30.11.2008	14385	Yılı Yatırım Programında 1996 D020080 Proje Numarası ile Yer Alan Ilısu Barajı ve Hidroelektrik Santrali Projesi Kapsamında, Bazı Gayrimenkullerin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında Karar	18.12.2008	27084
01.12.2008	14386	Yılı Yatırım Programında 2005 D020040 Proje Numarası ile Yer Alan Bağbaşı Barajı, Mavi Tüneli ve HES Projesi Kapsamında Bulunan Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında Karar	18.12.2008	27084
18.11.2008	14375	Bazı Yerleşim Alanlarının "Uygulama Alanı" Olarak Tespiti ve Bu Yerlerdeki Üçüncü Sınıf Tarım Arazisinde Dağıtılacak Toprak Normunun Belirlenmesi Hakkında Karar	19.12.2008	27085
01.12.2008	14398	Kırıkkale Üniversitesi Rektörlüğüne Bağlı Olarak Sağlık Bilimleri Fakültesi Kurulması Hakkında Karar	19.12.2008	27085

01.12.2008	14405	3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Uyarınca “Uygulama Alanı” İlan Edilen Şanlıurfa İlinde Köy Kurulması Hakkında Karar	19.12.2008	27085
22.12.2008	14473	375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 3 üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Ek Ödemeye İlişkin Karar ile Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar	30.12.2008	27096
28.11.2008	14422	Samsun Serbest Bölgesi’nin Yer ve Sınırlarının Belirlenmesi ile Kurulup İşletilmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	31.12.2008	27097
03.12.2008	14423	Bazı Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar	31.12.2008	14423
29.12.2008	14488	Fakir Ailelere Kömür Yardımı Yapılmasına İlişkin Karar	31.12.2008	27097
10.11.2008	14481	2008/14481 Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı ile Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar	31.12.2008	27097

IV - GEÇİCİ TAŞRA TEŞKİLATI KURULMASINA DAİR KARAR

Tarihi	Sayısı	Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin Tarihi	Sayısı
10.11.2008	10538	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Yatırım Programında Bulunan Ilısu Barajı ve HES tatbikat çalışmalarının Yürütülmesi Maksadıyla, Merkezi Mardin İli Olmak Üzere, Münhasıran Adıgeçen Projenin Yapımı Süresiyle Sınırlı Olmak Üzere, Geçici Olarak DSİ Ilısu Projesi XVI. Bölge	11.11.2008	27051

Müdürlüğünün Kurulması, 3046 Sayılı
Kanunun 17nci Maddesinin (g) Fıkrası
Gereğince Uygun Görüldüğüne Dair
Karar

V-İDARİ BAĞLILIĞIN DEĞİŞTİRİLMESİ KARARI

**Yayımlandığı Resmi
Gazetenin**

Tarihi	Sayısı	Konusu	Tarihi Sayısı
10.11.2008	10536	1 - Amasya İli Flamamözü İlçesi Merkez Bucağı Yeniköy Köyü-nün, aynı İlin Gümüşhacıköy İlçesi Merkez Bucağına bağlanması; 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 2 nci maddesinin (B) ve (D) fıkralarına göre uygun görüldüğüne dair karar	11.11.2008 27051
24.11.2008	27090	Bursa İli İnegöl İlçesine bağlı Alan- yurt Belediyesi'nin tüzel kişiliğinin kaldırılarak İnegöl Belediyesi sınırları içine katılması 5393 sayılı Belediye Kanunun 11 inci maddesi uyarınca uygun görülmüştür	24.12.2008 27090

VI - SINIR TESPİT KARARI

**Yayımlandığı Resmi
Gazetenin**

Tarihi	Sayısı	Konusu	Tarihi Sayısı
10.11.2008	10537	1 - Kayseri İli Tomarza İlçesi Merkez Bucağına bağlı Alakuşak Köyü ile Talaş İlçesi Merkez Bucağına bağlı Çömlekçi Köyü arasında kalan iki ilçe arası sınırın, özel krokisinde de gösterildiği üzere, "Mahallen Değirmenbaşı denilen noktadan başlayarak, buradan mahallen Kepezkaya denilen noktaya çekilen hat, buradan güneybatıda bulunan mahallen Sarıçiçek Sırtı denilen sırta çekilen düz hat, buradan kuzeybatıda	11.11.2008 27051

bulunan 2077 rakımlı Kavanınbaşı Tepesine çekilen düz hat, buradan güneybatıda bulunan Ahırönü Mevkiine çekilen düz hat, buradan Kakmakaya'ya çekilen düz hat, buradan kuzeybatıda bulunan 2475.2 rakımlı Tülüce Tepeye çekilen düz hat, buradan mahallen Çatağın Dere denilen dereye çekilen ve son bulan hat" olarak belirlenmesi,

5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2. maddesinin (B) ve (D) fıkralarına göre uygun görüldüğüne dair karar

Yalova İli Altınova İlçesi Merkez Bucağına bağlı Tavşanlı Belediyesi ile Çiftlikköy İlçesi Kılıç Bucağına bağlı Denizçalı Köyü arasında kalan iki ilçe arası 27053 sınıрын, özel krokisinde de gösterildiğı üzere,

12.11.2008 10565

"339 rakımlı Sivri Tepeden başlayarak, buradan İhlamur Sırtına çekilen hat, buradan Davut Yoluna çekilen hat, buradan Davut Yolunun Han Deresiyle kesiştiğı noktaya çekilen hat, buradan Han Deresini takip ederek bu derenin Yalova-Kocaeli Devlet Karayolunun kesiştiğı nokta ile aynı yerde bulunan köprülölü kavşağın üst köprüsünün batısından Topçular Vapur İskelesinin batı sınırına çekilen düz hattın denizle birleştiğı noktada son bulan hat" olarak belirlenmesinin,

5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2. maddesinin (B) ve (D) fıkralarına göre uygun görüldüğüne dair karar

VII - YÖNETMELİKLER**BAKANLIKLARCA YAYIMLANAN YÖNETMELİKLER**

Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin	
	Tarihi	Sayısı
Jandarma Genel Komutanlığında Görevli Devlet Memurlarının Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	21.10.2008	27031
İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kuralları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	21.10.2008	27031
Tütün Mamullerinin Zararlarından Korumaya Yönelik Üretim Şeklinde, Etkilenmesine ve Denetlenmesine		
Ekli “Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemelerin Satış, Hibe, HEK ve Hurda Durum ve İşlemleri ile Hizmet Satışına Dair Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; İçişleri Bakanlığının 24/7/2008 tarihli ve 1624 sayılı yazısı üzerine, 12/4/2001 tarihli ve 4645 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 17/9/2008 tarihinde kararlaştırılmıştır.	22.10.2008	14176
Emniyet Teşkilatı Bomba İmha Tazminatının Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik	05.11.2008	27045

VIII- GENELGELER

Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin	
	Tarihi	Sayısı
375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 3 Üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Ek Ödemenin Uygulanmasına İlişkin Genelge	25.10.2008	27035
Kamu Personeli Uygulama Genelgesi (No: 2008/1)	26.11.2008	27066
Yerli Ürün Kullanılması ile İlgili 2008/20 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	02.12.2008	27072
	06.12.2008	27076
Mahalli İdareler Genel Seçimleri ile İlgili 2008/21 Sayılı Başbakanlık Genelgesi		

IX - TEBLİĞLER**Yayımlandığı Resmi**

Konusu	Gazetenin
Kamu Görevlilerinin Maluliyet İşlemleri Hakkında Tebliğ	09.10.2008 27019
Jandarma Genel Komutanlığı Mensuplarından Malul Olanlara ve Şehit Olanların Mirasçılarına “Devlet Övünç Madalyası” Verilmesi Hakkında Tebliğ	28.10.2008 27038
Emniyet Genel Müdürlüğü Mensuplarından Malul Olanlara ve Şehit Olanların Mirasçılarına “Devlet Övünç Madalyası” Verilmesi Hakkında Tebliğ	01.11.2008 27041
2/1 Numaralı Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No:2008/60)	05.11.2008 27045

X - KURUL KARARLARI

Konusu	Yayımlandığı Resmi Gazetenin
18/10/2008 Gün ve 27028 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 13/10/2008 Gün ve 2008/14200 Sayılı 2009 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Eki 2009 Yılı Programı	30.10.2008 27039

**TÜRK İDARE DERGİSİ'NİN 458-461 İNCİ SAYILARINDA
YAYIMLANAN YAZILARA İLİŞKİN FİHRİST**

Mustafa AYIK

APK Uzmanı

I KONU ADINA GÖRE KRONOLOJİK DİZİN
GENEL YÖNETİM

Sayfa

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Aralığı
458	Cumhuriyet Döneminde Yeni İl ve İlçe Kurulmasındaki Yaklaşımlar	Erol Zihni GÜRSOY	81-94
458	Hukuka Aykırı Meclis Kararları Üzerinde İdari Vesayet Yetkisinin Kullanılması	Dr. Kasım TURGUT	95-106
458	İçişleri Bakanlığı'nda Kariyere Dayalı Uzmanlaşma ve Yeni Bir Model Önerisi	Ahmet KOÇKÖPRÜ Yahya Can DURA Coşkun KARAKOÇ Selen GÖRGÜN	131-163
459	Etik Kültürü Geliştirmek	Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ	1-12
459	Türk Kamu Personel Yönetiminde Liyakat ve Kariyere Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	Prof. Dr. Ali ÖZTEKİN	13-36
459	Kamuda Kriz Yönetimi ve Türkiye'de Kriz Yönetimi Teşkilatlanması	Doç. Dr. Turgut GÖKSU	37-64
459	Demokrasi-Bürokrasi İkilemi ve Mülkiye Teftiş Kurulu	Ahmet APAN	155-181
459	Türk Eğitim Sisteminde Mülki İdare Amirlerinin Eğitim Yöneticiliği	Abdulkadir MAHMUTOĞLU	183-202
459	Hesap Verebilirlik Anlayışındaki Değişim ve Türk Kamu Yönetimi	Hale BİRİCİKOĞLU, Serdar GÜLENER	203-224
460	Yeni Köy Kanunu Hazırlanırken	Muzaffer ECEMİŞ	1-9

460	Vali ve Kaymakam Performansının Mülkiye Müfettişlerince Değerlendirilmesi	Dr. Mustafa ÇİÇEK
460	Yeni Kamu İşletimi ve Performans Yönetimi	Ahmet APAN
460	Türk Kamu İdaresinin Yeni Yönetim ve Denetim Sistemleri	İsmail KALENDER
460	Kaymakamların İş Tatminine KÖYDEŞ Projesinin Öngörülen Etkileri: Betimleyici Bir Çalışma	Abdullah Abid ÖZTAPRAK
460	Kamu Kesiminde Geleneksel Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş	Mehmet YILMAZÖZ
460	Ceza Mahkumiyeti Sonunda Devlet Memurluğunun Sona Ermesi	Mustafa DÖNMEZ
460	Kayıt Dışı İstihdamla Mücadelede İl Yönetiminin İşlevleri	Gazi BAYKALER
460	İdari Usul Yasasının Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme	Hüseyin BİLGİN
460	İdari Usul ve Şekil İlkeleri İle Genel İdari Usul Kanunu Öntasarısına Eleştirisel Bir Yaklaşım	Haşan DURSUN
461	Kalite Yönetimi Aracı Olarak Vatandaş Sözleşmeleri ve Ülkemiz İçin Öneriler	Dr. Selim COŞKUN
461	Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı: Kamu Sektörü Sorunlarına Çözüm mü? Geçici Bir Moda mı?	M. İlker HAKTANKAÇMAZ
461	Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Farklı Ülkelerde Uygulanabilirliği Sorunu	Necati YAMAÇ
461	Açık Toplumun Yeni Elementi Bilgi Edinme Hakkı ve Türkiye Pratiği	Mehmet YEŞİLBAŞ
461	Değişen Mevzuat Çerçevesinde İdari Para Cezaları: Uygulama Esas ve Usulleri	Abdullah ERİN Mete GÜRBÜZ
461	4483 Sayılı Kanun Uygulamasında “TCK Genel Hükümleri”	Serdar İGDELER

YEREL YÖNETİMLER

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Aralığı
458	Türkiye'nin Kentleşme Sürecinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi	Doç. Dr. A. Kadir TOPAL	107-130
459	Doğal Afet Riskleri Açısından Türkiye'de Kentleşme	Yrd. Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ	81-100
459	Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Yerel Yönetimlerin Denetimi	Dr. Recep SANAL	101-128
459	5302 Sayılı Kanunla Yapılan Yeni Düzenlemelerden Sonra İl Özel İdaresinin Başlı Olarak Vali ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar	Dr. Celal DİNÇER	129-154
461	Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım	Yrd. Doç. Dr. Rafet ÇEVİKBAŞ	71-96
DİĞER KONULAR			
Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
458	İl Valileri Toplantısı	Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi	5-59
458	Atatürk, Çanakkale Savaşları, Mehmetçik ve Şehitlerimiz	Cemal YILDIZER	61-79
459	Afet Yönetiminde Türkiye'nin Mali Yapısı	Kemal ÇEBER Doç. Dr. M. Ali DULUPÇU	65-80
459	Tarımsal Planlama ve Bölgesel Politikalar'ın Desteklenmesi	Dr. Mustafa ÇİÇEK	239-258
460	Yoksullukla Mücadelede Mikrokredi Uygulaması	Dr. İlhan KARAKOYUN	181-189
461	Bir Bütçe Süreci Böyle Geçti	Tuncay ENGİN	01-08
461	İçişleri Bakanlığı Stratejik Plan Hazırlık Süreci	Doç. Dr. Sait AŞĞIN	09-14

461	İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme	Cihangir KOKSAL	15-46
-----	--	-----------------	-------

	Başkanlığının 2008 Yılı Çalışmaları		
461	Mahalli İdarelerde İç Kontrol Sisteminin Kurulması ve İçişleri Bakanlığı Açısından Önemi	Rıza YILMAZ	47-70

**YABANCI ÜLKELER, ULUSLARARASI
KURULUŞLAR VE UYGULAMALAR**

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Aralığı Sayfa
458	İngiltere'de Kamu Personeli ve İstihdam Politikaları	Selahattin ATEŞ	203-223
458	Fransa'da Yürütme Organlarının Yapısı ve İşleyişi	Ali İkrım TUNA	225-242
460	Değişen Dengeler Karşısında Bölgeselleşme ve AB	Dr. M.Akif ÖZER	39-56
460	İngilterede Personel Sistemi	Selahattin ATEŞ	133-147
461	Bölgesel Kalkınma Ajansları ve İngiltere Örneği	Özer KONTOKLU	135-146

GÜVENLİK

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
458	Polis Teşkilatlarında Bilgi Yönetimi	Doç. Dr. H. Hüseyin ÇEVİK Dr. Orhan FİLİZ	165-184
458	MOBESE Kameraları "Sihirli Değnek" midir?	Selim ÇAPAR	185-201
459	Toplumsal Olaylarda Aşırı Güç Kullanımının Sebepleri	Selahattin ATEŞ, Kasım TURGUT	225-237
460	Sportif Organizasyonlarda Özel Güvenlik	Tuncay ENGİN	169-179
461	Antalya Polisi Dünya Polisi Olma Yolunda	Feyzullah ARSLAN	227-232

İZ BIRAKAN MÜLKİ İDARE AMİRLERİ

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
458	Arkada Kalan Yıllar ve Anılar	Necmettin KARADUMAN	245-257
459	İdarecilik Dönemime Ait Anılarım	Nur Doğan TOPALOĞLU	261-271

460	Baldan Süzülen İmbikler	M. Necati ÇETİNKAYA	237-246
461	Anılarım	Bekir ÖZTÜRK	233-250

HABERLER

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
458	İçişleri Bakanlığından Haberler	Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi	259-284
459	İçişleri Bakanlığından Haberler	Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi	273-320
460	İçişleri Bakanlığından Haberler	Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi	247-307
461	İçişleri Bakanlığından Haberler	Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi	253-306

MEVZUAT

Sayı	Makalenin Adı	Yazarı	Sayfa Aralığı
458	1 Ocak 2008 - 31 Mart 2008 Tarihleri Arasında Resmi Gazete'de Yayımlanan İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili Mevzuat	Pınar YILMAZ	285-299
459	1 Nisan 2008 - 30 Haziran 2008 Tarihleri Arasında Resmi Gazete'de Yayımlanan İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili Mevzuat	Pınar YILMAZ	321-332
460	1 Temmuz 2008 - 30 Eylül 2008 Tarihleri Arasında Resmi Gazete'de Yayımlanan İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili Mevzuat	Pınar YILMAZ	309-316
461	1 Ekim 2008 - 31 Aralık 2008 Tarihleri Arasında Resmi Gazete'de Yayımlanan İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri İle İlgili	Pınar YILMAZ	307-315

II MAKALE ADINA GÖRE ALFABETİK DİZİN

Açık Toplumun Yeni Elementi Bilgi Edinme Hakkı ve Türkiye Pratiği
Mehmet YEŞİLBAŞ

Yıl: 2008, Sayı: 461, s.155-174.

Afet Yönetiminde Türkiye'nin Mali Yapısı Kemal ÇEBER

Doç. Dr. M. Ali DULUPÇU

Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 65-80.

Anılar

Bekir ÖZTÜRK

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 233-250.

Antalya Polisi Dünya Polisi Olma Yolunda

Feyzullah ARSLAN

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 227-232.

Arkada Kalan Yıllar ve Anılar

Necmettin KARADUMAN

Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 245-257.

Atatürk, Çanakkale Savaşları, Mehmetçik ve Şehitlerimiz

Cemal YILDIZER

Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 61-79.

Baldan Süzülen İmbikler

Mehmet Necati ÇETİNKAYA

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 237-246.

5302 Sayılı Kanunla Yapılan Yeni Düzenlemelerden Sonra İl Özel İdaresinin Başlı Olarak

Vali ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar

Dr. Celal DİNÇER

Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 129-154.

Bir Bütçe Süreci Böyle Geçti

Tuncay ENGİN

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 1-7.

Bölgesel Kalkınma Ajansları ve İngiltere Örneği

Özer KONTOKLU

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 235-246.

Ceza Mahkumiyeti Sonunda Devlet Memurluğunun Sona Ermesi

Mustafa DÖNMEZ

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 149-168.

Cumhuriyet Döneminde Yeni İl ve İlçe Kurulmasındaki Yaklaşımlar

Erol Zihni GÜRSOY

Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 81-94.

Değişen Dengeler Karşısında Bölgeselleşme ve AB

Dr. M. Akif ÖZER

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 39-56.

Değişen Mevzuat Çerçevesinde İdari Para Cezaları: Uygulama Esas ve Usulleri
Abdullah ERİN Mete GÜRBÜZ
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 175-202.

Demokrasi-Bürokrasi İkilemi ve Mülkiye Teftiş Kurulu
Ahmet APAN
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 155-181.

Doğal Afet Riskleri Açısından Türkiye’de Kentleşme
Yrd. Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 81-100.

4483 Sayılı Kanun’un Uygulamasında “TCK Genel Hükümleri”
Serdar İGDELER
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 203- 226.

Etik Kültürü Geliştirmek Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 1-12.
Fransa 'da Yürütme Organlarının Yapısı ve İşleyişi
Alı İkrım TUNA
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 225-242.

Hesap Verebilirlik Anlayışındaki Değişim ve Türk Kamu Yönetimi
Hale BİRİCİKOĞLU, Serdar GÜLENER
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 203-224.

Hukuka Aykırı Meclis Kararları Üzerinde İdari Vesayet Yetkisinin Kullanılması
Dr. Kasım TURGUT
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 95-106.

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın 2008 Yılı Çalışmaları
Cihangir KOKSAL
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 15-46.

İçişleri Bakanlığı Stratejik Plan Hazırlık Süreci
Doç. Dr. Sait AŞĞIN
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 9-14.
İçişleri Bakanlığı 'nda Kariyere Dayalı Uzmanlaşma ve Yeni Bir Model Önerisi
Ahmet KOÇKÖPRÜ, Yahya Can DURA, Coşkun KARAKOÇ, Selen GÖRGÜN Yıl: 2008,
Sayı: 458, s. 131-163.

İdarecilik Dönemime Ait Anılarım
Nur Doğan TOPALOĞLU
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 261-271.
İdari Usul ve Şekil İlkeleri İle Genel İdari Usul Kanunu Öntasarısına Eleştirel Bir Yaklaşım
Haşan DURSUN

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 225-234.

İdari Usul Yasasının Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme

Hüseyin BİLGİN

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 209-224.

II Valileri Toplantısı

Yönetim Bilgi Sistemleri Dairesi

Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 5-59.

İngiltere’de Personel Sistemi

Selahattin ATEŞ

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 133-147.

İngiltere’de Kamu Personeli ve İstihdam Politikaları

Selahattin ATEŞ

Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 203-223.

Kalite Yönetimi Aracı Olarak Vatandaş Sözleşmeleri ve Ülkemiz için Öneriler

Dr. Selim COŞKUN

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 97-120.

Kamu Kesiminde Geleneksel Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş

Mehmet YILMAZÖZ

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 121-132.

Kamuda Kriz Yönetimi ve Türkiye’de Kriz Yönetimi Teşkilatlanması

Doç. Dr. Turgut GÖKSU

Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 37-64.

Kayıt Dışı İstihdamla Mücadelede İl Yönetiminin İşlevleri

Gazi BAYKALER

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 191-208.

Kaymakamların İş Tatminine KÖYDEŞ Projesinin Öngörülen Etkileri: Betimleyici Bir Çalışma

Abdullah Abid ÖZTAPRAK

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 105-120.

Mahalli İdarelerde İç Kontrol Sisteminin Kurulması ve İçişleri Bakanlığı Açısından Önemi

Rıza YILMAZ

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 47-70.

MOBESE Kameraları "Sihirli Değnek" midir?

Selim ÇAPAR

Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 185-201.

Polis Teşkilatlarında Bilgi Yönetimi
Doç. Dr. H. Hüseyin ÇEVİK, Dr. Orhan FİLİZ
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 165-184.

Sportif Organizasyonlarda Özel Güvenlik
Tuncay ENGİN
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 169-179.

Tarımsal Planlama ve Bölgesel Politikalar'ın Desteklenmesi
Dr. Mustafa ÇİÇEK
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 239-258.

Toplumsal Olaylarda Aşırı Güç Kullanımının Sebepleri
Selahattin ATEŞ,
Dr. Kasım TURGUT

Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 225-237.
Türk Eğitim Sisteminde Mülki idare Amirlerinin Eğitim Yöneticiliği
Abdulkadir MAHMUTOĞLU
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 183-202.

Türk Kamu İdaresinin Yeni Yönetim ve Denetim Sistemleri
İsmail KALENDER
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 87-103.

Türk Kamu Personel Yönetiminde Liyakat ve Kariyerden Kaynaklanan Sorunlar ve
Çözüm Önerleri
Prof. Ali ÖZTEKİN
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 13-36.

Türkiye'nin Kentleşme Sürecinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi
Doç. Dr. Kadir TOPAL
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 107-130.

Vali ve Kaymakam Performansının Mülkiye Müfettişlerince Değerlendirilmesi
Dr. Mustafa ÇİÇEK
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 11-37.

Yeni Kamu İşletimi ve Performans Yönetimi
Ahmet APAN
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 57-86.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Farklı Ülkelerde Uygulanabilirliği Sorunu
Necati YAMAÇ
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 147-154.

Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı: Kamu Sektörü Sorunlarına Çözüm mü? Geçici Bir Moda mı?
M. İlker HAKTANKAÇMAZ

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 121-134.

Yeni Köy Kanunu Hazırlanırken

Muzaffer ECEMİŞ

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 1-9.

Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Yerel Yönetimlerin Denetimi

Dr. Recep SANAL

Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 101-128.

Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım

Yrd. Doç. Dr Rafet ÇEVİKBAŞ

Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 71-96.

Yoksullukla Mücadelede Mikrokredi Uygulaması

Dr. İlhan KARAKOYUN

Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 181-189.

- APAN, Ahmet Demokrasi-Bürokrasi ikilemi ve Mülkiye Teftiş Kurulu
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 155-181.
- APAN, Ahmet Yeni Kamu İşletimi ve Performans Yönetimi
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 57-86.
- ARSLAN, Feyzullah Antalya Polisi Dünya Polisi Olma Yolunda
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 227-232.
- AŞĞIN, Doç. Dr. Sait İçişleri Bakanlığı Stratejik Plan Hazırlık Süreci
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 9-14.
- A TEŞ, Selahattin İngiltere 'de Personel Sistemi
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 133-147.
- ATES, Selahattin İngiltere'de Kamu Personeli ve İstihdam Politikaları
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 203-223.
- A TEŞ, Selahattin; Dr. TURGUT, Kasım Toplumsal Olaylarda Aşırı Güç Kullanımının Sebepleri
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 225-237.
- BAY KAL ER, Gazi Kayıt Dışı İstihdamla Mücadelede İl Yönetiminin İşlevleri
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 191-208.
- BİLGİN, Hüseyin İdari Usul Yasasının Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 209-224.
- BİRİCİKOĞLU, Hale; GÜLENER, Serdar Hesap Verebilirlik Anlayışındaki Değişim ve Türk Kamu Yönetimi
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 203-224.
- COŞKUN, Dr. Selim Kalite Yönetimi Aracı Olarak Vatandaş Sözleşmeleri ve Ülkemiz İçin Öneriler
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 97-120.
- ÇAPAR, Selim MOBESE Kameraları "Sihirli Değnek" midir?
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 185-201.
- ÇEBER, Kemal; DULUPÇU, Doç. Dr. M. Ali Afet Yönetiminde Türkiye'nin Mali Yapısı
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 65-80.
- ÇETİN KAYA, Mehmet Necati Baldan Süzülen İmbikler
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 237-246.
- ÇEVİK, Doç. Dr. H. Polis Teşkilatlarında Bilgi Yönetimi
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 165-184
- Hüseyin; FİLİZ, Dr. Orhan Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 71-96.
- ÇEVİKBAŞ, Yrd. Doç. Dr. Rafet

- ÇİÇEK, Dr. Mustafa Vali ve Kaymakam Performansının Mülkiye Müfettişlerince Değerlendirilmesi
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 11-37.
- ÇİÇEK, Mustafa Tarımsal Planlama ve Bölgesel Politikalar'ın Desteklenmesi
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 239-258.
- DİNÇER, Dr. Celal 5302 Sayılı Kanunla Yapılan Yeni Düzenlemelerden Sonra İl Özel İdaresinin Başlı Olarak Vali ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 129-154.
- DÖNMEZ, Mustafa Ceza Mahkumiyeti Sonunda Devlet Memurluğunun Sona Ermesi
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 149-168.
- DURSUN, Haşan İdari Usul ve Şekil İlkeleri İle Genel İdari Usul Kanunu Öntasarısına Eleştirel Bir Yaklaşım
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 225-234.
- ELEMİŞ, Muzaffer Yeni Köy Kanunu Hazırlanırken
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 1-9.
- ENGİN, Tuncay Sportif Organizasyonlarda Özel Güvenlik
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 169-179.
- ENGİN, Tuncay Bir Bütçe Süreci Böyle Geçti
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 1-8.
- ERYILMAZ, Bilal Etik Kültürü Geliştirmek
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 1-12.
- GENÇ, Doç. Dr. Fatma Neval Doğal Afet Riskleri Açısından Türkiye'de Kentleşme
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 81-100.
- GÖKSU, Dr. Turgut Kamuda Kriz Yönetimi ve Türkiye'de Kriz Yönetimi Teşkilatlanması
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 37-64.
- GÜRBÜZ, Mete; ERİN, Değişen Mevzuat Çerçevesinde İdari Para Cezaları: Uygulama Esas ve Usulleri
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 175-202.
- GÜRİSOY, Erol Zihni Cumhuriyet Döneminde Yeni İl ve İlçe Kurulmasındaki Yaklaşımlar
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 81-94.

- HAKTANKAÇMAZ, M. İlker Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı: Kamu Sektörü Sorunlarına Çözüm mü? Geçici Bir Moda mı?
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 121-134.
- İĞDELER, Serdar 4483 Sayılı Kanun Uygulamasında “TCK Genel Hükümleri”
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 203-226.
- KALENDER, İsmail Türk Kamu idaresinin Yeni Yönetim ve Denetim Sistemleri
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 87-103.
- KARADUMAN, Necmettin Arkada Kalan Yıllar ve Anılar
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 245-257.
- KARAKOYUN, Dr. İlhan Yoksullukla Mücadelede Mikrokredi Uygulaması
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 181-189.
- KOÇ KÖPRÜ, Ahmet; DURA, Yahya Can; KARAKOÇ, Coşkun; GÖRGÜN, Selen; KONT OĞLU, Özer İşleri Bakanlığı’nda Kariyere Dayalı Uzmanlaşma ve Yeni Bir Model Önerisi
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 131-163.
- KOKSAL, Cihangir Bölgesel Kalkınma Ajansları ve İngiltere Örneği
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 135-146.
- MAHMUTOĞLU, Abdulkadir İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın 2008 Yılı Çalışmaları
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 15-16.
- ÖĞÜT, Doç. Dr. Adem; TÜRKER, Dr. Necdet; ÖZTAPRAK, Abdullah Abid; ÖZER, Dr. M. Akif Türk Eğitim Sisteminde Mülki idare Amirlerinin Eğitim Yöneticiliği
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 183-202.
- ÖZTEKİN, Prof. Dr. Ali Kaymakamların İş Tatminine KÖYDEŞ Projesinin Öngörülen Etkileri: Betimleyici Bir Çalışma
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 105-120.
- Değişen Dengeler Karşısında Bölgeselleşme ve AB
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 39-56.
- Türk Kamu Personel Yönetiminde Liyakat ve Kariyerden Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerleri
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 13-36.
- ÖZTÜRK, Bekir Antlar
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 233-250.
- SANAL, Dr. Recep Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Yerel Yönetimlerin Denetimi
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 101-128.

- TOPAL, Doç. Dr. A.Kadir Türkiye'nin Kentleşme Sürecinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 107-130.
- TOPALOĞLU, Nur Doğan İdarecilik Dönemime Ait Anılarım
Yıl: 2008, Sayı: 459, s. 261-271.
- TUNA, Ali İkrım Fransa'da Yürütme Organlarının Yapısı ve İşleyişi
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 225-242.
- TURGUT, Dr. Kasım Hukuka Aykırı Meclis Kararları Üzerinde İdari Vesayet Yetkisinin Kullanılması
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 95-106.
- YAMAÇ, Necati Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Farklı Ülkelerde Uygulanabilirliği Sorunu
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 147-154.
- YEŞİLBAŞ, Mehmet Açık Toplumun Yeni Elementi Bilgi Edinme Hakkı re Türkiye Pratiği
Yıl: 2008, Sayı: 461, s.
- YILDIZER, Cemal Atatürk, Çanakkale Savaşları, Mehmetçik ve Şehitlerimiz
Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 61-79.
- YILMAZ, Rıza Mahalli İdarelerde İç Kontrol Sisteminin Kurulması ve içişleri Bakanlığı Açısından Önemi
Yıl: 2008, Sayı: 461, s. 47-70.
- YILMAZÖZ, Mehmet Kamu Kesiminde Geleneksel Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş
Yıl: 2008, Sayı: 460, s. 121-132.
- Yönetim Bilgi Sistemleri İl Valileri Toplantısı
Dairesi Yıl: 2008, Sayı: 458, s. 5-59.